

115
~~48~~
46

~~48~~

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑ

9
20

115

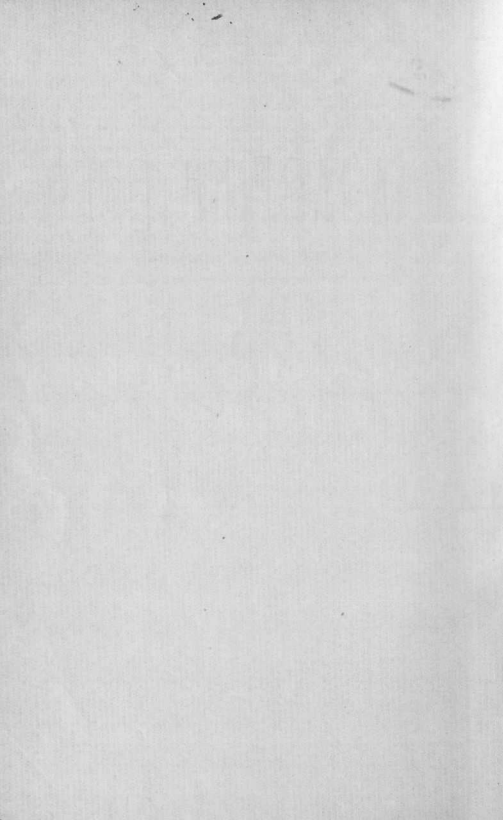
48
46

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

A/3 Αρ. 89

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΣΜΕΝΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

"ΤΥΠΟΣ,"

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑΙ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

(Σκίτσο κ. ΣΠ. ΒΑΝΔΡΟΥ)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Α'.-ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Β'.-Η ΣΙΛΟΥΕΤΤΑ ΤΟΥ

Γ'.-ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Δ'.-ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Κ' ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ε'.-«ΘΟΥΡΥΒΟΣ» ΚΑΙ «ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ»

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

Α΄

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ὅπως λησμονήθηκε ὁ Δημοσθένης Βαλαβάνης — ἕνας ἀληθινὸς ποιητὴς, πού με τὸν «Τάφο τοῦ Κλέφτη», με «Γόνοιρά μου» καὶ με δυὸ - τρία ἀκόμα γνωστὰ ποιήματά του, τοῦ στολίζουν τὶς νεοελληνικὲς ἀνθολογίαις, δείχνει πὼς μπορούσε νὰ σταθεῖ, ἂν ὄχι παραπάνω, πλάι ὅμως, δικαιοματικά, στὸ Ζαλοκώστα καὶ τοὺς ἄλλους, γνωστούς καὶ φημισμένους, ποιητὲς τῆς ἐποχῆς του, ἂν καὶ πέθανε πάνω στὴν ἀνθισση τῆς ζωῆς του καὶ τῆς τέχνης του, εἴκοσι ὀχτὼ μόλις χρονῶν· ὅπως λησμονήθηκε ὁ Γεώργιος Παράσχος πού, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶταν ποιητὴς ἴσος με τὸν ἀδερφό του Ἀχιλλέα, καὶ σὲ μερικὰ ἔργα του, ὅπως λ. χ. ἡ «Ὀλονυχτιὰ τῆς Κρήτης», καὶ ἀνώτερός του ὅπως λησμονήθηκαν τόσοι καὶ τόσοι, (μήπως, ἔξω ἀπὸ μᾶς, τοὺς ὀπωσδήποτε συγχρόνους του, θυμᾶται κανεὶς σήμερον ἀπὸ τοὺς νέους ποιητὲς καὶ λογοτέχνες τὸν ποιητὴ Κλεάνθη Τριαντάφυλλο τοῦ «Ραμπλαῶ», πού δίκαια στὴν ἐποχὴ του χαρακτηρίστηκε γιὰ Ἕλληνας Βερνζέρος;), τοῦ εἴτε με τὸ στίχο, εἴτε με τὴν πρόζα τοὺς εἶχαν ἀποχτήσει ὅλα τὰ δικαιώματα νὰ ζήσουν, ἂν ὄχι στὴ θύμησιν τοῦ κοινοῦ, στὴ θύμησιν ὅμως ἐκείνων πού καταγίνονται με τὰ γράμματα καὶ ἀκόμα, ὅπως θὰ λησμονιότανε σίγουρα, ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι, τριάντα, τὸ πολὺ, χρόνια καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδιαμαντῆς. (μήπως δὲ λησμονήθηκε, ἂν καὶ ζωντανός, ὁ σιμπα-

πρώτης του, και φίλος του κι ομότεχνός του Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης), ἂν οἱ ἐκδότες δὲ μαζεύανε ἀπὸ δω κι ἀπὸ κεῖ τὰ σ' ἐφημερίδες και περιοδικὰ κι ἡμερολόγια σκορπισμένα διηγήματά του και δὲν τὰ θγάζανε σὲ βιβλίον — τὴν ἴδια τύχη, δίχως τὴν καλὴ ἀληθινὰ ἐμπνευση τῆς Ἐταιρίας «Τύπος», θάχε κι ὁ Μήχιλ Μητσάκης, ἕνας δυνατατὸς συγγραφέας, πὸν λογαριαζότανε ἀπὸ τοὺς πρώτους - πρώτους τὴν ἐποχὴ του και πὸν, σίγουρα, θάχε μιὰν ἀπὸ τὶς πρώτες θέσεις, και σήμερ' ἀκόμα, στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, ἂν κακὰ ἀρρώστεια δὲν τοῦ θόλωνε, και δὲν τοῦ σκότωνε τόσο πρόωρα τὸ μυζλό του, πάνω στὴ μεγαλύτερὴ του ἴσια - ἴσια ἐντιση, τὴν ἐποχὴ πὸν εἶχε ἀρχινήσει μὲ τὶς «Ἀθηναϊκὲς σελίδες» του και μὲ τὶς «Ταξιδιωτικὲς σημειώσεις» του, ἕστερ' ἀπὸ λογὶς ὀλόγουρά του ψοξίματα, νὰ θρῖσκει τὸ δρόμο του και νὰ ξεδιπλώνει τὸ ξεχωριστό του ταλέντο.

Ὁ «Τύπος» σήμερα, συγκεντρώνοντας τὸ σκορπισμένο και δυσκολόβρετο ἔργο του και ταξινομώντας το, τὸν ξαναδίνει στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, ξαναδίνει σ' αὐτὰ ἕνα παραλειπαμένο τους, μορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς, στολίδι, πὸν σὲ λίγο, δίχως τὴ μεσολάβηση τοῦ βιβλίου τούτου, θὰ θάβοντανε γιὰ πάντα κάτω ἀπὸ τὴ λησμονιά. Γιατί, τί τὰ θέλετε — τὸ βιβλίον μόνο σώζει και διαφυλάττει ἕνα ποιητὴ κι ἕνα συγγραφέα, τὸν μεταβάλλει ἀπὸ θρύλο, ἀπὸ παράδοση, πὸν θάμενε μὲ τὸ σκόρπιο ἔργο του, δίχως τὴ σωτήρια μεσολάβηση τοῦ βιβλίου, σὲ πρόσωπο ἱστορικό.

* * *

Ποιὸς εἶτανε ὁ Μητσάκης και ποῖο τὸ ἔργο του, θὰ σᾶς τὸ πεῖ ὁ ἴδιος, θὰ σᾶς τὸ πεῖ τὸ βιβλίον του. Γιατί ὁ Μητσάκης εἶχε τόση εὐλιχνεία στὸ γράφημά του, τόση δύναμη, τόση πρωτοτυπία, ὥστε ἀπὸ κάθε γραμμὴ του, ἀκόμα κι ἀπὸ κάθε λέξη του, ξεπροβάλλει ἡ ἀδρὴ ἀτομικότητά του, ἡ ξεχωριστὴ φυσιογνωμία του, — γιατί ὅπως στὴ ζωὴ του, ἔτσι και στὸ ἔργο του εἶτανε ἀπὸ κείνους πὸν χαρακτηρίζονται ὡς «τύποι», ὡς «φυσιογνωμίαι». Τὸν ἄνθρωπο θὰ δοκιμάσω νὰ τὸν ἀναπαραστήσω σὲ μιὰ σύντομη σκιαγραφία, πὸν θὰ προσαχτήσω στὸ δεύτερο μέρος τοῦ προλόγου μου ὡς συγγραφέα θὰ σᾶς τὸν παρουσιάσουν, καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη κριτικὴ ἀνάλυση, τὰ ἴδια του τὰ ἔργα. Σὲ μέντα δὲν ἀπομένει τίποτ' ἄλλο, παρὰ νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ τὴ γλώσσα του, νὰ δικαιολογήσω τὴν ἀκαταστασία τῆς,

τὴν ἀνταρσίαν τῆς ἀκόμης, γιατί, ὅπως ὄλα του, ἔτσι κ' ἡ γλώσσα του, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς, εἴτανε καθαρῶς προσωπικὴ.

Ἀντάρτης, ὅπως εἴτανε ὡς ἄνθρωπος, καὶ σκλάβος τῆς ὁμορφῆς, τῆς ἠχηρῆς φράσης, ὅπως εἴτανε ὡς καλλιτέχνης, δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποταχτεῖ, στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, νὰ ὑποδουλωθεῖ, νὰ μπεῖ κάτω ἀπὸ τοῦτο ἢ ἀπὸ κείνο τὸ γλωσσικὸ σύστημα. Θυμῆμαζε τὸν Ψυχάρη, μὰ ἀπάγγελνε κι ὀλίκερα κομμάτια ἀπὸ τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς λόγους τοῦ Μηριάτη, ποῦσαν σὲ γλώσσα ἀνακατεμένη, καθὼς καὶ περικοπὲς πολὺστιχες ἀπὸ τοὺς «Κυριελίδες» τοῦ Δ. Βερνζοδάκη, ποῦσαν γραμμένοι σὲ ἀπελπιστικὴ ὑπερκαθαρεύουσα καὶ τὸν ἐνθουσιασμό ποῦδειχνε γιὰ τὰ «Γραγοῦδια γιὰ παιδιά» τοῦ Πάλλη, ἔδειχνε καὶ γιὰ τοὺς καθαρευουσιάνικους στίχους τοῦ Βαλαβάνη, ποῦ τοὺς ἀπάγγελνε μάλιστα συζότατα καὶ μὲ στόμφο :

Εἰς σύρτιν ὄλου στρώννυται ἀνύποπτος γαλήνη
τὸ ἀσθενὲς ἀκάτιον τοῦ βίου μου προσπλέει
χεῖρ ἄγνωστος τὴν τροπίδα πρὸς ταύτην διευθύνει
καὶ πελωμένη θύελλα ὡς ἀνεμὸς τῆς πνέει. . . .

Ὅσο ὅμως κι ἂν εἴταν ἀντάρτης καὶ στὴ γλώσσα, φαίνεται πὸς κάποτε τὸν τραβοῦσε, ὅπως δείχεται στὴν «Κυρὰ Κώσταινα» καὶ σ' ἄλλα ἔργα του, τὸ ἀνακατεμένο γλωσσικὸ σύστημα ποῦ ζητούσανε τότε νὰ καθιερώσουν οἱ Κερκεραῖοι λόγιοι Πολυλὰς καὶ Καλοσγοῦρος, ἀπλοποιώντας πάρα τὴν καθαρεύουσα ἢ φορτώνοντας τὴ δημοτικὴ μὲ σειρά λόγιες λέξεις καὶ τόλους. Στὴν ἰδιοσυγκρασίᾳ τοῦ Μητσάκη ταίριαζε καλύτερα τὸ σύστημα αὐτό, γιατί τοῦδινε περισσότερη λευτεριά νὰ παίρνει ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, πότε ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα καὶ πότε ἀπὸ τὴ δημοτικὴ, τὸ ὑλικὸ ποῦ τοῦ χρειάζότανε γιὰ νὰ δώσει ζωὴ, κίνηση, χροῦμα, ἠχηρότητα στὴν περίτεχνη καὶ συμπεμένη φράση του. Ἄν μποροῦσε νὰ μεταχειριστεῖ καλά, καὶ πόσο, τὴ δημοτικὴ, ἂν τὴ συμπλοῦσε, καὶ πόσο, φαίνεται ἀπὸ τὸν ὀλοζόντανο διάλογό του, φαίνεται ἀπὸ τὸ «Παράπονο τοῦ μαρμαρόου», φαίνεται ἀπὸ τόσες περικοπὲς, σκορπισμένες δῶ κ' ἐκεῖ, τοῦ ἔργου του. Τὸ περίφημο «*Le style c'est l'homme*» τοῦ Μπυρφόν, ἠμποροῦσε ἀξιόλογα νὰν τὸ παρωδήσει, γιὰ

τον έαυτό του, στό «Ἡ γλώσσα εἶναι ὁ ἄνθρωπος», γιατί στή γλώσσα του δείχνεται ὁλόκερος ὁ Μητσάκης—«ὁ Κάλβος τοῦ πεζοῦ λόγου», καθώς σέ μιὰ κουβέντα φιλική μου τονέ χαραχτήρισε ἐπιγραμματικά ὁ Παλαμάς.

τονέ χαραχτήρισε ἐπιγραμματικά ὁ Παλαμάς. Καί πολύ σωστά· γιατί ὅπως ὁ Κάλβος, ἔτσι καί ὁ Μητσάκης μέ τήν περίτεχνη καί δυνατή του φράση, κατάφερε νά δώσῃ ζοή ὡς καί σέ μιὰ τεχνητή γλώσσα, τήν καθαρεύουσα.

Παντοῦ, παντοῦ, βλέπεις τή δύναμή του, τὸ χαραχτήρα του, τὸ δυνατό του Ἐγώ, τή γλώσσα του. Ὅχι μόνο στή λογοτεχνική, στή δημιουργική του ἐργασία, μά καί σ' αὐτή τή δημοσιογραφική. Εἴτε ἀρθρογραφώντας ἢ χρονογραφώντας σ' ἐφημερίδες, εἴτε σατυρογραφώντας στόν «Ἀσμοδαῖω», στό «Ραμπλαγιά», στό «Ἄστις» τὸ σατυρικό, πάντα, κάτω ἀπό τήν ἀνωνυμία ἢ ἀπό τὰ διάφορα ψευδώνυμά του, ἔβλεπε τὸ Μητσάκη, γιατί γι' αὐτόν ἠμπορεῖ κανεὶς ἀδίσταχτα νά πει πὼς ἀνέβασε τή δημοσιογραφία ἕως τή λογοτεχνία, ἀντίθετα μέ μερικοὺς σημερινούς λογίους μας, πού γιὰ νά κολακέψουνε τὰ παροδαλά γούστα τοῦ κοινού, κτεβάζουνε τή λογοτεχνία στή δημοσιογραφία.

Β΄.

Ἡ ΣΙΛΟΥΕΤΤΑ ΤΟΥ

Ἐδῶ καί εἴκοσι περίπου χρόνια ὁ Μητσάκης δὲν ἐζοῦσε πιά. Ἐἶχεν ἀποθάνει πνευματικῶς. Τὸ πνεῦμά του πού κυριολεκτικὰ σπινθήριζε, ἀχτινοβολοῦσε, γοήτευε, τὸ πνεῦμα τὸ πλούσιο καί πολὺμορφο, — τὸ σατυρικό μαζί καί λυρικό, τὸ κριτικό μά καί δημιουργικό, τὸ ρεαλιστικό μά καί ἰδεαλιστικό, τὸ πνεῦμα αὐτὸ πού ἔδειχνε πὼς θὰ ρίξει μιὰ μέροσ φῶς πολὺ στό νεοελληνικὰ γράμματα. Ἐνν προῖ θολώθηκε ἀπότομα, θολώθηκε βροεῖά, ὅσο πού τελωτικά πιά ἔσβυσε.

Τὸ εἶχε προμηντέψει ὁ ἴδιος αὐτό. Κάποτε ἔγραψε : «Τὸ κρασί ὅσο μένει μέσα στήν μπουκάλια δυναμώνει καί τὴν σπάζει. Ἔτσι καί οἱ ιδέες, ὅσο μένουν μέσα στό κεφάλι, χωρίς νά εὐρίσκουν διέξοδο, τὸ σπάζουν». Καί τὸ κεφάλι του ἔσπασε ἴσως γι' αὐτὸ τὸ λόγο. Τὸνερό του, ἡ λαχτάρα

του, ἡ μανία του, εἶτνε νὰ βγάλει βιβλίον, καὶ δὲν τὸ κατά-
 φερνε. Τὰ περιοδικά, οἱ ἔφημερίδες καὶ τὰ ἡμερολόγια δὲν
 τὸν ἱκανοποιούσαν, δὲν τὸν ἐχόρταιναν. Ἦθελε βιβλίον. Μὰ
 καὶ ποιὸς νὰ τοῦ τὸ βγάλει; Τάββαζε μὲ τὸν Κασδὸν καὶ
 τὸν Μπάρτ καὶ Χίρστ, τοὺς τότε ἐκδότες. Μὰ ἴσως νάφται-
 γε καὶ αὐτὸς λίγο. Ὁ χαρραχτήρας του ὁ ἰδιότροπος καὶ λί-
 γο ὀξύθυμος, τὸν ἔκαμνε ἀσυνβίβαστο. Κ' ἕνας ἄνθρωπος
 ποὺ δὲν ἤμπορεῖ νὰ χωνέψει τὰ παράξενα, οὔτε βιβλίον
 βγάζει, οὔτε καμιὰ ἐπιτυχία σημειώνει στὴ ζωὴ. Πηγαίνει
 στὴν τάξη τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἀποτυχημένων, καὶ ἂν δὲν
 τρελλαθεῖ, ὅπως ὁ Μητσάκης, περνάει σὰν τὸν Παπαδικ-
 μάντη τὴ ζωὴ του μὲ στέρησης καὶ μὲ ἀθλιότητα.

Ὅταν τὸν πρωτογνώρισα ἕνα βραδί, φοιτητῆς ἀκόμα
 τότε καὶ μουντζουρωτῆς πρωτόβγαλτος τοῦ χαρτιοῦ, στὸ
 γραφεῖο τοῦ «Ραμπλαγᾶ», ποὺ βρισκότανε κάτου ἀπὸ τὴ Δη-
 μαρχία, καὶ φάγαμε μαζί τὴ γιουβετσάδα, ποὺ μᾶς εἶχε ἐ-
 τοιμάσει ὁ Κλεάνθης καὶ ἤπιαμε τὸ λιχαστὸ κρασί τὸ νησιώ-
 τικο, θυμῶμαι πόσο χάρηκα καὶ πόσο περηφανεύτηκα ποὺ
 τὸν ἐγνώρισα.

Τὸν ἐδιάβαζα ταχτικά καὶ μὲ ξεχωριστὴ ἀγάπη στὸν «Ἀ-
 σμοδῆς» καὶ ὕστερα στὸ σατυρικό «Ἄστυ» ὡς Κράκ,
 καὶ τὸν ἔβλεπα στοὺς Ἀθηναίους δρόμους ταχτικά, ταχτι-
 κώτατα, πάντα μὲ τὸ ἴδιο χροῶμα τῶν ρούχων, τὸ ἴδιο σχῆ-
 μα τῆς ρεμπλούπικας, τὴ «σφήνα» τοῦ καλοψηλιδισμένου
 πάντα γενιοῦ του, τὴν ἀνασηκωμένη, ποὺ ἀντίκριζε τὴν ἄ-
 κρη τῆς μύτης, μὲ τὰ μάτια του τὰ μικρά, τὰ μυωπικά, τὰ
 περιεργότατα, ποὺ ἀδιάκοπα γύριζαν δεξιὰ - ξεροβά καὶ ὀ-
 λα πορσπαθοῦσαν νὰ τὰ ἰδοῦν καὶ νὰ μὴν τοὺς ξεφύγει τὸ
 παραμικρότερο ἀπὸ τὰ γύρω. Νὰ γνωρίσω τὸν Κράκ; Καὶ
 νὰ τρώγω καὶ μαζί του μάλιστα; Εἶταν ἀπὸ τὰ ὄνειρα ποὺ
 δὲν τολμοῦσα τότε νὰ τὰ ἰδῶ πραγματοποιημένα μέσα στὴ
 νεανική μου φαντασία.

Κι ὅμως ὄχι μόνον τὸν ἐγνώρισα, μὰ καὶ γενίκαμε φίλοι
 στενοί, ἀχώριστοι. Τὸ γνωβέτσι τοῦ Κλεάνθη εἶταν τυ-
 χερό. Ὑστερ' ἀπὸ κείνη τὴ βραδιά, τὸν ἔβλεπα σχεδὸν
 κάθε μέρα. Πότε στὸν περίπατο, πότε στὸ γραφεῖο τοῦ Ρα-
 μπλαγᾶ, καὶ συχνότερα σπῆτι του.

Καθότανε τότε στὴν ὁδὸ Ἀλωπεκῆς μαζί μὲ τὴ γριὰ μη-
 τέρα του καὶ πήγαινα μὰ - δυὸ φορές τὴ βδομάδα. Τὴν
 Κυριακὴ μάλιστα τὸ πρωτὶ ποτὲ δὲν ἔλειπα, γιατί τὴν Κυ-
 ριακὴ ἔβλεπα ἐκεῖ καὶ τὸν ποιητὴ Κρουστάλλη, ποὺ τὸν ἐ-
 γνώρισα ἀπὸ τὸ Μητσάκη, καὶ ποὺ μόνον τὴν Κυριακὴ ἄ-

δειαζε (γιατι δούλευε στοιχειοθέτης στο τυπογραφείο του Παπαγεωργίου), να πηγαίνει νάν τον βλέπει. Ὁ Μητσάκης μᾶς δεχότανε σχεδόν πάντα με κοστοῦμι ἄδελφικό, ελκενε κάθε πρωί ντους καί ὕστερα ἔμενε γυμνός γιά νά στεγνώσει. Ἐγώ γελοῦσα πού τόν ἔβλεπα ἔτσι. Ὁ Κρησιάλης, πού εἶτανε ντροπαλός σάν κορίτσι, κατέβαζε τὰ μάτια του.

— Βρέ, Μίχου, τοῦ παρακάνεις ! τοῦλεγε.

Κι ὁ Μητσάκης ξεκαρδιζότανε. Τό ἴδιο κ' ἐγώ.

Μιά Κυριακή πρωί πού καθόμαστε ἔτσι οἱ τρεῖς μας, κάποιος χτύπησε τήν πόρτα.

— Ἐμπρός ! φωνάζει ὁ Μητσάκης.

Ἀνοίγει ἡ πόρτα καί μπαίνει ὁ ράφτης του, πού μόλις εἶδε ἔτσι τὸ Μητσάκη, θεόγυμνο, ἀποσβολώθηκε.

— Μὲ τὸ παρντόν.

— Ἐλεύθερα !

— Σᾶς ἔφερα τὸ λογαριασμό, κύρ Μιχαλάκη ! Ἄν ἔχετε τίποτε. . .

— Δὲν ἔχομεν, δὲν ἔχετε. Ὅταν ἔχομεν, θὰ ἔχετε ! τοῦ ἀποκριθῆκε ξεκαρδισμένος.

Γέλασε κι ὁ ράφτης, μὰ κ' ἐπέμενε :

— Ὅ,τι εὐκολύνεσθε !

Τότε ὁ Μητσάκης σηκώθηκε ἀπὸ τὸν καναπέ, πού εἶτανε ξαλωμένος, καί προτεινόντας τὴ γυμνότητά του στὸ ράφτη τοῦ φώναξε :

— Χριστιανέ, δὲ μὲ βλέπεις ; Ἐγώ δὲν ἔχω πονεῖμισο νά φορέσω καί σὺ ἔρχεσαι νά μοῦ ζητᾶς ραφτικά ;

Ὁ ράφτης, μπροστὰ στὸ ἀδιάσειστο αὐτὸ ἐπιχείρημα, ὑποχώρησε κ' ἔφυγε μὲ γέλια.

Παθαίνω τοῦτο τὸ παράξενο. Δὲν μπορῶ νά προχωρήσω. Ἐχῶ καταστρώσει στὸ μυαλό μου τὸ σχέδιο τῆς σκιαγραφίας αὐτῆς, ἀλλὰ, μόλις πατήσω τὴν πένα στὸ χαρτί, μπαίνει μπροστά ἀμέσως ἓνα ἀνέκδοτο τῆς πλούσιας σὲ ἀνέκδοτα ζωῆς του καί μοῦ ἐμποδίζει τὸ δρόμο καί μοῦ ἀναποδογυρίζει τὸ σχέδιο. Ἀπὸ πῶ νὰρχίσω καί πῶς νά τελιώσω ; Τὸ εἶπα στὴν ἀρχή : Τὸ πνεῦμα τοῦ Μητσάκη εἶταν πολύμορφο, καί ἡ δράση του στὰ γράμματα, τὸ ἴδιον πολύμορφη κι αὐτή. Μὰ ξεχωριστὰ ἡ ἐπιτυχία του ἢ μεγάλη εἶταν τὸ διήγημα καί ἡ σάτυρ. Ἐγραφε καί κριτικὲς, μὰ κι αὐτὲς εἶχαν τόση σάτυρα μέσα, τόσο σαρκασιμό, ὥστε

δέν ἠμποροῦνε νὰ πάρουν ἰδιαίτερη θέση στὴν τριζινόμηση τῆς φιλολογικῆς του παραγωγῆς. Μιὰ τελευταία του μάλιστα κριτικὴ γιὰ τὸν Παλαμᾶ, περνοῦσε τὰ ὄρια τῆς σάτυρος καὶ ἀγγίξε τὸ λίβελλο (*).

Ἡ σάτυρά του ἔτσουζε, ἔκκιγε. Δὲν τῆς ἔλειπεν ἡ χολή. Εἶταν τόσο ἀγαθὸς ἄνθρωπος, τόσο ἀγαπητός, ἀκόμα τόσο εὐαίσθητος, μὰ δὲ γώνευσεν τὰ παράξενα, εἶπαμε. Καὶ κείνος πού ἔαυρετε στὰ χέρια του θὰ τραβοῦσε τῶν παθῶν του τὸν ταραχό. Κάποτε εἶχεν ἀνοίξει ἕναν καυγᾶ μ' ἐπιγράμματ'α στὴ «Νέξ Ἐφημερίδα» μὲ τὸ μακαρίτη ποιητὴ Κόκκο. Ἐνν ἐπίγραμμ'α ὁ Κόκκος τὴ μιὰ μέρα, ἄλλο ἐπίγραμμ'α ὁ Μητσάκης τὴν ἄλλη. Καὶ ὁ καυγᾶς κράτησε μέρες ἀφοκετές. Ἐπιτέλους ἀναγκάστηκε ὁ Κόκκος νὰ καταθῆσει τὰ ὄπλα, γιατί ὁ Μητσάκης ἕνν ἐπίγραμμ'α του τὸ ἔκλεινε ἔτσι :

Τῶν μασκαράδων ποιητᾶ,
καὶ μασκαρᾶ τῶν ποιητῶν.

Ἄλλη φορὰ πάλι, ὅταν οἱ λόγιοι ὄλοι εἶχεν κέντρο τους τὰ γραφεῖα τῆς «Ἐφημερίδος» τοῦ Κορομηλᾶ ἕννς νέος, ὁ μακαρίτης Μανόλης Γουβέλης, πού εἶχε τυπώσει τότε κάποιον δρᾶμα του, «Τὸ πρῶτο σφάλμα», τὸ πῆγε μόνος του στὰ γραφεῖα τῆς «Ἐφημερίδος», ἀκριβῶς τὴν ὥρα καὶ εἰντούσαν ὄλοι συγκεντρωμένοι, ὁ Δ. Κορομηλᾶς, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Μπαμπης ὁ Ἄνινος, ὁ Μητσάκης καὶ ἄλλοι. Τὸ δρᾶμα ἐπερνοῦσε ἀπὸ χέρι σὲ χέρι καὶ ὁ καθένας ἔλεγε ἀπὸ κάτι κριτικὸ, πού ὁ Γουβέλης δέν τὸ ἄφινε δίχως ἀπάντησι. Ἐπὶ τέλους τὸ δρᾶμα ἔφτασε καὶ στὰ χέρια τοῦ Μητσάκης, πού τῶφερε κοντὰ στὰ μάτια του τὰ μυωπικά, καὶ ἄρχισε νὰ διαβάσει ἀνάποδα τὸν τίτλο του :

— Τὸ πρῶτον δρᾶμα, σφάλμα εἰς πρᾶξις πέντε.

(*) Στὴν κριτικὴ αὐτὴ ἐπίθεσὴ του ἀπάντησε ὁ Παλαμᾶς ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι δυὸ χρόνια μὲ τὸ «Νουμᾶ». Στὸ φύλλο 593 (18 Ἰουνίου 1916) σελ. 158-160, λίγες μέρες ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Μητσάκη, δημοσιεύθηκε τὸ ἄρθρο τοῦ Παλαμᾶ μὲ τὸν τίτλο: «Δυὸ γράμματ'α κ' ἕνα τραγοῦδι». Τὸ γράμμα καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ Μητσάκη πού περιέχονται σ' αὐτό, θυμᾶμαι, τᾶδωσε ὁ ἴδιος ὁ Μητσάκης στὸν Παλαμᾶ στίτι του, στὴν ὁδὸ Ἀλωπεκῆς, πού εἶχαμε ἀνεβεῖ, Κυριακὴ πρωΐ, θαρρῶ μὲ τὸν Παλαμᾶ νὰ τὸν ἰδοῦμε μιὰ δυὸ μέρες ὕστερ' ἀπὸ τὴν «Ὀμιλία» του στὸν «Παρνισσό», πού ἀναφέρει ὁ Π. στὸ γράμμα του. Θυμᾶμαι μάλιστα πὸς μᾶς τὰ διάβασε ὁ ἴδιος ὁ Μητσάκης μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ του ἀπαγγελία, φωναχτὰ καὶ χειρονομώντας, καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ ποίημα.

Όμηρικά γέλια ἀκολούθησαν τὸ ἀναποδογύρισμα τοῦ τίτλου, καὶ ὁ ποιητής, ὅπου φύγει φύγει.

Ποῦ ν' ἀνθέξει σὲ τέτιο τοπομαχικό !

Ὁ μακαρίτης λόγιος καὶ ποιητής Κώστας Ξενός εἶχε προικιστεῖ ἀπὸ τῆ φύση μὲ μύτη ὀπωσδήποτε ὄχι μικρή. Κι ὅταν τὸν ἤθραν σὲ κάποια ἐπιστοράτευση καὶ τὸν κλεταξάν γιὰ σκαπανέα, ὁ Μητσάκης δὲν ἄργησε νὰ τοῦ ἐξακοντίσει μὲ τὸ «Ραμπλά» τ' ἀκόλουθο ἐπίγραμμα :

Τῶν μυταράδων βασιλιᾶ, ὃ μυτοβασιλέα,
γιὰ τὴ σκαπάνη μύτη σου σὲ κάμιν σκαπανέα !

Μὰ τί νὰ πρωτοθυμηθῶ ; Εἶναι σωρός. Τυπομένα κι ἀτύπωτα, ἄλλα ποῦ τᾶκουσα ἀπὸ τὸ στόμα του, κι ἄλλα ποῦ τᾶκουσα ἀπὸ φίλους, εἶναι τόσα, ὥστε θὰ μπορούσα νὰ γράφω μὲ τὸ μεροκάματο καὶ τελειωμὸ νὰ μὴν εἶχαν. Μὰ ἐγὼ θέλω νὰ γράψω μόνο μιὰ σκιαγραφία τοῦ στά πεταχιά, δημοσιογραφικά, ποῦ νὰ μισθοῦνε νὰ τὴ διαβάσουν καὶ ἄνθρωποι ποῦ νὰ μὴν ἐνδιαφέρωνται καὶ τόσο γιὰ τὰ γράμματα. Γι' αὐτὸ γράφω ὅ,τι μοῦ χρειάζεται, γιὰ νὰ τὸν χαρακτηρίσει κάπως. Κ' ἔνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο :

Ὅταν ὁ μακαρίτης ἰδρυτὴς τοῦ «Σκρίπ» Κουσουλάκος, ἀποφάσισε νὰ ἐκδώσει ἕνα ὀπωσδήποτε φιλολογικὸ ἡμερολόγιο τῆς ἐφημερίδας του, ποῦ τότε εἶταν ἀκόμα σατυρική καὶ ἔβγαινε μιὰ ἢ δυὸ φορές τὴ βδομάδα, δὲν καλοθυμῆμαι, ὁ Μητσάκης θρῆσκότανε στὴν Κέρκυρα. Ὁ Κουσουλάκος, ποῦθελε νάχει καὶ τίποτα δικό του, τοῦγραψε καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τοῦ στείλει ἕνα διήγημα ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλει, μὰ νὰ τοῦ τὸ στείλει γρήγορα, τ η λ ε γ ρ α φ ι κ ῶ ς, γιατί τὸ ἡμερολόγιο θάβγαινε σὲ λίγες μέρες.

Ὁ Μητσάκης πιάστηκε σ' αὐτὸ τὸ «τηλεγραφικῶς» ποῦ τοῦ τῶγραφε ὁ Κουσουλάκος γιὰ νὰ τοῦ δείξει πόσο βιάζεται, καὶ τοῦστελε εἶνα διήγημά του (*) τηλεγραφικῶς ! Ὁ Κουσουλάκος τραβοῦσε τὰ μαλλιά του γιὰ τὰ τηλεγραφικὰ ποῦ πλήρωσε, καὶ ὅταν τὸ θυμότανε ἔλεγε πάντα :

— Ποτὲ δὲν πληρώθηκε ἑλληνικὸ διήγημα τόσο ἀκριβά. Κάθε λέξη του καὶ πεντάρα ! . . .

(*) Τὴν «Παναγιὰ τὴ Μεγαλομάτα».

Τὸ ἔργο τοῦ Μητσάκη εἶναι σκορπισμένο σ' ἐφημερίδες, σὲ περιοδικὰ καὶ σὲ ἡμερολόγια. Ξεχωριστὰ εἶχε τυπωθεῖ μόνο τὸ «Εἰς Ἀθηναίους χρυσοθήρας» καὶ «Μιὰ φιλολογικὴ σελὶς εἰς δύο γλώσσας». Τὸ πρῶτο εἶτανε μυθιστόρημα σύντομο μὰ γοητευτικόν, γιατί στίς σελίδες του ὁ Μητσάκης εἶχε σκορπίσει ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ ἀκριβοῦ ταλέντου του, καὶ τὸ δεύτερο εἶτανε ἀληθινὰ μιὰ φιλολογικὴ σελίδα, «Ἡ θλίψις — τὸ παράπονο τοῦ μαρμάρου», γραμμὴν σὲ δημοτικὴ καὶ σὲ καθαρεύουσα. «Μὲ τὰ πόδια σπασμέν' ἀπὸ τὰ γόνατα, μὲ τὰ χέριζ κομμένζ ἀπὸ τὸν ἄγκωνα». Ἔτσι ἄρχιζε τὸ «Παράπονο τοῦ μαρμάρου» καὶ «Μὲ τεθραυσμένζ κνήμας ἐκ τοῦ γόνατος, ἀκρωτηριασμένους ἀπὸ τῆς ὀλένης τοὺς θραχίονας. . .» ἄρχιζε «Ἡ θλίψις τοῦ μαρμάρου». Καὶ δὲν μπορούσε νὰ πεῖς ποῖο εἶναι καλύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Τὸ κείμενο τῆς δημοτικῆς, ἢ τὸ κείμενο τῆς καθαρεύουσας, γιατί καὶ τὰ δύο εἶταν ἰσοδύναμα, καὶ τὰ δύο εἶχαν Μητσάκη μέσζ. Ἄλλο ζητοῦσε νὰ ἀποδείξει καὶ ἄλλο ἀπόδειξε. Μὲ τὴ «Μιὰ φιλολογικὴ σελίδα σὲ δύο γλώσσας» ἀπόδειξε πὼς ὁ ἀληθινὸς συγγραφέας ἠμπορεῖ, σὲ ὅποια γλώσσα κ' ἂν γράφει, νὰ δώσει ἔργο τέχνης. Ὁ Καμπύσης μοῦ εἶχε πεῖ κάποτε πὼς ὁ Μητσάκης εἶναι βγαλμένος ἀπὸ τὴ «Νανὰ» τοῦ Ζολᾶ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ μετάφραση τῆς «Νανᾶς» ποὺ τὴν εἶχε κάμει ὁ μακαρίτης Ι. Καμπύρουγλου. Ὁ Καμπύσης τὴ θεωροῦσε ἀριστουργηματικὴ αὐτὴ τὴ μετάφραση καὶ ἰκανὴ νὰ βγάλει ἀκόμα κ' ἓνα Μητσάκη. Ὁ ποιητὴς τοῦ «Δαχτυλιδίου τῆς μάννας», ποὺ δὲ μιλοῦσε ποτὲ στὰ κουτουροῦ, ἠμπορεῖ νὰ εἶχε καὶ δίκαιο. Μὰ ἐγὼ δὲ θυμᾶμαι νὰ μοῦ μίλησε ποτὲ ὁ Μητσάκης γιὰ τὴ μετάφραση τῆς «Νανᾶς», ἐνῶ θυμᾶμαι πὼς μοῦ μιλοῦσε πάντοτε γιὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς λόγους τοῦ Μηνιατῆ καὶ εἶχε μάλιστα ἀποστηθίσει καὶ κομμάτια ὀλόκερα, ποὺ τὰ ἀπάγγελλε φωναχτά, ὅπως συνήθιζε, καὶ στὸ σπῆτι καὶ στοὺς ἐξοχικὸς περιπάτους μας, καὶ μὲ συμβούλευε νὰ διαβάζω κ' ἐγὼ Μηνιατῆ. «Γιατί μ' αὐτὸν μορφώνει κανεὶς ὕφος», μοῦ ἔλεγε, καὶ διάβαζε ἀκόμα καὶ Σολωμό, μὰ περισσότερο διάβαζε Γαλλικὴ φιλολογία, τὴν καταβρόχθιζε.

Ἔτσι μορφώθηκε τὸ ὕφος του, ἓνα ὕφος ἐντελῶς προσωπικό, δικό του, ποὺ ἀπὸ τίς πρῶτες - πρῶτες ἀράδες ποὺ διαβάzaς, τὸ ἀναγνώριζες, ἓνα ὕφος ποὺ δὲν ἠμποροῦσε νὰν τὸ πεῖς οὔτε τραγικόν, οὔτε μαλακόν, οὔτε λυρικό; οὔτε ὀμό, οὔτε ἀπλό, οὔτε συνθετικό, οὔτε πολύπλοκο, οὔτε φυσικό, οὔτε ἐπιτηδευμένο, γιατί τὰ εἶχε ὅλ' αὐτὰ μέσα,

και πολλά άλλα ακόμη, πού αυτό ίσα - ίσα τὸ ἀνακάτερε
 και τὸ ἀξεδιάλεχτο τὸ κάνανε γοητευτικὸ και προτότυπο.

Τὰ ἔργα του βγαίνουνε τώρα σὲ βιβλίο. Τώρα θὰ με-
 λητηθεῖ ὁ Μητσάκης και θὰ πῶρει τὴ θέση πού τοῦ ἀξίζει
 στὰ νεοελληνικά γράμματα. Ἡ «Φλογέρα» του, κι ἂν πῆζε
 νε ἀπὸ χρόνια, ὁ γεροντάκος πού τὴν ἔπαιζε στους δρόμους
 τῆς Ἀθήνας, θὰ διαβαστεῖ και σήμερα μ' ἐνδιαφέρον και
 μὲ συγκίνηση, κι ὁ «Εἰς τοῖχος», ὅσα χρόνια κι ἂν περά-
 σουν, θὰ μένει ἀσάλευτος ἐκεῖ, σὲ κάποια μεριά τῆς Ροῦ-
 μέλης, γιατί ὁ Μητσάκης μὲ τὴν πέννα του τοῦ στοίχειωσε
 τὰ θεμέλια και δὲ θὰ πέσουν ποτέ.

Εἶταν εἴκοσι ὀχτὼ περίπου χρονῶνε, ὅταν ἔλα-
 θε. Κι ὅμως, ἂν και τόσο λίγο εἶχε ζήσει πνευματικῶς, δὲν
 ἄφησε μόνο δείγματα μὰ κ' ἔργα τέχνης, γιατί ὅσο αὐστη-
 ρὰ κι ἂν τὸν κρίνει κανεῖς, θὰ δυσκολευτεῖ ν' ἀρνηθεῖ τέ-
 χνη στὴ «Φλογέρα», στὸ «Παράπονο τοῦ Μαρμαροῦ» και
 αἱ μερικά ἄλλα ἔργα του.

Εἶχε μανία στους ἐξοχικούς περίπατους· στὶς ἐκδρομῆς
 και στὰ μικροτάξιδα. Ἀπὸ τίς ἐκδρομῆς και τὰ μικροτα-
 ξιδάκια του πάντα κάτι ἔφερε. Λίγα πάντοτε, μὰ δια-
 λεχτά.

Ὁ «Εἰς τοῖχος» βγήκε ἀπὸ ἓνα ταξιδάκι στὴ Ροῦμέλη,
 και τὰ Πατρινά «Ψηλά ἀλώνια» μὲ τὴ μαγευτικὴ δύση στὸ
 Ἴόνιο, σ' ἓνα ταξιδάκι του τὰ χωροστοῦμε. Ἐπρεπε νὰ βοι-
 σκότανε κανένας πλούσιος, πού νὰ καταλάβαινε ἀπὸ Τέχνη,
 και νὰ πληρώνει τὰ ἐξοδα γιὰ νὰ γυρίζει, νὰ γυρίζει, και
 νὰ φέρνει μόνο μὰ σελίδα ἀπὸ κάθε πολυδάπανο και πολύ-
 μνηο ταξίδι του.

Ἐπρεπε νὰ θρεθεῖ!... Γιὰ κάθε ἄλλονε θὰ μπορούσε νὰ
 θρεθεῖ, ὄχι ὅμως και γιὰ τὸν Μητσάκη, γιατί αὐτὸς ἔφε-
 ρνε τὴν ἀποτυχία μαζί του σὲ κάθε δουλειά του, ἀκόμα και
 σὲ κάθε του ὄνειροπόλημα. Δυὸ φορές ἀποπειράθηκε νὰ
 βγάλει περιοδικό, μὰ, και τίς δυὸ φορές, ἀπότυχε. Ὁ «Θά-
 ρουθε» και ἡ «Πρωτεύουσα» δὲ ζήσανε περισσότερο ἀπὸ
 δυὸ τρία φύλλα. Και τὸ βιβλίο πού ὄνειροπολοῦσε νὰ βγά-
 λει, πάντα τὴν τελευταία στιγμή ναυγαροῦσε.

— Τὴν ἔχω στὸ αἷμά μου τὴν ἀποτυχία! μούλεγε. Βγά-
 ζετε τουλάχιστον ἑσεῖς βιβλία πού εἶσατε τυχερότεροι!

Ὁ Κρυστάλλης ἀπ' αὐτὸν παρακινήθηκε κ' ἔβγαλε κά-
 ποιο βιβλίο του. Τὸ ἴδιο κ' ἐγώ, στὴν πιεστικὴ ἐπιμονή του

χρωστιάω τὸ πρῶτο βιβλίό μου. Καὶ θυμῶμαι μὲ συγκίνηση, καὶ τώρα ἀκόμα, τὴ χαρὰ του ὅταν μοῦ τὸ παινοῦσαν τὸ βιβλίό μου σὲ κριμὴν ἐφημερίδα, καὶ τὴ λύπη του ὅταν μοῦ τὸ κατάκριναν.

— "Ἐλα, τρέετ' ! Πάλι σήμερα μᾶς ἐπαινοῦν ! μοῦ φώναζε μόλις μὲ συναντοῦσε. Πᾶμε στὸν ἥλιο νὰ τὸ ἐφοτάσουμε !

Καὶ μὲ τραβοῦσε κατὰ τὸ Πολύγωνο ἢ πέρα στοὺς Ἀμπελόκηπους νὰ ἀγαροῦμε τὴ λικαδόξ» κι ἄς εἶταν καὶ Ἰούλιος ! Ἄλλοτε πάλι μὲ σταματοῦσε στὸ δρόμο, καταμεισίμερα, καὶ σὲ μέρος πού τὸ ἔψηνε ὁ ἥλιος, γιὰ νὰ μοῦ ἀπαγγεῖλει κανένα ποίημα, δικό μας ἢ Γαλλικό, πού ἔτυχε νὰ τὸ διακῶσει ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα καὶ νὰ τοῦ κάμει ἐντύπωση. Ἰουλιανὸ μεσημέρι, σᾶς τ' ὀρκίζομαι, ἄκουσα γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τὸ στόμα του τοὺς στίχους τοῦ κ. Ἀλ. Πάλλη :

Ἄλλοι νὰ φᾶνε θέν, ἀμή
ψωμί δὲν ἔχουν, κ' ἄλλοι
ἔχουν ψωμί, μὰ ὄρεξι
δὲν ἔχουνε νὰ φᾶνε. . . .

Καὶ μοῦ τοὺς ἀπάγγειλε δυὸ καὶ τρεῖς φορές φωναχτὰ καὶ μὲ κρατοῦσε κι ἀπὸ τὸ σακκάκι νὰ μὴν τοῦ φύγω. Ἀπὸ τότε πού ἔπαθε, ἀπέφευγα νὰ τὸν συναντήσω. Μιά λύπη βαθειὰ ἔσφριγγε τὴν ψυχὴ μου μόλις τὸν ἀντίκριζα, καὶ ἄλλαζα ἀμέσως δρόμο. Δὲ θὰ ξεχάσω ὅμως ποτὲ μιὰ τραγικὴ μου συνάντηση. Ἀνέβαινα βραδί - βραδί πρὸς τὸ Σύνταγμα, ὅταν ἐκεῖ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τοῦ Ζαχαράτου βλέπω τὸ Μητσάκη καὶ κάτ' ἐλπίστους πού τονὲ σταυρώνανε. Ὁ Μητσάκης ἀγριωμένος ἔλεγε λόγια ἀσυνάρτητα, ἔβγαζε ἀντροφρεσ κορυγές, καὶ μ' ἓνα μικρὸ μπαστούνι πού κρατοῦσε, προσπαθοῦσε νὰ μινθεῖ κατ' αὐτῶν τῶν λύκων. Ἐπῆγα κατὰ πάνω τους. Πρὶν τοὺς φτάσω, μὲ πλησίασε ὁ Μητσάκης καὶ μὲ ὕφος παρακλητικὸ μοῦ εἶπε :

— Κύριε, σῶστε με ἀπ' αὐτοὺς τοὺς Κάφρους !

"Ἐδῶξα τοὺς λούστρους κ' ἔφυγα καταλυπημένος, δίγως νὰ σταθῶ πού μὲ φώναζε γιὰ νὰ μ' εὐχαριστήσῃ. Ἄλλοτε πάλι, γιατί εἶχε καὶ φωτεινὰ διαλείμματα, μὲ ἀναγνώριζε καὶ μὲ σταματοῦσε, μὰ καὶ πάλι τοῦ ἔφευγα κρυφά, γιατί δὲν μποροῦσα νὰ τονὲ βλέπω. Σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ διαλείμματα χρωστιάω καὶ τοῦτο τὸ ἀνέκδοτό του, πού θὰ γλιῶσω μ' αὐτὸ τὸ πρόχειρό μου σημείωμα.

Ἐβγαινε τότε ἡ «Γέχνη», καὶ ὁ κόσμος χαλοῦσε μὲ τοὺς «μαλλιαροὺς». Εἶτανε δεῖλι καὶ κατέβαινα ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, ὅταν ἐκεῖ, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὴ Βουλὴν, ἐνῶ περπατοῦσα ἀφηρημένος, μὲ ἀρπάζει ὁ Μητσάκης ξαφνικὰ ἀπὸ τὸ μπράτσο κέρωσα.

— Τί γίνεσαι, Μίχο; τραυλίζω.

— Ὅρε, καλὰ γίνουμαι, μὰ τί γίνονται καὶ οἱ μαλλιαροὶ; μοῦ κραυγάζει.

— Οἱ μαλλιαροὶ. . . .

— Μὰ πρῶτα - πρῶτα, μὲ ρωτάει, γιατί τοὺς λένε μαλλιαροὺς;

— Νά, γιατί ἔχουνε μακριὰ μαλλιά. . . .

— Ἐχουν κόμην, λοιπόν, ὅπως καὶ οἱ Ἀρχαῖοι! Τότε, γιατί νὰ μὴν τοὺς λένε κομιχοῦς, ποῦναι καὶ Ἑλληνικώτερο;

Εἶταν τὸ τελευταῖο χαριτολόγημα πὺν ἄκουσα ἀπὸ τὸ στόμα του. Ὑστερα, ὅσες φορὲς τὸν ξαναεῖδα ἀπὸ τότε, λίγες εὐτυχῶς, τ' ἀσυνάρτητα λόγια του δὲ μοῦ θύμιζαν τὸ Μητσάκη, καὶ ἔτσι ἡ λύπη μου εἶτανε λιγότερη.

Ἰούλιος τοῦ 1920.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Γ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

(Ἀπὸ τὸ «Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸν τοῦ Μπάρτ καὶ Χίρστ).

Ἐγεννήθη ἐν Μεγάροις κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1868. Υἱὸς τοῦ Ἀριστείδου Μητσάκη, καθηγητοῦ καὶ ἀνωτέρου διοικητικοῦ ὑπαλλήλου, καὶ τῆς Μαριγῶς, θυγατρὸς τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἀγωνιστοῦ Παναγ. Γιατρούκου. Ἀποφοιτήσας ἐκ τοῦ Γυμνασίου Σπάρτης, ἐνεγράφη εἰς τὴν νομικὴν σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἧς ἐπὶ δύο ἔτη ἴκονσε τὰ μαθήματα. Λίαν δ' ἐνωρὶς ἐπεδόθη εἰς τὰ γράμματα. Μαθητὴς ἔτι ὄν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, κατεγίνετο εἰς εὐρείας ἱστορικὰς μελέτας, καὶ συνέτασεν ἐφημερίδα χειρόγραφον ἐν Σπάρτῃ, τὸν «Ταῦγετον». Ἐλθὼν εἰς Ἀθή-

νας, μετέσχεν ἀμέσως τῆς συντάξεως τοῦ «Ἀσμοδαίου», ἐν ᾧ ἔγραφεν ὑπὸ ἄγνωστον ψευδώνυμον. Ὑπῆρξεν δὲ μετὰ τῶν Θεμ. καὶ Χαρ. Ἀννίνων ἰδρυτῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἄσπεως», ἐν ᾧ τὰ ἄρθρα του φέρουσι τὰ ψευδώνυμα Κ ρ ἄ κ καὶ Κ ὀ θ ο ρ ν ο ς. Συγχρόνως συνειργάζετο ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» τοῦ Δημ. Κορομηλά, συντάσσων μετ' εὐφυΐας τὰ προκτικὰ τῆς Βουλῆς. Ἐπειτα μετέσχε τῆς συντάξεως τῆς «Ἀκροπόλεως», ἐπὶ τινα καιρὸν τοῦ «Χρόνου», γράφων τὰ χρονικά. Ἰδια δὲ φύλλα ἐξέδωκε τὸν «Θόρυβον» καὶ τὴν «Πρωτεύουσαν», βραχύβια μὲν, εὐφύεστατα δὲ, πρὸς δὲ ἐδημοσίευσεν οὐκ ὀλίγα ἱστορικά καὶ ἄλλα ἄρθρα τοῦ «Ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ», ἐξηκολούθησε δὲ δημοσιογραφῶν καὶ ἀσχολούμενος ἄμα εἰς τὴν φιλολογίαν μέχρι τοῦ 1896, ὅτε ἀσθενήσας ἀπέσχε πάσης ἐργασίας. Τὰ ἄλλα ἔργα του, πλὴν τῶν καθαρῶς δημοσιογραφικῶν, εἶναι διασκορπισμένα εἰς πολλὰ περιοδικὰ, ἡμερολόγια, καὶ ἐφημερίδας, εἶναι δὲ κυρίως, διηγήματα ἢ μᾶλλον εἰκόνες ποιητικαὶ, ἐνέχουσαι πολλὴν δύναμιν ἐκφράσεως καὶ παραστατικότητος, φέρουσαι ἐν μέρει τὸν τίτλον «Ἀθηναϊκὰ σελίδες» καὶ «Γαξιδιωτικὰ σημεῖώσεις». Μόνον ὀλίγα τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐξεδόθησαν καὶ χωριστά, ὡς «Εἰς Ἀθηναῖος χουσοθήρας» (1890), «Τὸ γατί», «Τὸ παράπικρον τοῦ μαριμάρου». Μία τῶν ἐξοχωτέρων εἰκόνων εἶναι τὸ «Φιλί» (ἀποθέωσις τοῦ θανάτου τοῦ Παπαφλέσσα), ἣτις μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν. Ὁ Μητσάκης ἠύδοκίμησε λίαν καὶ ἐν τῇ φιλολογικῇ κριτικῇ (*).

Δ'.

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Κ' ἘΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(«*Νουμάς*» ἀριθ. 594—18 Ἰουνίου 1916—
σελ. 158—160.)

Φίλε «*Νουμάς*,

Σοῦ στέλνω κάποιον χειρόγραφο τοῦ Μητσάκη, φυλαγμένον στὰ χαρτιά μου ἀπὸ τὰ 1890 πού μοῦ τὸ πρόσφερες ὁ ἴδιος : «Μία ἐπιστολὴ καὶ ἓν ποίημα». Τὸ χειρόγραφο τοῦ-

(*) Ὁ Μητσάκης πέθανε, σὶὸ Ἀρρομοκαίτειο φρενοκομεῖο ἀπὸ περιττειμονία, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1916.

το, ἀπὸ τὰ χαρσχηριστικώτερα τοῦ συγγραφέα τῆς «Φιλο-
γέρας» καὶ τῆς «Κυρά Κώσταινας», ὅταν ὁ λογισμός του ἔ-
φεγγε γαληνὰ καὶ ἡ καρδιά του στόλαζε τὴν καλοσύνη, εἶ-
ναι κ' ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ, καθὼς στέκεται μοναχικὸ
δεῖγμα τῆς δεξιότητος τοῦ ποιητῆ καὶ στὸ Στίχο. Κι ἀκό-
μα σημαντικώτερο, γιατί μᾶς δίνει νὰ στοχαστοῦμε πῶς ἔ-
βλεπε καὶ πῶς ἔκρινε ὁ Μητσάκης ἕνα του φίλο καὶ θαυ-
μαστὴ καὶ σύντροφο στὴν ἀγάπη τῆς Τέχνης, πῶς ἔγρα-
φε ὀδηγημένος ἀπὸ τὴ Μούσα Συμπάθεια.

Καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ τραγούδι, καθὼς φανερὰ δεί-
χεται, τὰ γέννησεν ἢ ἐντύπωση πού τοῦ προξένησε τὸ ἄ-
κουσμα τῆς ὁμιλίας μου στὸ σύλλογο «Παρνασσὸς», ἕνα βρά-
δι, στίς 20 τοῦ Μάρτη τοῦ 1890. Διάβασα τότε τρία μου
ποιήματα πού φάνηκαν ὕστερα στὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς
μου», τὸ «Ἄνθος», τὸ «Τραγούδι τῶν Βουνῶν» καὶ τοὺς
«Τάφους τοῦ Κεραμικοῦ», μαζί μὲ μιὰ στὸν πεζὸ λόγο εἰ-
σαγωγή, πού τυπώθηκε τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες στὴν «Ἐφημε-
ρίδα» τοῦ Κορομηλά, μὲ τίτλο «Πῶς ἐννοοῦμεν τὴν Ποίη-
σιν» τὸ πρῶτο σχεδιάσμα τοῦ φιλολογικοῦ μανιφέστου πού
προλογίζει στὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς μου».

Ψάχνοντας γιὰ τὸ χειρόγραφο τοῦτο, βρέθηκα μπροστὰ
καὶ στὰ πέντε φύλλα τοῦ «Ἄστρου», (Φλεβάρη τοῦ
1894), τὰ παραγομισμένα ἀπὸ τὶς ἐπιφυλλίδες τοῦ Μη-
τσάκη τοῦ ἴδιου, πού ὅσο κι ἂν ἐπιγράφονται «Ὀλίγα λό-
για», δὲν εἶναι παρὰ ποταμὸς κατεβασμένος καὶ ξεχειλισμέ-
νος κατεπάνω μου μὲ τὴν πρόθεση ἀλύπητα νὰ μὲ ξεριζώ-
σῃ. Ἡ ἐναντίο μου αὐτὴ φοβερὴ ἐπιστρατεία ὀργανώθη-
κε στὴν Κέρκυρα, ἐκεῖ πού εἶχε καταφύγει ὁ ποιητῆς, κνη-
γημένος ἀπὸ τὶς Ἐρινύες τῆς ἀρρώστιας τῆς ἀρρώστιας
πού ξέσπασεν ἐκεῖ τρομαχτικὰ καὶ ἀνάγκασε τοὺς θλιμμέ-
νους του φίλους νὰ τὸν ἀπομονώσουν καὶ νὰ τὸν περιορί-
σουν.

Τὸ κριτικὸ ζυτὸ περσυνοβόλημα, εἶτανε κακὴ πράξις ἀπὸ
μέρος τῆς ἐφημερίδας «Ἄστρ» νὰ τὸ δεχτῆ καὶ νὰ τοῦ δώ-
σῃ ὀρμητήσιο τὶς στήλες του μὲ ὄλη τὴ γνώση πῶς ὁ συγ-
γραφέας τῶν ἐπιφυλλίδων αὐτῶν εἶτανε πιά δηλωμένος ἄρ-
ρωστος, ἐπιμένων ἀπόσβλητος ἀπὸ μένα καὶ ἀπαρξί-
στος· κ' ἔτσι ἐνῶ ἀπὸ τὴ μιὰ μερὰ εἶμουν ὑποχρεωμένος
νὰ ὑπομένω σιωπηλὰ καὶ ἀνυπεράσπιστα τὴν ἐπίθεσις ἀν-
θοώπου πού δυστύχησε καὶ παύει νὰ λογαριάζεται, ἀπὸ τὴν
ἄλλη μεριά ἄφινε τὸν ἑαυτό μου ἀσκέπαστο σὲ χτυπήμα-
τα ἐνὸς δυνατώτατου χειριστῆ τοῦ λόγου, ἀκόμα καὶ στὴν

ἀρρώστια του, ἢ, καλύτερα, δυνατώτατου κι ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῆς ἀρρώστιας του χτυπήματα πὺρ σὲ περίστασιν ἄλλη θὰ εἶχα χροῖος ἢ θὰ εἶχα ὄρεξι νὰ τὰ ἀποκρούσω, ἀντιχτυπώντας καθὼς ταίριαζε.

Μολαταῦτα δοκίμασα μιὰ παράξενη εὐχαρίστηση ξαναβλέποντας τὰ «Ὀλίγα λόγια» τοῦ Μητσάκη. Μὲ ὅλο τὸ σὲ πολλὰ ἀείρινό του φούσκωμα, εἶναι λαμπρογραμμμένα κι συγκεντρώνουνε κι αὐτὰ σὲ μιὰ σὰν ὑστερητὴν ἐναγώνια προσπάθεια καὶ τὰ χαρίσματα καὶ τὰ ψεγάδια τῆς σκέψης του καὶ τῆς τέχνης του. Καὶ πολὺ περισσότερο, μᾶς δίνουνε κι αὐτὰ νὰ στοχαστοῦμε πῶς, ὕστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια, ἔβλεπε κ' ἔκρινεν ὁ Μητσάκης τὸν ἴδιο του τὸ φίλο καὶ θιαμαστή, ὀδηγημένος ὄχι παρὰ ἀπὸ τὸ λευκὸ φῶς τῆς Συμπάθειας, ἀλλὰ συρμένος ἀπὸ τὸν πύρινος δαίμονα τοῦ Πάθους ἀλέγιστου, σὲ ὅλη του τὴν πλατωσιὰ καὶ σὲ ὅλη του τὴν ἔνταση.

Ὅποσδήποτε πολὺ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ μὴ λείψῃ τὸ κατόρθωμά τουτὸ ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ βιβλίου πὺρ μπορεῖ νὰ συγκεντρώσῃ, ἀργὰ ἢ γλήγορα, τὸ σημαντικό ἔργο τοῦ Μιχαήλ Μητσάκη. Συλλογίζομαι τὴν ἔρα τούτη ὅλους ἐκείνους, πὺρ δίκια ἢ ἄδικα, μπορεῖ νὰ τοὺς ἐνοχλῶ μὲ τὴ δουλειά μου σ' αὐτὸ τὸν τόπο ἢ καὶ μὲ τὴν παρουσίᾳ μου σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, δυστυχήματα πὺρ δὲν εἶναι στὸ χέρι καὶ τοῦ πῶρ καλοπροαίρετου νὰ τὰποφύγῃ. Τοὺς συλλογίζομαι, κ' ἐπειδὴ αἰστώνομαι νὰ μὲ τραβᾷ μιὰν ἀνεξήγητη συμπάθειαν πρὸς ἐκείνους πὺρ καταλαβαίνω πῶς μὲ ἀντιπαθοῦν, ἤθελα νὰ τοὺς προξενήσω κάποια χροιά. Βεβαιώνω πῶς διαβάζοντας τὰ «Ὀλίγα λόγια» τοῦ μαζὶ μεγάλου μου καὶ φίλου καὶ πολέμου, θὰ περάσουν ἡδονοστάλαχτες στιγμῆς.

Ὑποσημείωση. — Στὸ τύπωμα τῆς «Ἐπιστολῆς καὶ τοῦ Τραγοιδιοῦ» παρακαλῶ τὸ «Νουμῶ» νὰ φυλάξῃ εὐλαβητικὰ καὶ τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ χειρογράφου ὅλα ἔχουν τὸ λόγο τους καὶ δείχνουν κάτι.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΕΝ ΠΟΙΗΜΑ

Πρὸς τὸν Κύριον Κωστὴν Παλαμᾶ

Ἀγαπητέ μου Κωστῆ,

Θὰ προᾶξενευθῆς θεβαίως πολὺ βλέπων κάτωθεν τῶν ὀλίγων ἐπομένων ὄπως προχείρων καὶ ἄνευ τῆς παραμικρῆς ἀξιώσεως στίχων, τόσον ἀπροσδοκῆτως, τό... ὄνομά μου. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὄντως λίαν ἄηθες δι' ἐμῆς; — μὴ καταλέγοντα εὐτυχῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποίησιν, μεταξὺ τῶν ποιημάτων μέχρι τοῦδε παντὸς εἶδους ἀμαρτημάτων μου, ἢ εὐθυμά τινα νεανικὰ στιχουργήματα, ἐκ τῶν ἀσημιάντων ἐκείνων δημοσιογραφικῶν, τῶν λησιμονουμένων τὴν αὐτὴν τῆς ἀνγνωσεως στιγμῆν, εἰς τὰ διάφορα σατυρικά φύλλα τοῦ καιροῦ. Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ὅτι πολλῶν θὰ κινήσῃ ἴσως καὶ τὸ μειδίαμα. Τὸ ἀφηνίδιον ὅμως τοῦτο καὶ τόσῳ παράδοξον accès — ὅπερ σπεύδω καθησυχάζων σε νὰ σὲ διαβεβαιώσω ὅτι ἐλπίζω νὰ μὴ ἔξῃ καμμίαν συνέχειαν — ὀφείλεται, ὡς θὰ ἐννοήσῃς ἀμέσως καὶ ὁ ἴδιος, μόνον καὶ μόνον εἰς τὴν ὄχρῳ πολὺ συνήθη ἐντύπωσιν, ἣν ἐπαφῆκεν εἰς τὸ πνεῦμά μου ἡ πρόσφατος ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ἀκρόασις τῶν τελευταίων ποιημάτων σου καὶ τῆς συνοδευσάσης τζῦτα εἰσαγωγῆς, ἐν ἣ ἐκτίθενται αἱ περὶ ποιήσεως ἐν γένει, καὶ ἰδίᾳ, τῆς ἡμετέρας, σκέψεις σου. Δι' αὐτῶν δὲν ἠθέλησα νὰ ἐκφράσω τίποτε περισσότερον, τίποτε ὀλιγότερον, ἢ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην, τὸ συναίσθημα ὅπερ τὴν παρηκολούθησε, καὶ τὸν πόθον — ἃ, πόσον αἰωνίως καὶ πικρῶς ἀνεκπλήρωτον! — ὃν ἡ τοιαύτη εἰρεΐα, οἷαν διετύπωσες αὐτήν, τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ ποιητοῦ ἀντίληψις θὰ ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ εἰς ἕνα ὡς ἐμὲ ἀπλοῦν θνητόν, — δηλαδὴ μὴ ποιητήν. Τώρα, ἂν ἡ ἐντύπωσις καὶ ὁ πόθος αὐτὸς εὗρεθῶν, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, μὴ διατυπωθέντα καὶ πάρα πολὺ ἀδεξιῶς, καὶ τοῦτο πάλιν θὰ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ μόνον προσὸν, ὅπερ ἔχουν ἴσως οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ στίχοι, εἶναι ἡ συμφώνως πρὸς ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ποιητικῆς σου σύνθεσις των — καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἰδέαν καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως αὐτῆς καὶ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς ἄλλας λεπτομερείας. Ὅπως βλέπετε, ἐλήφθη μεγάλη φροντίς, διὰ νὰ μὴ λείψουν προκρίτων οὔτε αὐτὰ αἱ τόσον προσφιλεῖς σου συνιζήσεις. Ἐν-

νοεῖς λοιπὸν ἐξ ὅλων αὐτῶν, ὅτι ἂν ὑπάρχη τις ὑπόλογος δι' αὐτοὺς εἶσαι κυρίως καὶ πράγματι σὺ καὶ μόνος, διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἔκρινα ἀπαραίτητον νὰ προτάξω καὶ τὴν μικρὰν ταύτην ἐἴσα γ ω γ ἦ ν — μιμούμενός σε καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη — ὅπως ἀποδώσω τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι, σοῦ φορτώσω δηλαδὴ εἰ δυνατόν τὴν δι' αὐτοὺς εὐθύνην, μολονότι φέρουν τὴν ὑπογραφήν μου.

*Ἀθήναι, 30 Μαρτίου 1890.

*Ἐν θεομῇ ἀγάπῃ
ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κωστή Παλαμᾶ

*Ἄλλοι ζητοῦν παρηγοριὰ μέσ' τὸ τρελλὸ μεθύσι
Ποιοὶ σὲ γυνίκασ ἀγκαλιά, ποιοὶ σὲ πελάγου πλάτη,
Ποιοὶ στοῦ χάσις τὰ σύννεφα, ὁποῦ σὲ συνεπαίρνουν,
Σὲ ἄλλαις σφίραις μαγικαῖς, σὲ ἄλλης γῆς τὰ κάλλη,
Σ' ἄλλους ἀρέσει τῶν χορῶν ἢ τύρβη καὶ ἢ ζάλη,
Σ' ἄλλους ἀρέσ' ἢ μουσική, κ' ἢ ζωγραφιὰ σὲ ἄλλους,
Ποιοὶ θέλουν τὴν ἀνάπαυσι, τὴν κίνησι ἄλλοι θέλουν,
*Ἄλλοι ἀγαποῦν τὸ ψάρεμμα, καὶ ἄλλοι τὸ κυνήγι,
Ποιοὶ στὰ χροτὰ λυσομνοῦν, τὸν πόλεμο ἄλλοι ἔχουν
Ζωὴ τους κ' εὐτυχία τους, σκοπὸ τους καὶ θεὸ τους,
Κι' ἄλλοι τὸ χοῖμα λαχταροῦν, τὸν πιὸ λαμπρὸ μαγνήτη.

'Ἄλλὰ ἐγώ, μιὰ ἤθελα, μιὰ μόνη εὐτυχία,
Μιὰ δύναμι, μιὰ ἀπόλαυσι καὶ μιὰ παρηγοριὰ του,
Γιὰ νὰ μπορῶ μέσα σ' αὐτὸ μ' ἄλλη ζωὴ νὰ ζήσω,
Γιὰ νὰ μπορῶ μέσζ σ' αὐτὸ νὰ χάνομαι γιὰ πάντα,
Γιὰ νὰ μπορῶ νὰ λησιμονῶ καὶ νὰ ξαναγεννιέμαι,
Νὰ φεύγω ἀπ' τὸ κουφάρι μου, νὰ φεύγω ἀπ' τὴ ζωὴ μου,
Νὰ φεύγω ἀπ' τὸν τόπο μου καὶ ἀπὸ κάθε τόπο,
Νὰ κολυμπῶ στ' ἀθάνατα κ' αἰώνια κύματά του,
Καὶ νὰ μπορῶ ἀδιάκοπα μέσα σ' αὐτὰ νὰ ρίχνω
*Ὅ,τι μὲ κάνει νὰ γελῶ, καὶ ὅ,τι νὰ πεθαίνω,
*Ὅ,τι μὲ κάνει νὰ πονῶ, καὶ ὅ,τι μ' ἀνασταίνει,
Τοῦ νοῦ τὴν κοσμοχλυσία καὶ τὴ δημιουργία,
Τῆς νειότης τὰ παράπονζ, τῶν γηρατειῶν τῆς λύπαις,

Τὸ γέλοιο τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, τὸ δάκρυ τῆς μητέρας,
 Τῆς ἐρωμένης τὸν παλμό, τοῦ νικητοῦ τὸ στόμαφο,
 Τῆ λύσσα τοῦ ἀδύνατου καὶ τοῦ φιλοῦ τὸν ἦχο,
 Τοῦ λιονταριοῦ τὸ βρυχηθμό, τῆς θαλάσσης τὸ βόγγο,
 Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ στέναγμα μέσζ στα̣ μαῦρα δάση,
 Τῆς ἀναμνήσεις τῶν παληῶν καιρῶν, τῆς προσισθήσεις
 Τοῦ μέλλοντος, ποῦ πλιότερο ἄδοξη, σιχαμένη,
 Μᾶς δείχνουν τὴν κακομοιριά τοῦ θλιβεροῦ πρρόντος·
 Τὴν εὐωδία τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν βουνῶν τὸ ὕψος,
 Καὶ τὴ γαλήνη τ' οὐρανοῦ, τὴ λάμψη τοῦ ἡλίου,
 Τοῦ πνεύματος τὴν ἔξαρσι καὶ τῆς ψυχῆς τὰ πάθη,
 "Ὅλας τῆς ἄγριας κραυγαῖς ποῦ στὸ σκοτάδι βγάζει
 "Ὅταν μονάχη δέρεται ἡ πληγωμένη σάρκα
 Καὶ ἡ καρδιά ἡ δύστηχη, —

Τῆς ἀρετῆς τὴ θλίψη,
 Καὶ τῆς κακίας τὸ φρύγμα, τὸ κέντημα τῆς πείνας,
 Τῆς ἐρημιᾶς τὰ βάσανα, τοῦ κόσμου τῆς φροντίδες,
 Καὶ ὄλον τὸν ἀλάλητον αὐτῆς τῆς ψεύτρας πλάσης,
 Ἐρώτες, πίκραις καὶ καῦμούς, συμπάθειες, καταφρόνιες,
 Χτυπήματα, ἀγκυλιάσματα, καὶ χόχλανα, καὶ κλάμμα,
 Πόθους καὶ σκέψεις κα' ὄνειρα, κα' ἐπιθυμίες κα' ἐλπίδες,
 "Ὅλα ὅσα κρύβω μέσα μου. . . .

Καὶ νᾶταν :

Τὸ τραγοῦδι ! —

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

Ε΄.

“ΘΟΥΡΥΒΟΣ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ..

Εἶναι οἱ τίτλοι τῶν δυὸ ἐφημερίδων ποῦβγαλε ὁ Μητσάκης καὶ ποῦ ζήσανε, σχεδὸν ὅσο καὶ τὰ ρόδα, «σφοῖζαν μόνην». Εὐτυχήσαμε νᾶχουμε τὸ κύριο ἄρθρο τοῦ «ΘΟΥΡΥΒΟΥ»,

Στὴν ἀντικρουμένη σελίδα βλέπει ὁ ἀναγνώστης τὸ χειρόγραφο τοῦ ἁρθρου αὐτοῦ, ποῦ τῶχε γράψει ὁ ἴδιος ὁ Μητσάκης, με τὴ σημειώσή του μάλιστα γιὰ τὸ στοιχειοθέτη ἀπὸ πάνω, ποῦ ὀρίζει τὰ στοιχεῖα τῶν δώδεκα στιγμῶν.

Ἐξὸν ἀπὸ τὸ ἄρθρον αὐτὸ, ἔχουμε καὶ μιὰν ἔντυπὴ ἀγγελία γιὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς «ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ», πού στὸν πίνακα τῶν ἐγγραφῶν τῆς μάλιστα ὑπάρχοντων γραμμῶν καὶ ἔντεκα ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ τῆ Σπύρτη.

Ἡ ἀγγελία γιὰ τὴν «ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ» εἶναι αὕτη :

Πρὸ ἑξ ἀκριβῶς μηνῶν, κατὰ τὸν παρελθόντα Ἀπρίλιον, ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις ἐφημερίς δημοσιευομένη δις τῆς ἑβδομάδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ο ΘΟΥΡΥΒΟΣ», χαρακτηρισθεῖσα ὡς πολιτικῆ, κοινωνικῆ, σατυρικῆ καὶ φιλολογικῆ, κύριον δὲ σκοπὸν προκηρῦξασα ὅτι ἔμελλε νὰ ἔχη τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς ἑλλείψεως φύλλου ἀπεικονίζοντος εὐθύμως καὶ ζωηρῶς τὴν ἀθηναϊκὴν ἰδίως ζωὴν καὶ κίνησιν, ἧς τὴν μίαν μόνον ὄψιν παρέχουσι τὰ καθημερινὰ σοβαρὰ πολιτικὰ ἢ τῶν εἰδήσεων φύλλα. Τῆς ἐφημερίδος ταύτης εὐθύς ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ ἀνηγγέλλετο ὅτι ὡς μόνον μὲν κεφάλαια ἔμελλον νὰ χρησιμεύσουν ἢ εὐνοια ἦν εἶχεν ἐπιδείξει τὸ κοινὸν πρὸς τοὺς ἐπιχειρήσαντας τὴν ἔκδοσιν τῆς καθ' ὅλον τὸ ἔως τότε διάστημα τῆς δημοσιογραφικῆς αὐτῶν ἐργασίας καὶ ἢ ἐλπίζομένη ὑποστήριξις αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀραγαὶ δὲ ἢ ἀπόλυτος εἰλικρίνεια καὶ εὐσυνειδησία ἐν πᾶσι. Δυστυχῶς ὁμοῦ τὰ κεφάλαια ταῦτα, ἰδίως μετὰ τὴν κατὰ τελευταῖα ἔτη κατ' ἐξοχὴν βιομηχανικὴν καὶ κερδοσκοπικὴν τροπὴν ἣν ἔλαβε παρ' ἡμῶν ὁ τύπος, δὲν θὰ ἦσαν φαίνεται ἐκεῖνα ἅτινα μόνον θὰ ἤροκον ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν ὑπαρξίν καὶ συντήρησιν ἐφημερίδος παρὰ νέων ἀνθρώπων τὸ πρῶτον ἐπιχειροῦντων ἀνεξασπίτως τοιαύτην αὐτοτελεῖ ἐργασίαν ἰδουομένης, οὐδαμῶθεν μάλιστα δ' ἀναμενούσης βοήθειαν τινὰ ἢ ἀντίληψιν ἢ συνδρομήν, οὔτε παρὰ κομμάτων, οὔτε παρὰ χρηματιστικῶν ὁμάδων, οὔτε παρ' ἄλλων οἰουδὴποτε εἰδους συντροφιῶν. Διὰ τοῦτο ἢ νέα ἐφημερίς εὐρεν, ὡς μὴ ὄφειλεν, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοιαῦτα ἀπροσδόκητα κωλύματα τῆς προόδου τῆς προσέκρουσεν ἐπὶ σκοπέλων οὕτω δυσυπερβλήτων καὶ προσετρόβη εἰς δυσχερείας, καθ' ὧν δὲν ἠδύνατο ν' ἀντεπεξέλθῃ ἢ μόνον ἴσως καταφεύγουσα εἰς ἀορήτους πόρους καὶ ἀποκρύφους συνδυασμούς ὥστε εὐνόητον ἀμέσως ἐγένετο ὅτι δυσκόλως θὰ ἐπάλασε κατὰ τῶν ἀναγνῶν ἀντιδράσεων, ἃς ἔμελλε νὰ γεννήσῃ καὶ ἃς ἐν πλήθει πράγματι ἐγέννησε, χωρὶς κἂν νὰ ὑποπιεῖν τοὺς ἀντιδράσεων προύτερον. Συνέπεια δὲ ἄμεσως πάντων τούτων ὑπῆρξαν ἢ τε αἰφνιδία καὶ ὅλως ἀπροσάρασκτος ἔκδοσίν τῆς καὶ ἢ ἐπίσης ἀπότομος ἀλλ' ἀναμενομένη οὐχ ἤττον καὶ εὐεξήγητος, μ' ὅλον τὸ περὶ τὰ πρῶτα φύλλα θερμὸν ἐκδηλωθὲν ἐνδιαφέρον, ἀποτυχία, - ἣτις μόνους ἴσως τοὺς μὴ μεμνημένους εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ἀθηναϊκῆς καὶ δημοσιογραφικῆς μαγειρικῆς θὰ ἐπετροπέτο νὰ ἐκπλήξῃ.

Τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ἢ διεύθυνσις τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος ἐδέχθη γενναίως, διότι ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ προγράμματός τῆς προήγγελλεν ἤδη ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν ὡς λίαν πιθανὴν, ἀνωμολόγησε δὲ ἀδιστακτικῶς μετὰ τὸ συμβᾶν καὶ ἢ ἰδίᾳ, συμφώνως πρὸς τῆς ἐν πᾶσιν εἰλικρινείας καὶ εὐσυνειδησίας τὰς ἀρχὰς αὐτῆς εἶχε κυοῦσιν. Ἀλλὰ περιέργως, μετὰ τὴν οὕτως ἐπελθούσαν διακοπὴν τῆς ἐκδόσεως, τσαῦτα ὑπῆρξαν αἱ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ βραχυβίου φύλλου ἐνδείξεις συμπαθείας καὶ ὑπολήψεως πανταχόθεν, τσαῦτα δὲ τεκμήρια λύπης ἐκ μέρους μεγάλῃς μερίδος τοῦ δημοσίου διεβιβάσθησαν πρὸς αὐτὴν καὶ τόσον ἅμα εὐνοϊκαὶ ἐπιήλ-

θον διαμιάς ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅσῳ δυσμενεῖς ἦσαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπάρξεώς του, κρίσεις περὶ τοῦ οὕτω βιαίως συλληφθέντος, τεχθέντος καὶ ἀποβιώσαντος δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου, ὥστε ἤρχισεν αὕτη νὰ σκέπτηται μὴ ἔσπευσε πιθανῶς κατὰ τι περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν περιστάσεων ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ὁποίων ἔκρινεν ἐπιβαλλομένην τὴν διακοπὴν τοῦ φύλλου, θεωρήσασα ὅτι ὑπὸ τοὺς ὄρους, ὑφ' οὓς εἶχεν ἐκδοθῆναι δὲν ἐπετρέπετο αὐτῷ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ οὔτε τοῦ προορισμοῦ του νὰ ἐκτραπῆ, οὔτε νὰ ἐπιμείνῃ νὰ ζῆσῃ, ὡς τόσα ἄλλα, ἔστω καὶ φυτοβιοῦν, οὔτε ὑποχρεώσεις πρὸς συνδρομητὰς καὶ ἄλλας ἀναλόγους, ἅς δὲν θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐκπληρώσῃ, ν' ἀναλάβῃ. Προπάντων ὁμως ἐδόθη αὐτῇ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀφορμῆ νὰ μελετήσῃ ἐπὶ μακρὸν ἂν μὴ, ὡς πρὸς μὲν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, τῆς ἐκδόσεως καὶ τῆς δυνατῆς εὐδοκίμησεως καὶ τοιοῦτου φύλλου μεταξὺ τῶν ἤδη ὑπαρχόντων δὲν εἶχεν ἀπατηθῆναι, δὲν ἐχρειάζετο δὲ ἢ αἱ ὑλικαὶ βάσεις νὰ ἐτίθεντο ὀλίγον στερεώτεραι ἐξ ὑπαρχῆς καὶ οἱ καθόλου ὄροι νὰ ἐκωνομίζοντο κάπως ἐπὶ τὸ ἐδραιότερον, ἵνα ὡς ἄριστον ἀποτέλεσμα ἀντὶ τῆς ἀποτυχίας ἐπέλθῃ ἡ *πλήρης καὶ ἀδιαμφισβήτητος ἐπιτυχία*.

Αἱ σκέψεις αὗται ἐστήριξαν ἡμᾶς νὰ μὴ ἀποθαρρυνθῶσιν ἐν τῷ ἀγῶνι τὸν ὅποιον ἀνελάβομεν καὶ οὕτως πρώτη ἀσήμαντος ἀπόπειρα καὶ ἀψιμαχία ἀπλῆ ὑπῆρξεν ἡ ἐκδοσις τοῦ «*Θορύβου*», ἀπόρροια δ' αὐτῶν εἶνε ἡ ἀπόφασις τῆς ἐκδόσεως τῆς σήμερον ἀγγελιομένης *ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ* ὑπὸ τὰς αὐτὰς μὲν πάντοτε ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τελειότεραν μορφήν, ἀσφαλῆ πλέον τὰ θεμέλια καὶ ἐγγυημένην τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν, ἂν ὄχι ἐξ ἀρχῆς, βεβαίαν ὁμως πάντως ἐν προσεχεῖ μέλλοντι εὐδοκίμησιν. Τὴν ἀπόφασιν δὲ ἡμῶν ταύτην φέρομεν νῦν εἰς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ, εὐελπιστοῦντες ὅτι ἐπὶ τὰς συνθήκας αὐτὰς τὴν φορὰν ταύτην ἡ ὑποστήριξις του δὲν θὰ μᾶς λείψῃ.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΦΛΟΓΕΡΑ (*)

ΕΙΣ τὴν ὁδὸν τῆς Κηφισσιᾶς, εἰς τὴν ἀντίκρου τοῦ θαλάσσιου κήπου γωνίαν, ἐπάνω εἰς τὸ πεζοδρόμιον, γέρον ρουμेलιώτης, καταβαίνων ἄνωθεν, ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Ἀμπλοκήων, ἐστάθη διαμῆς, παρὰ τὴν ρίζαν περιῶς τινός, ἔσπρωψε καταγῆς τὴν κάπλαν του, τὴν ἥπλωσε, κ' ἐστρώθη σταυροπόδι ἐπ' αὐτῆς. Ἡλιοκῆς, μαῦρος σχεδὸν τὸν σβέρον καὶ τὸ πρόσωπον, τὴν φουστανέλλαν ὀλιγόπτυχον, λερὴν, λερὸν ἐπίσης καὶ ἐλεύθερον, γυμνὸν ἀφίνον στῆθος καὶ λαιμὸν τὸ ὑποκάμισον, τὸν ὀφθαλμὸν ὄξυν καὶ μέλανα καὶ στίλβοντα, τραχύτατον τὸ δέριμα, μεμβρανῶδες, κυρτὸς ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν, πλὴν ρωμαλέος ἐστὶ καταδήλως τὸν κορμὸν, θά ἔλεγεσ πῶς πρὸ ὀλίγου ἐγκατέλιπε κανὲν λιμέρι τῶν Ἀγοράων ἢ τοῦ Πίνδου. Εἰς τὸ πλευρὸν του φέρει κρεμασμένον τράστον, εἰς ὃ θά περιέχει ἴσως τὸ ψωμί του, καὶ εἰς τὴν χεῖρα του κρατεῖ ἀγκλίτσαν ἐπιμήκη, κεντητήν. Πλήρεις ἀπὸ κονιορτὸν εἰν' ἡ βλαχόκαλτσες, αἵτινες περιβάλλουν τὰς νευρώδεις κνήμας του, καὶ λασπωμένα τὰ ἡμίθροτα τσαρούχια του, ὡς νὰ διήνυσσε πορεύειν ἐκτενῆ. Ὑπόλευκα ἔχει καὶ μύστικα καὶ κόμην, καὶ τὰς ὀφρῦς του τὰς δεσείας. Διὰ τοῦ χιτῶνος τοῦ ἡμιανοίκτου λάσιος ὁ θώραξ του προβάλλει, καὶ μυώδης καὶ εὐρύς. Ἀφου ἐκάθισεν, ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ πλάγι τὴν ἀγκλίτσαν του, ἐτράβηξεν ἐμπρὸς του τὸ κρεμασμένον εἰς τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ταγάρι του, τὸ ἥνοιξε κ' ἐξέβαλε δύο φλογέρες, μικροτάτας, μίαν σιδηρᾶν, παχεῖαν, κατασκευασθεῖσαν ἐκ μεταποιηθείσης κάννης ὄπλου προφανῶς, τὴν ἄλλην λεπτοτέραν, ἄσπρην, ἀπὸ κόκκαλον, πιθανῶς γινωμένην ἐξ ὀστοῦ φτερούγας φονευθέντος ἀετοῦ, ὅπως πολλὰκις τὰς κόμουν εἰς τὴν Ρούμελην. Κατόπιν ἔβγαλε τὸν κατὰμαυρὸν του σκοῦφον, τὸν ἔβαλεν ἀνεστραμμένον πρὸ

(*) Ἐδημοιοῦθηκε γὰρ πρώτη φορὰ στὸ Ἑλληνικὸν Μουσεῖον, ἔτος 3ον, ἀριθ. 11 καὶ 12 (Ὀκτώβριος 1890).

τῆς κόπτης του, ἐπῆρην ἀλληλοδιαδόχως τῆς φλογέρες του, ἐφύσησεν ἐντός, ἀπαξ, ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, διὰ τὰ ἰδῆ μὴν ἔχουν μέσα τίποτε, τὰς ἄφησεν, ἔπτευσεν δις ἢ τρίς, ἐλαφρῶς, εἰς τὰς παλάμας του, καὶ ἐπειτα, λαβὼν τὴν σιδηροᾶν, τὴν ἐπλησίασεν ἐκ νέου εἰς τὸ στόμα του. Ἡ δειλὴ ἐξέτεινεν ἤδη τὰς πρῶτας τῆς σκιάς ἐπὶ τῆς πόλεως, ὁ ἥλιος ἐκλινεν ὀπίσω τῆς «Μεγάλῃς Βρετανίας» πρὸς τὴν δύσιν του, καὶ ἐροόδις ἢ ἀνταύγεια τῶν ἀκτίνων του τὴν κορυφὴν τοῦ Ὑμηττοῦ. Ἐπὶ τοῦ δροῦμου, ἔφιπτοι καὶ πεζοί, περνοῦν πυκνοί, αἱ ἀμαξαὶ διέρχονται δρομαῖαι, ἡ κίνησις εἰναι ἀρκούντως ζωηρά, διότι καὶ ἐορτάσιμος εἶναι ἡ ἡμέρα.

Ἀπὸ τὰ παροπήγματα κατέρχονται στρατιωτῶν ομάδες, ταραχώδεις, εὐθυμοὶ, κροτοῦσ' ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τὰς χονδρὰς ἀρθήλας των. Τὸ κέρασ τοῦ ἵπποσιδηροδρομοῦ ἀντηχεῖ ἐκάστοτε, καὶ συγκλονεῖ τὸ ἔδαφος τῶν τροχῶν του ὁ ὀρυμαγδός. Δύο ἢ τρεῖς στραγαλοπῶλαι, ρυπαροί, κωθροί, τὰ ὄμματά ἡμίκλειστα, ἐν νυσταλέα κτηνωδία, ἔχουν στημένους ἐγγὺς τοὺς τρίποδὰς των, καὶ γύρω των περιβοηοῦν παιδιῶν στίφη. Σύμμικτος θρούλλος φωνῶν, βημάτων, καὶ πεταλῶν πάταγος, γελῶτων καὶ ὀμιλιῶν ἀλαλητός, τυλίσσειται εἰς τὰ θολὰ νέφη τῆς σκόνης τῆς ὁδοῦ, ἅτινα τὸν ἀπάγουσ πέραν. Ἐκ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος, συχνά, κάρματα φθόγγων μουσικῆς ἀνέρχονται, βαρύτητα, διάτορα, βοή τιμπάνων καὶ σαλίγγων καὶ βιολίων καὶ βαρβίτων. Καὶ ἐκ τοῦ κήπου, οὐτινος αἱ κυπάρισσοι θροοῦν ἀτρέμα, τὰ ἐν-αὐτῶ διατώμενα παγώνια, ἡρεθισμένα καὶ περιφοβὰ ἐκ τῶν ποικίλων κρότων, ἀγρίας καὶ δυσσκούστους βάλλον ἀδιάκοπα ὀργῆς ἀκατασχέτου καὶ βλακώδους τὰς κραυγὰς, Ἐπάνωθεν τοῦ γέροντος ἡ πιπεριά ἀπλόνει τὸ φαιὸν τῆς φύλλωμα, κατοικιδίου δένδρου, τιθασσοῦ, δούλου, νοσηροῦ γεννήματος τῶν πόλεων, ἀναπτυσσομένου καὶ ζῶντος καὶ γηράσκοντος ἐν τῇ στενῇ των ἀτμοσφαίρα τῶ κονιορτῶ, γωοῖς ἀσπῆν, χωρὶς χυμὸν, βλέποντος πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὸ χῶμα, οἰγοῦσα ὑπὸ τὰς περιοδικὰς ριπὰς τοῦ μόλις πνέοντος ἀέρου. Καὶ παρ' αὐτὴν, ἐκτείνονται κατὰ σειρὰν, μαθήτρια ἢ ἔλεγεσ ἐν παρατάξει, ὁμοίομορφοι, αἱ σύντροφοί της, σιωπηλαί, ἀναμικαί, ραχιτικαί, τεφρὰ τὸ χροῶμα, με παχὺ στρωμα σκόνης ὄλ' ἐπὶ τῶν φύλλων των, αἰδήματα, νεύουσαι χαμηλὴ, ὡσεὶ γεροντοκόρη. Καὶ ὑπεράνω καὶ αὐτῶν, φοάττοντα τὴν ὁδὸν ἀφ' ὄλου τοῦ ἐντεῦθεν μέρους της, τὰ κατὰ μήκος ἐκτισμένα μέγαρον, ἐγειροῦν τὰ μαρμαρινοῦ των στέγνα, τὰ εὐρέα των παράθυρα, τοὺς κίονα, των

τοὺς ὀγκώδεις, τὰς πλατείας κλίμακας ἢ τὰς μεγάλας θύρας, πολυτελεῖ, ἀλλ' ἀκαλλαίσθητα κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀκομψα. ὀψίπλουτοι κενοὶ καὶ φουσκωμένοι, γαυριῶντες ἐν ἀνοίᾳ.

Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παντοειδοῦς αὐτοῦ θοοῦ βου, ὑπὸ τὸ φύλλωμα τοῦ ψωραλέου αὐτοῦ δένδρου, ἐν τῇ σκιᾷ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν μεγάρων, ὁ γέρον ἤρχισε νὰ παίξῃ τὴν φλογέραν του. Χωρὶς νὰ κυττάξῃ ἂν εἶνε κανεὶς γύρω του ἢ ἔχι, χωρὶς νὰ προσέξῃ διόλου εἰς τὴν κίνησιν τῆς ὁδοῦ, χωρὶς νὰ ρίψῃ βλέμμα πρὸς τοὺς διαβάτας ἢ ν' ἀπευθύνῃ τὴν παραμικρὰν τυχὸν ἐπίκλησιν, στηρίξας μόνον τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῆς πιπεριάς, ἀπαρολλάκτως ὡς νὰ εὐρίσκετο εἰς καμμίαν στάνην, ἤρχισε νὰ φουᾶ ἐντὸς αὐτῆς, ἐναλλάσσων τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῶν ὀπῶν, κ' ἐπέταξεν ἐξαίφνης πρὸς τὸν δρόμον τοὺς πρώτους βραδεῖς καὶ μελαγχολικοὺς ἤχους δημῶδους τραγουδιοῦ τῆς Ροῦμέλης. Ὁξεῖς, λεπτοί, συριστικοί, ἀλλόκοτοι, ἀήθεις, παρτεταμένοι, ἐσκορπίσθησαν οἱ τόνοι εἰς τὰ πέριξ, ἐκυμάνθησαν, συνανεμίγησαν εἰς τὴν λοιπὴν τῆς λεωφόρου τύρβην. Καὶ τούτους παρακολουθοῦν ἀμέσως ἄλλοι, καὶ μετ' αὐτοὺς ἄλλοι πάλιν κυλῶνται, παρόμοιοι, ἐπίσης παρτεταμένοι, ὄξεῖς, ἐπίσης, καὶ λεπτοί, συριστικοί, βραδεῖς, παλλόμενοι, ἀήθεις, ὁ ἀρήτιος ἐξίσου καὶ θλιβερὸς σκοπὸς κλέφτικου ἄσματος. Δίχως νὰ ἐννοῆσ' σχεδὸν πόθεν ἐκβαίνουν, ποῖα νὰ εἶνε ἢ προέλευσις αὐτῶν, ὡς ἀπὸ μακρὰν, ἐξ ὕψους ἢ ἐκ βάθους, πόρρωθεν, ἔρχονται, ὡς νὰ τοὺς φέρῃ ὁ αἴρ' εἰς τὰ πτερά του. Ἀσθενεῖς, ἀμυδροί, τρέμοντες, ὑπόκωφοι, δειλοί, ἐξαπολύονται ἐκ τοῦ ὀργάνου, ἵπτανται πρὸς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, πτερυγίζου ἐν αὐτῇ ἐλὰ μακρόν, ὡς ζαλισμένοι, συγκρούονται πρὸς τοὺς διαφόρους ἄλλους ἤχους τῆς, τεμαχίζονται, σκεδάννυνται, καὶ θνήσκουν τυλισσόμενοι ὁμοίως εἰς τὰ θολὰ τῆς σκόνης σύννεφα. Ξένοι θὰ ἔλεγε, τὸ πρῶτον νῦν ἐμπίπτοντες εἰς μέρος ὅπερ δὲν γνωρίζουν, τίς οἶδε κατὰ ποῖον τρόπον καὶ ἐκ ποίας ἀφορμῆς, καὶ οἱ ὅποιοι, ἐξεργόμενοι, ἀποροῦν καὶ οἱ ἴδιοι, πῶς τάχα νὰ εὐρέθησαν ἐκεῖ, καὶ τριγυρίζου ὡς χαμένοι, ἄνευ ὁδηγοῦ, ἄνευ πυξίδος, ἔρομαιον πάσης φορᾶς καὶ πάσης τύχης. Ἡ ὄλη ὄψις τοῦ νεήλυδος, εἶνε ὡς γηροῦ τσοπάνου, ὅστις θὰ ἤμπαροῦσεν ἴσως, ἄλλοτε, εἰς τὰ νεανικά του χρόνια, νὰ ἔκαμε καὶ ἀροματωλός. Καὶ ὡς τσοπάνης κάθεται τόρα κ' ἐκεῖ, ὠ-

σάν να ἔχη περίξ του τὰ πρόβζατά του βόσκοντα, ἢ ὡς ἀρμα-
ματωλός, κανέναν γεροκλέφτης, ὄν ἔβαλαν τὰ νέα τὰ κλε-
φτόπουλα, ἐπάνω εἰς τὴν γλῶσση, ὅπου διεμελίσθη τὸ ψητὸ
ἀρνί, τότε τὸ δεῖλι, εἰς τὸ βάθος τοῦ λιμεροῦ, νὰ παίξῃ τὴν
φλογέραν του, διὰ νὰ σύρουν τὸν χορόν. Ἀκίνητος, τοὺς
πόδας του συμπεπλεγμένους, εἰς τὴν ἰδίαν στάσιν, ἦν ἀρ-
χῆθεν ἔλαβε, καθὼς ἐστρώθη, κλίων μικρόν τὴν κεφαλὴν
πρὸς τὸν ἀριστερόν του ὦμον, τὸ βλέμμα του προσηλωμέ-
νον εἰς τὴν ἄκρην του διαρκῶς, κρατεῖ μεταξὺ τῶν χειρῶν
του τὸν αὐλόν, βραστάζει ἑλαφρῶς αὐτόν, καὶ παίζει. Καὶ τὸ
δημιῶδες ἄσμα ἄρχεται ἐξελισσόμενον, τρομῶδες, ἀργοκί-
νητον, μόλις ἀκουόμενον, ροχθοῦν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δια-
κοπτόμενον ἀπὸ τῆς μουσικῆς τοὺς φθόγγους ἢ ἀπὸ τὸν
κρότον τῶν τροχῶν ἢ ἀπὸ τὰς κραυγὰς τῶν παγωνίων. Ἐ-
καστον στίχον, πρὶν φέρῃ τὴν φλογέραν εἰς τὸ στόμα του,
προλογίζεται, ὁ γέρον δι' ἰαχῆς, ἀπὸ βαθύων ἀναπνευομέ-
νης, ὡς εἰς ἀγῶνα πρόκλησιν ἢ ἀποτίναξιν ὑποκαρδίου ἁ-
γύους ἐκδηλοῦσης. Ἐπειτα, κἀλλῆ τὰ χεῖλη εἰς τὸ στόμιον αὐ-
τῆς, φουῶ, κ' ἐκείνη εἰς τὸ φύσημα ὑπέικουσα, ἀρχίζει νὰ
λαλῆ, νὰ κελαδῆ, νὰ ὀλολύξῃ, νὰ στεναίξῃ, νὰ βοῆ, τονίζου-
σα τοῦ στίχου τὸν ρυθμόν. Τὰ δάκτυλά του τρέχουν κατὰ
μῆκος τῆς, παρακολουθοῦντ' ἀλλήλα, κατὰ τὴν ἀπαίτησιν
τοῦ μέλους, ἐξ ὑπαμοιβῆς, ἄλλα συγκαμπτόμενα, καὶ ἄλλα
διαστελλόμενα, ἄλλα ὑψούμενα καὶ ἄλλα καταβιβαζόμενα,
ταῦτα μὲν ἐφαπτόμενα ἐκεῖνα δὲ ἐναέρια, ἄλλα κλείοντα
τὰς ὀπιάς, ἄλλα μόλις ἐγγίζοντα καὶ ἄλλα αἰωρούμενα ὑπὲρ
αὐτάς, ἠνεφεγμένους. Καὶ ὁ ρυθμὸς ἐξέρχεται ἀπ' αὐτάς, συ-
ρόμενος, ἢ αἰρόμενος, ἢ καταπίπτων, ἢ μεστός, ἢ διαλεί-
πων, κλιμακωτός καὶ ῥεων, καὶ μακρός, ἕωσού περατωθῆ
ὁ στίχος. Τότε ὁ γέρον ἀειδὸς ἐκβάλλει γογγυσμὸν βαρύν,
καὶ ἐλαφίνων κατὰ μέρος τὸν αὐλόν, ἐπακουμβῆ τὸν ἄγκω-
νά του εἰς τὸ γόνυ, καὶ ἀρχινᾷ νὰ ψάλλῃ καὶ τὰς λέξεις.
Βραχνή, κεκαλυμμένη, δυσδιάκριτος, ἀναδίδει ἢ φωνὴ ἀ-
πὸ τοῦ λάρυγγος, ἐν μόχθῳ καὶ κματῳ, ὡς μετὰ ἐνδομύ-
χου πόνου, ποικιλλομένη συνεχῶς διὰ στεναγμῶν, ἐπίσης
συρομένη ἢ αἰρομένη, ἢ διαλείπουσα, ἢ μεστή, καὶ ἀπαγγέλλ-
λουσα τοῦ ἄσματος τὰ λόγια, σύμφωνα πρὸς τὸν ρυθμόν,
ὄν ἢ φλογέρα πρὸ μικροῦ ἐτόνισε. Καὶ ἀφοῦ ὁ στίχος, αὐ-
λημα ἅμα καὶ τραγοῦδι, τελειώσῃ οὕτω πῶς, ἀναλαμβάνει
πάλιν τὸν αὐλόν, τὸν πλησιάζει εἰς τὸ στόμα, κ' ἐπαναρχί-
ζει ἕτερον, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Τοιοῦτοι οἱ ἀρχαῖοι ρα-
ψῳδοί, οἱ πλάνητες, θὰ ἤρχοντο καὶ θὰ ἐκάθηντο εἰς τὰς

γωνίας τῶν ὁδῶν, θὰ ἔστρωναν τὴν κάλπαν των καὶ θενά ἤρχιζαν νὰ ψάλλουν τῶν ὁμηρικῶν ἠρώων τ' ἄθλα.

Καὶ εἶνε πράγματι ὡς ἄσμιζ ὁμηρικόν ἄγνωστον, ἀπόσπασμα λησιμονημένης ραψωδίας τὸ τραγοῦδι ὅπερ ἤρχισε, τῆς ἀρματωλικῆς ἐποποιίας ἐν τῶν μᾶλλον συγκινητικῶν, τῆς μάννας τοῦ χαθέντος Κίττου ὁ ὀλοφυρμός, κλαιούσης τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ της, παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ἀσπλάγχχνου ποταμοῦ, ὅστις τῆς ἐμποδίζει τὴν διάβασιν, διὰ νὰ περάσῃ ἀντικρὺ καὶ ἐρωτήσῃ τί ν' ἀπέγινεν, ὅπως παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σκαμάνδρου, αἱ γονεῖς οἱ ἐκ τῆς Τροίας, οἵτινες ἤρχοντο νὰ ἐκζητήσουν τῶν υἱῶν των τοὺς νεκρούς. Καὶ ὡς ὁ γέρον ἀοιδὸς ἐκάθησε, καὶ ἄνευ τύπου, τροομίου κανενός, ἤρχισε νὰ τὸ τραγοῦδι, οὕτως, ἀπαρῶλά κτως, καὶ ὁ ἀνώνημός του ποιητῆς, ἀρχίζει καὶ αὐτὸς τὸ ἔπος του. Καιρὸν ἔχει νὰ τὸν ἰδῇ, νὰ μάθῃ δι' αὐτὸν ἢ μήτηρ τοῦ ἀρματωλοῦ καὶ μὴ ἀντέχουσα νὰ ὑπομένῃ πλέον, θέλουσα νὰ γνωρίσῃ τί περὶ τῆς τύχης του, ἐκίνησε καὶ ἤλθε νὰ διαβῇ τὸν ποταμόν, καὶ νὰ ὑτάγῃ πέραν, εἰς τῶν κλεφτῶν τὰ ἐνδικατήματα, ὅπου θὰ εἶναι βέβρια κ' ἐκεῖνος, ἐὰν ζῇ· ἀλλ' εἰν' ἐξωγκωμένον τὸ ποτάμι, βίσιον, καὶ τὰ θολὰ του κύματα ἀφρίζοντα βογοῦν, καὶ ἡ διάβασις αὐτοῦ δὲν εἶνε εὐκόλος· καὶ ἄτελις, ἢ πτωχὴ μάννα, τὸ παρκαλεῖ, τὸ ἱκετεύει, νὰ λιγοστέψῃ κάπως, νὰ τὴν λυπηθῇ καὶ νὰ γυρίσῃ πίσω δι' ὀλίγον, νὰ τῆς κάμῃ πέρασμα· ἀλλὰ, βωβός ὁ ποταμός, κωφός, τὰ ρεῖθρα του κυλίει, ἀδιάφορος, μὴ ἐννοῶν ἢ ἀψηφῶν τὸν πόνον· καὶ ἐξηργισμένη, ἐκφρων, ἢ γυνή, ὀργίζεται· ἐναντίον του, τὸν ἀπειλεῖ κ' ἐροῖται πρὸς αὐτόν, καὶ τὸν λιθοβολεῖ καὶ τὸν ὑβρίζει. Τὸ μέλος εἶνε ἄξεστον καὶ ἀπειρόκαλον, ἀγροῖκον, ἰδιότροπον, μονότονον καὶ ὁμοιόμορφον, μὴ παραλλάσσον σχεδὸν διόλου ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς ἄλλον στίχον ἢ ἀπὸ μᾶς εἰς ἄλλην στροφὴν, μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν ἀρχόμενον, προβαίνον, καὶ αὐτὸν τηροῦν, μὲ τὰς αὐτὰς τομάς, καὶ τὰς αὐτὰς κυμάνσεις, καὶ ἐξάρσεις, καὶ τὰς πτώσεις, καὶ τὰ ἴδια γυρίσματα, ὡσεὶ θανακάλημα, ὅπερ νὰ ἀπηχῇ συγχρόνως γόους θανάτου ἢ μεμακουσιμένην μάννης βοήν. Καὶ τὸ ἄσμα εἶνε ἀπλοῦν καὶ ἄτεγνον καὶ ἀφελέξ, ξηρὰ ἔμμετρος τοῦ συμβάντος διήγησις, ἐν τῶν πρωτογενῶν ἐκείνων, τῶν ἔξω παντὸς κανόνος καὶ παντὸς νόμου, πάσης τάξεως καὶ παντὸς ὀρισμοῦ, ἀλλὰ διὰ

τοῦτο ἴσως μεγάλων ἐν τῇ ἀφελείᾳ των, ἀλλ' αἰώνιων ἐν τῇ
 ἀπλότητί των, διὰ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ, ἀπερικρίσμητος, ἀνε-
 πατήδευτος, γυμνή, ἢ καρδίᾳ καὶ τὸ αἶσθημα ὀλοκλήρου
 λαοῦ. Καὶ ὡς νὰ διερμηνεῦν τὴν καρδίαν καὶ τὸ αἶσθημα
 αὐτὸ τὸ λέγει καὶ ὁ γέρον, ἐν εἰλικρινείᾳ, ἐν ὅλῃ του τῇ
 ἀληθείᾳ καὶ τῇ φυσικότητι, προδήλως αἰσθάνομενος τὴν
 ἔννοιάν του κατὰ βάθος. Μὲ ὅσῃν δύναμιν ἐνέχουν οἱ πρε-
 σβυτικοὶ του πνεύμονες, ἐγχύνων εἰς τὸ σιδηροῦν του ὄργα-
 νον ὅλην τὴν πνοὴν τοῦ λαοῦ στήθους του, ὅπερ φαίνεται
 ὑπεργειρόμενον διαμέσου τοῦ ὑποκαμίσου του, ὠθεῖ τοὺς τό-
 νους ἀπὸ τῶν χειλέων του ἐντὸς αὐτοῦ, ὅπως ἡμπορεῖ, οἰ-
 δαίνων τὰς γνάθους του κ' ἐξογκώνων τὸν λαϊκόν του. Ὡς
 νὰ ἐκφράζη λύπην ἰδικήν του, ἴδιον καῦμόν, διαγεῖται μὲ
 τὸν αὐλόν του τὸν κακὸν καὶ τὴν φωνὴν του τὴν γερον-
 τικὴν, τῆς μάννας τοῦ ἄρματωλοῦ τὴν θλίψιν, τὴν ἀγωνίαν
 τῆς περὶ τῆς τύχης του, τὴν ἔριν τῆς πρὸς τὸν ποταμόν,
 καὶ τὴν σκληρότητα αὐτοῦ καὶ τὴν μῆνιν ἐκείνης. Ἀγοό-
 τερα, ἀγοότερα πολὺ, καὶ μελαγχολικώτερα ἀφ' ὅ,τι ἀδε-
 ται συνήθως, τὸ παίζει ἅμα καὶ τὸ τραγουδεῖ σιγὰ - σιγὰ,
 ὡς νὰ ἐπρόκειτο καὶ νὰ τὸ λέγη καὶ νὰ τὸ ἀκούῃ μόνος του,
 ὡς νὰ μὴν ἀποτείνεται εἰς ἄλλον, ἢ ὡς νὰ ἐκάθησεν εἰς τὴν
 γωνίαν του, διὰ νὰ τὰ εἶπῃ ἐμπιστευτικῶς μὲ σύντροφόν
 τινὰ ἀόρατον, μὲ τὸν διαβαίνοντα ἴσως τῆς ἐσπέρας ἀνε-
 μον. Νωχελῶς, χθριαλῶς, μηκύνοντες τὸν σκοπὸν ὅσον ἐν-
 δέχεται, χρονοτριβοῦντες, ἐκκοκίζουσι τῶν ἤχων του τὸ κομ-
 βολόγιον ἡρέμα, καὶ αὐτὸς καὶ ἡ φλογέρα του, ἐκείνη ὡσὰν
 νὰ οἰμώζη καὶ αὐτὸς ὡς νὰ θρηγῇ. Ἐν ἐπιμόνῳ συνεχείᾳ,
 ἐν ταυτολογίᾳ ἀλλεπαλλήλῳ, ὠδὴ καὶ μέλος παρατείνονται,
 ὡς ἤρχισαν, κατὰ διηνεκὴ ἐξασκολούθησιν, ὡς ἐν κοκυτῶ.
 Τὸ ἄσμα του τὸ ὀλιγόστιχον φαίνεται ὡς νὰ πρόκειται νὰ
 διαρκέσῃ διὰ παντός. Κάθε του στίχον, ἄδων, ἐπαναλαμ-
 βάνει δις καὶ τρίς, τὸν κόπτει πρὶν νὰ τελειώσῃ συνηθέ-
 στατα, κ' ἐπναστροφῆται εἰς τὰ πρῶτα, πάλιν, διὰ νὰ τ' ἀρ-
 χίσῃ ὅπως πρὶν, ἐκ νέου καὶ ὡς νὰ μὴ τοῦ ἤρκει τοῦ ρυθ-
 μοῦ ἢ ἔκτασις, νομίζεις ὅτι ἔτι μᾶλλον τὸν ἀπλόνει, τὸν τεν-
 τόνει, καὶ τὸν καθιστᾷ ἐλαστικώτερον, κ' εὐρύν, καὶ κωμα-
 τόνει πλειότερον, κ' ἐκλελυμένον ἔτι μᾶλλον. Θὰ ἔλεγες
 ὅτι ἀοέσκειται εἰς τὴν παλινοδίαν ταύτην, τὴν ὀμοειδῆ, ἀ-
 παρολλάκτως ὅπως τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα κλαίοντα, ἐπὶ πολλὰ
 εὐχαριστοῦνται ἀνευ ἀφορμῆς νὰ ἐξασκολοῦθουν τοὺς κοπε-
 τοὺς των, ὡς νὰ αἰσθάνωντ' ἡδονὴν ἰδιάζουσαν τὰ ὄψα των,
 ἀκούοντα τὸν ἤχόν των, ὃν ἀναπέμπουν τὰ θλιμμένα στή-

θη των. Καὶ οἱ στίχοι διαδέχονται τοὺς στίχους, ὀδυρόμενοι, καὶ οἱ τόνοι διαδέχονται τοὺς τόνους, λύζοντες, καὶ αἱ στροφαὶ διαδέχονται τὰς στροφάς, βροθύμιοι, καὶ πένθιμον σχεδὸν τὸ τραγοῦδι ἐκτυλίσσεται, ὡσάν νὰ ἔρχεται ἐπιτηδες νὰ ἀναμίξῃ παραφώνως, ἄδηλον διατί, τὸν κλαυθμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶνε πλήρες, εἰς τὴν φαιδρὰν τοῦ δρόμου τρέχῃν. . . .

Ἐν τῇ λεωφόρῳ, κανεὶς κατ' ἀρχὰς δὲν ἐπρόσεξεν εἰς τὴν ὑπαρξίν του, κανεὶς δὲν ἐσταμάτησε, κανεὶς δὲν ἀντελήφθη τὸν ραψωδόν. Παρέρχονται ἀμέριμνοι οἱ διαβάται, καὶ τὰ ἐξ Ἀμπελοκήπων τραῖνα διασταυροῦνται πλήρη κόσμου, καὶ τὸ κέρας τοῦ ὀδηγοῦ ἠχεῖ ἐκάστοτε, καὶ τὰ ὄχηματα κινῶνται ὀρμητικὰ, καὶ ἡ μουσικὴ τῆς πλατείας βρέμει ἐκεῖ κάτω. Τοῦ τραγοῦδιού οἱ στίχοι καὶ οἱ ἤχοι τῆς φλογέρας του ἐπῆγαν εἰς τὸν θρόνον, ἐξηνεμώθησαν κ' ἐχάθησαν ἐπὶ ματαίῳ· ἀκροατὴν ὅμως τινὰ δὲν ἠδυνήθη ἔτι νὰ ἀγρεύσῃ. Ἐν τῇ κινήσει τῆς ὁδοῦ, ἀκόμη δὲν κατώρθωσε νὰ προσελκύσῃ ὁ παρείσακτος τὰ βλέμματα. οὐδὲ τὸ ὄργανόν του νὰ κάμῃ τὸ ρῆγμά του ἐν τῷ θορύβῳ. Κ' ἐν τῇ αὐτῇ μονώσει, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐρημίᾳ θεατῶν, ἀρχίζει καὶ τὸ δεύτερον τραγοῦδι του. Μονότονον καὶ τοῦτο, ὁμοίμορφον, ἀνάλογον καθ' ὅλα, τῆς αὐτῆς οἰκογενείας κατὰ πάντα, μητρικῆς στοργῆς τὸν τόνον ἐκδηλοῦν κ' αὐτό, ἀλλὰ πολὺ πολὺ βαθύτερον τὸν τόνον, καὶ τὸν ρυθμὸν βραδύτερον, καὶ πενθιωτέρον τὸν ἦχον, καὶ ὑψηλότερον τὴν ἔκφρασιν, καὶ περιπαιχτέστερον τὴν ἔννοιαν. Γνήσιον τέκνον τῶν δασῶν, δὲν εἶνε κἄν γνωστὸν ὅπως τὸ πρῶτον κάπως, καὶ ἴσως ἄλλοτε ποτὲ δὲν ἔπληξ' ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τῆς πρωτευούσης τὸν ἀέρα. Καὶ ἡ κεκαλυμμένη, δυσδιάκριτος τοῦ γέροντος φωνή, τὸ ἀνεμίλπει ὅσον δύναιτα καλλίτερον, μ' ὅλον τὸ πάθος οὐτινος εἶν' ἔμπνευσις, ἐν τῇ ἀλληγορίᾳ του τῇ πρωτοτύπῳ καὶ εἰκονικῇ. Ἐν τῷ δρυμῷ, σὺν τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας, μόλις ἔδρασ' ὁ ἥλιος, ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν βοσκὴν αἱ ἔλαφοι καὶ τὰ ἐλαφουόσχιζα. Ἀγελήδον, οἱ ἄρρενες ἐμποός. τὰ μικρὰ παρασκολοῦνται τὰς μητέρας των, κ' ἐκείνοι ὀδηγοῦσαι ταῦτα, ποσεύονται. ὅπου γλῶσσαι παγεῖα, ὅπου γόστου προάσινος τάπης, ὑπὸ τὸ ἀπλετον φέγγος τῆς ποσῆς. Ἀλλὰ, μίαν ἔλαφίνα, μόνη, δὲν ἀκολουθεῖ τὰς λοιπὰς, δὲν συμποσεύεται, δὲν ἐπιζητεῖ τὴν βοσκὴν, καὶ μακρὰν τῆς θορυβώδους ἀγέλης, ταπεινὴ, θλιμμένη, φεύγει τοῦ

ἡλίου τὴν λάμπριν, διώκει τὴν μονάξιαν, καὶ ὄλο τ' ἀπόσκια περπατεῖ, καὶ ὄλο ζερόν πηγαίνει, καὶ ὄθ' εὖρη γάργαρο νερό, θολώνει καὶ τὸ πίνει». Ἄλλ' ὁ Ἥλιος, ὁ μέγας θεὸς τῶν ὁρέων καὶ τῶν πεδιάδων, τὴν ἐπρόφθασεν ὅσον καὶ ἂν τὸν φεύγη, τὴν ἀντίκρουσεν ὅσον καὶ ἂν τοῦ κρούβεται, τὴν ἀγνάντεψε ἀναβαίνων ὑψηλὴν τινα ῥάχιν, καὶ κάθεται καὶ τὴν ρωτᾷ, κάθεται καὶ τῆς λέει : — «Τ' εἶσαι, λαφίνα, ταπεινή, δὲν εἶς κοντὰ μὲ τ' ἄλλα ; — Κι' ὄλο τ' ἀπόσκια περπατεῖς, καὶ ὄλο ζερόν πηγαίνεις — Κι' ὄθ, εὖρης γάργαρο νερό, θολώνεις καὶ τὸ πίνεις;». Καὶ ἡ λαφίνα ἐξομολογεῖται τότε πρὸς τὸν Ἥλιον τὸν πόνον τῆς, καὶ τὸν ἐρωτᾷ καὶ ἐκείνη εἰς ἀπάντησιν, ὅτι «πῶς νὰ μὴν εἶνε ταπεινή, καὶ πῶς νὰ πάη μὲ τ' ἄλλα, π' ὄλαις ἢ μάννας ἔχουνε μαζί καὶ τὰ παιδιὰ τους, καὶ ἐκείνης τὸ μοναχογιὸν ποῦ ἦτανε χρόνια κλέφτης, φέτο τῆς τὸν ἐσκότωσαν οἱ σκύλ' οἱ σύντροφοί τους;». Καὶ ἀφοῦ ἡ φλογέρα, στένουσα καὶ ὀλολύσουσα βιαότερον ἢ πρὶν, ἐτελείωσε καὶ τῆς ἐλαφίνας τὸ τραγοῦδι, ὁ ραψωδός, χωρὶς σχεδὸν νὰ διακοπῇ, χωρὶς σχεδὸν ν' ἀναπνεύσῃ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἀπαράλλακτα, ἀρχίζει ἄλλο πάλιν, νέον. Βραδὺν ἐπίσης καὶ αὐτό, καὶ παρατεταμένον, καὶ ροχθοῦν, καὶ ἀργοκίνητον, ἀλλ' οὐτινος τραχύτερος εἶνε ὁ ρυθμὸς, καὶ ἐντελῶς διάφοροι οἱ στίχοι. Ἄξεστον ἔτι μᾶλλον καὶ ἀνώμζλον, καὶ ἀκανόνιστον, καὶ σκοτεινόν, ἀρχεται δι' ἐπιπλήσεως πρὸς ἄγριον κόρακα, κραυγάζοντα ἐν τῇ ἐρημίᾳ, τί ἔχει τάχα καὶ φωνάζει, τί τοῦ λείπει, τί ἐπιθυμεῖ, μήπως διψᾷ αἵματα καὶ πεινᾷ κουφάρια ; Καὶ τὸ δυσσοῖνον ὄνον ἀποκρίνεται εὐθύς, ὅτι σκοῦζει φωνάζει καὶ διψᾷ ν' ἀνοίξῃ ἕνα σεφέρι, διὰ νὰ φάη σώματα μπεδίων καὶ νὰ πιῇ αἵματα πασσάδων, καὶ νὰ φάη τῆς χήρας τὸν ὕγιό, π' ἄλλον ὕγιό δὲν ἔχει. Τὸ ἄσμα εἶνε ἀπότομον, σχεδὸν φορικῶδες, πολέμου ἄσμα, αὐτόχρημα αἱματηρόν, χρωματισμένον βαθέως, ὡς ἐν λύθρου πορφύρα, καὶ ἀναδίδον ὡς ροῖζον περὺγων καὶ ὡς ὀδόντων τροχισμόν. Ἀγροῖως μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον, ἀνελίσσει τὰς στροφὰς αὐτοῦ, τῆς ἐκδικήσεως καὶ τοῦ μίσους τὸ ζοφερόν γέννημα, τῶν πεδίων τῆς σφαγῆς τὸ ἐρυθρόν ἄνθος. Ὡσεὶ σφυοηλατούμενος χαλκός, παρόρχονται αἱ φράσεις του βαρεῖαι καὶ ἐναργεῖς, οἱ τόνοι του διαδέχονται ἀλλήλους, ὡσεὶ βολλόμενοι ἐν λύσση. Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ αἰοδοῦ ἀκούεται ὡς τραυτέα τόσα καὶ αὐτῇ, καὶ τῆς φλογέρας του τὸ σύριγμ' αὐτὸ τοῦτο γοερὸν ἤχει, ἰταμόν καὶ ἀγωνιώδες ἀπο-

λίεται, ὡσάν ν' ἀντιλαλή τοῦ μαύρου πτηνοῦ τὸν ἀπζίσιον
 χροῦμόν.....

* * *

Λιφνδίως, δύο στρατιῶται, διαβαίνοντες ἔμπροσθεν αὐ-
 τοῦ, ἀνεκοιήσαν ὀρητικῶς, ἐστάθησαν, κ' ἔρριψαν μίαν
 πεντάραν εἰς τὸν σκοῦφόν του. Εἰς τούτους προσετέθη μετ'
 ὀλίγον κ' ἕτερος, καὶ οὗτος ἐκ τῶν συναδέλφων του, μόνος
 του καταβάνων, κ' ἔρριψε καὶ αὐτὸς τὴν πενταροῦλν του.
 Κατέπιν, ἓνα μπακαλόπουλον, ἐρχόμενον ἐκ τῆς πλατείας
 τοῦ Συνταγματος, ἐν ἐορτασίῳ ἀμφέσει, ἐπλησίασε κ'
 αὐτὸ, καὶ συνηνόθη εἰς τὸν μικρὸν ὄμιλον μεδιῶν ἡλιθί-
 οτατα. Καὶ κατ' ὀλίγον, περὶ τὸν πυρῆνα τοῦτον, ἤρχισε βιβ-
 μηδὸν νὰ σχηματίζεται ὁ συνήθης τῶν τοιούτων θεαμάτων
 κύκλος. Τινὰ τῶν παιδαρίων, ἐγκαταλείψαντα τοὺς στραγα-
 λοπόλους τῶν, προσῆλθον. Χονδρός τις οἰκοκύρης, κορτῶν
 ἀπὸ τῆς χειρὸς πλαγγοσειδῆς νήμιον, ἐστάθη καὶ αὐτὸς,
 διερωτῶν τί τρέχει. Ἔπειτα τρεῖς κομποενδεδυμένοι νεα-
 νίσκοι, λιμοκοντόροι βέβαια, προσέθησαν τὰς κεφαλὰς τῶν
 εἰς τὴν σύναξιν, ὠθοῦντες. Καὶ ὅλοι ἴστανται περὶ τὸν γέ-
 ροντα, κινούμεν' ὑπὸ τῆς αὐτῆς μορᾶς περιεργείας, θέλον-
 τες ὅλοι νὰ ἰδοῦν, κυττάζοντες αὐτὸν ὡς ζῶον τι παράδοξον,
 θεώμενοι, ἀκούοντες μ' εἰρωνικὸν χαμόγελον οἱ πλείστοι εἰς
 τὰ χεῖλη. Ἀλλ' ὁ ραψοδὸς, χωρὶς νὰ ὑψώσῃ πρὸς αὐτοὺς
 τὸ βλέμμα, τὸ ὄμμα προσπασσαλευμένον διαρκῶς εἰς τῆς
 φλογέρας τὸν τὴν ἄκραν, ἐξαικλουθεῖ νὰ παίξῃ τὸν σκοπὸν
 του καὶ νὰ τραγουδῇ, ὡσάν νὰ ἐπαιζε καὶ νὰ ἐτραγουδοῦσε
 πάντοτε δι' ἑαυτὸν. Μὲ τὴν ἡσυχίαν του, ἐπέρανε καὶ τοῦ
 στροκοβόρου ὀρνέου τὸ ἄσμα, προμικροῦ, καὶ τότε μόνον ἐπα-
 φίνει τὴν φλογέραν του εἰς τὸ πλάγι του, ὧραν τινὰ, ἀνα-
 πυυόμενος, καὶ ἴσταται σιωπηλός, οἶονεῖ εἰς σκέψεις βυθι-
 σμένος καὶ στοχασμοὺς ἀνακικλῶν. Ἀλλά, μετ' ὀλίγον, τὴν
 ἀναλαμβάνει αὐθις, καὶ, ὡς ἐν εἶδει ἀνακουφίσεως, παίξει
 γοργὸν πλέον τώρα τραγοῦδι, ζωηρόν, εὐηχον, τραγοῦδι
 τοῦ χοροῦ. Τραγεῖς, εὐκίνητοι, φαιδροί, σκορπίζονται ἤδη οἱ
 τόνοι τοῦ ὀργάνου, ὡς διαχύνοντες τὴν χαρὰν καὶ ἀντιλα-
 λοῦντες εὐθυμίαν. Τὸ γηθόσυνον ὅμως ἄσμα περτοῦτ' ὠ-
 κέτατα, σχεδὸν ἀμέσως, καὶ ὁ αἰδὸς ἐπανέρχεται πάλιν εἰς
 τὰ πρῶτά του, καὶ λέγει ἄλλο, καὶ ἄλλο ἐκ νέου μετὰ τοῦτο,
 κλέφτικα καὶ αὐτῷ, ἀληθινὰ κλέφτικα, τῆς ἰδίως μεγάλης ἐ-
 ποποιήσεως ἀποσπάσματα, ἐπίσης μελαγχολικά, καὶ βυθῆς, καὶ
 ἀορήτα, καὶ περιπαθῆ, τῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καιρῶν,

ηρωισμού ἔμνους καὶ ἀνδρείας ὠδᾶς. Προδήλως ὁ γέρον
 αἰσθάνεται ἰδιαίτους εὐχαρίστησιν εἰς τὰ, μὲ ἐξαιρε-
 τικὴν τὰ λέγει ἡδονήν, ἀρέσκειται νὰ ἐνδιατριβῇ εἰς τοὺς
 στίχους τῶν καὶ τοὺς ρυθμούς, καὶ ὑπεγείρεται τὸ στήθος
 διὰ μέσου τοῦ ὑποκαμίσσου του ταχύτερον καὶ ἐξοιδαίνονται
 ὀρηκτικώτερον αἱ γνάθοι του καὶ ἐξωγοῦνται ἰσχυρότερον
 ὁ τραχήλος του. Μὲ τὴν καρδίαν του, ἀληθῶς μὲ τὴν καρδί-
 αν του τὰ διαλαλεῖ, ἥτις θὰ πᾶλλη βέβια νεάζουσα ἀκόμη
 ὑποθέτει εἰς τὰ γηραλέα στέρα του. Καὶ βαθμηδόν, ἐφ'
 ὅσον προχωρεῖ, λησιμονεῖται φαίνεται καὶ περισσότερον, κ'
 ἐντείνει, ὅσον τοῦ εἶν' εὐκόλον τοῦ ἄσματος τὸν ἦχον, καὶ
 ὅσον οἶον τε ὀξύνει τῆς φλογέρας τὸν ὀλολυγμόν. Συχνότε-
 ρον βάλλει νῦν τὰς ἀντὶ προλόγου ἰσχάς, καὶ συχνότερον ἐκ-
 πέμπει τοὺς στόνους δι' ὧν ποικίλλει τὸ ἄσμα του, καὶ συ-
 χνότερον ἀναδίδει τοὺς γογγυσμούς, δι' ὧν καταλήγει. Μετ-
 εκινήθη πρὸ ὀλίγου ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ μικρόν, κ' ἐξήπλω-
 σε τὸν ἕνα τῶν ποδῶν, κ' ἡ στάσις του ἔγινε μᾶλλον ἐλευθέ-
 ρα, κ' αἱ κινήσεις ἀνετώτερα. Καὶ ἡ διαδοχὴ τῶν τραγου-
 δῶν του, περιέργως, θαρρεῖς ὅτι τὸν ἐμψυχώνει. Καταφα-
 νῶς, τὸ κλέφτικον ἄσματολόγιον εἶνε κυρίως τὸ στοιχεῖον
 του, καὶ τὸ γνωρίζει ἐν τελειότητι, καὶ ὅσον λέγει, τόσον ἐν-
 θημεῖται κ' ἄλλα καὶ ἀρχίζει νέα. Θὰ ἔλεγεσθε σχεδόν, ὅτι δὲν
 τραγουδεῖ ἐξ ἀναμνήσεως, ἀλλ' ἐμπνεόμενος ἐκείνην τὴν
 στιγμήν, ὁ ἴδιος ἐπινοῶν καὶ στίχους καὶ ρυθμούς, αὐτοσχε-
 διάζων ἐξ ὑπογίου κατὰ βούλησιν. Συνήθως, ἀπὸ τῆς φλο-
 γέρας του, παίζει τὴν σιδηρᾶν ἰδίως, πρὸς τὴν ὁποίαν φαί-
 νεται ὡσὰν νὰ τρέφῃ χωριστὴν πρῶτημῃσιν. Καὶ τοῦ παλαιοῦ
 ὄπλου ἢ κἀνή, ὡς ἐκουσίως παρέχει ἑαυτήν, γηράσασα καὶ
 αὐτὴ καὶ ἄχρηστος πλέον διὰ νὰ σκορπίσῃ τὸν θάνατον, πό-
 σον, ὦ πόσον, προσῆκον ὄργανον εἰς τὴν ἐξύμνησιν ἐκείνων,
 οἵτινες τὴν ἐχειρίσθησαν ἴσως διὰ νὰ τὸν σκορπίσουν μὲ αὐ-
 τήν! Κἀποτε ὁμως, ὡς διὰ ν' ἀλλάξῃ καὶ ὀλίγον, ἢ νὰ τὴν
 ἀφήσῃ νὰ ξεκουρασθῇ, τὴν ἀποθέτ' εἰς τὸ πλευρόν, καὶ δο-
 κιμάζει καὶ τὴν ἄλλην, ἥτις μᾶλλον ὀξεῖαν καὶ λεπτήν ἔχει
 φωνήν. Ἐπίστευε κορυφάζεται κ' ὁ ἴδιος, καὶ σταματᾷ ἐπὶ μι-
 κρόν, παίρνει ἀνασασμόν, καὶ καθαρίζει μὲ τοῦ μανικίου του
 τὴν ἄκοαν ἐκείνης, ἣν συνέβη νὰ κρατῇ, τὰ χεῖλη. Ἔπειτα
 δέ, ὡς ἀνακτῶν ἰσχύν, τὴν ἐνθέτει μέσα εἰς τὰ δάκτυλά του,
 καὶ ἔανχορίζει νὰ φυσᾷ. Καὶ ἐνῶ τὸ κέρας τοῦ ἵπποσιδηρο-
 δρόμου ἀντηγεῖ ἐκάστοτε, κ' ἐνῶ ἡ μουσικὴ τῆς πλατείας
 παιανίζει πάντοτε, κ' ἐνῶ κραυγάζουν τὰ παγῶνια διηνεκῶς,
 οἱ τόνοι τῆς φλογέρας ἀναπέμπονται, ὀξεῖς, καὶ παρατετα-

μένοι, καὶ λεπτοί, συριστικοί, βραδεῖς, παλλόμενοι, ἀήθεις, καὶ σκορπίζονται γύρω, καὶ κυλίνονται πρὸς τὴν ὁδόν. . . .

* * *

Πῶς ἀραγε εὐρέθη ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ αὐτῇ λεωφόρῳ, τί ἄνεμος τὸν ἔρριψε, μέσα εἰς τὴν κίνησιν τῆς ἐφορτασίμου αὐτῆς ἡμέρας, μέσα εἰς τὸ τόσῳ διαφορετικὸν ἀπ' αὐτὸν πλῆθος, ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸν ἀττικῷ τούτου τοπείου; Πῶς, ἀφοῦ περιῆγαγε καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν τὸ κορμί του, ὅπερ προδήλως ἔφησεν ὁ ἥλιος τῶν κάμπων κ' ἐλαγάρισεν ὁ αἶθρ τῶν βουνῶν, τίς οἶδεν εἰς ποῖα καὶ πόσα λειβάδια καὶ μονοπάτια καὶ καταρράχια, ἐξέπεσε, τίνος ναυάγιον τρικυμίας, γέρον, εἰς τὸ πεζοδρομίον αὐτό; Κατ' ἄλλους, εἶνε ἦρωσ τραγωδίας φονικῆς, μοιραῖον θῦμα μυστικῆς κατάρρας, φρονεύσας τὸν υἱὸν του κάποτε, ἐνῷ ἐφύλαττε τὰ πρόβατα ἐντὸς τῆς στάνης, κατὰ λάθος, ἐκλαβὼν αὐτὸν ὡς ἀρπαγα, ἐλθόντα κρύφα διὰ τὰ κλέψῃ, κ' ἔκτοτε, ἡμιπαράφρων ἐκ τῆς λύτης, πλανώμενος καὶ ἀλητεῦσων πανταχοῦ. Ἴσως, ὡς λέγουν ἄλλοι, ἐδυστόχησεν ἀπλῶς, ἐφόρησεν τὰ πράγματα του ἐκ θεομηνίας, καὶ μόνος, εἰς τοιαύτην ἡλικίαν, ἔρημος, μὴ ἔχων οὔτε συγγενεῖς, οὔτε βοήθειαν ἄλλην, ἐπῆρε τὴν φλογέραν καὶ τὰ μάτια του, καὶ τριγυρνᾷ διὰ τὰ βγάλη τὸ φρομί του. Ἴσως καὶ μόνον διαβαίνων ἀπὸ τὰ περιχώρα, πηγαίων ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλο χεμαδιό, τοῦ ἦλθεν αἰφνης ὄρεξις νὰ κατεβῇ καὶ εἰς τὴν πόλιν, κ' εὐρεθεῖς ἀπαξ εἰς αὐτήν, νὰ τὸ εἰπῇ λιγάκι καὶ μὲ τὴν φλογέραν του. Καὶ ἴσως νὰ τοῦ διηγήθῃ κάποιος περὶ Ἀθηῶν, κ' ἐν τῇ ἀπλοικῇ του φαντασίᾳ νὰ ἀνέπλασεν αὐτὰς ὡς κανὲν πανηγύρι διαρκές, κ' ἐπῆρε τὴν φλογέραν του καὶ ἦλθεν, ὡς θὰ ἐπῆγαν εἰς τὸ πρῶτον πανηγύρι τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ. Ἄν ἦλθεν ὁμοῦ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς τέχνης του, κακὸν λογαριασμὸν βέβαια ἔκαμεν. Ἀναμφιβόλως, ὡς ὑπόδειγμα παίκτου φλογέρας δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ κριθῇ, καὶ τῶν παρισταμένων τὸ μειδίαια. πολλοὶ ἴσως λεβέντηδες βοσκοί, θὰ ἐμμοῦντο πιθανῶς ἐὰν τὸν ἤκουαν. Τὰ ἔτη, ὡς ἐκόρτωσαν τὸ σῶμά του, ἠλάττωσαν τοῦ στήθους τὴν ἰσχύν, κ' ἡμαύρωσαν τὴν διαύγειαν τοῦ λάρυνγός του. Τὸ φῶσμη' αὐτοῦ δὲν εἶνε ὅσον ἔμπροσθ' εἰτονον καὶ συνεχές, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐξέρχεται οὐχ γὰρ ἀπὸ τῶν στέρνων του, διακεκομμένη ἐντελῶς καὶ ἐντελῶς βαά. Καταφρωνῶς, τοῦ λείπει προπολλοῦ καὶ τῶν δακτύλων ἢ εὐκινήσια καὶ τῶν πνευμόνων ἢ ἀλκή. Τὸ μέλος δὲν τηρεῖ ἐπὶ μακρὸν τὸν ἴδιον χαρακτήρα, καὶ ἡ χροιά τοῦ

ἄσματος του παραλλάσσει. Πολλάκις, ἐνῶ φυσᾶ, τὸν ἐγκαταλείπει ἀφνιδίως ἢ πνοή, καὶ τὸ αὐλήμα κόπτεται ἀποτόμως. Καὶ ἄλλοτε, ἐκεῖ πού τραγουδεῖ, τοῦ ἀναστέλλεται ἀπροσδοκῆτως ἢ φωνή, καὶ ἀντηχεῖ ὡς ῥόγχος. Οἱ τόνοι δὲν τὸν ὑπακούουν πάντοτε, καὶ ἐκκηδοῦν αὐθαίρετοι καὶ ἄνισοι, ὅτε μὲν ἀνελλιπίτως ἰσχυροὶ καὶ διαπεραστικοί, ὅτε δὲ ὡς διαφεύγοντες, βωβοί. Ἐνίοτε, ἀντὶ τοῦ ἤχου τῆς φλογέρας, ὄν μάτην ἀναμένεις, ἀκούει ἐντὸς τοῦ στομίου, μόνον, ξηρόν, ἀσθματικόν, ἄνευ ἀποτελέσματος, τὸ φύσημα τοῦ χεῖλους. Καὶ ἄλλοτε τὰ δάκτυλά του, δὲν προφθάνουν νὰ κλείσουν διαιμάς, ὅσας ἐκ τῶν κατὰ μῆκος τῆς τρυπῶν θὰ ἐχρησιάζετο, μεταστρεφόμενα ἐγκαίρως.. Ἄλλὰ καὶ οὕτω, παραδόξον θέλητρον τὸ ἀγροῖκον ἄσμα του ἐνέχει, καὶ ἡ ποίησις τῶν ἰδιορροθῶν καὶ ἀξέστῶν τραγουδιῶν του, σὲ ἐλκύει ἐν γοήτρῳ, ἀνακνέει τὰ σπλάγχνα ἐκ βαθέων. Ὁ γέρον ῥαψωδός, οὔτε στιγμὴν ἐσκέφθη νὰ ἐπιδειχθῆ, νὰ καταβάλλῃ κόπον διὰ νὰ φανῆ καλλίτερος ὅπῳ εἶνε, νὰ ἐπιτηδευθῆ τέχνην, ἣν δὲν ἔχει. Αὐθόρμητα σχεδόν, ὑπέκοντα ὡς εἰς ἐνδόμυχον ἀνάγκην νὰ διαχυθοῦν, ὡς θέλουν καὶ ὡς δύναται, αὐλήμα καὶ ὠδή ἐκβαίνουν ἀπὸ τῶν ἐγκάτων του. Οἱ στεναγμοὶ του δὲν εἶνε προσποιητοί, οὔτε οἱ γογγυσοὶ αὐτοῦ ψευδεῖς. Καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἀκριβῶς, τὰ τραγοῦδι του εἶνε τόσο ἄηθες, καὶ ἡ αἰσθησις ἦν σοῦ προξενεῖ τοσοῦτον ἔκτροπος. Χωρὶς νὰ προσέχης εἰς τὰ κενά του, χωρὶς νὰ προσέχης εἰς τὰς μεταλλαγὰς του, χωρὶς νὰ προσέχης εἰς τὰς διαλείψεις του, καὶ μόνη ἡ ἀλήθεια ἦν ἐκφράζει, καὶ ἡ πρωτοτυπία πού τὸ πλημμυρεῖ, φαίνονται νὰ σὲ ὑποτάσσουν εἰς ἀκρόασιν. Ἐνίοτε, ὑποθέτεις ἀκουσίως, ὅτι πράγματι εἶν' ἐξοιδημένον ἐκ πατάγον πολεμικοῦ, εὐχολῆς ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων οἰμογῆς. Καὶ ἄλλοτε ὑποθέτεις, ὅτι παραπλόνον μυστικόν, ὅπερ κατέχει πράγματι αὐτὴν τοῦ ψάλτου τὴν ὑπαρξίν, ἄλλος αὐτοῦ ἀπόκρυφον, καὶ ἀκατώσχετον, κυλιανδαῖται διὰ τῶν στροφῶν, ἐξαίρει τοὺς τόνους του ὡς εἰς ὀδύνης κραυγὴν, ἢ τοὺς πνίγει ὡς ὑπὸ δάκρυα. Τόρῳ πιστεύεις, ἀκούων τὴν θραχηὴν ἰαχὴν, ἣν βάλλει, ὅτι νὰ ἐξορμήσῃ εἰς γιουρροῦσι εἶνε ἔτοιμος. Καὶ τόρῳ πιστεύεις, ἀκούων ἐκλείπουσαν τὴν φωνὴν του, ὅτι τοῦ τὴν ἐκοψε λυγμός, καὶ βλέπων τρέμοντα τὰ δάκτυλά του, ὅτι τρέμουν ἀπὸ συγκλίτησιν. . . .

Καὶ εἶνε τὰ τραγοῦδι του, αἰεσίστε, ὅλα εἰς τὸν αὐτὸν τύπον χωμένα, πᾶν ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ ποιητικόν, τᾶν, ὅ,τι ἀν-

δοικόν και ἑλληνικόν ἔχει ἡ Ρούμελη, πλήρη δυνάμεως και πλήρη ἐμπνεύσεως, γεμάτα ἀπὸ φρογγῶν δροσιάν, και πνοὴν ἐλευθέρου ζεφύρου, ἐκχειλίζοντα ἀπὸ χυμὸν και ἀπὸ ἄρωμα. τὰ ὁποῖα διαχύνουν ὡς εὐωδιὰν ἀνοικτοῦ κάμτου εἰς τὸν κοινορτώδη αὐτὸν δρόμον, και ἀνέρχονται πρὸς τὴν ἀρχιλασιμένην πεπεριάν, ὡσάν νὰ θέλουν νὰ ἐκτινάξουν, μίαν φορὰν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ οἰκτροῦ βίου της, τὸ τεφρόν της φύλλωμα μὲ φύσημα ρώμης. Τώρα ψάλλει τοῦ κλέφτου τὸ γῆρας, τὴν κάπως μετὰ τοὺς ἀγῶνας, τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ξαποσιάσῃ μετὰ τόσων χρόνων περιπλανήσεις ἀνά τὰ ὄρη και τὰς κοιλάδας, ἀποκαμόντος τέλος, ἐν τῇ ἡρεμίᾳ τοῦ τάφου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου θέλει ὁμως ἀκόμη νὰ συμμετάσχη εἰς τὴν πάλην, και ν' ἀπολαμβάνῃ τὴν φύσιν, θέλει ὁμως ἀκόμη ν' ἀκούῃ τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς και τὴν κλαγγὴν τῶν ὄλων.

Ἐγέρσασα, μοῦρὲ παιδιά, και θέλω νὰ πεθάνω,
Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ και βάλτε μου νὰ κάτσω,
Φέστε κλαριά και στρωῶστε μου νὰ πέσω νὰ τ'αγαπίσω,
Ζυγῶστε ποῦ θενὰ χαθῶ και θενὰ ξεψυχήσω,
Και πάρτε, σύρτε με, παιδιά, ἐκεῖ ψηλά στὴ ράχη,
Και φτιάστε μου τὸ μνημα μου νὰ πέρῃ δυὸ νομάτους,
Νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γεμίζω,
Και στὴ δεξιὰ μου τὴ μεριά ἀφήστε παρεθύρι,
Νὰ μπῆνοβγαίνουν τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξὶς τ' ἀηδόνια,
Νὰ τέρουν χαιρετίσματα . . .

Τώρα ψάλλει τὰ κλέφτικα λημέρια, και τὰ δράματα αὐτῶν τὰ ζοφερά, και τὰ ἄγρια, τὰ ἐκτυλισσόμενα ἀνά τὰς ἀπορροῶνας ράχεις τῶν βουνῶν, ἢ τοὺς ἀπροσίτους γραδῶν μυχοῦς, ὅπου οἱ ἀετοὶ ἀνίστανται ἢ καθίπτανται, πρὸς ἀναζητήσιν βορᾶς :

Χρυσὸς ἀητὸς καθότανε σὲ κλέφτικα λημέρια,
Και κράταγε στὰ νύχια του ἀνθρωπινὸ κεφάλι,
Βολές - βολές τὸ τσίμπαγε, βολές - βολές τοῦ λέει :
—Κεφάλι, κακοκέφαλο

Τώρα ψάλλει τοὺς ἔρωτας τῶν κλεφτῶν και τὰς καταβάσεις των εἰς τὰ κατοικούμενα μέρη, και τοὺς ἡμέρους τοὺς καταλαμβάνοντας τοὺς τραχεῖς ἄνδρας μεταξὺ δύο παγωνιῶν ἢ δύο ἐφοδῶν, και τὰς παρὰ ταῖς Ὀμφάλαις τῶν χωριῶν λησιμοσύνας τῶν Ἡρακλέων τούτων τῆς δουλείας.

Ἄποψε δὲν κοιμήθηκα καὶ σήμερα νυστάζω
 Γιὰ δυὸ ματάκια γαλανά, γιὰ δυὸ γλυκὰ ματόνια.
 Θὲ νὰν τὰ κλέψω μιὰ βραδυά, νύχτα χωρὶς φεγγάρι,
 Νὰν τ' ἀνεβάσω στὸ βουνό, ψηλὰ στὸ κορφοβουῖνι,
 Νὰν τὰ φιλῶ μεσάνυχτα, νὰν τὰ φιλῶ τὸ τάχυ,
 Ὅντας λαλάη ἢ πέριδικα, ὄντας λαλάη τ' ἀηδόνι.

Τώρα ψάλλει τῶν ἀκτῶν τῆς Ρούμελης γλυκύτερον, τρυφερώτατον τραγοῦδι, ὅπερ φαίνεται ὡς νὰ συνοδεύῃ ὁ φλοῦσθος τοῦ κύματος, σπωμένου ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βράχων τοῦ Ξηρομέρου·

Κόρη, ὅταν φιλιόμασταν, νύχτα ἦταν, ποῖός μᾶς εἶδε; . . .
 Μᾶς εἶδε τ' ἄστροι τῆς αὐγῆς, μᾶς εἶδε τὸ φεγγάρι·
 Καὶ τὸ φεγγάρι ἔσκυψε, τῆς θάλασσας τὸ λέει,
 Θάλασσα τῶπε τοῦ κουπιοῦ, καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη,
 Κι' ὁ ναύτης τὸ τραγοῦδησε. . . .

Τώρα ψάλλει τῆς στάνης τὴν ζωὴν, καὶ τὴν ἐρημίαν τῶν
 μανδριῶν, καὶ τῆς βλάχας τὰ κάλλη, καὶ τὰ εἰδύλλια τοῦ ἀ-
 γροτικοῦ βίου, καὶ τὸ πολύτιμον λαγιαρνί·

· Ἔβγα, βλάχα, στὸ βουνό
 Τρία λόγια νὰ σοῦ εἰπῶ.
 Μᾶηκαν κλέφταις στὸ μαντρι,
 Πήρανε τὸ λαγιαρνί·
 Πήρανε τὸ λαγιαρνί,
 Ποῦχε τὸ χρυσὸ μαλλί,
 Τὸ πήρανε καὶ πᾶν, πᾶν, πᾶν,
 Καὶ πᾶν, πᾶν, πᾶν. . . .

Καὶ βαθμηδόν, ἐνωτιζόμενος αὐτόν, λησιμονεῖσαι καὶ σύ, ὅπως ἐκεῖνος, ὀφθαρεῖσαι χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃς, χάνεις ὁμοίως τὴν συνείδησιν καὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ μέρους ἐν ᾧ εὐρίσκεισαι, δὲν ἀντιλαμβάνεσαι πλέον οὔτε τὴν ἀδεξιότητά του, οὔτε τὸ γῆρας του, καὶ νομίζεις σχεδόν, ὅτι διαμέσου τῶν παρατόνων ἤχων τῆς φλογέρας του, διαμέσου τῆς βραχνῆς πνοῆς τοῦ γεροντικοῦ στήθους του, ὅλη ἡ ψυχὴ τῆς ποιμενικῆς Ἑλλάδος, τῆς ἀρματωλικῆς Ἑλλάδος, τῆς θαλασσινῆς Ἑλλάδος, διέρχεται. . . .

Μεταξὺ τοῦ πλήθους, ἡ ἐντύπωσις εἶνε αὐτόχρομημα ζωῶ-
 δης. Βλακωδῶς τὸν προσβλέπουν ὅλοι γύρω πάντοτε, μὴ

γνωρίζοντες πῶς πρέπει νὰ διατεθοῦν ἐκ τοῦ θεάματος, μὲ ἀπαρράλλακτους ὡς πρὸς τὴν ἔκφρασιν τῆς αὐτῆς ἀνοήτου περιεργείας τὰς κοινοτάτας φυσιογνωμίας, συνωδοῦμενοι ἐκ τῆς ἀφίξεως τῶν ὀπισθεν προσερχομένων, ἀνιμπονοῦντων καὶ αὐτῶν νὰ ἰδῶσιν. Εἰς τοὺς ἀρχῆθεν συντελέσαντας τὸν κύκλον ἔχουν ἤδη προσιεθῆ καὶ ἄλλοι, ἱκανοί, πολυπληθεῖς σχεδόν, περιβάλλοντες τὴν περὶαν ἀπὸ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, πυκνοῦμενοι ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου. Κ' ἐκ τῶν διαβαίνοντων, οἱ πλειότεροι, δὲν παραλείπουν νὰ σταθοῦν κατὰ στιγμὴν, προσελκνόμενοι κ' ἐκεῖνοι νὰ κυττάξουν, διότι ἔτυχε νὰ ἰδοῦν ἄλλους κυττάζοντας, ἐν τῷ ὡσεὶ μαγνητισμῷ ἀσυνειδήτω ὅστις ἀδελφώνει ὅλους τῶν ὁδῶν τοὺς χάχηδες. Στρατιῶται εἶν' ὅμως ἰδίως πάλιν οἱ συχνότεροι, οὐχ ἦτον καὶ τοῦ λαοῦ ἄνθρωποι, προσῆλθε δὲ καὶ παραμάννα τίς. Τὰ ἐγκαταλείψαντα τοὺς στραγαλοπόλεις τῶν παιδάρια, εἶνε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, συνταρασσόμενα. Οἱ τρεῖς κομφοὶ λιμοκοντόροι ἀναβιβάξουν καὶ καταβιβάξουν τὰ ὑελοῦδη ὀμιχτά τῶν ἀπὸ τοῦ χαμαὶ καθημένου γέροντος εἰς τοὺς περιεστῶτας. Μερικοὶ ἐκ τούτων, κύπτουν ἐνίοτε, λαμβάνουν τὸν ἐκάστοτ' ἐκ τῶν δύο ἀργὸν κατακείμενον αὐλόν, τὸν ἐξετάζουν πανταχόθεν μετὰ προσοχῆς, ἐπισταμένως, ὡς νὰ βλέπουν τοιοῦτον πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς τῶν, περνώντες αὐτὸν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. "Ἄλλοι, ἐκ τῶν νεωστὶ ἰδίως ἐρχομένων, ζητοῦν πληροφορίας, ἐν κενοσπουδίᾳ φορητικῇ, τί κέρος εἶναι αὐτός, πῶς εὐρέθη ἐκεῖ, τί θέλει καὶ τί κάμνει, καὶ τὰ παρόμοια, ὡς νὰ μὴν ἠμποροῦν ν' ἀντιληφθοῦν ἀφ' ἑαυτῶν οἱ ἴδιοι. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἔρχεται καὶ καμμία πεντάρα, ἄνωθεν, ἐναερίᾳ, νὰ καταέση εἰς τὸν σκοῦφον του. Καὶ ἔρχεται ἐκ τῆς ομάδος τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἐπιταπολύ, οἵτινες μόνοι φαίνονται νὰ συγκινοῦνται κάπως, καὶ ἀκούουν σιωπηλοὶ καὶ μὲ προσήλωσιν, καὶ λύειν μετὰ δυσκολίας, μὲ ἀδεξίους τοὺς χονδροὺς δακτύλους τῶν, τὸν εἰς τοῦ μανδηλίου τῶν τὴν ἄκρον δεδεμένον σφιγκτὸν κόμβον, ὅπου φιλάττουν τὰ ὀλίγα τῶν λεπτά, διὰ νὰ τὴν δώσουν, ἐκ τοῦ ὑστερήματός τῶν βέβαια, εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἴσως αὐτῆς τῆς ἀπούσης πατρίδος τῶν. Ὁ οἰκοκύρης, ὁ κρατῶν τὸ πλαγγονοειδὲς νήπιον, τὸν παρατηρεῖ ἐξ ἀποστάσεως, μὴ ἐκστομίζων λέξιν, ἀτενῶς, ὡς ἐν αἰσθήματι βαθέος οἴκτου. Διάλογοι συνάφονται συχνά. Κάποιος πειρᾶται νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί.

— Καὶ ποῦ ξέπεσε δῶθε, γέρο ; . . .

— Αἰ, ἀέρας μ' ἐρριξε... ἀπαντῆ αὐτός, λακωνικῶς, βραχέως.

— Τῶλεγεσ, γεροσπτέρα, καμμιὰ ψύχα μὲ τὸν Ἀντροῦ-
τσο κειὰ τὰ χρόνια;... τὸν ἐρωτᾷ, ἐπιτηθευόμενον τάχα
ρουμελιώτικην προσφορὰν, ἐνῶ φαίνεται νὰ εἶνε μᾶλλον ἐκ
Πελοποννήσου, ἀηδῶς ἐπ'χειροῦν νὰ εὐφρολογήσῃ δῆθεν τὸ
μπακαλόπουλον.

— Ἑλληνικὴ μουσικὴ αὐτὴ!... ἀνακοινώνει πρὸς τὸν
γείτονά του, ἐν εἶδει ἀποκαλύψεως, διὰ ν' ἀνοίξει κουβέν-
ταν, ὁ εἷς ἐκ τῶν λιμοζοντόρων, συνειθισμένος, φαίνεται,
πολὺ τὸ κῆνος εἰς τὴν γαλλικὴν ἢ τὴν ἰταλικὴν ἐκ γενετῆς.

— Δὲ βραστῆς πιὰ, καψογέρο!.. Πάει πιὰ, δὲ βγαίνει!..
τῷ λέγει ἄλλος, αἰνιττόμενος τὴν βραχνότητα καὶ τὴν ἀδυ-
κμίζν τῆς φωνῆς του.

— Μ' τί ν' σ' κάν';!... Τόρ' μ' τ' λέξ;... Νὰ σὲ εἶχα
νὰ μ' τῶλ γ'ς δῶ καὶ σαράντα χρόνια!... Νὰ τ' δῆς νὰ
σκίξ'τ' πέρα - πέρα!... ἀπαντᾷ ὁ ραψοδός, εἰς αὐτὸ κυ-
ρίως ἀξιῶν μόνον νὰ προσέξῃ, ὡς ἀναγνωρίζων τὴν ἀδυνα-
μίαν του πλέον καὶ ὁ ἴδιος, κ' ἐνθυμούμενος τὰ παλῆρά του
χρόνια, καθ' ἃ τόση ἦτο ἡ δύναμις τῆς πνοῆς του, ὥστε νὰ
σχίξῃ καὶ αὐτὴν τὴν φλογέραν, ἀπὸ τοῦ στομίου καὶ κάτω,
πέραν καὶ πέραν, ἐκ τῆς ὀρηκῆς.

Ἀπὸ ἀμάξης διερχομένης, δεσποινίς ἐπιφρονεῖ πρὸς τοὺς
ἐν αὐτῇ συντροφους τῆς, μίζν παχειζν, κυρίζν ὁμογενοῦς
βέβρια, καὶ δύο λεπτοκαμωμένους νεανίας, διπλωματτεῖς,
κατὰ πᾶσιν πιθανότητα :

— Regardez donc, regardez ce vieux, là bas !....

Καὶ οἱ ἵπποι καλπάζουν ἐν πατάγῳ, καὶ δουποῦσι τοῦ ἰ-
ποσιδηροδρόμου οἱ τροχοί, καὶ τὸ κέρας τοῦ ὀδηγοῦ ἠχεῖ ἐ-
κάστοτε, καὶ ἡ μουσικὴ τῆς πλατείας ἀναπέμπει τοὺς διατό-
ρους τόνους τῆς καὶ τὰ παγῶνια τοῦ κήπου, ὑέροπτε ἠρε-
θισμένα, ἀνακράζουσιν. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πνυτοειδοῦς αὐ-
τοῦ θοοῦθου, ὑπὸ τὸ φύλλωμα τοῦ ψωραλέου αὐτοῦ δένδρου,
ἐν τῇ σκιᾷ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν μεγάρων, ὁ γέρον ἐξακολου-
θεῖ νὰ παίξῃ τὴν φλογέραν του, ἐξακολουθεῖ ν' ἀνελίσση τὰ
τραγοῦδια του. Καὶ βλέπων αὐτόν, τόσῳ ξένον πρὸς τὸν κό-
σμον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται, τόσῳ ξένον πρὸς τὸ πλαί-
σιον ὅπερ τὸν περιβάλλει, σοῦ ἔρχεται διακμῆς ἡ ὀρηκὴ νὰ
δισχίσῃ τὸν ἀνθρώπινον συρφετόν, νὰ τὸν ἀρπάξῃς κα-
θῶς κάθεται μὲ τὴν φλογέρα του καὶ μὲ τὴν κατότα του, νὰ
τὸν ἀπαγάγῃς ἐν στιγμῇ, μακρὰν τῶν ἀμυξῶν καὶ τῶν τραί-
νων καὶ τῶν νοικοκυραίων καὶ τῶν λιμοζοντόρων καὶ τῶν

δεσποινίδων καὶ τῶν παγωνίων, εἰς κανένα βουνὸν τῆς Ρού-
 μελης, νὰ τὸν ἀνεβάσῃς εἰς τὴν κορυφὴν του, νὰ τὸν στη-
 λώσῃς εἰς τὴν ρίζαν κανενὸς δένδρου, ὅπως νὰ θεμελιώνει
 τοὺς πόδας του εἰς τὸν βράχον καὶ νὰ κρύπτῃ τὰ φύλλα του
 εἰς τὰ σύννεφα, γέρικου ὅπως τὸ κορμί του, νὰ ξαπλωθῆς εἰς
 τὸ πλάγι του, κ' ἐκεῖ, ἐνῶ θενὰ φυσομανᾶ ὁ ἀέρας μέσα εἰς
 τὰ ἔλατα καὶ θεν' ἀντιβοῖς ἢ ρεμματιά, νὰ τοῦ εἰπῆς :

— "Αἴντε, πές τα τώρα, μωρὸ γεροκούφταλο !

ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΥΚΗΝ (*)

ΕΙΣ τὸ πλευρὸν τοῦ λόφου, χωμένον εἰς τοῦ βράχου τὴν ρωγμὴν, ὡς νὰ ἐξήτησε προστασίαν ὑπ' αὐτόν, μικρόν, σιωπηλὸν κ' ἔρημον, ἐγείρεται τὸ ἐκκλησιδίον. Ὡς ἀναχωρητῆς μισῶν τὴν τύρβην τοῦ κόσμου, ἀποστέρξας τὴν ζωὴν ἀσκητῆς, κατέφυγεν ἐπίτηδες θὰ ἔλεγες ἐκεῖ ἐνάνω, ἐνεσφηνώθη, κ' ἐξησφαλισμένον, βλέπει τὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους του, κάτω, τὴν μυριοθόρουτον πόλιν, τὴν πεδιάδα, ἣν σκιάζει κονιοροτοῦ σύννεφον, καὶ τῆς ὀποιᾶς ἡ βοή, μόλις ἀνέρχεται, εἰς ἐκπνέοντα κίματα, μέχρη τῶν ποδῶν του. Ἄμα φθάσῃς, διασκελίζων δύο ἢ τρεῖς μόνας βαθμίδας, εὐρίσκεισαι ἐντὸς αὐτοῦ. Ἄνω τέμπλων καὶ θόλων καὶ τρούλλων, τὴν κορυφὴν του σκειάζει ἀπλῆ ἐκ κεράμων στέγη. Παρὰ τὸν τοῖχον του, ἀνηρημένη ἐκ φαγωμένου σχοινοῦ, κρέμαται ἀπὸ ξύλου σαλέντος, μία γηραλέα καμπάνα, ἣς ὁ ἦχος, θλιβερός, ραγιαμένος, ἀκοίτετ' ἐνίοτε, περὶ δυσμᾶς ἡλίου. Μάνδρα στενή, περιτρέχει γύρω του, ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τῆς κοιλότητος τοῦ βράχου ἀρχομένη, καὶ εἰς τὴν ἄλλην τελευτῶσα, κυκλόνουσα αὐτό, ἐν εἶδει τείχους, ὅπερ σχηματίζει ἐμπροσθέν του ὡς μικρὰν πλατεῖαν. Καὶ τοῦ περιβόλου αὐτοῦ τὸν στολισμὸν, ἀποτελοῦν τρία θρανία ἐξηρθρωμένα, χολά, οἱ θυσσανώδεις κλώνοι ἀρτιφυοῦς πύκου, καὶ μία λεύκη, μικρά, εἰς τὴν πρώτην ἀνάπτυξίν της, ἀνθοῦντα ἐν τῷ μέσῳ. Ἐγγὺς αὐτῶν, καλυπτόμενον μὲ δύο σανίδας, πηγὰς προβάλλει τὰ λίθινα χεῖλη του. Καὶ εἰς τὸ βάθος, παρὰ τὴν ρίζαν τοῦ βράχου, μεμονομένη, μία μεγάλη συκῆ, ἀπλώνει τὰ πλατέα φύλλα της. Δὲν εἶναι ὅμως μόνον αὐτός, τοῦ στενοῦ περιβόλου ὁ πτωχὸς κόσμος. Ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν συκῆν, στεγα-

(*) Ἐδημοσιεύθηκε γιὰ πρώτη φορά στὸ «Ἀττικὸ Μουσεῖον» ἔτος Γ', ἀρ. 6 (Αὐγούστος 1890).

ζομένη ἐκ τῶν κλάδων τῆς, στηριζομένη σχεδὸν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ αὐτῆς, ὡς νὰ ἐκφύεται καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους πλησίον τῆς, εὐθυτενῆς, μαρμαρίνη στήλη, ἐπιτυμβία, ὑψοῦται, μὲ τὸν λευκὸν τῆς σταυρὸν ἐπὶ κεφαλῆς. Καὶ ἐπ' αὐτῆς, μὲ ὀγκώδη κεφαλαία γράμματα, χαρακτημένα θαδέως ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, σκαλισμένα, ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφή : « Ἐνθάδε κεῖνται τὰ ὄστ' αἰ τῆς μακαρίτιδος Ἐκατερίνης, συζύγου Ἀθανασίου Γάγκιζα. Ἀπεβίωσε τὴν 4 Ἰανουαρίου 1869 ». Εἶνε ἀπλουστάτη ἐπιγραφή, μετακομιδῆς λειψάνων, γυναικὸς τοῦ λαοῦ, γραίας, κατοικούσης παθιαῶς, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς τῆς, εἰς τὸνα τῶν παρκευμένων συνοικιῶν, καὶ τῆς ὁποίας οἱ συγγενεῖς, ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν τῆς, ἐκπληροῦντες τὸν ὑστατον φόρον τοῦ σεβασμοῦ, θὰ μετέφεραν τ' ἀπομεινάρια, ἐκ τοῦ νεκροταφείου, νὰ τὰ θάψουν εἰς τὸν περίβολον τοῦ γειτονικοῦ ναοῦ τῶν. Ἄλλ' ἀπὸ κάτω ἀπ' αὐτήν, ἀμέσως ὕστερον, σχεδὸν μὴ χωρίζομένη, ἄλλη ἐπιγραφή προσπίπτει εἰς τὸ βλέμμα. Εἶνε ὀκτὰς ὀνομάτων πάλιν, γυναικείων καὶ αὐτῶν, γραμμένων μὲ μολυβδοκόκκον. Κατὰ μῆκος, τὸ ἔν κατώθεν τοῦ ἄλλου, παρατάσσονται μέχρι τῆς βάσεως τῆς στήλης, παρακολουθοῦν τὸ ὄνομα τῆς νεκρᾶς, προφανῶς ὄχι νεκρῶν δέβρια ἐπίσης, περιέργως, ὡσὰν νὰ ἦλθαν ἐκεῖ ἀπὸ σκοποῦ, διὰ νὰ τῆς κάμουν συντροφίαν. Καὶ εἰς τὸ πλάγι τῶν, μακρὰ γραμμῆ, τραβηγμένη κατὰ μῆκος καὶ αὐτῆ, πέραν τῆς ὁποίας, ἄλλη ἐπιγραφή, κοινῆ, γραμμένη μὲ τὸ ἴδιον μολύβι, τ' ἀντικρούζει. Καὶ ἀποκάτω ἀκόμη, ἄλλη πάλιν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, κοινῆ ὁμοίως, ὡς συνοψίζουσα καὶ τὰς δύο, ἀπλοῦται κατὰ πλάτος. Καὶ αἱ ποιήματα ἐπιγραφαί, αἱ νέαι, αἱ πρωτότυποι αὐταί, ἰδοὺ τί λέγουν : — « Σοφία Παρηγόρη, Καλυψὼ Μανωλακάκη, Φανὴ Θεβαίου, Σοφία Στεργίου, Ὀλγα Βάθη, Ἐλένη Παπαθανασοπούλου, Θάλεια Φασίτσα, Φωτεινὴ Ξάνθη, 28 Ὀκτωβρίου, Σάββατον, ὥρα 4 μ. μ. 1889. Ἄπραξ ἀχραὶ φίλαι μέχρι τάφοι ». — Τὰ ὀκτὼ ὀνόματα, ἐκτείνονται κατὰ σειράν, παρ' ἄλληλα, συμπεριζόμενα σχεδὸν, καταλαμβάνουν ὅλην τὴν νανώδη στήλην, μαῦροι ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς τῆς ὕψεως. Θὰ ἔλεγε, ὅτι συσφίγγοντ' ἐκουσίως, τὸ ἔν πρὸς τ' ἄλλο, διὰ νὰ χωρέσουν, ἢ καὶ διὰ νὰ δανεσθοῦν θερμότητα, φρίσσοντα ἐπὶ τῆς κρύας πλάκας. Κορασίδες θεβαίως ὄλαι, ἀπὸ δεκατριῶν ἕως δεκαῆξ ἑτῶν ἀναμφιβόλως, μαθήτοια κατὰ πᾶσαν παθαιότητα. Γνωστῶν οἰκογενεῶν τῆς Νεαπόλεως αἱ πλείσται, εἰς τὸ πρῶτον ἄνθος τῆς ἡβης, εἰς

τὴν πρώτην ἀμφὴν τῆς ὑπάρξεως. Θὰ ἦλθαν τὸ Σάββατον αὐτό, προδήλως, ἐποφελούμενοι τῆς ἀργίας τοῦ σχολείου τῶν τῶ ἀπόγευμα, χάριν περιπάτου, θ' ἀνερριχήθησαν τὸν κοντινὸν εἰς τὰ σπήτια τῶν λόφον, διὰ ν' ἀναπνεύσουν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἐν λήθῃ ἐπὶ μίαν ἡμέραν τοῦ πληκτικοῦ μαθήματος καὶ τίς ἀναρῶς διδασκαλίσσης, διὰ νὰ ταράξουν τὸ ἔρημον ἐκκλησιδίων μὲ τοὺς ἀργυροῆχους τῶν γέλωτας καὶ μὲ τὰ εὐθυμα ποπύσματα τῶν. Μόνα, χωρὶς ὄχληρὰν παιδαγωγόν, χωρὶς προσεκτικὴν μητέρα, χωρὶς πατέρα σοβαρὸν καὶ συμβουλευόντα, δίχως νὰ εἰσπῶν ἴσως τίποτε εἰς κανένα ποῦ θὰ ὑπάγουν, ἐκ κοινῆς συμφωνίας, ἐν ὀρητῇ ἀνεξαρητσίας, ὑπέικουσα εἰς τ' ἀχαλίωτα, τὰ θεῖα ἔνστικτα, δι' ἐν ἀπόγευμα ἐξυπνήσαντα ἐντὸς τῶν, ἅτινα ὠθοῦν τὴν μικρὰν δοξαδα ν' ἀνζητῶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν ἢ τὸν ἀρτιγέννητον νεβρόν, νὰ ἄλλεται πρὸς τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφήν, διὰ νὰ χωρετίσῃ ἐκεῖθεν, ἀφ' ὕψηλοῦ, τὴν μεγάλην μητέρα τοῦ Φύσιν. Θ' ἀλληλεκρατοῦντο βέβαια ἐκ τοῦ βραχίονος ἀνθαίνουσαι αἱ περισσότεραι, θὰ ἔσπευδαν πρὸς τὸν τραχὺν ἀνήφορον, καὶ θὰ συνομίλουν διαρκῶς, καὶ θὰ ἠδολέσχουν ἀδιακόπως, ἐν τῇ ἠδονικῇ αἰσθήσει τῆς προσκαίρου τῶν χειραφετήσεως, ἐν τῇ εὐθύμῳ ὑπερηφανεῖᾳ διὰ τὸ προξικώπημα. Καὶ θὰ ἐβάδιζαν ὅπως ἂν ἐτύχαινε, πρὸς τὴν φορὰν τῆς εὐμεταβλήτου τῶν ὀρέξεως, ἄλλοτε κατὰ ομάδας εὐαρίθμους, ἀποσπωμένους ἀπὸ ἀλλήλων, διὰ νὰ ἐνωθοῦν αὐθὺς μετ' ὀλίγον, ἢ παντοιοτρόπως νὰ ἀλλάξουν, ἄλλοτ' ἐν μιᾷ ζωηρᾷ μάξῃ, προχωροῦση φέρδην μίγδην. Καὶ θὰ ἐπροπορεύοντο κάποτε τινές, διὰ νὰ εὐρεθοῦν μετὰ μικρὸν ὀπίσω, καὶ θὰ ἤρχοντο ἄλλαι τελευταῖαι, διὰ νὰ εὐρεθοῦν αἰφνης ἐμπρός, καὶ θὰ ἐβραδυπάτουσαν αὐταὶ τότε, διὰ ν' ἀφεθοῦν κατόπιν γρήγορα εἰς δρόμον, καὶ θὰ διεσκέλιζον ἐκεῖνοι ἤδη τὸ πρηνές ὠκεῖαι, διὰ νὰ σταματήσουν ἔπειτ' ἀποκαμωμένοι, ἐν ὄλῃ τῇ δυνατῇ ἀταξίᾳ, ἀκαταστασίᾳ, συμπλεκόμενοι ἢ μακρουόμενοι, ἢ συμμιγνύμενοι ἢ χωριζόμενοι, κατὰ τὴν στιγμιαίαν θέλησιν ἢ τὴν ἀκραιαίαν ἔφεσιν τῶν. Καὶ θὰ τὰ ἔλεγαν πολλαὶ αὐτῶν συχναὺς, κατὰ δύο, ἀσχολοφανεῖς, σοβαρευόμενοι, μὲ φευγαλέα ἐρυθήματα καὶ μειδιάματα περρόντα, σιγὰ - σιγὰ, ὡς ν' ἀνεκοίνουν μεταξὺ τῶν σπυδαῖα μυστικά, καὶ θὰ ἔτρεχαν πολλάκις ἄλλαι, διαγωνιζόμενοι, ποῖα νὰ προσπεράσῃ εἰς τὴν ταχύτητα, μὲ μικρὰς - μικρὰς, ὀξείας συνεχεῖς φωνὰς πτηνῶν ἐξαφρισθέντων, καὶ πηδήματα, ἐν τῷ κοχλασμῷ τοῦ νεανικοῦ τῶν αἵματος, ἐν τῇ ἀνάγκῃ τῶν πα-

δικῶν των μελῶν νὰ κινηθοῦν. Καὶ θὰ ἐπροσποιοῦντο πῶς ἐμῶλλονν τὰς μᾶλλον ταραχώδεις μερικαί, θὰ ἐπροσπά-
 ρουν νὰ ὑποδυθῶν μεγαλητέρων προσωπεῖον, χωρὶς νὰ
 ἠμποροῦν νὰ τὸ κρατήσουν, ἐπιθυμοῦσαι νὰ φανοῦν ὡς διη-
 θεν φρόνιμοι, ἀδεξιότατοι καὶ χαριέστατ' ἐν τῇ ὑποκρίσει
 των. Καὶ οὐ συνέλεγαν ἀναμφιβόλως ὅλα τ' ἀγροδίαιτα
 λουλούδια, ὅσα θὰ εὔρισκαν κατ' ὁδόν, καὶ θὰ ἐστόλιζαν
 μὲ αὐτὰ τὰ κατελλάκια των, καὶ ἢ ὀμπροελλίτσες των ἐρυ-
 θραῖ θ' ἀνεπετάννυντο, ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ φθινοπώρου, καὶ
 θὰ ἤσθμιζαν, καὶ θὰ ἐγέμιζαν τὴν ἔκτασιν μὲ θόρυβον
 καὶ ἀλαλητόν. Καὶ ἀφοῦ κατὰιδρωμένοι, σκοτισμένοι, ἀλ-
 λά πλήρεις χαρᾶς, πλήρεις ἀγαλλιάσεως, θὰ ἔφθασαν ἐκεῖ
 ἐπάνω, καὶ ἀνέβησαν τὰς δύο ἢ τρεῖς βαθμίδας, καὶ ἐμβή-
 καν εἰς τὸν περίβολον, θὰ ἐκάθησαν εἰς τὰ σπασμένα του
 θρανία, διὰ νὰ ξεκουραθοῦν τάχα καὶ λεγάκι, καὶ θὰ ἀπέ-
 βλεψαν μὲ τὰ ἐκπληκτα ὄμματα των πρὸς τὸν εὐρὺν καὶ
 διδυγῆ ὄριζόντι, καὶ θὰ παρετήρησαν τὴν μυριοθόρυβον
 πόλιν, συνταρασσομένην ἐκ τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς της, ἀ-
 φρόντιδες νέαι, οὐδὲν ἐννοοῦσαι ἀκόμη ἐξ αὐτῆς, ἢ τὴν
 γλυκεῖαν μέθην τῶν δεκαπέντε ἐτῶν των. "Ἐπειτα, ἀεκί-
 νηται, ἀκούρασταί, ἐκ μιᾶς στιγμῆς ἀναπαύσεως ἀντιλοῦ-
 σαι δύναμιν χρόνων, θὰ ἤρχισαν ἐξετάζουσαι τὴν μικρὰν
 ἐκκλησίαν, καὶ θὰ περιῆλθον τὴν μάνδραν, καὶ θὰ ἔπαιζαν ἐν
 τῷ περιβόλῳ, καὶ θὰ ἔσκυψαν νὰ ἰδοῦν τὸ βαθὺ πηγάδι,
 καὶ θὰ ἔκοψαν κανένα κλώνον τοῦ ἀρτυροῦς, ὡς αὐταί,
 πεύκου, ἢ τῆς ὡς αὐταὶ νεαρᾶς λεύκης. Κ' ἐν τῷ μεταξὺ
 καμιῖα ἐξ αὐτῶν, θὰ ἐπλησίασε καὶ εἰς τὴν μονήρη στή-
 λην, ὑπὸ τὴν σκιῇ, τὴν καλύπτουσαν τὰ ὀστᾶ τῆς γράϊας,
 καὶ γελῶσα, μὲ ὄλην τὴν πρὸς τὸ ἄγνωστον ἀφοδίαν τῆς
 ἡλικίας των, μὲ ὄλην τὴν νηπιώδη ἀσυνειδησίαν τῶν πραγ-
 μάτων, θ' ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἐν
 θάδε κεῖνται τὰ ὀστᾶ τῆς μακαρίτιδος Ἐκατερίνης, συζύ-
 γου Ἀθανασίου Γκάγκιζα. Απεβίωσε τὴν 4 Ἰανουαρίου
 1869». Καὶ θὰ ὑπέδειξε πιθανῶς εἰς τὰς συντρόφους της
 τὴν διαλάμπουσαν τοῦ γράφαντος ἀνορθογραφίαν, καὶ θὰ
 ἐπέειπε, διῆθεν ἀπευθυνομένη πρὸς αὐτόν: — Αἷ μορφὴ κα-
 κομοίρη, μηδενικὸ πὺν θὰ σοῦβάζε ἢ κυρία Χαρίκλεια, ἂν
 τῶγραφες στὴν ἐξήγησί σου... — Καὶ κχιμισοὶ θ' ἀν-
 τηλλάγησαν εὐθύς, καὶ περιέρχεται θὰ ἠγέρθησαν ἀκρόατη-
 τοι, καὶ θὰ ἐπλησίασαν ὅλοι νὰ κυττάξουν, καὶ θὰ συνω-
 δοῦντο περὶ τὸ νεκρὸν μάρμαρον, καὶ ἢ κυρία Χαρίκλεια
 θὰ ἐκροοιδεύθη προσηκόντως. Κατόπιν, ἴσως ἢ ἰδίξ, ἴσως

ἄλλη, θὰ ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσελίτσα τῆς καὶ τὸ μολυβδοκόνδυλόν τῆς, καὶ θὰ ἐπλησίασε περισσότερο, καὶ θὰ εὗρεν ἀστείον, νὰ γράψῃ, ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς τὴν στήλην τοῦ τύμβου, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ὑπὸ τὸ τῆς γραφίας. Καὶ ἤρχισε : — «Σοφία Περηγόρη, Καλυψὼ Μανωλαζαάκη, Φανή Θηβαίου, Σοφία Στεργίου, Ὀλγα Βάθη, Ἐλένη Παππαθανασοπούλου, Θάλεια Φασίτσα, Φωτεινὴ Ξάνθη». — Καὶ ἔβαλε τὴν ἡμερομηνίαν εἰς ἀνάμνησιν, καὶ τὸ ἔτος καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, καὶ τὴν ὥραν ἀκόμη, ἐνθύμημα παντοτεινόν. Καὶ μετατοῦτο, δι' ὁμοφώνου ἐπινεύσεως, θὰ ἐτράδηξεν εἰς τὸ πλάγι τὴν περιληπτικὴν γραμμὴν, καὶ πέραν αὐτῆς, ἀπηθανάτισε τὴν παιδικὴν ἀγάπην, τὴν συνδέουσαν τ' ἀθῶα ἔτη των, καὶ ἦν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ, ἐν τῇ ἀπλότητι αὐτῶν, θενὰ νομίζουσαν αἰωνίαν. «Ἄπασαι φίλαι μέχρι τάφου». Ἐπτελέους, θὰ ἔφυγαν, θὰ κατέβησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, θὰ ἐγκατέλειψαν τὸν γηραιὸν βράχον, ὡσάν νὰ ἔλεγεσ τὸν γηραιὸν παπποῦν, ἄνθη φρέντα μίαν στιγμὴν εἰς τοὺς πόδας του διὰ νὰ τὰ στερηθῇ πάλιν ἀμέσως, εἰς τὴν μόνωσίν του καὶ τὴν σιγὴν. Ἐκτοτε ἡ ἐπιγραφὴ των μένει ἐκεῖ, ὅπως μένει ἡ ἄλλη, ἡ σκαλισμένη ἐπὶ τοῦ λίθου. Ἡ συκὴ ἀπλόνει ἐπ' αὐτῆς τὰ πλατέα φύλλα τῆς καὶ ὁ βράχος ρίπτει τὴν ἡμέραν τὴν σιάν του. Ἡ στήλη ἐγειρεται, φέρουσα εἰς τὸ ἔξῃς τὸ ὄνομα μᾶς νεκρᾶς καὶ ὀκτὼ ζώντων, ἐν πλήρει δόξῃ καλλονῆς καὶ θάλλους. Καὶ ἡ θέα τῶν νεανικῶν αὐτῶν ὀνομάτων, πλησίον τοῦ τῆς προσβύτιδος, γεννᾷ ὅλως ἰδιόρρυθμον συναίσθημα εἰς τὴν ψυχὴν. Θὰ ἔλεγεσ, ὅτι ἐπὶ τοῦ μονήρους αὐτοῦ μνήματος, ἡ ἀντιπροξία τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν ὑπαρξίν, τὸ παρὸν προσμειδιᾷ πρὸς τὸ παρελθόν, ἡ ἀκμὴ ἀδελφοῦται πρὸς τὴν παρακμὴν καὶ τὴν ἐκμηδένισιν. Αἱ δύο ἐπιγραφαί, φαίνονται ὡς γρονθοκοποῦσαι ἀλλήλας ἢ συμπληροῦσαι ἑαυτάς. Ἡ πρώτη καταχέει ὡς σκυθρωπὸν πέπλον ἐπὶ τῆς δευτέρας. Καὶ ἡ δευτέρα ἀντανατέλλει ὡς μυστικὴν αἴγλην. φαινήν ἀνταύγειαν ἐπὶ τῆς πρώτης. Νομίζεις, ὅτι ἐκείνη ἐγράφῃ, οἶονεὶ ζοφερὰ ἀπειλή πρὸς αὐτήν, καὶ αὐτὴ, οἶονεὶ τολμηρὰ ἀνθάδεια πρὸς ἐκείνην. Θὰ ὑπέθετες, ὅτι ἐπίτηδες αἱ θορυβώδεις ἐπισκέπτρια, καίτοι ἀσυνειδήτως, ἔγραψαν ἐν τούτοις αὐτήν, πρόκλησιν ὑπερόχου ἀδιαφορίας καὶ προειφρονήσεως πρὸς τὸ μέλλον, τὸ μέλλον καὶ αὐτὸ ὡν. — ὦ, εἴθε ὄσω τὸ δυνατόν μᾶλλον μεμακρυσμένον! —, ὅπως παντὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὄντος, τὸ μέλλον ὅπερ, κατ' ἀσύνηδες, ἀδυσώπητον ὀξύμορον, ἀντιπροσωπεύει μετὰ τοῦ παρελ-

θόντος ἢ ἄλλη ἐπαγγελίᾳ. Καὶ θὰ ὑπέθετες ἀφ' ἐτέρου ἅμα, ὅτι ἐν μυστηριώδει καὶ σκοτεινῇ προαισθήσει, αἰφνιδίως ἐπισκηψάση, τὴν ἔγραψαν εἰς ἀναγνώρισιν μᾶλλον τοῦ μέλλοντος τοῦ ἀφύκτου αὐτοῦ, καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν κατ' ἐξοχὴν ἀφροντίστων, δειλῆς ὑποταγῆς ἀρελῆ ἔνδειξιν, ἔδωκαν δι' αὐτῆς σωτηρίην ὑπόσχεσιν πρὸς τὴν ἐν αὐτῷ οἰκοῦσαν, ἠτοίμασαν τὸ ἐπιτύμβιον τῶν αἰ ἴδια, ἀπὸ τοῦδε, παρὰ τὸ ἐκείνης. Καὶ ἐνῶ ὁ ἥλιος, δύων ἐκεῖ κάτω, ὀπίσω τοῦ Πάρνηθος, ἀποχαιρετίζει μὲ τὰς τελευταίας ἀκτῖνας του τὸ ἐρημικὸν ἐκκλησίδιον, τὰ ὀνόματα τῶν τρελῶν κορτσίδων, ἐκρήγνυνται ἐπὶ τοῦ μαρμαροῦ, ὑφ' ὃ κεῖνται τῆς γραίας τὰ κόκκαλα, φαιδρά, ὡς εἰρωνικὸς καυχασμὸς τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Νεότητος πρὸς τὸν Θάνατον, καὶ παραδόξως ταυτοχρόνως πένθιμα, ὡς ἀπροσδόκητος καὶ ἀλλόκοτος ἄφραβὸν πρὸς τὸν Τάφον. . . .

ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΣΚΗΝΗ (*)

-Α! ΣΕ ἤδρα ἐπὶ τέλους, ἄτιμε !.. Τί ἐνόμισες ;... Πῶς θὰ μοῦ ξεφύγῃς ;... Γι' αὐτὸ λοιπὸν μ' ἀφίνεις μονάχη κάθε βράδυ 'στὸ σπάτι καὶ φεύγεις !... Κακοῦργε !...

Καὶ γυναικεία πλάση, χειροκτιποφόρος, ἀρπάζει μετὰ δυνάμεως τὸν βραχίονα τοῦ ἀνδρὸς, νέου ὡσεὶ τριακονταετοῦς, ἀρκετὰ εὐμόρφου καὶ ἱκανῶς κομποῦ. Ὁ συνοδεύων αὐτὸν φίλος παραμερίζει ἐκπληκτός, καὶ ἡ γυνὴ παρεντίθεται εἰς τὸ μέσον, κρατοῦσα αὐτὸν πάντοτε ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὡς δι' ἀρπάγης θήραμα ὅπερ ἐκολλίσαε ν' ἀνεύρη κ' ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ τῆς διαφύγη πλέον.

Ἡ ὥρα εἶναι δεκάτη τῆς νυκτός, ἐνάστρου νυκτός Ἰουλίου γίνκυτάτης, καὶ τὸ πλῆθος πληροῖ τὸ θέατρον τῶν «Ὀλυμπίων», — ἡ διήγησις ἀνάγεται εἰς τὴν πρὸ τῶν τελευταίων μεταβολῶν τοῦ κερὶ τοὺς Στύλους πεδίου ἐποχῆν, — πλημμυρεῖ τὸν πρὸ τοῦ ἔξωθεν καφφενείου χώρον καὶ περιδιαβάσει κατὰ πυκνοὺς ὀμίλους, διευθυνόμενον ἢ ἐπιανερχόμενον ἐκεῖθεν, ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ ἔξω ἀγούσης πλατείας λεωφόρου ἢ ὑπὸ τὴν δενδροστοιχίαν.

Ἐκεῖνος, τὴν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως, καὶ περιδεῶς προσβλέπων γύρω μὴ τις ἤκουσε, διὰ βραχείας φωνῆς, συριττοῦσης, πνιγομένης, εἶπεν αὐτῇ :

— Πᾶμε !

Ἄλλ' αὐτῆ, βραδύνουσα ἐλίτηδες, ἐχομένη ἐπιμόνας τοῦ βραχιόνος του ἰσχυρῶς, ἔλκουσα αὐτὸν πρὸς ἑαυτήν, ὀπίσω, ὅπως συναρμόση τὸ θῆμά του πρὸς τὸ ἰδικόν της, χωρὶς νὰ φροντίση νὰ χαμηλώση τῆς φωνῆς της τὸν τόνον :

— «Πᾶμε!», λέγει, αἱ;!... Τώρα - «πᾶμε!»... Ποῦ

(*) Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἐστίαν», τόμ. ΚΖ'. ἀρ. 592. (2 Ἀπριλίου 1889).

νά πᾶμε;... Ἐπὶ σπῖτι;... Τώρα τὸ συλλογίσθηρες τὸ σπῖτι!....

Αἱ λέξεις ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ στόματός της διακεκομμένα, βίαια, καὶ ἀσθμαίνει, ὡς ἐκ μακροῦ δρόμου, ὀμιλοῦσα, καὶ τακτοποιεῖ διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς, τρεμούσης καὶ πυρετώδους, τὰ ἐνδύματά της, ἅτινα φαίνονται ὅτι ἔχουν φορεθῆ ἔν σπουδῇ καὶ ἀταξίᾳ.

— Διασκεδάξεις βέβαια... ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν ἀμέσως. Δὲ ἴπορεϊ, βλέπεις, νὰ κάμῃ χωρὶς θέατρο ὁ κύριος!... Κ' ἰγὼ ἄς κάθουμαι νὰ μαζαζῶνω μὲ τὰ παιδιὰ του! Ἄμ, δὲ μούλεγες λοιπὸν σὰ μ' ἔπαιρνες πῶς μὲ ἤθελες γιὰ παρασιάν;...

Οἱ δύο ἄνδρες φαίνονται ὡς συντετριμμένοι ἐκ τῆς ἀπρόοπτου ἐμφανίσεως. Κύπτουν τὴν κεφαλὴν ὡς κατάδικοι ὑφιστάμενον δικαστοῦ ἐπιτιμήσεις, ἔνοχοι ἀκούοντες ἀπαγγελομένην τὴν κατηγορίαν των, δὲν λέγουν γοῦ καὶ σχεδὸν προσπαθοῦν νὰ κρύψουν τὰ πρόσωπά των, βυθίζοντες μέχρι τῆς ρινὸς τοὺς πῖλους των καὶ συστρέφοντες τοὺς μύστακὰς των. Ἀπεναντίας ἡ γυνὴ βαδίζει ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, σειομένη ὅλη, ὡς ἄγουσα θρίζμβον, πάλλουσα ἐξ ὀργῆς ἀλλὰ καὶ εὐχαριστήσεως, ἀδιαφοροῦσα ἂν δυνατὸν ν' ἀναγνωρισθῆ ἢ νὰ προκλέσῃ τὰ ὄμιματα, τὸ πρόσωπον γυμνόν, τὴν γλῶσσαν λελημένην. Ἡ στάσις αὐτῆς εἶναι σχεδὸν ἐμπόλεμος καὶ ἡ ὅλη ὄψις της ἐριστικωτάτη, ἐμφαίνουσα δίψαν φιλονεικίας ἀκόρεστον, ἐπιθυμίαν πάλης, ὄρεξιν ἀγῶνος. Ἀλεκτορίς, θὰ ἔλεγες, τινάσσουσα τὰς πτέρυγας της καὶ ἐτοιμαζομένη εἰς μάχην ἀλληλομαθήματος. Ἡ φωνὴ αὐτῆς εἶναι ὀξεῖα, λεπτή, εἰσερχομένη βαθῶς εἰς τὸ οὖς ὡς τρούπανον, καὶ ἐξιζινομένη μέχρι τῶν ἐνδοτάτων τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ δονοῦσα καὶ αὐτὰς τὰς μᾶλλον ἀποκρίφους ἴνας του.

— Παρσιάν;!. . . ., ἐξακολουθεῖ συρίζουσα ὡς ἔρεπτόν. Τὸν πρῶτον χρόνον ἤμουν καλή, τὸ δεύτερον ἤμουν καλή!. . . Τώρα δὲν εἶμαι παρὰ γιὰ τὴν κουζίνα καὶ γιὰ νὰ κοιμίζω τὰ παιδιὰ!. . . Κάθε βράδον-κάθε βράδον; — «Θὰ πάω ἔστου Νικολάκη. . . Ἔχουμε δουλειὰ!». . . Ἐπὶ τὰ ὄμιματα εἶνε ἡ δουλειὰ σας!. . .

Καὶ προχωρεῖ, ἀλλ' ἀργά - ἀργά, σταματῶσα ἐκάστοτε, προσφέρουσα κεχωρισμένας τὰς φράσεις, μελετημένας πιθανῶς πρότερον, ὡς κατὰ πτύσματα ριπτόμενον δηλητήριο, πεφυλαγμένον ἐπὶ τούτῳ ὑποκάτω τῆς γλώσσης της,

χωρίς νὰ κυττάξῃ περίξ, ὡς νὰ εὐρίσκεται εἰς τὸ σπῆτι νῆς, ὡπερ τόσῳ συχνὰ ἀναφέρει, ἐνῶ οἱ ἄνδρες οὐκ εὐδοκῶν ἐπειγόμενοι τοῦλάχιστον φαίνεται νὰ ἐξέλθουν τοῦ φωτισμένου χώρου καὶ νὰ φθάσουν ὑπὸ τὰ σκότη τῆς δειροστοιχίας... Ἐκάστην λέξι, ἣν ἀπαγγέλλει, φαίνεται ὡς νὰ τὴν σταθμίσει, ν' ἀναμετρᾷ τὴν ἐντύπωσιν ἣν θὰ κάμῃ, νὰ τὴν ἐξυμῇ, νομίζεις, ἐπίτηδες ὡς αἰχμὴν βελόνης, ἣν θέλει νὰ ἐμψύξῃ εἰς κρεσσά. . Ἄρρητος ἰδίως εἶνε ἡ ἔκφρασις, ἣν δίδει εἰς τὸ τοῦ ἐκεῖνο, ὅταν ὀμιλῇ περὶ «τῶν παιδιῶν τοῦ». Ἀδύνατον θὰ ἐνόμιζες τέως μία ἀπλὴ κτητικὴ ἀντωνυμία νὰ ἠμπορῇ νὰ περιλάβῃ τόσην χολὴν μίσους καὶ βδελυγμίας. . . .

Ἢδη τινὲς τῶν παρερχομένων ὀμίλων στρέφουν περίεργοι τὴν κεφαλὴν, καὶ πολλοὶ τῶν διαβητῶν τείνουν τὸ σῆς διὰ νὰ ἐννοήσουν τί συμβαίνει. Καὶ ἐκεῖνη, χωρὶς νὰ τοὺς ἀξιῶσῃ οὔτε βλέμματός, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν κόπον ἢ τὴν αἰδῶ νὰ προσέξῃ, ἀνεπίσσει ἐφ' ὅσον προχωρεῖ τὸ κατηγορητήριόν της, ἀνηλεῆς, ὀμιλοῦσα τριτοπροσώπως νῦν, διηγηματικῶς, ὡς ἐν τῷ θεάτρῳ οἱ ἠθοποιοὶ πρὸς τὸ ἀκροατήριον, ἢ πρὸς ἐνδειξὴν μείζονος περιφρονήσεως φαίνεται.

— Ἐνν μῆνα τόρξ πολεμῶ ν' ἀνακλύψω ποῦ κάει, τί κάνει. . . Ἄμια φῶμιε, τὸ καπέλλο του ἀμέσως κ' ἔξω ! . . . Στέλνω τὴν Ἐλένη ἵστοῦ κῆρ Νικολάκη. . . — «Ἐδῶ εἶνε ὁ ἀφέντης μου ; — Τόρα ὅ,τι ἔγῃχαν μὲ τὸν ἴδικό μου». . . Τὴν στέλνω στοῦ Σταμάτη. . . — «Μήπως ἦθε ἐδῶ ὁ ἀφέντης μου ; . . . — Ὁχι, δὲν ἦθε !». . . Ἀπόψε μοῦ λῆει : — «Πᾶω ἵστοῦ πατέρα μου». . . Ἐμένξ μ' ἔτρωγαν τὰ φεῖδια. . . Σηκῶνομαι, ντόνομαι, πηγαίνω. . . — «Καλησπέρα !. . . Τί ; . . Μόνοι σας εἶσθε ; . . — Μόνοι. — Μὰ καλά, ποῦ εἶναι ὁ Δημητράκης ; . . — Σοῦ εἶπε πῶς θᾶρθη ἐδῶ ; . . Ἐχει ἕνα μῆνα νᾶρθη !». . . Δολοφόνε ! . . .

Τοὺς παρακολουθῶ ἀπὸ τινων στιγμῶν ἤδη. Ἡ πικράδοξος αὐτὴ σκηρὴ, συζυγικὴ ἔρις προδιήλωσ, ἐκρηγνυμένη οὐτως ἀνεπίστως πρὸ ἐμοῦ, ἐν πλήρει ὁδῷ, ἐν μέσῃ λεωφόρῳ, ὑπὸ τὸν μαρμαίροντα ἀττικὸν οὐρανόν, ἐνῶ μυομητιᾶ περίξ ὁ λαὸς καὶ ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἀνὰπέμπονται, πληροῦντες τὴν ἔκτασιν καὶ διακύνοντες τὴν φαιδρότητα οἱ θορυβῶδες τῆς «Ἀΐδας» τόνοι, μ' ἐλκύει ἀκατασχέτως, ἀδιάφορον περιπατητὴν, ὅστις ἐπλάνων πρὸ ὀλίγων λεπτῶν ἀσκαπὸν τὸ βῆμα. Κωφαίνων τὸν ἴχον τῶν θυμάτων μου.

ἔπομαι ὅσον τὸ δυνατόν ἀφορητί. Αἱ ὀλίγαι λέξεις, ὡς ἠκουσα, αἱ ποικιλλόμεναι δι' ὄνειδισμῶν καὶ στεναγμῶν, μού ἤνοιξαν ἀρετὰ τὴν ὄρεξιν. Καὶ ἀνίκητος ἐπιθυμία με καταλαμβάνει νὰ ἐξιχνιάσω τὴν αἰτίαν τῆς περιέργου σκηνῆς, ἣν οὕτως ἀκουσίως ἔτυχε νὰ συναντήσω ἐμπροσθέν μου, νὰ παρακολουθήσω τὰς περιπετείας τῆς, ν' ἀνακαλύψω τί συμβαίνει, νὰ τὴν παρατηρήσω ἐξελισσομένην, νὰ ἴδω τὸ ἀποθησόμενον. Ὁμολογουμένως δὲ ὅ,τι εἶδα ἕως τώρα, δικαιολογεῖ πληρέστατα τὴν περιέργειαν αὐτήν. Ἄλλ' ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ φαντασία, ἡ ἄλλοτε γόησος καὶ ἄλλοτε ἐριννὺς αὐτῆ θεότης, δὲν ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ ἐλίκουρος διὰ νὰ τὴν ὑπεκκαύσῃ. Καὶ ἐνῶ προσπαθῶ, λαθραῖος, προσεκτικός, ὡς ὠτακουστής, νὰ κρύπτομαι ὅσω τὸ δυνατόν μᾶλλον καλύτερον — διότι ὁ ἀνὴρ δὲν παύει νὰ στρέφῃ ὀπίσω καὶ γύρω του παρατηρῶν μετ' ἀγωνίας — ἀναλογίζομαι ἅμα κατ' ἐμαυτὸν ποῖον ἄρα γε μυστικὸν δρᾶμα νὰ κρύπτονται ἴσως αἱ ὀλίγαι αὐταὶ φράσεις καὶ τὰ ὀλίγα αὐτὰ σχήματα... Τῆς οἶδε τοιαῦτα ἄρα γε ἀλληλουχία γεγονότων, ἀπ' ὧν κρέμονται πολλάκις ὑπάρξεις ὅλων, νὰ ἐξώθησε τοὺς ἄνδρας τούτους καὶ τὴν γυναῖκα αὐτήν, νὰ ἔρχονται τοιαύτην ὥραν ἐκεῖ, νὰ τρέψουν ἔξω τοῦ οἴκου των, ὄχι διὰ νὰ περιπάτησιν ἢ νὰ εὐθυμήσιν, ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ διὰ νὰ ξεσχίσουν ἴσως μετ' ὀλίγον τὰς σάρκας των !... Τίς οἶδε ποῖα ἀγρία ἀπόκομτος τύχη νὰ ἔσπρωξε τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, συνήθεις ἀστοὺς καθ' ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, νὰ σπεύδουν οὕτως ἀσυνειδήτως διὰ νὰ φωνάξουν τὸν πόνον των εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, διὰ νὰ οἴψουν τὸ ἄλγος των ὡς παράχορδον θλιβερὸν τόνον ἐν τῷ φαιδρῷ θεοοῦθῳ λαϊκῆς συνκροίσεως, διὰ νὰ πετάξουν τὴν μυχίαν ὀδύνην των, σφραδίζουσιν βορὰν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πρώτου τυχόντος !... Τίς οἶ'ε ποίας κολάσεως ὄρυγαί, ἵθρεις, μανία, ἐξέβαλον τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὰς ἀγνίας, πηγόμενον, ἀπληπισμένον ἔκφρονα, διὰ νὰ ζητήσῃ μακρὰν τῆς οἰκογενείας — Μεγαίρας μὲ γαμηροὺς ὄνυχας καὶ βλοσυροὺς ὀφθαλμοὺς, — ἀνάψυσιν, ἀνακούφισιν, ἠσυχίαν πνεύματος, ἀέος !... Τίς οἶδε ποίας ἀπεχθοῦς προδοσίας ὑπόνοια καὶ λύσσα νὰ ἔρριψε τὴν γυναῖκα αὐτήν ἐκτός, μετὰ τὰ σοοέματα ἐν ἀταξίᾳ, ἀσμαιίνουσιν, κἀθιδρον, μὴ ἐνωτιζομένην παρὰ τὴν κραυγὴν τῆς ὀργῆς τῆς καὶ μὴ ἀκούουσιν παρὰ τὸ πάθος τῆς !...

Τίποτε ἀπὸ αὐτά.

Τὸ μυστηριώδες δρᾶμα δὲν εἶνε, ὡς ἐξάγεται, παρὰ ἀπλῆ χυδαία ἔρις ἀθηναϊκοῦ ἀνδρογύνου τῆς μέσης τάξεως. Ἡ γυνὴ φαίνεται μᾶλλον ἡλικιωμένη τοῦ ἀνδρός. Τὰ ἐνδύματα αὐτῆς ἔχουν φορεθῆ ἔν σπουδῇ καὶ ἀτάκτως, ἀλλὰ καὶ ἐν τάξει ἂν τὰ ἐφόρει δὲν θὰ διεκρίνοντο πιθανῶς πολὺ διὰ τὴν κομψότητά των. Ἡ μορφή της, ὑπὸ τὸ φευγαλέον φῶς παρατυχόντος φανοῦ, παρίσταται ἱκανῶς ἀντιπραγματικῇ. Αἱ κινήσεις της εἶναι ἀπότομοι καὶ νευρικοί, καὶ πρὸς τὴν ὄλην της ἐν γένει εικόνα φαίνεται ὅτι πληρέστατα θ' ἀνταπεκρίνετο ὁ τύπος ὃν εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὁ λαός, ὅταν ἐπλαττε τὴν ἐκφραστικωτάτην λέξιν του ἀ ν δ ρ ο γ υ ν α ῖ κ α . Ἀπεναντίας ὁ ἀνὴρ παρίστατ' εὐσταλῆς ὑπὸ τὸν κοντὸν ἐπενδύτην του, ὀξύσαχμον κεκαρμένος τὸ γένειον, συμπαθῆς, ἐπιδεικνύων μικρὰν ἀνθοδέσμην ἐξ ἴων προσεισηγμένην τῇ κομμιδοδόχῃ. Προδῆλως τὸ ζεῦγος εἶνε ἀνάριστον. Πῶς συνηριόσθησαν, πῶς τὴν ἐπῆρε δηλαδὴ, ἀδηλον. Ἄλλ' αὐτὰ συμβαίνουν. Καὶ ὁ πρῶτος χρόνος, καὶ ὁ δεῦτερος χρόνος, θὰ οἰκονομήθησαν ὅπως - ὅπως, οὕτως ἢ ἄλλως. Ἀλλὰ τοῦ καιροῦ παρερχομένου, ἡ δυστροπία τοῦ χαρακτηῆρος τῆς κυρίας, οὕτινος ἀρετὰ δείγματα καὶ ἡ σκηνὴ ἔδωκεν ἤδη, θὰ ἤρχισεν ἴσως νὰ μὴ γίνεταί πλέον καὶ πολὺ ἀνεκτῆ. Προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς οικογενείας καὶ τῶν ἄλλων παρομαρτουσῶν ἐνοχλήσεων, ἡ ζωὴ ἐν αὐτῇ δὲν θὰ παρέχῃ θεβαίως ἐξαιρετικῶς γοητευτικά θέληγητρα. Καὶ φαίνεται ὅτι ὁ νέος αὐτὸς ἔχει τὴν ἀτυχίαν, τὸν ἐγωϊσμόν ἢ τὴν καλαισθησίαν, ὅπως θέλετε, νὰ πληττῆ παρὰ τῇ ἀνδρογυναικῇ αὐτῇ καὶ νὰ ζητῆ ἔξω τῆς ἐστίας του ὅ,τι δὲν δύναται νὰ εὕρῃ πλησίον της. Τοῦτο δὲ ἤρκεσε νὰ ἐξαπολύσῃ τὴν σύζυγον αὐτῆν, τὴν μητέρα ταύτην, μαινάδα παράφορον, λύκαινον ὠρουμένην, εἰς τὴν δίωξίν του ! . .

Ἄν εἶναι, ὅμως κοινὴ καὶ χυδαία ὡς πρὸς τὴν βίωσιν της ἡ σκηνή, δὲν εἶναι πάντως ἀναξία ἐνδιαφέροντος ἐν ταῖς λεπτομερείαις της. Ἄν ὄχι ἄλλο, τὸ πλάσιον ἐν ᾧ ἐκτυλίσσεται ἀπὸ τινων στιγμῶν, θὰ ἦτο ἀντάξιον καθ' ὅλα καὶ δι' ὑψηλῆς ἀκόμῃ εικόνα τραγωδίας. Ἐφθασαν ἤδη βαδίζοντες ὑπὸ τὴν δεινδροστοιγίαν. Οἱ φανοὶ δὲν ἔχουν ἀναφθῆ ἐν αὐτῇ, καὶ ἐκτείνεται πέραν, σκοτεινὴ καὶ μακρά. Καὶ τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων της συμπλέκονται ὑπερτὰς κεφαλὰς τῶν πένθημα, ἐνῶ μυστηριωδῶς θροοῦσιν ὑπὸ

τὸν ἄνεμον τοῦ βασιλικῆς κήπου τὰ ζοφερὰ βάθη, καὶ κυ-
 ἄνεον ἀπλοῦται ἄνωθεν τὸ στερέωμα καὶ τὰ ἄστρον ρίπτουν
 ἄμαρτὰν καὶ ὑποτρέμουσαν φεγγουάλην... Τριαυτή δὲν
 ἦτο περίτου ἢ νύξ καθ' ἣν ἔβαλες τὸν τελευταῖον σου στε-
 ναγμον, ὦ Δεσδεμόνα ; Ἀλλὰ τῆς Δεσδεμόνας τὸ
 πρόσωπον ἐν τῇ χυδαίᾳ σκηπῇ τῆς ἀθηναϊκῆς δένδροστοι-
 χίας, θὰ ἠδύνατο ἀστείότατα, παρ' ὄλην τὴν ποίησιν τῆς
 νυκτός, νὰ παίξῃ ὁ δυστυχῆς σύζυγος, ἐνῶ ἡ γυνὴ θὰ ἠδύ-
 νατο κάλλιστα νὰ διεκδικήσῃ τὸν τίτλον Ὀθῆλλου μὲ πο-
 δόγυρον. Ἡ φωνὴ αὐτῆς ἀντηγεῖ πάντοτε διαπεραστικὴ
 καὶ δυσσηχοτάτη, εἰς τρόπον ὅστε ἀρχίζουν ἐμοῦ αὐτοῦ, τοῦ
 ἀδιαφθόρου παρατηρητοῦ, νὰ ἐξεγείρονται βαθμηδὸν τὰ
 νεῦρα, καὶ μοῦ ἔρχεται νὰ ριφθῶ καὶ νὰ τῆς θγάλω τὴν
 γλῶσσαν. Τὰ κινήματα αὐτῆς εἶνε διηνεκῶς ἀπειλητικά καὶ
 ἢ στάσις τῆς, ἀγῶνος στάσις. Προφανῶς, διακρίνει τὴν
 δυσχέρειαν, εἰς ἣν ἐμβάλλει τοὺς συνοδοὺς τῆς, καὶ ἐννοεῖ
 νὰ καταχρασθῇ αὐτῆς εἰ δυνατόν ἀπεριορίστως. Τῇ ἀλη-
 θεία σπανιότατα ἔτυχε νὰ παραστῶ εἰς τοιοῦτο πρωτοφα-
 νὲς καὶ ἀπελιπιστικόν, μὰ τὴν Ἐριδα, εἶδος γρίνιαις.
 Ἡ θέσις τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἀκριβῶς ἀξιοδάκρυτος. Λυποῦ-
 μαί ἰδίως ἐξαιρετικῶς τὸν φίλον τοῦ συζύγου, ὅστις εὐρί-
 σκεται προδήλως περιπελεγμένος, καὶ δὲν ἠξεύρει τί νὰ
 κάμῃ, ἐν δυσκολωτάτῃ στάσει, ἀμφιβάλλον ἂν πρέπη νὰ
 τοὺς ἀφίση νὰ λύσουν τὰς διαφορὰς των μόνοι των ἢ νὰ
 ἐξακολουθήσῃ παίζων καὶ αὐτὸς τὸν βωβοῦ τριταγωνιστοῦ
 ἀρετὰ κομικὸν ρόλον του. Χρειάζεται δὲ βεβαίως ἰκανὴ
 δόσις ἀνεκτικότητος, ὅστε νὰ ὑπομένουν τὰ βασανιστήρια
 εἰς ἃ τοὺς ὑποβάλλει ὁ ἀπροσδοκῆτως ἐνσκήψας αὐτὸς δή-
 μιός των. Ἐὰν αὐτοὶ θραδύνουν τὸ βῆμα, αὐτὴ τὸ ἐπισπεύ-
 δει, ἀνγκαλίζουσα αὐτοὺς νὰ τὴν παρακολουθοῦν καὶ ἄκον-
 τες. Ἐὰν αὐτοὶ ἀρχίσουν νὰ σπεύδουν, αὐτὴ σταματᾷ ἐπί-
 τηδες. Ἐὰν θελήσουν νὰ διευθυνθοῦν πρὸς τὰ δεξιὰ, αὐτὴ
 τοὺς ὠθεῖ νὰ στραφοῦν πρὸς τ' ἀριστερά. Ἐὰν στραφοῦν
 πρὸς τ' ἀριστερά, αὐτὴ τοὺς πιέζει νὰ διευθυνθοῦν πρὸς
 τὰ δεξιὰ. Ἐὰν θέλουν ν' ἀποφύγουν τὴν ἀπειλουμένην προ-
 σέγγισιν ὀμίλων διαβαστῶν, αὐτὴ τοὺς ἐκβιάζει νὰ συγκρου-
 σθοῦν μὲ αὐτοὺς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Καὶ αἱ μομφαὶ
 καὶ τὰ παρόπινα, καὶ οἱ μεμημοιρίαι, ἐκτυλλύσσονται πάν-
 τοτε, ἀκατάπαυστοι, φορτικώτατα :

— Γιὰ τὴν κουζίνα, αἰ ; . . . Νὰ σοῦ κοιμίζω τὰ παιδιὰ
 σου, αἰ ; . . .

Καὶ ἀνὰ πᾶν λεπτόν, εἰς ἐκάστην φράσιν τῆς, ὡς βάσις

τῶν κρίσεων, φέρονται εἰς τὸ μέσον τὰ ἰσχυρὰ, — τὰ ἀσθενῆ, — ὡς τὰ ἀποκαλεῖ, — ὡς νὰ τοῦ τὰ ῥίπτῃ εἰς τὸ πρόσωπον, ὡς νὰ μὴν εἶνε καὶ ἰδικά της, μετ' ἐκφράσεως ὑψίστης καταφρονήσεως καὶ ὑπάτης ἀγανακτήσεως διότι κατεδικάσθη νὰ τὰ περιποιητῆται, — ὡς νὰ ἐκτελεῖ πράξεις τοῦτο ὑπηρεσίαν ἐλαβεβλημένην καὶ νὰ προσφέρει ἐκδοῦλευσιν πρὸς αὐτόν. . . Καὶ τὰ ἀκούει ἐκεῖνος, σιωπηλός, κύπτων τὴν κεφαλὴν, χαρίζων, χωρὶς νὰ ἀπαντᾷ, καταπίνων τὸν θυμὸν του. . . .

Ἄλλὰ φάνηται ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἀτημέλησε. Καί, βιαῖα τῆ φωνῇ :

— Θὰ σωπάσῃς ἐπὶ τέλους ; λέγει.

— Ἐγὼ νὰ σιωπάσω ; . . . Σιγὰ νὰ μὴ μοῦ βουλώσῃς καὶ τὸ στόμα ! . . .

— Θὰ τραβήξῃς νὰ πᾶμε ἴστω σπῆτι ; . . .

— Δὲν πάω ! . . . Ὅ,τι θέλω θὰ κάμω ! . . .

— Αἶ, τότε λοιπὸν ἔλα νὰ καθήσῃς. . . Ἐγὼ ἐκόπηκα. . .

Καὶ κάθηται ἐπὶ τινος τῶν παρκακτεμένων θρονίων τῆς δειροστοιχίας.

— Δὲν κάθουμαι, ὄχι ! . . .

Ἀναγκάζεται συνεπῶς νὰ ἐγεροθῆ.

— Πᾶμε λοιπὸν, ἐπαναλαμβάνει.

Ἄλλὰ τότε :

— Δὲν πᾶμε πούθενά. Θὰ καθήσω. Εἶμαι κουρασμένη. . .

Προδῆλως ὁ ἄνθρωπος ὑποφέρει δεινῶς.

— Μὰ τί εἶνε αὐτὰ τέλος πάντων; τῆς λέγει. Τί κάνεις ἔτσι ; . . . Ἐτσι θὰ φωνάζῃς ὀλοένα ; . . . Δὲ ἴντροπέσαι λιγάκι τὸν κόσμον ; . . .

Καὶ ἐκεῖνη, ὡς νὰ προσκαλῆ ἀκριβῶς τὸν κόσμον αὐτόν, τὸ περιπλανώμενον γύρω καὶ κυκλοῦν αὐτοὺς θηρίον, ὅπερ τόσον φαίνεται ὅτι φοβεῖται ὁ ἀνὴρ, ὑψούσα τὴν φωνήν, ἀναιδῆς, αὐθάδης :

— Δὲ ἴντροπέουμαι κανένα ! . . . Δὲν ἔχω ἀνάγκη κανένα ! . . . Ἄς ἔλθουν ὅλοι ν' ἀκούσουν καὶ νὰ ἰδοῦν τί κακοῦργος εἶσαι ! . . .

Ἐχασεν εἰς τὸ κάτω τῆς γραφῆς τὴν ὑπομονήν. Καὶ ἀομαζῶν αὐτὴν αὐτὸς πλέον τότε ἀπὸ τοῦ θραχίονος, ἀθῶν αὐτὴν, ἐπιβλητικῶς, ἀξιοματικῶς, σχεδὸν θαναίσιος :

— Ἐμπρός !, τῆς λέγει, δὲν ὑποφέρεσαι πλέον ! . . . Στὸ σπῆτι ! . . . Τράβα !

Ἄλλ' αὐτὴ, ἀνετινόχθη ὅλη δικαίως, ἀγρία, ἔξαλλος.

— "Αφησέ με !, ὠλόλυξε. Θὰ σὲ φάω, κακομοίρη! . . .

Ἡ κραυγὴ αὐτῆς ἀντήχησε διάτορος ἐν τῇ νυκτὶ καὶ ἐνόμισα ὅτι εἶδα ἐν τῷ σκότει λευκάζοντας τοὺς ὀδόντας της, ὡσὰν αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ θῆλυς Κεννίβαλος νὰ ἤθελε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν. . . .

Καὶ ὁ τάλας, ἔντρομος πρὸ τῆς ἀπροσδοκίτου ὀξύτητος τῆς φωνῆς καὶ πρὸ τῆς ἀκατασχέτου δικιότητος, ἀφίνει ἀδύτης τὸν βραχίονά της, ἠττιζόμενος, ὑποταταγμένος, βλέπων ὅτι τὸ καλλίτερον πάλιν εἶνε νὰ δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ, περιδεέστερος ἢ τὸ πρῖν.

Καὶ ἡ σκηνὴ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐξακολουθεῖ ὅπως καὶ πρότερον, τῆς γυναικὸς ἀναλαβοῦσιν τὴν θριαμβευτικὴν ἐν τῷ μέσῳ πορείαν της, καὶ ἐξεμούσης ὅτι τῆς καταβῆ, καὶ ἐπικαλουμένης ἐκάστοτε ὡς αἰσχος εἰς ὃ τὴν ὑπεχρέωσεν ὁ ἄ τ ι μ ο ς αὐτὸς καὶ ὡς ἔγκλημα δι' ὃ εἶχε δίκαιον νὰ κωτηγορῇ αὐτὸν τὸν κ α κ ο ὕ ρ ο γ ο ν ὅτι τὴν ἀφήνει κάθε βράδυ μόνην ἰστὸ σπῖτ: διὰ νὰ κοιμῆσῃ τὰ παιδιὰ τ ο υ , καὶ ὑβριζούσης ἐν φαρμακερῷ σιέλῳ, ἐνῶ ἐκείνοι κρύπτουν ἐκ νέου τὰς μορφάς των, μὲ καταβιβασμένους τοὺς πύλους των καὶ συστρέφοντες τοὺς μύστακάς των. . . .

Μὲ τὸ αὐτὸ βάδισμα καὶ τὰς αὐτὰς στάσεις καὶ τὰ αὐτὰ ἐπεισόδια ἐφθασαν ἤδη εἰς τὸ τέλος τῆς δεινροστοιχίας.

Ἐκεῖθεν, ἔκμησαν ἀριστερά, πρὸς τὴν Πλατείαν τοῦ Συντάγματος.

Κατῆλθον εἰς αὐτήν.

"Ἐκαμιν ὀλίγα θήματα.

Καί, διὰ τινος τῶν παρόδων της, τοὺς ἔχασα αἴφνης ἀπ' ἔμπροσθέν μου.

Παρετήρησα γύρω διὰ νὰ ἴδω ποῦ διημθύνθησαν, ἀλλὰ δὲν τοὺς εἶδα πλέον.

Εἶχα βαρυνθῆ ἄλλως τε νὰ τοὺς παρακολουθῶ. . .

Καὶ ἐνῶ ἀτέροχομαι, γελῶν ἐνδομύχως διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἱστορίαν, εἰς ἣν παρέστην πρὸ μικροῦ οὕτως ἀνεπίστως ἀκουσίως μάρτυς, συλλογίζομαι ἀφ' ἑτέρου μετὰ λύτης τὰ δυσισχυῆ μορὰ, ἅτινα ἀπέμειναν εἰς τὸ σ π ῖ τ ι , μόνα μετὰ τὴν ἐρήμωσίν του πρὸ ὀλίγον καὶ ὑπὸ τῶν δύο κυρίων του, τῶν ἠρώων τῆς σκηνῆς, ἐμπειπιστευμένα ἴσως εἰς τὴν φύλαξιν κομμῆς ὑψηροῦς, ἥτις θὰ ἐρωτοβλογῇ πιθανῶς καὶ αὐτὴ τὴν ἔν τῷ μαγειρείῳ καὶ θὰ τὰ στέλλῃ εἰς τὸν διάβολον, ἐγκαταλελειμμένα καὶ ἰαπὸ τὸν πατέρα αὐτὸν φεύ-

γοντα τὴν ὄψιν τῆς μαινάδος ταύτης καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα αὐτὴν τρέχουσιν εἰς τὰς ὁδοὺς, πρὸς καταδίωξιν τοῦ φιλγίδος τούτου, καὶ θὰ κλαίουν βέβρια τὴν στιγμὴν ταύτην, τὰ ταλαίπωρα θρέφη, καὶ θὰ οἰμώζουν καὶ θὰ κόπτωνται μέσα εἰς τὰ μικρὰ λίβνα των !

ΕΝ ΤΩ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩ. (*)

ΤΟ ξενοδοχείον εἶνε πλήρες. Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν θαμβῶν ραμφῶν τοῦ ἀεριοφώτου, ἅτινα διαλύουν τὴν συσκοτάζουσαν ἤδη τὰς ὁδοὺς καὶ ἐπικαθημένην τῶν παρθύρων ἀγλύν τῆς ἐσπέρας, — βαρείας ἐσπέρας τοῦ Δεκεμβρίου, — οἱ ὑπηρέται τρέχουν ἀνά μέσον τῶν καθισμάτων, διαγκωνίζοντες τοὺς πελάτας, ἀσχολοφανεῖς, περιεζωσμένοι λευκὰς μὲν ἴσως ἀρχικῶς ἀλλ' ἀπροσδιορίστου νῦν ὡς ἐκ τῶν πολλαπτῶν στρωμάτων τῶν κηλίδων χρώματος ἐμπροσθέλλας, μὲ ἀνασεσυρμένας τὰς χειρίδας, κρατοῦντες ἀνά χεῖρας ἀχνίζοντα πινάκια καὶ κραυγάζοντες μνησιδῶς. Ἐν τῷ καπνῷ τῶν σιγάρων καὶ τῶν ἀναπνοῶν, ὅστις ὑψοῦται πρὸς τὴν ὄροφὴν ὡς θολὴ νεφέλη, ἀποτελοῦσα τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ ἐστιτορίου, ὡς ἐν μιᾷ ἀορίστῳ μάζῃ διακρίνονται συγκεχυμένως κεφαλαί, χεῖρες, πόδες, κορμοί, παροψὶς φερομένη ὑπεράνω τοῦ πλήθους, φιάλη οἴνου διαβιβαζομένη μετέωρος, ράβδος, ἣν ἐκκρεμᾷ ἀπὸ τοῦ τοίχου καὶ πάλλει τις ἀναχωρῶν. Ἐξ μακρὰι τραπέζαι εἶνε ἐστημένα κατὰ σειρὰν ἑκατέρωθεν τῆς εὐρείας αἰθούσης, καὶ μίξ,—ἢ μακροτέρω πασῶν,—ἐν τῷ μέσῳ, πῆριξ δ' αὐτῶν, στενοχωρημένοι, μόλις δυνάμενοι νὰ κινουῦνται, ἀλληλωθόμενοι, κἀθηνται οἱ πυκνοὶ θαμῶνες—σπουδασταὶ ἢ ὑπάλληλοι. Πρὸς τὸν μυχὸν τῆς ἀριστερᾶς γωνίας, εἰς ἀπόστασιν τινα τῶν τραπέζων καὶ τῶν καθισμάτων, ἀπομεινωμένος, ὡς ὁ σηκὸς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐγείρεται ὁ μπάγκος τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις, παχὺς, ὑψηλός, εὐρύτερον καὶ εὐρύνωτος, μὲ τράχηλον ἀγθοφόρου καὶ αὐχένα ταύρου, ἀπλῶνει τὴν ὑπερμεγέθη κοιλίαν του ἐπὶ τοῦ προῦ αὐτοῦ ξυλίνου ὀ-

(*) Ἐδημοσιεύθηκε στὴν «Ἐστία», τόμ. ΚΖ', ἀρ. 189 (12 Μαρτίου 1889).

χρωμάτος καὶ ἐπιβλέπει, σοβαρὸς καὶ ἄγρυπνος, τὴν σκη-
νὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους του. Τοιοῦτος ὁ Ναπολέον θὰ ἐπεθεώ-
ρει δι' ἑνὸς βλέμματος πεδίων μάχης. Περὶ αὐτὸν δὲ, ἀδιά-
κοπος κίνησις ἐρχομένων καὶ ἀπερχομένων. Οἱ ἄρτι ἀφι-
κνούμενοι ἔξωθεν κατευθύνονται ἐκεῖ διὰ τὰ τὸν χαιρετί-
σσαν, οἱ φεύγοντες προσεγγίζουν διὰ τὰ πληρώσουν, ὁ
πτώχῳ φοιτητῆς πλησιάζει, μόνος καὶ δειλός, διὰ τὰ τῷ εἶπη
συνεσταλμένος τὰ τὰ γ ρ ἄ ψ η, ἄλλοι συσπειροῦνται καθ' ὁ-
μάδας, οἱ οἰκειότεροι ἀνταλλάσσουν ἀστείότητος καὶ χαριεν-
τισμούς μετ' αὐτοῦ, διάλογοι συνάπτονται αἰφνιδίως :

— Μὰ τί, ἐσὺ θὰ πληρώσης;.. "Αφησε, βρὲ ἀδελφέ!..

— Ναί, ναι!... 'Δικά μου καὶ τὰ δυό!...

— Μὰ ἄφησε!... Τί κάνεις τόρα;... Δὲν ἔχει κανένα
λόγον....

— "Οχι, ὄχι!... 'Δικά μου, κύρ Γηώργη!

Καὶ ἤχος ραπτομένων κερμάτων, καὶ θόρυβος φωνῶν, καὶ
κρότος ποτηρίων. Βήματα ἀντηχοῦσιν ἀδικκότως ἄλλε-
πᾶλληλα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἔδρασι σύρονται μετ' ὀρημῆς, γρόν-
θοι καταφέρονται ἐπὶ τῶν τραπεζῶν πρὸς κλῆσιν τῶν ὑπη-
ρετῶν. Μαστίζει τὰς ὑέλους ἢ βροχή, κρίζουσιν ἐπὶ τῶν
στροφίγγων τῶν αἰ θύραι, καὶ σίζουν τοῦ ἀεριοφωτος τὰ
ράμφη. Αἱ περόναι πλαταγοῦσιν ἐπὶ τῶν πινακίων καὶ πα-
φλάζει κενούμενος ὁ ρητινίτης, καὶ συγκρούονται οἱ ὀδόν-
τες τρώγοντες. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀφορήτου ταραχῆς καὶ
τῆς ἀήθους συγχύσεως, αἱ συνδιαλέξεις διεξάγονται θα-
ρβωδέστατα, εἰς ἐπίτασιν τῆς ἐκκοφαινούσης βοῆς, ἀπὸ
τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο, ἐν κραυγαῖς καὶ ἐν χειρονομί-
αις. "Ολοὶ ὀμιλοῦν ταῦτοχρόνως, ἀνὰ δύο ἢ τρεῖς ἢ κατ'
εὐρυτέρους κύκλους, μεγαληγόρως, βροντωδῶς, καγγάζον-
τες ἀκατασχέτως ἐκάστοτε, ἐρίζοντες ἐνίοτε, μετ' ἀλλελαγα-
μοῦ σχεδὸν πάντοτε. Πρὸ μικροῦ μόλις ἐπερατώθη ἡ συνε-
δρίασις τῆς Βουλῆς καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ἐρχόμενοι ἀνακοινοῦσιν
ἐν λεπτομερείαις τὰ συμβάντα εἰς τοὺς μὴ προεϋρεθέντας
φίλους των." Ἀρχονται δὲ ἀμέσως ἐπὶ τῶν διηγήσεων τὰ
σχόλια, καὶ διασταυροῦνται αἱ κρίσεις, καὶ ἀντιτίθενται αἱ
πᾶν ἄλλο βεβαίως ἢ ἡρεμοὶ συνήθως γινῶμαι, καὶ ἐξαπολύ-
ονται ἀχαλίνωτοι αἱ σκέψεις, καὶ τὰ σχήματα διαγράφον-
ται βιαιότερα καὶ εὐκρινέστερα ἐν τῇ ὀμίλῃ, καὶ οἱ λά-
συγγες βᾶλλον δυνατωτέρως τοὺς τόνους των, καὶ αἱ
ἠλῶσαι τροχίζονται ἐν σπουδῇ, καὶ ἐξοδαινούνται αἱ γνά-
θοι μασσῶσαι ἅμα καὶ φωνάζουσαι. κανενὸς μὴ ἀπουμένου-
τος βαθμηδόν, ὅστις νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συζήτησιν,

ἀδιάφορον ἂν γνωστοὶ ἢ ἄγνωστοι πρὸς ἀλλήλους, ἀναλόγως τῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν ἰδεῶν του ἕκαστος, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, παρεμβάινων, ρίπτει, ὑπεκκαίων ἢ καθησυχάζων τὰς διαφωνίας, ἀξιωματικὴν τινα φράσιν, συμπληρωματικὴν ἢ συμπερασματικὴν, καὶ ὁ ἰδιοκτῆτης, καὶ μόναι, διακόπτουσαι αὐτήν, κατισχύουν νὰ δεσπόσουν τοῦ δαιμονίου πατάγου αἰ ὀξεῖαι, παράχορδοι, σχεδὸν φρενήρεις ἐπιταγαὶ τῶν γκαρσονίων ἐν τῇ συμβολικῇ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐστιατορίων διελέκτω :

— Τὸ ἔξη — δύο μία καὶ εἴκοσι ! . . .

— Θέλω ἄλλο ἓνα ψητὸ βιδέλο ! . . .

— Ἐνὰ βραστὸ κεφαλάκι τοῦ κυρίου Ἐλτμεινώνδα ! ! . .

Ἄλλ' ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς τὸν θόρουθον καὶ τὴν ταρὰχὴν προσετέθησαν καὶ ἄλλοι τινὲς ἦχοι. Τέσσαρες πλάνητες Ἴταλοί, ἐξ ἐκείνων οἵτινες περιέρχονται τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας παίζοντες ἐπὶ ἀχορδίστων καὶ παραφώνων ὄργάνων τὰ αὐτὰ πάντοτε μέλη, ἤνοιξαν τὴν θύραν καὶ ἐκάθησαν πρὸ αὐτῆν. Ὀλόκληρος οἰκογένεια. Γέρον λευκοπόγων, κυρτὸς τὸ ἀνάστημα, κύπτων ὑπὸ μέγα βιολίον. Γυνὴ ὠρμος, κατεσκληκνυῖα καὶ ὠχροστάτη, κρατοῦσα δι' ἀνισχύρων βραχιόνων καὶ ἀναμικῶν χειρῶν ἔμπροσθεν τῶν γονάτων τῆς ἄρπαι. Νεαρὰ κόρη, μὲ ἴγνη καλλονῆς ἀλλὰ καὶ περισσότερα κακοπαθεῖς ἐπὶ τοῦ προσώπου, πλήττουσα ἀμιελῶς τρίγωνον. Καὶ τελευταῖος, μεῖραξ δεκαοκταετῆς περίπου, φέρον ἐφ' ὄλου του τοῦ ἀτόμου τὴν σφραγιδα τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς ἀναιδείας, φυσῶν πλαγιάλλον. Παρειαὶ στραγγισμέναι καὶ ἐρρουτιδομέναι, ὀφόντες κίτρινοι, χεῖλη πελιδνά, ὄμματα κεχωσμένα ἐντὸς τῶν κογχῶν ἱμάτια ἐσχισμένα, πῖλοι ἐφθαρμένοι, ὑποδήματα τετριμμένα κόμαι ἀκτένιστοι, κοιλίαι ἐπάπεδοι, στήθη ἄσαρκα καὶ τῖπτοντα θεὰ μαρτυροῦσα ὀλόκληρον ὑπαρξιν πενίας καὶ δυστυχίας. Νὰ τοὺς βλέπῃς οὔτως ἐκεῖ συνεσπειρωμένους παρὰ τὴν θύραν, ἀόριστόν τι συνζίσθημα σὲ καταλαιβάνει, ἀηδίας ἅμα καὶ οἴκτου, πρὸς ὄλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, οὔτινος ἀντίτυπα εἶνε. Πόσον ὀδυνηρῶς διατίθεται ἐκ τῆς ὕψεως των ὁ ὀφθαλμὸς καὶ πόσον ἄχθετα τὸ οὖς ἀκοοῶμενον ! Μὲ τὰ δάκτυλα τρέμοντα ὑπὸ τοῦ ψύχους, ἤγοισαν ἀνακροῖοντες. Καὶ τὸ τραίχρον, οὔτινος πρῶτου ἐξέρογονται ἀπὸ τῶν ὄργάνων των οἱ βραδεῖς τόνοι εἶνε πληρέστατα ἀνάλογον πρὸς τὴν ὄλην κατάστασίν των.

τετριμμένον καὶ αὐτό, ὡς οἱ ἀγκῶνες των, ἐφθαρμένον καὶ αὐτὸ καθὼς οἱ πῖλοι των, γηράσαν ἐκ τῆς πολυκακρίας ὡς οἱ χιτῶνές των, πένθιμον ὡς ἡ θεὰ των, ὡς εὐρῶτος ὁσμὴν ἀναδίδον, ἀλλὰ κινουῖν ἐν τούτοις παραδόξως ἐνταυτῷ πάντοτε ἀγνώστους καὶ κοιμωμένους συνήθως ἐν τῇ καρδίᾳ χορδᾶς, τὸ κλασικὸν καὶ αἰώνιον ὄλων αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν ἀλητῶν μέλος, ὅπερ ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴν ἀκούσης δονοῦν τὸν ἀέρα γλαυκῆς ἀθηναϊκῆς πρωΐας ἢ ἑσπέρας, ἀπὸ πλανήτιδος λαντέρνας ἢ φρουσαρμόνικας, ἐν οἰαδήποτε ὥρᾳ τοῦ ἔτους, τῆς ταλαιπώρου Τραβιάτας ὁ ἀσθματικὸς θρηνός. Καὶ τὸ περιπαθὲς τῆς θνησκούσης ἐταίρας ἄσμα ἀντηχεῖ ὑπόκοφον καὶ συρόμενον, ὡς ἐξ ἀποστάσεως, συγκεχυμένον, μὴ κατισχύον νὰ κυριευθῆσιν τῆς ἄλλης βοῆς, ἀλλ' ὡς ἐρχόμενον περιέργως νὰ συμπληρώσῃ μόνον αὐτήν. . . .

* * *

Καὶ ὅπως τὸ παίξουν μόλιστα, νοχελῶς, νοθρῶς, ὡς ἐν παραλύσει, ἐν ἀδιαφορίᾳ, ἐπιβεβλημένον τύπον νομίζεις ἀπλῶς ἐκπληροῦντες, χάνεται σχεδὸν ἐν τῷ ὀρυμαγδῷ τῶν συνδιαλέξεων καὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἐστιατορίου. . . . Ἡ μήτηρ μόλις ἐναλλάσσει τοὺς δακτύλους ἐπὶ τῆς ἄρπας, ὡς νὰ βαρύνεται ὅτι ζῆ. Ὁ νέος φουσᾷ, ὡς νὰ τῷ ἔλειψεν ἡ πνοή. Καὶ ἡ κόρη, τὸ βλέμμα ἀπολωλὸς ὡς ἐν ὄνειροπολήσει, καταφέρει μηχανικῶς τὸ πληκτρον ἐπὶ τοῦ τριγώνου, ὡς νὰ μὴ ἔχη συνειδησιν τοῦ τί πράττει. . . . Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στρέφοντες προσβλέπουν ἀλλήλους, σίονεϊ οὐκ κτείροντες ἑαυτοὺς. Κατάδικοι, θὰ ἔλεγες, ὑποβληθέντες εἰς ἀκουσίαν ἀγχαρείαν. Ἡ κόποις ζωγραφίζεται ἐπὶ τῶν μορφῶν των καὶ ἡ ἀνία ἀποτυπῶται ἐπὶ τῶν μετώπων των. Τὰ βλέμματά των φέρονται ἀπλανῆ ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ πολὺ μᾶλλον φαίνονται προσέχοντες εἰς τοὺς βλωμοὺς τοῦ ἄρτου, οὓς καταβροχθίζουσι λαϊμάργως οἱ πελάται, ἢ εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκτελοῦν.

Ἄλλ' ὄλω, ὄλω διαφόρως, παίζει ὁ γέρον.

Κεκλιμένος ἐπὶ τοῦ βιολίου του, σφίγγει αὐτὸ ἐπὶ τοῦ στήθους του μετὰ δυνάμεως. Ἡ χεὶρ αὐτοῦ σείεται μεθ' ὀρηγῆς, ὡς ἐν σπασμῷ. Τὸ κεκυρωμένον σῶμα του τινάσσεται ἐν κομικαῖς ἀναπάλσεσι καὶ τὸ ἡμίσειστον βλέμμα του εἶνε διαρκῶς προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ ὄργάνου του. Μετὰ σοβαρότητος ἀστείας, μετὰ προσοχῆς ἀήθους, ἐν θρησκευτικῇ σχεδὸν θὰ ἔλεγες ἀφοσιώσει, προσπαθεῖ νὰ παίξῃ

ὅσον τὸ δυνατόν πιστότερον, ὅσον τὸ δυνατόν τελειότερον. Ὡς διευθυντῆς ὀρχήστρας μεγάλου θεάτρου, ἐπιχειρεῖ θὰ ἐνόμιζες νὰ δώσῃ τὸν τόνον εἰς τὴν ὄλην συναυλίαν καὶ κατὰ διαλείμματα μεταστρεφόμενος παρατηρεῖ ἀπορῶν τοὺς λοιπούς, ὡς ν' ἀγανακτῆ διὰ τὴν ἀμέλειαν των. Τὸ στρεβλὸν βιολίον του φαίνεται ὡς συμπαγὲν ταῖς παλάμαις του καὶ τὸ θλίβει πολλάκις ἰσχυρῶς, ὡς νὰ καταλαμβάνεται ὑπ' ἐξάφως στοργῆς πρὸς αὐτό ἢ ὡς νὰ ἤθελεν αἴφνης ὑποθέτεις νὰ τὸ θρᾶσῃ διότι τὸν προδίδει. Ἐνῶ οἱ ἄλλοι κἀθηγται, αὐτὸς μένει ὄρθιος. Καί, κάτισχνος, ὑψηλός, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν θαμβῶν ραμφῶν τοῦ ἀεριόφωτος, μὲ τὰ κύματα τῆς λευκῆς γενειάδος του προσφαιύοντα τὰς χορδὰς, ἔχει σχεδὸν κάτι τὸ φρασματῶδες. "Ἄλλοτε ἐπισύρει βιαίως τὸ τόξον του, ὀργίλος, ὡς ἐπιθυμῶν νὰ ἐξαγάγῃ ἀπ' αὐτῶν τόνους, οὓς δὲν ἔχουν. "Ἄλλοτε ἄγει καὶ φέρει αὐτὸ θραδέως, μαλακῶς, μόλις ἐφαπτόμενον, ὡς νὰ φοβῆται μὴ τὰς θλάσῃ. Καὶ ἐνῶ ὁ πλαγίαυλος μόλις ἀκούεται ὡς ἐκπνέων στόνος, καὶ ἐνῶ ἡ ἄρπα μόλις πάλλεται τὸν αὐτὸν πάντοτε ἦγον βάλλουσα ὡς ἐν μονοτόνῳ ἐπικλήσει, καὶ ἐνῶ τὸ τρίγωνον παταγεῖ ἀσκόπως, τὸ ἄρρυθμον καὶ κακόφωνον βιολίον ὑπερβάλλει πάντα κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατορθώνει νὰ διακρίνεται καὶ ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς ταραχῆς καὶ συγχύσεως τοῦ ἐστιατορίου καὶ γοεῖ ὀξύ, θέλον νὰ ἀκουσθῇ, ἐπιβλητικόν, πεισμόν. . .

* * *

Ἡ «Τραβιάτα» ἔπαυσε πρὸ μικροῦ θρηνοῦσα καὶ τὴν διεδέχθη τι ἐκ τοῦ «Τροβατόρε» καὶ τοῦτό τι ἐκ τοῦ «Χοροῦ Μετημφιεσμένων». . . Ἄλλὰ τὸ ἀκρόαμα ἀτομένει τὸ αὐτὸ καὶ ἀμετάβλητον. Ἀσκόπως παταγεῖ τὸ τρίγωνον καὶ ἡ ἄρπα μόλις πάλλεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ἦγου ὡς ἐν μονοτόνῳ ἐπικλήσει, καὶ ὁ πλαγίαυλος μόλις ἀκούεται ὡς ἐκπνέων στόνος. Ἡ κόρη καταφέρει ἀμελῶς τὸ πληκτρονίον της καὶ ἡ μήτηρ μόλις κινεῖ, ὡς βερνονομένη νὰ ζῆ, τοὺς δακτύλους, καὶ ὁ νέος φυσᾷ ὡς νὰ τῷ ἔλειπεν ἡ πνοή. Ἄλλ' ὁ γέρον παίζει μετὰ προσοχῆς, ἀφιερωμένος εἰς τὸ ὄργανόν του, ἐν πεποιθήσει, ἐν εὐσυνειδησίᾳ. Ἀδιαφορῶν πρὸς τὸν ἀλλοαλαγμόν, ὅστις πληροῖ τὴν αἴθουσαν, νομίζεις σχεδόν. βλέπων τὴν ἐνδελεχῆ σπουδὴν καὶ φροντίδα μεθ' ἧς ἀνταρροεῖ τὸ βιολίον του, ὅτι θέλει ν' ἀρῆσῃ εἰς τοὺς ἀκροατὰς του. . . Αὐτοὶ οὔτε ἐσκοτίσθησαν βέβαια νὰ σκεφθῶσι νὰ τὸν ἀκούσωσιν, οὔτε ἐνδιαφθρονται ἀν' ὑπόνοιαν

ἐκεῖ. Αἱ κραυγαὶ διασταυροῦνται σχίζουσαι τὴν θολήν ἀ-
τμοσφαιραν τοῦ ἐσπιατορίου, θυελλώδεις. Ἡ πολιτικὴ συ-
ζητήσις ἔχει φθάση εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς. Αἱ εἴνες
μηκύνονται πλησιάζουσαι πρὸς ἀλλήλας ἐν τῇ ὀρμῇ τῆς
συνδιαλέξεως, καὶ ἐξογκώνει τοὺς λάρυγγας τὸ πάθος ἀσθ-
μαίνοντας ἐκ τῆς βιαιότητος τῆς ὁμιλίας καὶ ἐκ τῆς πνιγη-
ροτητος τοῦ ἀέρος, καὶ κοκκινίζουν αἱ μορφαὶ ἐρεθιζόμε-
να. Βραχνὴ φωνὴ ὠρύεται ἀνθραδῶς ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς
ἐσχάτης τραπέζης :

— Μωρὸ εἶνε προδότης, σοῦ λέω ! . . .

Καὶ πνυγαὶ δουποῦσιν ἐπὶ τοῦ ξύλου, ὡς συμπληροῦσαι
τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ σπονδαὶ οἴνου ἢ ὕδατος ροφῶνται ἐν
κοχλασμοῖς ἵνα δροσίωσι τὰ ἐκ μακρᾶς ἀποστροφῆς θερ-
μανθέντα ἐν τῇ ἐξάψει τῆς ἔριδος στήθη, καὶ βραχίονες
πάλλονται ἐνᾶέριοι, ὡς διὰ τὰ ἐλθόν εἰς ἐπικουρίαν τῶν
ἰσχυρισμῶν. Ποῖος τὰ προσέξῃ εἰς τῆς «Τραβιάτας» τοὺς
ὀλολυγμοὺς ἢ τοῦ «Τροβατόρε» τὰ μινυρίσματα ! Τινὲς,
δυσκοιπτόμενοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς συζητήσεως ὑπ' ὀξυτέρου
τινὸς τόνου τοῦ βιολίου, στρέφουν πολλάκις τὴν κεφαλὴν
ἐν ὀργῇ, σχεδὸν ἀπειλητικῶς, πρὸς τὴν θύραν. Ἄλλ' ὅσον
ἐκεῖνοι λυσσῶσιν, ὡς τὰ τὸ κάμινουν ἐπίτηδες διὰ τὰ σκε-
πάσων τὴν φωνὴν του, τόσον καὶ αὐτὸ ἐπιμένει τὰ γείνη
ἀκουστόν. Ὑπὸ τοὺς δακτύλους τοῦ γέροντος ἐξ ὑπαμοι-
θῆς στένει, ὀλολύζει, κραυγάζει. Καὶ ἐφ' ὅσον παρόρχεται
ἡ ὥρα καὶ οἱ σύντροφοὶ αὐτοῦ παίζουν βραδύτερον καὶ ἀ-
μελέστερον καὶ νοθρότερον, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὸς ἐντείνει
τὰς δυνάμεις του.

Ἄναμφιβόλως θὰ εἶναι ὁ μόνος, ὅστις δὲν θὰ ἔχη κλέ-
ψη τὸν ἄρτον, ὃν θὰ ἐπατήσῃ μετ' ὀλίγον ! Οἱ ἄλλοι ἔπαυ-
σαν ἀπὸ μικροῦ καὶ αὐτὸς, ἀκούραστος, ἀντὶ τὰ καθήσῃ,
ἀρχίζει μονοψῆδιον τινά. Αἱ χεῖρές του τρέμουν ὑπέροπτε,
τὰ γόνατά του λυγίζονται, ὄλον του τὸ σῶμα φρίσσει, ἐκ
τοῦ κραιπάτου βεβαίως, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ. Ἄλλο-
τε ὑψώνει τὸ ὄργανόν του μέχρι τῶν χειλέων του ὡς διὰ τὰ
τὸ φιλήσῃ. Ἄλλοτε τὸ ἀπομακρύνει ὀλίγον ὡς διὰ τὰ τὸ θε-
ωήσῃ καλλίτερον, ἄλλοτε τὸ θάλλει ὡς παιδίον. Τὸ μέλος
εἶνε μακρὸν καὶ βαρὺ καὶ κουραστικόν καὶ ἀτελειώτον. Καὶ
τὸ οἰκτὸν βιολίον τὸ παρομοιοφῶναι ἐπὶ πλέον καὶ τὸ κα-
θιστᾷ ἀνιαρώτερον καὶ βάλλει παρόφρονας κωγμοὺς καὶ
ἀναδίδει παρὰδόξους ἤχους καὶ βοῖζει. Ἄλλ' οὔτε εἰς αὐτὰ

φαινεται πολὺ προσέχων ὁ κύριός του. Σύρει καὶ πάλιν σύρει καὶ αἰωνίως σύρει τὸ τόξον του ἐπὶ τῶν χορδῶν μεθ' ὀρμῆς καὶ τώρα νομίζεις ὅτι ἀκούεις βρέφους κλαυθμηροσμούς καὶ ἔπειτα κριγμούς κοπτομένης ὑέλου καὶ ὕστερον δρομένου κυνὸς ὑλακὰς καὶ κατάπιν ρόγγους πνιγομένου. Ἴδρὸς περιρρέει τὸ μέτωπον αὐτοῦ καὶ συνταράσσεται πάντοτε ἐν κομικαῖς ἀναπάλσεσι καὶ μορφάζει, ἀλλ' ἐπιμένει, ἐπιμένει. Καὶ βλέπων αὐτὸν οὕτως, ὄρθιον παρὰ τὴν θύραν, ὑψηλόν, κάτισχον, μὲ τὰ κύματα τῆς λευκῆς γενειάδος του σχεδὸν προσψαύοντα τὰς χορδὰς, ἔχοντα ὑπὸ τὸ φῶς τῶν θαμβῶν ραμφῶν τοῦ ἀεριοφωτος κάτι τι τὸ φασματώδες, δὲν ἠξεύρεις πῶς νὰ ἐξηγήσης τὴν περιέργον αὐτὴν εὐσυνειδησίαν καὶ ἐπιμονὴν, καὶ ἀόριστος παράδοξος σκέψις, ἦν δὲν δύνασαι νὰ συγκρατήσης, ἀλλὰ δι' ἦν σπεύδεις νὰ μειδιάσης ἀμέσως καὶ ὁ ἴδιος, διέρχεται ἀκουσίως σου τοῦ πνεύματός σου, ὅτι ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς ἀλήτης δὲν εἶχεν ἴσως γεννηθῆ διὰ νὰ εἶνε ἀπλοῦς οργανοπαίκτης τῶν ξενοδοχείων, καὶ εἶχεν ἴσως — ἴσως ! — καὶ αὐτὸς κάτι τι εἰς τὴν κεφαλὴν του, κάτι τι εἰς τὴν καρδίαν του ! . . .

Ἄλλὰ, τέλος, ἐβαρύνθη φαίνεται ἡ ἐκουράσθη καὶ αὐτὸς παίζων. Ὁ ἀδιάφορος θόρυβος τοῦ ἐστιατορίου ἐξακολουθεῖ πάντοτε ὁ ἴδιος. Ἡ κίνησις καὶ ἡ ὄψις τῆς αἰθούσας εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή, ἄλλων ἐγειρομένων καὶ ἀπερχομένων, ἄλλων εἰσελαυνόντων, τῶν ὑπηρετῶν σπυδόντων, τοῦ διευθυντοῦ ἐπιβλέποντος ἄνωθεν, ἀπαθοῦς καὶ προσεκτικοῦ, τὴν ὅλην σκηνὴν καὶ τῶν συζητητῶν ἐκλαρυγγιζομένων. Ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς ἐσχάτης τραπέζης ἡ βραχνὴ φωνὴ ὠροῦται ὑπέροπτε μνησιδῶς :

— Θὰ τὸν κοιμάσουμε τὸν ἄτιμο !

Καὶ ὁ γέρον ἀποφασίζει ν' ἀφήσῃ ἐπὶ καθίσματος τὸ ὄργανόν του καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας δισκάριον, ὅπερ εἶχεν ἤδη προαποθέσῃ ἐξ ἀρχῆς. Ἀρχεται δὲ περιορχόμενος τὰ τραπέζια. Οἱ πελάται θέτουν τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκιά των ὡς νὰ προσπαθάνοντο ὅτι ἐκεῖ ἔμελλε νὰ καταλήξῃ ὅλη ἡ ἱστορία, καὶ ἀναζητοῦσι μετ' ἀνυπομονησίας ἢ ἀγανακτήσεως πεντάλεπτα. Πολλοὶ τὸν ἐκδιώκουσιν ἀποτόμως. Ἄλλοι τὸν εἰσωνεύοντα βαναύσως. Περιῆλθεν ἤδη τὰ τοιαῦτα τέτοια σχεδὸν ὅλων τῶν καθισμάτων. Ὀλίγα τινὰ ἀπομένουν, εἰς 3 δὲν ἐπλησίασεν ἔτι, πρὸς τὸν μυχόν. Τελευταῖ-

ος δέ, πλησίον τῆς γωνίας, συμμαζευμένος, κάθηται νέος τις, δευθυσιμένος εἰς σκέψεις, καὶ ὡς ξένος πρὸς τὸν πέριξ του θόρουδον. Ὑπάλλῆλος ἴσως τις, ὄν προσφάτως ἐπέπληξεν ἢ ἐτιμώρησε τις οἶδε διατὶ ὁ προϊστάμενός του, σπουδαστῆς ἐρωτόληπτος πιθανῶς, τελειόφοιτος μελετῶν δι' ἐξετάσεις καὶ ἔχων δεβαρημένην τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς ἐργασίας, ἢ τις ἄλλος εἰς ὃν ἀνηγγέλθη ἀρτίως κακὴ τις εἰδησις. Καὶ ὅταν ὁ γέρον φθάνη πρὸ αὐτοῦ, εἰσάγει ἀμελῶς τὴν χεῖρα ἐντὸς τοῦ θυλακίου του καὶ τῷ ῥίπτει ἀπροσέκτως, χωρὶς νὰ κυττάξῃ, νόμισμά τι... Ἀλλά, περιέργως, δὲν εἶνε πλέον πεντάλεπτον... Ὁ πελάτης τὸ ἐξοριψε, μόλις ψηλαφήσας αὐτό, προδήλως ἀκταθηθεὶς ἐκ τοῦ σχήματος. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκοτεινῆς σωρείας τῶν χυδαίων κερωμάτων, ἐπὶ τοῦ φαινοῦ χρώματος τοῦ δίσκου, λευκὴ ἀποστίλβει ἢ ἐπιφάνεια καὶ φαιδρὰ προβάλλει ἢ ἀργυρᾶ ὄψις... μᾶς δροχμῆς τοῦ Ὁθωνος! Ὁ γέρον παρατηρεῖ κατ' ἀρχάς, ἀμφιβάλλον, ὡς νὰ μὴ ταστεῦη εἰς ὅ,τι βλέπει καὶ νὰ μὴ ἐννοῇ... Ἀλλά, μετὰ μικρόν, αἰφνιδίως, συμπιερζίνων φαίνεται ὅτι εἶνε δείγμα τῆς ἐκτιμήσεως ἴσως τοῦ ἀγνώστου πρὸς αὐτόν, ἔκφρασις εὐαρεσκείας ἐπὶ τῇ ἐπιτιγῆ μουσουργίᾳ του, σημεῖον ὑπολήψεως πρὸς τὴν τέχνην του, κατασπυγκινημένος προσφονῶς, ὑποκλίνει μέχρι τοῦ ἐδάφους τὸ κυρτὸν σῶμά του, καὶ δι' ἐντόνου φωνῆς, ἀξιοπρεπῶς :

— Grazie, Signore, λέγει, mille grazie!....

ΘΕΑΜΑΤΑ ΤΟΥ ΨΥΡΡΗ(*)

ΕΚ τοῦ στενοῦ, ὡς τουρκικῆς πόλεως, δρομίσκου τοῦ Ψυρρῆ, συρφετός διέσχεται, ποικίλος, ἄνθρωποι καὶ κτήνη, παῖδια καὶ γυναῖκες, νοικοκυραῖοι καὶ ἐργάται, λαϊκὸν πλῆθος, ζηγαῖνον ἢ ἐρχόμενον, διαφοροτρόπως ἐνδυμένον, ὡς ἐν ἀπόκρῳ προχείρῳ, πληροῦν βόμβου τὴν μικρὰν ὁδόν. Κορασίδες, φέρουσαι τὰς στάμνας τῶν εἰς χεῖρας, διευθύνονται συχνά, πρὸς τὴν πλησίον βρῦσιν τῆς πλατείας, διὰ νὰ τὰς γεμίσουν, μαθηταὶ ἐπιστρέφοντες ἐκ τοῦ σχολείου, ὀψοκομισταί, λουστροὶ, πλύστρα, μωδιστροῦλες, ἐμποροῦπάλληλοι, δικηγόροι ἐνίοτε μὲ δικογραφίας ὑπομάλλης, ἐξερχόμενοι τοῦ κοντινοῦ κακουργιοδικείου, ρασσοφόροι κάποτε, βρακάδες ποῦ καὶ ποῦ, στρατωτῶν πηλίκια καὶ ἀρβύλαι, κανέν μαῦρο τσεμπέρι γραίης, ἰθαγενῶν ἀθηναίων φουσκωμένα πρὸς τὰ ὀπίσω πανταλόνια, φθάνοντα μέχρι τοῦ γόνυτος καὶ μόνον, πολύχρωμοι κνημίδες ὑποκότω, ἐμφανίζονται, κινεῦνται, σπεύδουν, βραδυποροῦν, διασχίζουν τὸν δρομίσκον, βυθίζονται εἰς τὰς λωπὰς τῆς συνοικίας ἀτραπούς, λαβρινθώδεις, στενὰς ἐπίσης ἀλλὰ ζωτικωτάτας ἀρτηρίας, ὑπηρετούσας τὴν ἐρομαζὴν τενίζν, τὴν Βλασσοροῦν, τὸν Ἅγιον Φίλιππον, τὸ Γεράνι, τὴν πλατεῖαν τῆς Ἐλευθερίας, τὴν λεωφόρον Πειραιῶς, τὰ μέση τοῦ σιδηροδρόμου. Ἀμαξαι ἢ κάρρα, παταγοῦν τεριποδικῶς, κυλίσονται μὲ προσοχὴν, μόλις χωροῦνται νὰ περάσουν, καταλαμβάνοντα ὅλον τὸ πλάτος τοῦ σοκακιοῦ, μὲ τοὺς τροχοὺς τῶν συμπιεζομένους ἀπὸ τὰ ἑκατέ-

(*) Ἐδημοσιεύθη ἐπὶ τὸ «Ἀττικὸν Μουσεῖον» ἔτος Γ', ἀριθ. 10 (10 Σεπτεμβρίου 1890).

ρωθεν λιθόστρωτα. Ὅμαδες καρπαθίων, λατόμων ὡς ἐπιτοπολύ, ἐκ τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰ περίξ τῆς πόλεως νταμάρια, ἐπανακάμπτοντες ἐκεῖθεν, διὰ ν' ἀναπλαυθοῦν καὶ διασκεδάσουν, αὔριον Κυριακὴν, ἐπιδεδιχνύουσιν λυγιζόμενα τὰ ὑψηλά των ἀναστήματα καὶ τὴν ἰδιόρρυθμον ἀμφίσειν των. Πλανόδιοι ὀπωροπῶλαι, ὀδηγοῦν ἀργά - ἀργά τὰ βασταγοῦδια των, φορτωμένα μὲ σταφύλια ἰδίως, καὶ τὶς ἐξ αὐτῶν, ἐκαβαλίκευσε τὸ ἰδικόν του εἰς τὰ νῶτα, ἔπισθεν τῶν κορινθίων, κ' ἐποχεῖται, μὲ τὰ μακρὰ του σκέλη ψιύοντα τὴν γῆν. Ἐντὸς τῶν γύρω μαγαζείων, ἰσογείων ἢ ὑπογείων πάντοτε, ἐργάζονται οἱ ἔνοικοι, μικροπαντοπῶλαι, μικροφιλικοπῶλαι, μικροκαπνοπῶλαι, εἰς χρυσοχόος ἐκθέτων ἀναμίξ ἐπὶ τῶν θαμβῶν ὑέλων του δακτυλῖδια προϊστορικά, ἀλύσσεις παναρχαίς, ἀσημένια κουταλάκια τοῦ γλυκοῦ καὶ εἰκόνας ἀγίων, ταβερνιαρῆδες ἢ κρεοπῶλαι ἢ μανάβηδες. Ὁ γείτων μάγειρος, ὁ Τάσσοσ, ἔχει ἀνοικτὸν τὸ μαγειρεῖόν του, καὶ κάθητ' ἔμπροσθεν αὐτοῦ, κοντός, χονδρός, μὲ τὴν μακρὰν ποδιάν του, τοὺς νευρώδεις βραχίονας, οἵτινες μόνου τοῦ ὑποκαμίσου τὴν περίπτυσιν ἀνέχονται. Τοῦ καφφενείου τοῦ κύριου Πολυχρόνη οἱ θαμῶνες, στριμόνοντ' ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, μόλις κρασπεδοῦντος τὴν ὁδὸν, τὸ πολὺ δύο σπιθαμῶν ἐκτάσεως, ἐπιπελοῦντες θαύματα ἰσορροπίας, μὲ τὸν κορμὸν των καὶ τοὺς δύο πόδας τῆς καρέγλας ἐπ' αὐτοῦ, τοὺς δ' ἰδικούς των καὶ τοὺς δύο ἄλλους της, ἐντὸς τοῦ ὄχου τοῦ παραρρέοντος οἱ πλείστοι. Μία φεσοῦ, διήλθε πρὸ μικροῦ, στολισμένη, εὔσωμος, σείουσα τὸ πασπάζι της, κυμαίνουσα τὰ πυγαῖα, μεγαλοπρεπῆς. Ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο διαμείβονται συνομιλῖαι, διάλογοι συνάπτονται, ἀστεῖα πολλάκις ἀπευθύνονται, ἀνταλλάσσονται φωναὶ καὶ ἐπικλήσεις, θορυβώδεις, εὐθυμοὶ, κραυγαστικαὶ συνήθως, ἐν οἰκειότητι ὡς οἰκογενειακῇ. Εἰς ὑψηλὸς λαιωρικώτης, ἐπέρασεν ἀρτίως, φέρων περὶ τὸν αὐχένα τυλιγμένον ζωντανὸν ἀρνίον, ὅπερ ἐκράτει ἐκατέρωθεν διὰ τῶν χειρῶν, ἄγων φρίζει' αὐτὸ κἄπου πρὸς πώλησιν ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὑπῆρξε γέλωσ σιγηλὸς ἐπὶ στιγμὴν, καὶ βλέμματα εἰρωνικὰ τριγύρω, διὰ τὸν τρόπον ὃν ἐκράτει τὸ σφακτὸν, μὲ τὸ κεφάλι του προβάλλον παραλλήλως πρὸς τὸ ἰδικόν του, ἐκ πλαγίου. Δύο κουτσαβάκηδες διήλασαν συγχρόνως, περιπλέγδην, ὡς μισομεθυσιμένοι, τὴν ρεπούμπλικαν στοαβά, κάτω τοὺς γύρους, τρικλίζοντες προσποιητὰ καὶ ἐπιδεικτικῶς, τραγουδοῦντες διὰ λά-

ουγγος, βορρυχώδους, αιδαλέου, δημῶδες ἄσμα, ἀρτίτοζον γέννημα τῶν ρυακίων τοῦ Ψυρῆ :

Βάρα με με τὸ στολύτο,
Κι' ἴσα αἶμα τρέξῃ πιέτο !...

Αἴφνης, ὀπίσω τῶν διαβατῶν, μόνος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, σκύλος ἐπεφάνη, βορρδέως βαίνων. Τὴν κεφαλὴν ἔχων σχεδὸν ἐγγίζουσαν τὸ χῶμα, κυρτὴν τὴν ράχιν, κατεβασιμένην τὴν οὐρὰν, τὰ σκέλη διεστῶτα, ἐπροχώρει βῆμα πρὸς βῆμα, ἐπωδύνας. Ἡ γλῶσσα του ἐκρέματο ἐκτός, ἐρυθρὰ, μακρὰ, γλοιῶδης, ἐν ἀγκομαχητῷ καὶ ἄσθματι. Ὑφαιμοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του, ἀπλανεῖς, σκοτεινοὶ καὶ σταθεροί, ἐφαίνοντο ὡς πλέοντες εἰς ὄνειρον, παρατηροῦντες ὠρισμένον τι σημεῖον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μετακινούμενον κ' ἐκεῖνο πρὸς τὰ πρόσω, χωρὶς νὰ στρέφονται οὔτε ἐντεῦθεν, οὔτ' ἐκεῖθεν. Τὸ τρίχωμά του, ὄλον, ἔφρισεν, ἦτον ἀνορθωμένον, ὡς ἀκνηθοχοίρου, αἰχηρόν, κ' ἐκάμπτοντο τὰ γόνατά του ὡς ἐβάδιζεν. Ἐβιάζετο ἐν τούτοις, ἔσπενδεν, ὡσάν νὰ ἤθελε νὰ τρέξῃ, ὡς νὰ φύγῃ, μετὰ βίως, καὶ ἐν τάχει, ὅσω δυνατόν. Ἐπὶ τῆς γῆς, κατόπιν του, ἄφινε προχωρῶν, μακρὰν γραμμὴν, κόκκινην, χαράσσουσιν τὸ ἔδαφος, ἐξελισσομένην, ἐν συνεχείᾳ ὡς ἐπιτόπλειστον, ἄλλοτε εἰς στιγματὰ εὐρέα, παρακολουθοῦσαν τὸν προάδοξον διαβάτην. Καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίας του, ἠνεωγμένης κατὰ μῆκος, ἐκ μακρᾶς πληγῆς, τεινούσης ὄλον τὸ ὑποκάτω τοῦ σώματος αὐτοῦ, διεκρούσης ἀπὸ τῶν αἰδοίων μέχρι τοῦ στήθους του, σχεδόν, τὰ ἐντόσθιά του ἔπιπτον χαμαί, πάνοπτα, κρεμάμενα, ἐσύροντο ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα, ὅλα ἔξω, ἐν ὄγκῳ ὑποπρασίνῳ καὶ αἰμοφύρτῳ. Μόλις ἐκινεῖτο, ἀπάγον οὕτω τὰ ἔντερα αὐτοῦ, οἰκτρὸν τὴν θέαν, τὸ τετράποδον, καταμεισῆς τοῦ δρόμου, ὡσάν νὰ ἤθελε συγχρόνως καὶ νὰ ἐπιδείξῃ ὅσον οἶόν τε μακρότερον καὶ ἐμφανέστερον τὴν ὄψιν του τοιζύτην. Ἡ κατακόκκινη γραμμὴ, ἐσημείωνεν ἀνὰ πᾶν βῆμα τὴν δ'άβασιν αὐτοῦ, ἐκτείνεται, ἐκ τῆς πλατείας ὅθεν ἐμφανίσθη, κατελάμβανε βαθμηδὸν ὄλον τὸν δρόμον, μηχανομένη κατ' ὀλίγον, ἀπλουμένη ἀδιακόπως, πένθιμος. Καὶ ὡς ἀπὸ συνθήματος, διὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν, ἔλειψαν κ' οἱ ἄλλοι διαβάται, ὅλοι, ἀνεκόπη κατὰ σύμπτωσιν τυχαίαν ἢ παρέλασις αὐτῶν, καὶ τῆς ὁδοῦ κυρίαρχον, τὸ ζῶον ἐπροχώσει, ἐπιβλητικὸν ἐν τῇ ἀπεισιότῃ αὐτοῦ.

Ἐν τῇ ὁδῷ ἀνακίνησις ἔγινε μεγάλῃ, συνετρώχθη ἐκ

βαθέων προευνύς, πᾶς ὁ συρφετός. Μετὰ περιεργείας ἀναμίχτου ἡδονῆ, ἀπέβλεψαν οἱ ἐν αὐτῇ ἐπὶ τὸ ὄραμα, προσήλωσαν τὰ βλέμματά των θεωροῦντες, ἐν ἐκπλήξει, ἐξεγέρσει διὰ τὸ ἀπροσδόκητον, ἀλλὰ καὶ μ' εὐχαρίστησιν ἀνθρώπων μὴ ἀνοικειώτων εἰς τοιαῦτα. Τρεῖς μάγκαι, καθήμενοι πλησίον τῆς πλατείας, πρῶτοι - πρῶτοι τὸ ἀνήγγειλαν, καθὼς τὸ εἶδαν ἔβαλαν κραυγὰς, ἐγέλασαν παταγωδῶς, — Τήραξε, ρέ, τήραξε! —, τὸ ἐπλησίασαν, ἤρχισαν νὰ τὸ συνοδεύουν προχωροῦν. Ἐνθεν κ' ἐκεῖθεν, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, κεφαλαὶ ὑψώθησαν, τραχήλοι ἐτάθησαν, ὄμματα τὸ ἀνεζήτησαν, ἐκαρφώθησαν ἐπάνω του. Ἐπὶ τοῦ δρόμου διέτρεξεν ἀκαριαίως πνεῦμα ὡσεὶ χαρμονῆς, καὶ φιλοπραγμοσύνης ἐν σπουδῇ. Οἱ ἀναγινώσκοντες ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου τὰς ἐφημερίδας τὰς ἀφῆκαν, ὁ Τάσος ἐξηγέρθη τοῦ καθίσματος, προέβη δύο - τρία βήματα, διὰ νὰ ἰδῇ καλλίτερον. Μυκτηρισμοί, ἀναφωνήσεις, θόρυβος παντοειδῆς, ἤκουσθη, ἀνεδόθη, ἐκλινδῆθη παρατεταμένως. Ἐκ τῶν μικροεργαστηρίων, πρὸς αὐτόν, ἐξιπλάσθησαν πολλοί, ἀνείδον, καὶ μαντεῦσάντες, ἐτινάχθησαν, ἐβγῆκαν εἰς τὰς θύρας, ἀνέμιξαν τὰς ἐρωτήσεις καὶ τοὺς γέλωτάς των καὶ αὐτοί, καὶ ἴσταντ' ἐπὶ τῶν οὐδῶν κυττάζοντες. Εἷς ἐκ τῶν εὐρισκομένων ἔξω εἰς τὸν δρόμον, ἐστράφη πρὸς τὰ ἔνδον μαγαζεῖον, προσεκάλεσέ τινὰ μεγαλοφώνως : — "Ἐλα νὰ ἰδῆς, ρέ Παναγιώτη! . . . Ὁ Πολυχρόνης ἄφησε νὰ ψήνωνται μονάχοι οἱ καρφέδες, προέβαλε θυελωδῶς, ἐξώρησε δι' ἁλμάτων κολοσσαίων, ἀπὸ τοῦ καφφενείου του τὸ βάθος.

— Τί τρέχει ρέ, τί τρέχει ; . . .

— Νᾶ, ἔνζ σκαλί σφάζανε καὶ πάει πέρα . . .

— Βρέ τὸ ἄτμο ! . . . Τί λές ρέ ; . . . Ποιὸς τῶκαμ' ἔτσι ρέ ; . . .

— Ξέρω γώ ; . . .

— Τήρα τὰ πλεμόνια του ! Βρέ τὸ ἄτμο ! . . .

Ποιὸς τῶκαμ' ἔτσι ρέ Σταῦρο ; . . .

— Ὁ Μιχάλης ὁ χασάτης, πῆγε νὰν τὸν δαγκάση, λέει, χτὲς τὸ βράδυ ποῦ γύριζε στὸ μαγαζὶ καὶ τὸ βάρεσε σήμερον καὶ ποῦ καθότανε στὸν καφφενεὶ πάλαι τοῦ πήγαινε ἀπόκοντα καὶ τὸν ἐβάθυζε· βγάξει κ' ἐκεῖνος τὸ μαχαῖρι καὶ τοῦγει μὰ στήν κοιλιά ! . . .

— Ἀλήθεια ρέ ; . . . Τί λές ρέ ; . . . Ἀλήθεια ; . . .

Καὶ κογχασμὸ ἐκρήγγυντ' ἐπὶ τῇ διηγῆσει, σκώμματα, καὶ ἐρωτήσεις, καὶ διαλέξεις γεγωνυῖαι. Αὐξάνεται ἡ περιέργεια ἐκ τῶν πληροφοριῶν, ὄρεξις ἐκμαθήσεως γενναῖ

ται πλειοτέρων, καὶ ἀνακοινώσεων αἰτήσεις. Ἀποβλέπουν πάντες πρὸς τὰ πέραν, παρακολουθοῦν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ φεῦγον ζῶον, συνταυτίζοντ' ἐν κοινῷ αἰσθήματι εὐθύμου θεαματικότητος, ἀνταποκρίνονται, καὶ γήθονται ἀκούοντες τὴν ἱστορίαν. Οἱ πλεῖστοι ἀπετέλεσαν ὡς στοίχους ἑκατέρωθεν τοῦ δρόμου, οἶονεὶ ἐν παρατάξει, διὰ μέσου τῶν ὁπίων, διέρχεται ὁ αἰμοσταγῆς περιπατητής. Ἄλλοι τρέχουν ὀπίσω του, διὰ νὰ τὸν φθάσουν καὶ τὸν ἀπολαύσουν περισσότερον. Οἱ μάγκκι εἶνε πάντοτε οἱ κύριοι δορυφόροι του, ἐπόμενοι πιστῶς καὶ ἐπισήμως, οἱ δύο ἐκ πλαγίου καὶ ὁ τρίτος οὐραγός, ἐγγύτατα. Ἄλλ' εἰς αὐτούς, ἱκανοὶ ἤδη προσετέθησαν, βαδίζουσαν παραπλεύρως των, παρατηροῦντες, καὶ ἐσχηματίσθη ὄμιλος.

Ὁ πληγωμένος σκύλος ἐν τῷ μεταξὺ, ἐξηκολούθει τὴν πορείαν του, ἐσύρετο, ὡς ἠμποροῦσε, μετὰ μόχθου. Ἄργά-ἀργά, τρικλίζων ἐπὶ τὰς τρεμούσας κνήμας του, σιωπηλός, διέγραφε τὰ θήματά του τὰ ἐπώδυνα, ὡς νὰ τὰ ἐμετροῦσε ταυτόχρονως. Ὡς γέρον, κύπτων ὑπὸ τῶν μακρῶν ἐτῶν τὸ βάρος, προσέβαινε, προδήλως ὑποφέρων, πάσχων προφανῶς. Κατάδικος θὰ ἔλεγες, φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ διευθυνόμενος, μὲ γυῖα κεκομιμένα, νὰ ὑποστῇ τὸ μαρτύριόν του. Ἀναμφιβόλως ἡ πορεία τοῦ ἐκόστιζε πολὺ, μετ' ἄχθους ἀξιομένου ἐπροχώρει μὲ λυγίζόμενα τὰ δισταλμένα σκέλη του αἰετοτε κατὰ στιγμὴν. Κατάρθωνεν ὁμως οὐχ ἤττον νὰ βαδίζῃ, ἐκνεῖτο, ἄφινεν ὀπίσω ἴχνη τῆς προόδου του. Ἦδη, εἶχε διέλθῃ μέγα μέρος τοῦ δρομίσκου, κοπιωδῶς, ἀλλ' ἐν ἀντοχῇ. Ἐνίοτε ἡ δύναμις ἐφαίνετο ἐν τούτοις νὰ τὸν ἐγκατέλειπε, κ' ἐστέκετο δι' ἐν λεπτόν, καὶ ἔπαιρνε ἀναπνοὴν βαθεῖαν. Ὅμως, ἐτίθετο εἰς δρόμον πάλιν γρήγορα, μετετοπίζετο, ὡσάν ν' ἀνέκτησεν ἐκ τοῦ σταθμοῦ του κάποιαν ἰσχύν, ἤνοιγεν αὖθις τὰς τρεμούσας κνήμας του. Καὶ τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ ἐσάρωναν τὸ ἔδαφος διαρκῶς, ἐμίαιναν τὸ χῶμα, καὶ ἐσίζωναν τὴν σκόνην, ἣτις προσεκολλᾶτο εἰς αὐτά.

Περὶ αὐτὸν, ὁ ὄμιλος ηὔξανετο καὶ ἡ βοή πλειότερον. Ὅλα τὰ παιδαρέλια, ὅσα εὔρεν ἐμπροστά της ἡ ποιμή, τὰ προσηλύτισε, τὰ ἤγρευσε, ἐξογκουμένη ὀλονέν. Ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ὑπηρέται προσετέθησαν πολλοί, καὶ κύριοι οὐκ ἦττον οὐκ ὀλίγοι. Οἱ ἐντὸς ἔτι ἀπομείναντες, ἀκούοντες αὐξάνοντα τὸν θόρυβον, ἀποφασίζουσαν ἐπιτέλους, παραποῦν τὴν ἐργασίαν των, ὑποκεντώμενοι. Οἱ μὴ ἰδόντες διόλου,

ἐκζητοῦν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ θέαμα, ὅσοι εἶδαν ἀρχῆθεν, θέλουν λεπτομερεῖας εὐρυτέρας.

— Τι τρέχει ρέ Δημητράκη ;...

— Νά, δὲ γλέπεις τί τρέχει ;...

— Στὸ σιργιάνι τᾶβγαλε τᾶντερά του, ρέ Δημητράκη ;..

Ἐκ τῶν συναντωμένων καθ' ὁδὸν, ἐσταματοῦσαν ὡς εἰκὸς οἱ περισσότεροί, καὶ ἔβλεπαν, τινὲς δὲ διεγειρόμενοι, παρηκολούθουν καὶ αὐτοί. Καὶ κατὰ βῆμα προσετίθεντο καὶ ἄλλοι, ἀπετέλουν μέρος τῆς πορείας, ἔτειναν τὴν κεφαλὴν κ' ἐκύτταζαν, κ' ἰδόντες, εἶποντο, ρυθμίζοντες τὸ βάδιμά των πρὸς τὸ τῶν λοιπῶν. Ἀπετελέσθη οὕτω συνοδεί' ἀλλόκοτος, ὡσεὶ ἀήθης λιτανεία, ἄγουσα τὸν σκύλον τοῦτον, μὲ τὰ ἔντερα ἐκτός, ἐπὶ τὴν τελευταίην του τὴν μοιραῖαν. Καὶ ἐξ αὐτῆς, γέλωτες πάντοτ' ἀνεδίδοντο, ὀμιλίας, τωθασμοί, συρίγματα ἐνίοτε, ὀρυμαγδὸς ποικίλος, ἀναγκάζων τοὺς περιοικούντας νὰ ἀνοίγουν διὰ νὰ μάθουν τὴν αἰτίαν του. Ἔβωαν δ' ἐν τῷ κέντρῳ τὸ τετράποδον, διηνεκῶς, ὡσεὶ διευθύνον τὴν πομπήν, βραδυποροῦν πλειότερον ἢ πρὶν, ἀδυνατιζόν ἐπὶ μᾶλλον, τὴν αὐτὴν στάσιν τηροῦν, φαινόμενον ὡσάν νὰ ἠδιζφόρει διὰ τὰ περίξ του γινόμενα. Κ' ἡ κατακόκκινη γραμμὴ, ἤρχετ' ἀείποτε κατόπιν, μακροτάτη, ἐκτυλίσσομένη δίκην νήματος.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ἐν κριμάτῳ, ἐν ἀγῶνι, σχεδὸν ἔρωπον, εἶχε προχωρήσει, διήλθεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν δρομίσκον, ἔφθασεν εἰς τὴν καμπήν, κ' ἐστράφη πρὸς τὰ κάτω.

— Ποῦ πάει ρέ, ποῦ πάει τόρα ;...

— Νά, κεῖθε πέρα, ἔστρωσε ἀπὸ τῆ γωνιά... .

— Κάτου τραβῆξε ρέ ;...

— Ξαπλώθηκε ἀποκάτου ἀπ' τὸ φανάρι.

— Καὶ τί κάνει ρέ, τί κάνει ;...

— Νά, χάμιον κάθεται, ξαπλωμένο. Δὲ μιλάει καθόλου... .

Ἡ εἰδησις διεδόθη ἐν ἀκαρεὶ καθ' ὅλον τὸ Ψυροῆ, διεσπάρη ἀνὰ τοὺς πληγινοὺς δρομίσκους, ἐκκυκλοφόρησε, διεγείρουσα τὸ ἴδιον πανταχοῦ, περιεργείας καὶ διαχύσεως συνκίσημα. Ἐξ ὅλων τῶν γειτονικῶν μερῶν, ὀμάδες παίδων ἤρχισαν συρρέουσαι, μανάβηδες ἐκ τῆς πλατείας, χασαπόπουλα καὶ μπακαλόπουλα, ἔδραμιον πρὸς τῆς συγκεντρώσεως τὴν θέσιν, ἔκμααν κύκλον γύρω του, κ' ἐκεῖθεν ἀναγγέλλουν εἰς τὴν συνοικίαν τὰ καθέκαστα δι' ἀνακρουγῶν. Οἱ μικροκαταστηματαρχαὶ τοῦ δρομίσκου εἰς τὰς θύρας των, ὁ χρυσοχόος κρατῶν ἔτι εἰς τὴν χεῖρα κρεμαμένην ἄλυσιν, ὁ Τάσσοσ καὶ ὁ Πολυζρόνης ἔξω, ὄρθιοι, ὁ-

λίγῳ παρπέραν ἀπὸ τὸ καφρευεῖον, ἀναμένον τὰς πληροφορίας, τὰς ὑποδέχονται περρυγιζούσας ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, τὰς μεταβιβάζουσι μεγαλοφρονούντες, ἐν χειρονομίαις. Δύο κορασίδες, χαριέσταται, γνώριμαι λίαν εἰς τὸν μαχαλᾶν, ζωηροί, ἡ μία μὲ τὰ μαῦρα, ἦν οἱ θαμῶνες τοῦ καφρευεῖου Πολυχρόνη ὀνομάζουσι σὴ καλόγηρον, καὶ ἄλλη μία μὲ τὰ κόκκινα, ἰστάμεναι παρὰ τὴν θύραν τῶν οἰκίσκων τῶν, παλαιωμένων, ἀμαυρῶν τὸ χρῶμα, μὲ κίτρινα παρὰ θυρᾶ, συνεννοοῦνται μεταξὺ τῶν.

— Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε, κτύμένη Ἑλένη! . . .

— Πᾶμε, τράβα! . . .

Καὶ τρέχουσι μετὰ βίας, ἐν σπουδῇ, καὶ ἐν χαρᾷ, ἀσθμαίνουσαι, κυχλίζουσαι, πηδῶσαι, μ' ἀνεμιζούσας τὰς πτυχὰς τῶν φορεμάτων τῶν, καὶ τὰς μικρὰς τῶν κνήμας γλαφυράς, εὐρώστους ἀπὸ τόρα, ἀποκαλυπτομένας εἰς πᾶν βῆμα, μέχρι τοῦ μηροῦ.

Τὸ ζῶον, εἶχεν ὑπερβάλλη τὴν γωνίαν, πράγματι, καὶ εἶχε σιγαματήρη, καὶ ἐξεντληθέν, ἠπλώθη ὑποκάτω τοῦ φανοῦ, ἐτέντωσε τοὺς πόδας του καὶ κατεκλίθη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ πλευροῦ. Χωρὶς νὰ λέγη ὄντως τίποτε, χωρὶς οὔτε τὴν ἐλαχίστην ὑλακίην, χωρὶς κἂν οἰμογῆν, ἐκάθησεν ἐκεῖ, ἔστρωσεν ὡς ἐρρίφθη τὸν ὄγκον τῶν ἐντοσθίων του ἐμπρός, ἐστηρίχθη εἰς τὸν τοῦχον. Καὶ μένει ἤδη οὔτω, ἀπὸ ὄρας, τὴν γλῶσσαν κρεμασμένην ἐκ τῆς ρίζης, καὶ ἀγκομαχοῦν. Ἐκ τῆς πληγῆς του ῥέει ἀδιάλειπτον τὸ αἷμα, ἀφθονον, πηκτόν, μαῦρον σχεδόν, πυκνοῦται πρὸ αὐτοῦ, σχηματίζει τόρα μικρὸν τέμα. Τὰ ὄτα καταβιθασμένα καὶ συμμαζευμένην τὴν οὐρᾶν ὡς τρεῖν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑψίμους, ἀπλανεῖς, χαμένους εἰς τὸ ὄνειρόν του τὸ παράδοξον, βλέπει συνήθως πρὸ αὐτοῦ ἀκόμη ἀτενωῶς. Τὸ στόμα του, ἡμιάνοικτον τελεῖ, πλήρες σιέλου κατερούθρου. Ὀφιοειδεῖς, διπλοῦνται τῶν ἐγκάτων του οἱ πλόκαμοι, λυπαροί, ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν ἥλιον. Τὸ μέγα ἔντερον αὐτοῦ, παχύ, ἐξωθηκός, ὡς ἀπὸ προσφάτου χορτασμοῦ, κλιέται ἐν λίμνῃ λυθροῦ. Οἱ πέριξ του συνηθροισμένοι, ἴστανται, συνδιαλέγονται φριδρῶς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σιγηλότητά αὐτοῦ, παρραστατοῦν τὴν ἀγωνίαν του, τὸ ἐπισκοποῦν ἀλγοῦν, ἐκφραζόντες διαφοροὺς κρίσεις καὶ παρατηρήσεις.

— Τὶ λές ῥέ, θὰ ψοφήσῃ; . . .

— Ἄμ' τί θὰ κάνῃ, θὰ χορέψῃ; . . .

— Ἐγὼ λέω τοῦ δὲ θὰ ψοφήσῃ! . . .

— Ρέ αἴντε νὰ γαθῆς δὲν τὸ γλέπεις ῥέ; . . .

- Τι λέει ρέ Μήτσο, τί λέει ;...
 — Λέει ποῦ δὲ θὰ ψοφήσῃ, ἀκοῦς ! ;...
 — Καλὸ ξημέρωμα !...
 — Βάνουμε στοίχημα ;..

Ἰαυρύνονται δὲ τὰ χασαλόπουλα, καὶ τὰ μπακαλόπουλα ἠδύνονται, καὶ ἀγαλλῶσιν οἱ μαγκόπαιδες. Αἱ δύο κορασίδες εἰν' ἐμπρὸς - ἐμπρὸς, παρὰ τὸ θνησιμαῖον, ἐγγίξουσαι σχεδὸν αὐτὸ διὰ τοῦ φορέματός. Εἰς ὠθήσῃ τὸ μέγα ἔντερον αὐτοῦ διὰ τοῦ ποδός, ὡς διὰ τὴν εἰσαγάγῃ εἰς τὴν πληγὴν. Ἀλγίσας δ' ἔτι μᾶλλον φαίνεται, ὁ σκύλος, ἀπεσύρθη εἰς τὸν τοίχον, συνεθλίβη πρὸς αὐτὸν πλειότερον.

- Τι λές ρέ, τοῦ τὰ χώνουμε μέσζ ;
 — Ἄιντε ρέ σαπέρα, ποῦ θὰν τοῦ τὰ χώσῃς μέσζ !...
 Νέοι δὲ προσέρχονται κατὰ στιγμὴν περίεργοι, εὐρύνεται ὁ κύκλος, ζητοῦνται ἀγγελίαι διὰ τὰς φάσεις τοῦ θεάματος, γυναικες ἔτι πλησιάζουν, ἐκ τῶν γύρωθεν τρωγλῶν, ὠρυγὰ πόρρωθεν ἀκούονται :

- Ψόφησε ρέ, ψόφησε ;..
 — Ποῦ νὰ ψοφήσῃ ρέ, ἔχει καιρὸ ἀκόμα !...
 Προδήλωσ, δὲν εἶχεν ὅμως πολὺν καιρὸν ἀκόμα, τὸ θνήσκον κτήνος. Ρίγη συνεχῆ ἐτάρασσον ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς τὸ δέριμα του, καὶ τὸ συνέσπων τὸ ἐτίνασσον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Τὸ στόμα του ἠνοιγετο συχνότερον, μεγαλωστί, βιαίως ἀνασαῖνον, ροφῶν καὶ ἀναδίδον τὸν ἀέρα μεθ' ὀρυμῆς. Σφοδρῶς νὰ πάλ्लη ἢ καρδίᾳ του ἐφαίνετο, ἠκούετο σχεδόν, ντουκ ! ντουκ ! ὑπὸ τὰ στήθη του. Κάποτε, μετετόπιζε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ἀκινήτου θέσεώς της, τὴν ἔστρεφε πλαγίως, ἐν βραδύτητι, κ' ἐκύτταζε τὰ σπλάγχνα του χυμένα, παρίστατο θὰ ἔλεγεσ ὡς καὶ τὸ ἴδιον εἰς τὴν ἀγωνίαν του, ὡσὰν ν' ἀνέμενε νὰ ἴδῃ ἑαυτὸ νὰ ξεφυχῆ. Ἄλλοτε, καθὼς ἦτο ἀπλωμένον, κατὰ μήκος, ἐπεχείρει νὰ τὴν ἐξαπλώσῃ καὶ ἐκείνην, νὰ τὴν ἀκουμβήσῃ ὡς διὰ νὰ τὴν ξεκουράσῃ, ἀνεκόπτετο ἀμέσως, τὴν ἐσήκωνεν ἐκ νέου, προφανῶς πονοῦν. Τέλος συνεταράχθη διακιμᾶς, ὄλον, ἐξαίφνης, συνέστειλε τὸ στόμα, ἔβρουξε τοὺς ὀδόντας, ἤφρισεν, ἐζήτησε ν' ἀνεγερθῆ, ἐν ἀπροάπτῳ ἐντάσει νεύρων καὶ μυῶν, ἀνίσχυρον ἠπλώθη αὐθις, ἐτεντώθη καὶ συνεσπειρώθη, ἀλληλοδιαδόχως. Ὑστάτη ἀνατριχίλα, παρατεταμένη, ἐμαστιγῶσεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ κορμί αὐτοῦ, τὸ διέδραμεν ἀστραπιαίως, ἰσχυρότατα. Ὡς κύμα αἵματος ἀνέβη ἐπὶ τὸν λάουγγά του, ἐκόχλασεν, ἀνεροροφήθη, καὶ κλείσαν

τὰ ὄμματα, ὡσάν νά ἐτελείωσε τὸ ὄνειρόν του τὸ συγκεχυ-
 μένον, ἐξέπνευσε τὸ ζῶον. Ἡ κεφαλὴ του ἐκυλίσθη πλέον
 τόρα καταγῆς κι' αὐτή, ἐν ἀδρανείᾳ, ἐλευθέρᾳ, κ' ἐξετάθη-
 σαν τὰ μέλη του, ἀκίνητα, ἄπνοα, λιμένα.

Ὁ συρφετὸς ἀνεκινήθη τότε πάλιν, ἐκ θαθέων, ὑπέρο-
 τε περίεργος, ὅλοι ἔτειναν τὸν λαμῶν διὰ νά ἰδοῦν, ἐγούρ-
 λωσαν τὰ μάτια, συνωδήθησαν πλειότερον. Εἷς ἔσκυψεν ὀ-
 λίγον καὶ τὸ ἔψαυσεν, ἄλλος τὸ ἔσπρωξε μὲ τὸ παπούτσι
 του, διὰ νά βεβαιωθοῦν περὶ τοῦ τέλους. Καὶ οἱ συνηθροι-
 σμένοι διασκορπίζονται, συναποφέροντες τὸ ἄγγελμα τῆς
 ἐκπνοῆς, τῆς ἀγωνίας, τὰς εἰδήσεις, τὴν περιγραφὴν, καθ'
 ὅλον τὸν ἀνιπτόμονον Ψυρρῆ.

— Ψόφησε ρέ, φόφησε ;...

— Τόρα πλιά, τὰ κακάρωσε !...

— Μωρέ, ἐφτιάψυχο τὸ κερατόπιστο !... Τρεῖς ὄραιοι
 ἔκανε νά ξεψυχήση !....

— Ζωὴ σὲ λόγου σου !....

— Βρέ τὸ ἄτμο ! ...

ΚΑΥΓΑΣ^(*)

ΥΠΟ τὸ τρομαλέον φέγγος τοῦ φανοῦ, συνεπλάκησαν οἱ δύο κουτσαβάκηδες. Πρὸ ὥρας ἤδη, ἐρίσαντες ἔμπροσθεν τῆς τραπέζης τοῦ παρακειμένου καφφε-
νείου, ὅπου ἐκάθηντο μαζί, εἶχαν ἐγερεθῆ καὶ ἠπειλοῦντο. Ἐν τῇ ἀσελήνῳ νυκτί, ἐπὶ τῆς σκοτεινῆς πλατείας, ἐφ' ἧς τὸ ράμφος τοῦ ἀεριοφώτος διέχυνεν ἀμυδρὰν λάμψιν, ὃ εἰς εἶχεν ἀνσπίαση πειωρίαν κάμιν, ἐξαστραπτουσαν, καὶ ρεβόλβερ ὃ ἕτερος προτείνῃ. Καὶ ἀπὸ μακρὰν, ἰστάμενος ὃ πρῶτος εἰς τὸ πεζοδρόμιον, ἐπάνω, κάτω ὃ ἄλλος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀπέναντι, προσβλέπονται ἀγρίως, ἐν ἀνορθώσει μυστάκων καὶ κοιῶν, λοιδοροῦνται ἀμοιβαίως, φρίζοντ' ἔτοιμοι νὰ ἐξορμήσουν κατ' ἀλλήλων. Ἀπὸ τοῦ θραχνοῦ των λάουγγος, ἀρτίως προφανῶς οἰνοβραχέντος, ἐξέρχονται ἀναρθροὶ κρωγμοί, ἐκρύγνυνται βλασφημίαι ἔμπαθεις, ὕβρεις πύοντα, βάλλονται προκλήσεις, ἐν χειρονομίῳν παραφορᾷ καὶ βιασότητι κινήσεων. Μετὰ τὴν πλατύγυρον ρεπούμπλικαν ἀνεροριμμένην ἐπὶ τὸ ἰνίον του αὐτός, τὸν κοῦκκὸν του ὃ δεύτερος προσπίπτοντα ἐπὶ τὴν ὄφρυν, ὠχροί, ἄνευ γελέκου, τὸ ὑποκάμισον προβάλλον ἀνοικτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους, τὴν μίαν μόνην χειρὶδα τοῦ ἐπανωφορίου περασμένην, μ' εὐρὴν ζωνάρι, κατακόκκινον κ' οἱ δύο, περιτυλίссον τὴν ὄσφυν, λαμβάνουν οὕτω στάσεις παλαιστῶν, δραματικὰς, ὡσεὶ ἀκατασχέτων ἐκ θυμοῦ καὶ μένους, λυσσαλέων, παρασκευαζομένων νὰ ροφήσουν αἷμα μεστοῖς χεῖλεσι, ζωρὶς ὁμως ἐντούτοις νὰ μεταναοῦνται κατὰ δῆμα.

— Τί σκιάζεσαι ρέ, τὴ Μπαναγία σου μέσα ! . . . Τί κά-
νεις ἔτσι σὰ γυναῖκα ; . . . Θαρρεῖς μωρὲ ποῦ θὰ σέ φοβη-

(*) Ἐδημοσιεύθηκε στὸ « Ἀττικὸν Μουσεῖον », ἔτος Γ', ἀριθ. 9 (1 Σεπτεμβρίου 1889).

θῶ ποῦ ἔχεις περιστροφή ;.. Νά μωρέ, ἐγὼ τὴν πετάω καὶ τὴν κάμα !... Ἔλα στὰ χέρια, σὰ σοῦ βαστάει !...

— Τὸ σταυρό σου, ρουφάνε !... Ἐγὼ σὲ φοβᾶμι ρέ ;
... Πέταχτη ρέ τὴν κάμα νὰν τ' ἀφήνω τὸ περιστροφή...
Τί τὴν ἔβγαλες ρέ ;....

— Τί σκούζεις ἔτσι, θρὲ πεζεβέγκη ; !... Γιὰ νὰ μαζωχτῆ κόσμος ;... Ποῦ θὰ μοῦ πᾶς ρέ, θὰ στὸ πῶ τὸ αἰματάκι σου !...

— Ἐσὺ θὰ μοῦ τὸ πῆς ρέ ;... Κεῖνος ποῦ θὰ μοῦ τὸ πῆ δὲ γεννήθηκε ρέ ἀκόμα !... Σοῦ τῶφαγα τὸ μάτι, κακομοίρη !....

Ἀπαιμείονται κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, διηνεκῶς, ὡς ὀμηρικοὶ ἥρωες, ἐκσφενδονίζουσι φράσεις κομπαστικὰς, καὶ ἐπιφρόβους, προσπαθοῦν ποῖος νὰ προξενήσῃ διὰ τοῦ λόγου τρόμον εἰς τὸν ἄλλον. Θὰ εἶνε ὡσεὶ μίξ μετὰ τὰ μεσάνυκτα, καὶ τὰ παράθυρα τῶν γύρω οἰκιῶν εἶνε κλειστά. Ἐρημος ἢ πλατεῖα, σιγηλή, ἐκτείνεται, μὲ ἑλαφρῶς θροοῦντα πρὸς τὸν ἄνεμον τὰ δένδρα της, προχωρεῖ, μέχρι τῆς λεωφόρου Πειραιῶς, φραττομένη ἀποτόμως ἀπὸ τὸν βαρὺν ὄγκον τοῦ Βρεφοκομείου. Κ' ἐν τῇ σιγῇ της, αἱ φωναὶ τῶν ἀντηχοῦν, παράτονοι, προσποιημένοι, ὡς ἐγγαστρομύθων, οἰδαλέαι, οἰσνεὶ ἐν ἀρειμανίῳ γαυριάματι, πλὴν ραγισμένοι ταυτοχρόνως, τρέμουσαι, ὡσεὶ ἐξ ἐνδομύχου συνοχῆς. Τὴν ἀποκρύπτουσι ὁμως, ὅσον δύνανται, τὴν συνοχὴν αὐτὴν, μετὰ φροντίδος, ὑπὸ τῶν ἀπειλῶν τὸν χεῖμαρρον, καὶ τὴν βροχὴν τῶν βομολοχιῶν, καὶ τῶν λοιδοριῶν τὴν πλήμμυραν, ἧτις κινεῖτ' ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, ἀκράτητος. Ἐνίοτε, ἐκάτερος ἁμοίως, φέρει τὴν χεῖρα, ἧτις μένει ἐλευθέρη, πρὸς τὸ χεῖλος, ὡσεὶ πρὸς ὑποστήριξιν κ' ἐπίτασιν, ἐξωτερίζουσιν ἀρρονοπροπεστέραν τῶν προκλήσεων, ὅπτεται τῶν τριχῶν, καὶ τὰς συστρέφει πρὸς τὰ ἄνω, λοξῶς προσβλέπων ἅμα τὸν ἐχθρόν του, βλοσυρός. Θὰ ἐξελάμβανες αὐτοὺς ἠθοποιοῦς, αὐτόχρομα ἐπίτηδες ἐλθόντας, καὶ συντυχόντας πρὸς ἀλλήλους, ὡς διὰ νὰ παραστήσουν ἐν ὑπαίθρῳ, αὐτοσχέδιον εἰκόνα θεαματικὴν, δρῶντα συγχρόνως πρόσσφα κ' ὑποκριτὰ οἱ ἴδιοι αὐτῆς.

Ἐκ τῶν ἐγγύς ἡμιανοίκτων ταβερνῶν, ἄλλον καταγωγίον ἀναλόγων, ἀπὸ τῶν ἀγόντων ἰδίως πρὸς τὸ Ψυρρῆ πλαγιῶν δρομίσκων, ἐξῆλθε πρὸς τὸν θόρον ἐσμός, ποιήλος, ὑπηρέται, καταστηματαρχαὶ ἢ θαμῶνες, δύο ἢ τρεῖς διαβάτ' ἐκοντοστάθησαν, ἐφάνη δὲ μακρόθεν κ' ἐρυθρόστολος κλητῆρ. Ἄλλ' ἅμα εἶδαν τὴν αἰτίαν, καὶ μαχαῖρι ἔ-

Ξω και πιστόλι, ἔσπευσαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν, ἀμέσως, ἔτρεξαν πρὸς τὰς γωνίας τῶν πλησίον οἰκιῶν, ἄλλοι ἐκρύβησαν ὑπὸ τὰς θύρας, διὰ νὰ φυλαχθοῦν, καὶ ἐξασφαλισθέντες, θεῶνται ἤδη τὴν σκηπὴν ἐκεῖθεν. Ὁ ἐρυθρόστολος κλητὴρ κατέλαβεν αὐλήν τινα, εἰσῆλθεν, ᾤθησε τὴν πόρταν ἐξοπίσω του, καὶ μεταστρέψας, παρατηρεῖ πρὸς τὰ ἐκτός, διὰ τῆς χαραμίδος.

Οἱ δύο ἀθληταί, ἴστανται πάντοτε, ἀπέναντι ἀλλήλων, μὲ τὰ ὄπλα των, ἐξεμοῦντες τὴν ὀργὴν των. Ἀλλὰ τῶν ὄπλων δὲ αὐτῶν νὰ κῆμῃ χρῆσιν δὲν τὸ σκέπτεται κανεὶς, ὁ ἀγὼν περιορίζεται νὰ εἶνε μόνον λόγων, κ' ἐφ' ὅσον ταῦτα ἀπομένουσιν ἀργά, ἐπὶ τοσοῦτον οὗτοι γίνονται τραχύτεροι. Προδήλως, οἱ ἐνδιαφερόμενοί, θὰ ἠῶχοντο νὰ ἔμεναν τὰ πράγματα ἕως ἐκεῖ, ἢ κάλλιον νὰ εὐρίσκωντο ἀμφοτέρω μακρὰν, παντοῦ ἄλλου, παρὰ νὰ διαγωνίζωνται ἀνδρείας πάλιν ἐπὶ τῆς πλατείας ταύτης. Δυστυχῶς, οἱ θεαταὶ πυκνοῦνται ἔτι μᾶλλον, προστίθενται καὶ ἄλλοι διαβάται εἰς αὐτούς, ὅλοι ὁμοῦ σπουδάζοντες νὰ φυλαχθοῦν, ὡς δύνανται καλύτερα, καὶ μακρυνόμενοι ἐν ταραχῇ τῶν διαπληκτιζομένων. Καὶ αὐτοὶ λοιπόν, ἀφοῦ οὐδεὶς εὐρίσκειται νὰ τοὺς κρατήσῃ, ἀφοῦ ἐξήντησαν καὶ τὸ ὑβρεολόγιον καὶ τὸ φοβερολόγιον αὐτῶν, ἀφροῶντες πρὸς τὴν συνάθροισιν, ἐκτεθειμένοι, ἀνγκαλιζόμενοι ἴσως νὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ ἀνήκοντες τὸ σύνηδες παρὰ ταῖς τάξεις των λόγιον, δι' οὗ ἐξηγοῦνται οἱ καννάδες, «τὸ φιλότιμο ἔφαγε τὸν Κυβερνήτην», βλέπουν μετ' ἄλλους ὑποχρεωμένους ἑαυτοὺς νὰ συντομεύσουν τὴν ἀπόστασιν, ἀρχίζουν νὰ πλησιάζουν πρὸς ἀλλήλους, μὲ ἀκκιμοὺς καὶ μὲ λυγίσματα διάφορα, συχνάκις ὡς νὰ κάμνουν δῆμα σημειωτόν, ἢ ὡς νὰ θέλουν μᾶλλον νὰ χορεύσουν τὸν καρσιλαμπᾶν, καταβαίνει τέλος ἀπὸ τοῦ λιθοστρώτου του ὁ εἷς, ὁ ἄλλος προχωρεῖ, ἀργά - ἀργά, καὶ οὔτε νὰ πυροβολήσῃ ὁ κραδαίνων τὸ πολύκροτον τολμᾶ, ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ λαζοφόρος νὰ ὀρμήσῃ. Δὲν παύουν ὁμοῦ ἐν τοσοῦτῳ νὰ ἐρεύγωνται, τὰ ἐξ ἀμάξης, ὡς διὰ νὰ ἐνθαρρύνουν ἑαυτοὺς μὲ τὰς κραυγὰς, νὰ συνειθίσουν εἰς τὴν σκέψιν τῆς τυχὸν πραγματοποιήσεως τῶν ἀπειλῶν ἐν προσεχεί, προφέροντες αὐτὰς κ' ἐπιχειροῦντες νὰ ἐπιβληθοῦν πλεῖστον, ὅσο μᾶλλον ἐγγίζουν τὸν ἀντίπαλον. Ἐκ τῶν καταφυγίων τῶν κρυβέντων, ἀκούονται κατὰ καρδὸν κρῖσεις τινὲς, αἵτινες φαίνονται ὡς νὰ ἐξερεθίζουν τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἡ ἀπόστασις ἀνεπασθήτως συντομεύεται, οἱ παλαισταὶ θὰ προσπελάσουν, θέλουν - δὲν θέλουν θὰ ἐπέλθ' ἢ σύγκρουσις.

Αἰφνης, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ αἴρων τὴν κάμν, ὡς συγκεν-
 τρώσας τὰς δυνάμεις του, λαβὼν ἀπόφασιν, ἐσχάτην, ὄρμᾶ
 ἐν ἀκαρεΐ, ἀναπηδᾷ, καὶ ρίπτει ἐπὶ τὸν ἐχθρόν. Ἐκεῖνος,
 ζαλισμένος πρὸ τῆς ἀποφάσεως, βλέπων τὸν κίνδυνον ἐν-
 σκήπτοντα, ἀφίνει τὴν σκανδάλην, καὶ ὁ κρότος τοῦ ρε-
 βόλβεο, ἀντηγεῖ, ξηρός. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς τρομουσύης του χει-
 ρός, ἐκφεύγει ἀδεξία ἢ βολή, πλαγίως, ἄπρακτος, χαμένη,
 καὶ ἐνεπάγη εἰς τὸν τοῖχον ἀντικρῦ. Ὁ ἄλλος, ἔφθασεν ἡ-
 δη, πλησιέστατα, δὲν ἀπέχει πλέον παρὰ σπιθαμίας, ἐπίκει-
 ται αὐτῷ. Οἱ κουτσαβάκηδες, ἀσθμαίνοντες, ἔρχονται εἰς
 χεῖρας, σῶμα πρὸς σῶμα, ἀνταρπάζονται, ἐνηγκάλισθησαν
 σχεδόν. Ἄλλά, πρὶν ἢ ἐπιτεθῆ ὁ εἷς τοῦ ἄλλου, σπεύδει τὸ
 πρῶτον ἕκαστος νὰ ἀσφαλίσῃ ἑαυτόν, καὶ ὁ μὲν δράττει τὴν
 χεῖρα τὴν κρατοῦσαν τὸ ρεβόλβεο, ἀπὸ τοῦ καρποῦ, ὁ δὲ
 τοῦ πήχεως τοῦ τείνοντος τὴν μακρὰν μάχαιραν. Διὰ τῆς
 ἑτέρας τῶν χειρῶν κρατεῖ ἑκαῖνος ἀπὸ τοῦ λαμποῦ τὸν ἑ-
 τερον, τὸν σφίγγει, καὶ οὗτος περιβάλλει τὴν ὄσφυν αὐτοῦ.
 Ζητεῖ νὰ τὸν κλονίσῃ, καὶ τὸν σείει συνεχῶς. Πλὴν πᾶσαι αἱ
 προσπάθειαι αὐτῶν, καταφανῶς δὲν συγκεντροῦνται, ἢ εἰς
 τὸ νὰ ἐπιτύχουν, ὅσον ἔνεστι, τῶν ὄπλων τὴν ἀδράνειαν,
 κ' ἐνῶ συγχρόνως ἀγωνίζονται ποῖος νὰ ρίψῃ κατὰ τὴν τὸν
 ἑτερον, τὸ βλέμμα ἔχει μόνον εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἐχθροῦ προ-
 σηλωμένον, καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐντεταμέ-
 νην.

Τριγλίζουν ἐπομένως, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, προσολλοῦ, ἐν τῷ
 κονιορτῷ, πολυειδῶς κινουῦνται, διαγράφουν σχήματα, ὡς
 μινυομένον νευροσπλάστον πλακιδίων, καὶ τῆς καρδίας
 τῶν ὁ ἦχος, ἰσχυρός, φαίνεται ὡς νὰ συνοδεύῃ τὰς φωνάς,
 καὶ αἱ σικαὶ τῶν πάλλονται, μελαναὶ ἐπὶ τοῦ χόματος. Θὰ
 ἔχουν πλέον τοῦ τετάρτου βέβρια, ὅπου τοιοῦτοτρόπως κα-
 τατρίβονται, καὶ διατρέχουν τὴν τριγύρω ἔκτασιν, μετατο-
 πίζονται ἀδιακόπως, βάλλουν ἀγρίως ὄρυγας, πνιγόμενοι,
 ἰδρώνοντες ἐξ ἀγωνίας, ἐν θροαυδειλί' ἀπεριγρόπτῳ. Κ' αἱ
 βλασφημίαι τῶν τηροῦν τὸν αὐτὸν τύπον ἀπαράλλακτον,
 καὶ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐγκατελείφθη ἢ πολῦτιμος τοῦ λόγου
 σῦνδρομή, καὶ ἀφοῦ συνεπλάκησαν καλὰ - καλὰ, τόρα, περ-
 ρῶνται, ποῖος ἐκ τῶν δύο, νὰ καταφέρῃ τὸν ἐχθρόν — νὰ
 τὸν ἀρήσῃ.

— Ἄσε με ρέ. τὸ σταυρό σου μέσα!... Ἄσε με ρέ,
 σοῦ λέω!... Θὰ σὲ βαρέσω μωρέ, νὰ φάω τὰ κόκκαλα τῆς
 μάννης μου, θὰ σὲ βαρέσω!... Ἄσε με!...

— Ἐσὺ μορὸς θὰ βαρέσης ; . . . Τί μὲ κρατᾷς μορὸς ἀπὸ τὸ λαμποῦ ; . . . Ἀμόλα μου τὸ χέρι σὰ σοῦ βαστάει ! . . .

Καὶ ὀφθαλμοὶ προβάλλουν ἔξω τῶν κογχῶν, καὶ γλῶσσαι κρέμονται ἔξω ἐν στέλοις, καὶ γογγυσμοὶ ἀκούονται, καὶ τὴν ὠχρότητα ἐδίωξε πρὸ πολλοῦ ἢ πελιδνότης.

Ἄλλὰ, διζυμᾶς, ἔξ ἐντάσεως ὡς ἀκουσίας, ἀποσπασθεῖσα ἀκαθέκτως ἡ χεὶρ τοῦ κρατοῦντος τὴν μάχαιραν τινάσσεται, φέρεται ταχεῖα, χωρὶς νὰ ἠξεύρη καὶ ἐκεῖνη πῶς πρὸς τὸ ἀντικρὺ στήθος, καὶ ἰσχυροτέρᾳ ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀνεπιγνώτου τῆς φορᾶς, ἐμπήγεται εἰς τὴν σάρκα, κάτωθεν τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ.

— Ὦχ ! . . . ἔκαμεν ὁ ἄνθρωπος, βαθέως, μετὰ πόνου, κατακίτρινος ὡς τὸ φλωρί. Ἄϊντε μορὸς, μ' ἔφαγες ! . . .

Τὸ αἷμα ἤρχισε νὰ διαθρέγη τὰ ἐνδύματα, διέφυγε τῆς πλάτης τὸ ρεθροῦ βερ, ἔπεσε χαμαὶ, παρὰ τὸν πρότερον πεσόντα ἤδη κοῦκκον. Ἐντρομος ὁ ἄλλος ἐπὶ τῆ θέα τοῦ συμβάντος, ἔσυρε τὴν μάχαιραν, ἔκυψε καὶ ἔλαβε τὸν κοῦκκον, φαίνεται ὡς λάφυρον, καὶ φεύγων εἰς τὰ τέσσαρα εὐθὺς, ἐξηφανίσθη ἐξοπῖσω τῆς γωνίας, ἀστραπή. Ὁ τραυματίας ἔμεινε μεμονωμένος, ἔκλυε τὸ γόνυ πρὸς τὸ χῶμα, ἔβαλεν ἐπώδυνον οἰμογῆν.

— Ἐλάτε μορὸς παιδιά ! . . . Μ' ἔφαγες ὁ ἄτιμος ! . . .

Οἱ κεκρυμμένοι, βλέποντες ἓνα πλέον, μόνον καὶ πεσμένον καταγῆς, καὶ πληγωμένον, ἤρχισαν συρρέοντες, ἐξήλθον ἀπὸ τῶν θυρῶν, καὶ ἄφησαν τὰ ἀγκονάρια, προσέδραμον, τὸν περιέβαλον ἐν κύκλῳ. Δύο ἔλαβον αὐτῶν ἀπὸ τῶν μασχαλῶν, τὸν ὑπνήγειραν, τὸν ἔστησαν ἐπάνω εἰς τοὺς πόδας του, καὶ ἐβάδισαν, διευθυνόμενοι πρὸς τὰ ἔμπρός.

— Μορὸς ἔκαμα γὼ νὰ τοῦ κρατήσω τὸ χέρι σου νὰ πάρῃ ὁ διώλος ! . . ., λέγει οἰονεὶ ἀχθόμενος ἐπὶ τῶ συμβάντι εἰς τῶν προσδραμόντων.

— Μορὸς τοὺς εἶχα πιναμένα καὶ τοὺς δυὸ ἐγὼ, μὰ μοῦ ξέφυγαν ! . . ., προσθέτει ἄλλος, πλειοδοτῶν εἰς γενναῖότητα.

— Βρὸς θὰν τοῦ τὴν ἔπαιρνα ἡ γὼ τὴν κάμα, μὰ τί νὰ σοῦ κάνω ! . . ., ἀντικρούει τρίτος, ὅλοι ὑπονοοῦντες ὅτι προσεπάθησαν πάσῃ δυνάμει νὰ προλάβουν τὸ κακόν, καὶ ἀνεμίχθησαν ἐνεργῶς διὰ νὰ χωρίσουν, ἀλλ' ἄδηλον ἐκ ποίας ἀνωτέρας τύχης, ἢ ἐπέμβασις τῶν δὲν ἀπέβη τελεσφόρος. Καὶ ἐνῶ ὁ τραυματίας μεταφέρεται ὑποβασταζόμενος εἰς τὸ πλησίον φαρμακεῖον, συνεχῶς ἀνστενάζων, οἱ θεαταὶ χειρονομοῦν βιαίως ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ὑπὸ τὸ τρομαλέον

φρέγγος τοῦ φανοῦ, καὶ συζητοῦν ἐπὶ μακρὸν, μὲ παραστα-
τικά κινήματα καὶ μὲ κραυγὰς, καὶ μεγαληγοροῦν, προσπα-
θοῦντες νὰ καταπέισουν καὶ ἀλλήλους κ' ἑαυτούς, ὅτι καὶ
αὐτοὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὸν καυγᾶν. . . .

ΑΡΚΟΥΔΑ (*)

ΑΓΝΩΣΤΕ ὥρῃ τὸρᾶ νὰ κἀνῃ πῶς φυλάει οὐ τζομπάνος τὰ πρόβατα....

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, κατάμαυρη ἀρκοῦδα, νέ' ἀκόμη, λίγο μεγαλητέρ' ἀπὸ μανδρόσκυλον, ἀλλὰ κακουχημένη, ρυπαρά, ὡς κουρασμένη ἀπὸ ἀθλίαν ζωὴν, μὲ μαδημένον εἰς πολλὰ μέρη τὸ δέρμα της, μὲ τοιμπλιασμένους ὀφθαλμούς, καὶ ψωριασμένη, ὀρθίᾳ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν της, πικρὴν πειθῆνιος τὸ ξύλον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ βλάχου, τὸ περιῶν, μακρόν, φθάνον ὡς κάτω, εἰς τὴν γῆν, δίπλ' ἀναμέσον εἰς τοὺς δύο της ὄμους, τὸ κρατεῖ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, καὶ στηρίζετ' ἐπ' αὐτοῦ, ἀνακλίνουσα καὶ κάπως πλαγιάζουσα τὸ σῶμα, ὡς ν' ἀποβλέπη δῆθεν πρὸς τὸ βόσκον, πέραν, ποιμνιον· μεθ' ὅ, τὸ κατεβάζει, καὶ φέρουσ' αὐτὸ κάθετον, ὡς κλίτσαν, κάμνει βήματά τινα, κινεῖται, ὡσὰν νὰ εἶχεν ἐμπροστά της στάνην, τὴν ὁποίαν *σαλαγᾶ*...

— Χάιντε τὸρᾶ νὰ κἀνῃ πῶς ντρέπουντῆ τὰ κουρίτσια...

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, βάλλουσα λαρυγγώδη γρυλλισμόν, δίδει τὸ ξύλον καὶ ὑψώνει τὸ ἐμπροσθινὸν δεξί της πόδι, ἐκ τῶν δύο ποῦ ἐλέχουν παρ' αὐτῆ τόπον χειρῶν, σκεπάζει δι' αὐτοῦ τὰ ὄμματα, ἡμικρύπτουσα τὸ πρόσωπον, ὡς ντροπαλὴ παρθένος, νεᾶνις ποῦ συστέλλεται τὸν κόσμον, χαμηλώνει τὸ κεφάλι, φεύγει τ' αὐθάδη βλέμματα....

— Χάιντε τὸρᾶ νὰ κἀνῃ πῶς γυαλίζεται τοῦ κουρίτσι γιὰ νὰ πάη στοὺς πανηγύρι....

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, προσεγγίζει τὸ ζερβὶ της πόδι, γουβωμένον, ὡς καθρέφτην τάχα, εἰς τὸ ρύγχος της, καὶ προσποιεῖται πῶς γυαλίζετ' εἰς αὐτὸ, ἐνῶ μὲ τ' ἄλλο, τακτοποιεῖ τὰς τρίχας τοῦ μετώπου της, χαϊδεύει ἐλαφρῶς αὐτάς, φιλάρεσκος....

— Μπράβο!... Ἔλα χάιντε τὸρᾶ νὰ φιλήσῃ καὶ τοῦ χέρι....

(*) Ἐδημοσιεύθηκε στὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς 7 Φεβρουαρίου 1893.

Πλησιάζον δέ, συμφώνως με τὸ πρόσταγμα, τὸ τιθαστὸν ἀγρίμιον, δουλοπρεπῶς, τριβεί τὴν μούσῃν του ἐπάνω εἰς τὴν μαλλιαρὴν τραχείαν χεῖραν τοῦ ἀλήτου. . . .

— Μπράβο, μπράβο! . . . Χόρειψε τόρα καὶ λιουλάκι, γιὰ νὰ ἰδοῦνε ἡ κυράδες. . . .

Καὶ ἡ ἀρχοῦδα, σείουσα τὸν χαλκῆν, ὅστις περιβάλλει τὰ σαγόνια της, κλάγγάζουσα τὸν κρίκον, ὅστις διατροπῶν συνέχει τὸ ἐπάνω πρὸς τὸ κάτω χεῖλος της, κροταλίζουσα τὴν μακρὰν ἄλυσον, δι' ἣν κρατεῖ αὐτὴν δεμένην ὁ ἀφέντης της, ἀρχίζει νὰ περιγυρνᾷ τὸν κύκλον τῶν παιδιῶν. Ὁ βλάχος, μακεδὼν βλάχος, με μικρὸν καλμάκι, μόλις στηριζόμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς του, παμιμέλαιναν πυκνὴν κόμην, ἀνήμερον, ἀκανθώδη γένεια πλασιόνοντα τὴν ἠλιοκαμμένην ὄψιν του, ψηλός, φουστανελλᾶς, στεκόμενος ἐν μέσῳ, εἰς τὸ κέντρον, κρούει διὰ τῶν δακτύλων του τὸ νιέφι τοῦ βαστᾶ εἰς τὴν παλάμην του, καὶ τραγουδεῖ ἀνώμαλον καὶ ἄξεστον καὶ δύσηχον τραγοῦδι, με ξενίζοντα σκοπόν, ἀγνώστους λέξεις, ἀκατάληπτον τὴν ἔννοιαν. Κ' ἐκεῖνη, πρὸς τὸν δοῦπὸν του, προσπαθεῖ νὰ ἀριόση τὰ βήματα αὐτῆς, νὰ κινήθῃ ἐρρυθμῶς, με τὰ σκέλη ἀπλωτά, εἰς ὄρχησιν, διαγράφουσα πέριξ τοῦ βλάχου τροχιὰν κανονικὴν, χονδροειδῶς λυγίζουσα τὸ ἄκομψον κορμί της, καὶ ἀκκίζομένη κομμικῶς, πηδῶσα κάπου κάπου, καὶ μουγγρίζουσα συχνά. . . .

Εἰς τὴν μικρὴν πλατεῖαν, ἐκεῖ πέρα, κατὰ τὸ Βαθρακονῆσι, δὲν εἶνε οἱ θεαταὶ πολλοί. Τὸν κύκλον ἀπαρτιζ' εἰκοσαριὰ παιδιῶν, δεκάς τερίπου γυναικῶν προβάλλει ἐκ τῶν γύρωθεν σπητιῶν, καὶ ἀπὸ τὸ μπανάκι τοῦ εἶν' εἰς τὴν ἰωνιάν, τρεῖς - τέσσερες προσβλέπουν, καθισμένοι ἔξωθεν, ἐπάνω εἰς σκαμνιά. Ἄλλ' ὁ ἀλήτης, πρὸ μικροῦ ἐμφανισθείς, ἀπὸ στενοῦ τινός, κατεβαίνοντος τὸ πλευρὸν ἑνὸς ἐκ τῶν παρακειμένων λόφων, ἐρχόμενος μακρόθεν, βαρυνθεὶς νὰ προχωρήσῃ, ἀρκεσθεὶς πιθανῶς εἰς τούτους, ἢ ἐλπίζον ἴσως νὰ ἐλκύσῃ καὶ ἄλλους βαθμηδόν, τὸ ἔστησεν ἐκεῖ, καταμεσῆς, πρὸ μερικῶν στιγμῶν, καὶ ἄρχισε νὰ προσκαλῆ τὴν ἠθοποιὸν του τὴν τετράποδα εἰς πρόχειρον παράστασιν χοροῦ καὶ μιμικῆς. Ἐκείνη, ἐπιόμενη πρὶν κατόπιν του, βραδυπατοῦσα εἰς τὰ τέσσερα, κυττάζοντας χαμαί, ὡσὰν ν' ἀνζητοῦσε τίποτ' εἰς τὸ ἔδαφος, ὠρθώθη αἴφνης, ἐσηκώθη καὶ εἰς τὰ δύο, ἰσοσταθιῆθη ἀντιμέτωπος αὐτοῦ. Ἐτρε-

ξαν τὰ παιδιά, παίζοντα τέως ἄτακτα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἀνέβλεψαν αἱ διαλεγόμενα γειτόνισσαι, οἱ πίνοντες εἰς τὸ τραπέζι τοῦ μπακάλικου ἔστρεψάν τὸ κεφάλι. Καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ Ὑμηττοῦ, ὃν βάφ' ἡ δειλὴ μὲ τὰ ροδινώτερα τῆς χροῖματα, παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ξηροῦ πλησίον ρεύματος, εἰς τὴν ἑσχατιὰν αὐτῆς τῆς πόλεως, ὁ αὐτοσχέδιος θεατρῶνης ἐξεγείρει τοὺς ἠχοὺς τῆς συνοικίας, μὲ τ' ἀήθη του προστάγματα, χάριν τοῦ πρωτοτύπου του θεάματος. Καὶ τὰ προστάγματα αὐτά, θέλον — μὴ θέλον, φιλοτιμεῖται τὸ ἀγοῆμιον νὰ ἐκτελῇ, συμμορφούμενον μὲ τῆς γνωρίμου του φωνῆς τοὺς τόνους, καὶ ταυτίζον τὰς κινήσεις, καὶ τὰς στάσεις, καὶ τὰ ἄλλα του διαβήματα, πρὸς τὴν μαντευομένην ἔννοιάν των.

— Χαίντε ὦρὲ τώρα νὰ κἀνὴ πῶς καμζρόνει τοῦ νύφη κ' οὐ γαιμπρός. . . .

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, ρίχνει κάτω παρνευθὺς τὰ μοῦτρα της, σταυροθετεῖ τὰ χέρια, προσλαμβάν' ἦθος εὐπρεπὲς καὶ σοβαρὸν, γέροντας τὸν λαιμὸν καὶ μισοκλείνοντας τὰ μάτια. . .

— Χαίντε τὸρζ νὰ κἀνὴ πῶς ζυμόνει τοῦ νοικοκυρὰ νὰ φκιάση ψωμί νὰ φᾶνε στοῦ σπῆτι. . .

Καὶ ἡ ἀρκοῦδ' ἀρχίζει ν' ἀνεβοκατεβάξῃ τῆς χεροῦκλες της, μ' ὀρμήν, ὡς νὰ τῆς χών' εἰς σκάφην μέσα, καὶ ν' ἀνακινή τὴν πλεύσαν εἰς τὸ νερὸ λευκὴν πλαδαρὰν ζύμην. . .

— Ἄϊντε τώρα νὰ χορέψῃ πάλε καμζόσο. . . .

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, ἐπαναλαμβάνει τὸν ὀρχηστικὸν της γῦρον, νὰ συστρέφεται, καὶ νὰ κτυπᾷ τὰ πόδια εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ σαλτάρῃ, καὶ νὰ κορδακίξῃ, καὶ νὰ χαριεντίζεται. . .

— Χαί γλήγουρα λιγάκι ! . . .

Καὶ τριγκινίζει, συρομέν' ἡ ἄλυσος, ἀπότομα, ἐλκύουσα σκληρῶς τὸν κρῖνον τῶν χειλέων της. Ἡ δὲ ἀρκοῦδα, πρόθυμος, ὑπακούουσα, ἐπιταχύνει τὸν χορὸν της, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος θρονεῖ μὲ δύνανται τὸ ντέφι του. . . .

Θὰ τὴν συνέλθεν, ἀνμφιβόλως, ἀρκοδόπουλον μικρὸν, ἀρτίποκον, εἰς καμμίαν φάραγγα τοῦ Πίνδου, τῆς Ροδόπης, νεβρὸν πλήρη ἀγριότητος καὶ ρώμης, γεμάτον ἀπὸ τὸν ἀκάθεκτον χυμὸν ζωῆς θηριώδους, γεννημένον ἀποκάτω ἀπὸ τὸ φύλλωμα καμμιᾶς γηραιᾶς ὄξιας ἢ κανενὸς γιγαντίου γράβου, μέσα εἰς τῶν δασῶν τὰ μαῦρα βάθη, δίπλα εἰς τὴν φοβερὰν βοήν τοῦ προαφρόεντος χειμῶρου, νύκτα τινά,

τρικυμιώδη, ὑπὸ τὴν χιονώδη τοῦ βορρᾶ πνοήν, καὶ ὑπὸ
 τὴν ἀμυδρὰν λάμψιν τῶν ἀστέρων, μαστιζομένων ὑπὸ τῆς
 καταγίδος. Θὰ ἐκαιροφυλάκτησε βεβαίως, κάποιαν στιγ-
 μὴν, καθ' ἣν θὰ ἔλειπεν ἡ μάννα, ὁ πατήρ του, πρὸς ἀν-
 ζήτησιν βορᾶς, ἀνύποπτοι, θὰ τὸ εἶχαν ἀφήσῃ μόνον, ἔρη-
 μον, ἐμπιστευμένον εἰς τὴν ἀγκαλὴν τῆς μητρὸς φύσεως,
 χωμένον εἰς τὸν ἴσκιον τῆς φωλῆς του, καὶ περιμένον νὰ
 γυρίσουν. Καὶ ἀπὸ ἡμερῶν κατασκοπεύων, ἐνεδρεύων μετὰ
 προσοχῆς, ζῆμα τὸ ἠῦρεν ἔτσι, ἐκατάλαβε πῶς ἦτον ἐγκατα-
 λευμένον, καὶ ἀνυπεράσπιστον, θενὰ ἔτρεξεν ἀμέσως, θὰ ἐ-
 χώθ' εἰς τὴν μονίαν του, θὰ τὸ ἐτύλιξε διακμᾶς εἰς τὸ κα-
 πότον του, θὰ τὸ ἐξάλισε, θὰ τὸ ἐτύφλωσε, καὶ θὰ τὸ ἄρ-
 παξεν αἰφνίδια, σπαράζον, σαστισμένον, ἀνίκανον ν' ἀντι-
 σταθῇ κατὰ τῆς βδελυρᾶς δυνάμεως τοῦ δόλου, πρὸς τῆς
 ἀπάτης τὴν τεχνικὴν ἔφοδον. Ἡ, ἀφοῦ ἄφησε κ' ἐπέρασαν
 μῆνες τινὲς ἀπὸ τὴν γέννησίν του, μόλις ἄρχισε νὰ μεγαλώ-
 νη, θὰ τοῦ ἔστησε παγίδα ἴσως, ἐκεῖ κάποιον, εἰς τὴν κρύπτην
 του κοντά, δοκάναν μὲ προβάτου κρέας, κ' ἐξέλθον διὰ νὰ
 σκιρτήσῃ εἰς τὰ χόρτα, νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἰσχὺν τῶν νέων
 νεύρων του, ἐλκυσθὲν ἐκ τῆς ὀσμῆς, θενὰ τὸ ἔπιασε τὸ ἄ-
 μαθον, μάτην ἐγεῖρον τὴν ἠχὴ τῆς λαγκαδιᾶς μὲ τὰς ἐκ-
 πλήκτους ὠρυγᾶς του. Καὶ ἀφοῦ ἄπαξ ἔγινε τοιουτοτρόπως
 κύριός του, θὰ τὸ μετέφερον εἰς τὴν οἰκτροῦν του κατοικίαν,
 εἰς τὴν ἀχυρόπλεκτον καλύβαν του, καὶ θὰ τοῦ ἔκοψε τὰ νύ-
 χια τ' ἀνυπόμονα νὰ ἐμπαχθοῦν εἰς σάρκα, θὰ ξεροζῶσε
 τὰ δόντια του, ἅτινα κνίξει ἀπὸ τόρα αἵματος ἢ ὄρεξις, θὰ
 τοῦ ἐτρόπησε τὰ χεῖλη, διὰ νὰ περάσῃ μετὰ τὸν κρίζον,
 θὰ ἐδέσμευσε μὲ τὸν χαλκὸν τὸ ρύγχος του, θὰ ἤρμοσε τὴν
 πλυσσον, ὄπλα φυλακτικὰ τῆς ἀνδρείας του, δειλῆς πρὸς ἀ-
 σφάλειάν του πονηρίας μηχανεύματα. Καὶ ἀφοῦ ἔτσι ἐσι-
 γούρειψε τὸ ὄθλον περὶ του, θὲν' ἀπέμεινε ζῶν ἔκτοτε μ-
 ζὶ του, θὰ τὸ ἐκράτησε καιρὸν συγκυλιόμενον ὅπως αὐτὸς
 ἐντὸς τῆς βρώμας τῆς δυσώδους τρώγλης του, θὰ τοῦ ἐ-
 κόλλησε τὴν λέραν τοῦ κορμοῦ του, θενὰ τοῦ μετέδωκε τῆς
 ψεῖρες του, καὶ θενὰ ἤρχισε διὰ τῆς τείνας, διὰ τῆς δίψας,
 διὰ τοῦ ξύλου, διὰ τοῦ φόβου, διὰ τῆς βίας, τῆς πειθοῦς
 καὶ τῆς ἀνάγκης, τυραννῶν αὐτὸ, παιδαγωγῶν ἀχρείως εἰς
 τοιαῦτα παίγνια, πρὸς τέρψιν μέλλουσιν τῶν ὄχλων. Ἀφοῦ
 δὲ τὸ ἐγίνυνασε καλὰ - καλὰ, ἀφοῦ κατέπνιξε βραδέως βιθ-
 μηδὸν ἐντὸς του πᾶν γενναῖον ἔνστικτον, ἀφοῦ τὸ ἔκαμε
 ληυῶν, ἀπόζον, ὀκνηρὸν τετράποδον, ἐκνευρισμένον κατοικί-
 κίδιον, ἀφοῦ τὸ ἐκατάντησε τῶν φαύλων ἐπιθημιῶν του ὄρ-

γανον τυφλόν, μέσον άσυνείδητον, χωρίς υπερηφάνειαν, χωρίς θέλησιν, θά τὸ ἐπὶ τὸ χαλινάρι, καὶ τὸ σέρνει τόρα δοῦλον, στήν σκλαβιάν ἀνατρεφέν, τὸ γεννημένον νὰ πλυνᾷτ' ἀδέσμευτον, ἐλεύθερον, ἀνὰ τῶν ράχεων τὰ ὕψη, εἰς ρεμματιές καὶ εἰς χαράδρας κ' εἰς δρυμούς, ἀκολουθοῦν αὐτὸν ἀνὰ τ' ἀκάθαρτα σοκάκια τῶν πόλεων, ἀνὰ τὰς συνοικίας τῶν χωρίων, ὡς χειρόηθος μαῖμοῦ, διὰ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν θαναματουργόν του ἱκανότητα. Κ' ἐλεεινόν, ταπεινωμένον, δεμιαλέον, ἄστονον, ὑπεῖκον εἰς τοὺς ραβδισμούς, εἰς τὰς στερήσεις καὶ εἰς τὴν συνήθειαν, αὐτό, γυρίζει μετ' αὐτοῦ, χορεύει, ὑποκρίνεται, χειροφιλεῖ, δέρεται, γουλλίζει. . .

— Χαίντε τόρα νὰ κάνη πῶς φυλάει οὐ δραγάτης τὰ σταφύλια ποῦ πᾶνε νὰ κλέψ'νε. . .

Καὶ ἡ ἀκοῦδα, κάθεται τοῦ κ. . . βάζει πάλιν στὴ ράχη της τὸ ξύλον, διαμπερὲς, πλάγιον, ὡς τουφέκι, ἀκουμπᾷ τὴ μιά του ἄκραν χάμω, τὸ χουφτιάζει ἀπ' τὸ ἄνω κ' ἀπ' τὸ κάτω μέρος, κ' ἀγναντεύει, ὡς ἀπὸ τσαρδάκαν ὑψηλὴν, μακράν. . .

— Χαίντε τόρα νὰ κάνη πῶς σημαδεύει τοὺς κλέφτες. . .

Καὶ ἡ ἀκοῦδα, φέρονει τὸ τουφέκι της τὸ ξύλινον ἐμπρός, καὶ τὸ εὐθύνει ὀριζόντιον, τὸ στηρίζει ἐπὶ τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ γόνατος, παρὰ τὴν ῥίζαν τῆς μασγάλης, κρατοῦσ' αὐτὸ διὰ τῶν χειρῶν, ἐν στάσει σκοπευτοῦ, ἐτοίμου νὰ πυροβολήσῃ. . .

— Χαίντε τόρα νὰ κάνη πῶς ἀγαπιέτη τοῦ ἀντρόγυνου. . .

Καὶ ἡ ἀκοῦδα, ὠσθωμένη, ἐξαπλόνει τὸν θραχίονα, ὡσάν νὰ θέλῃ ν' ἀγκαλιάσῃ, νὰ ζητῇ νὰ περιβάλλῃ μέσῃν ὑποτιθευμένην πρὸ αὐτῆς, ἐρωτικῶς. . .

— Χόσσεψε καλά, μοσὴ. . .

Κ' ἐπισειούμενον τὸ ῥόπαλον, ἐξαίφνης, ἀπειλεῖ αὐτήν, ἀνόσεξον ὀλίγον δειχνομένην. . .

Χόσσεψε καλά, τολαίτωση ἀκοῦδα, γόσσεψε καλά, διὰ νὰ μὴ μωπῶν λακτισμοὺς ἢ πεινῶς σου! Χόσσεψε γούνοσα καὶ γόσσεψε θεουά, διὰ νὰ μὴ σοῦ ἀογάσουν τὸ τουάσοι ἢ φυλιές! Χόσσεψε τεγνιὰ καὶ γόσσεψ' εἰθιμια, διότι τὸ βοάδν, μέσα εἰς τὴν πνιγηράν σας τρύπαν, ὅπου ἄγγεται τὸ στῆ-

θος σου, δὲν θὰ βρεθῆ ὅτε κὰν ἓνα κόκκαλον νὰ γλύψῃς !
 Χόρειφε ποικιλότροπα, διότι θὰ δεθῆς σκληρότερα, καὶ ἰσχυ-
 ρότερα θὰ σφίξῃ ὁ κημὸς τὴν μύτην σου ! Χόρειψ' ἀρκοῦ-
 δα, χόρειφε, διὰ νὰ γελάσουν οἱ διαβάται πού περνοῦν !
 Χόρειψ' ἀρκοῦδα, χόρειφε, διὰ νὰ σὲ ἴδουν ἢ κυράδες τοῦ
 μεμακρυσμένου μαχαλᾶ, τοῦ σὲ κυττάζουν ἀπ' τὰς θύρας,
 ἀπὸ τὰ παράθυρα, καὶ μειδιοῦν μὲ τὰ παράξενά σου τὰ
 καμώματα ! Χόρειψ' ἀρκοῦδα, χόρειφε, διὰ νὰ διασκεδάσουν
 τὰ παιδόπουλα, ὅπου πολιορκιοῦν τὸν βλάχον καὶ τὴν ὀρη-
 στρίδα του, φαειρὰ διὰ τὸ σπάνιον φαινόμενον, καὶ ὅπου
 σὲ βλέπουν ἐκπληκτα, καὶ σὲ περιεργάζονται καὶ σὲ θαυμά-
 ζουν, καὶ σ' ἐμπάιζουν καὶ χοροπηδοῦν τριγύρω σου καὶ αὐ-
 τὰ, καὶ προσεγγίζουσιν ὅσον δύνανται, καὶ ποῦ - καὶ ποῦ ἐπι-
 χειροῦν ν' ἀδραῖζον τριχες ἀφριδιῶς καὶ βιαίως ἀπὸ τὴν
 μαύρην σου προβίαν, καθὼς διαβαίνειξ ἔμπροσθέν των !
 Καὶ ἂν ἀπὸ τὰ μάτια τὰ μικρά σου, κάποτε, τὰ θαμβωμέ-
 να, στιγμιαῖον ὄνειρον ἀποστασίας διελαύνει, συλλογίσου,
 ὅτι ὑπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἄλλαι ἀλυσίδες, καὶ χον-
 δρότεραι ! Καὶ ἂν, ἐνίοτε, τὸ βλέμμα τὸ καμμένο σου, μ' ἔ-
 ρωτα προσηλοῦται εἰς τοῦ ἀντικρῦ βουνοῦ τὰ πλάτη, σκέψου
 πῶς πρὶν νὰ κάμῃς κ' ἔν' ἀκόμη βῆμζ δι' ἐκεῖ, περισσότερ'
 ἀπὸ μίαν θενὰ εἶν' αἱ ράβδοι ποῦ θὰ σοῦ συντρίβουν τὰ
 πλευρά ! Καὶ ἂν ἀπὸ τὸν σκοτισμένον νοῦν σου, καὶ τ' ἀ-
 σφυκτικῶντα στέρνα σου, καὶ τὴν ψυχὴν σου τὴν βασανισμέ-
 νην, πόθος περναῖ, ἀνάμνησις, ἐπιθυμία, μάταιον ὀρμέμφυ-
 τον, ὦ, ἐνθυμήσου πῶς δὲν ἔχεις πλέον οὔτε νύχια κοπτερά,
 οὔτε ὀξεῖς ὀδόντας, οὔτε μῦς ἀδρούς, οὔτε ἀλκὴν πνευμιό-
 των, οὔτε σφρίγος αἵματος !

— Χάιντε τώρα νὰ χαιρετίση τοὺς ἀφεντάδες . . .

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, ὑψώνει πρὸς τὸ κούτελον τὸ χέρι, κάμνει
 τὸ σχῆμα, εὐσεβάστως, ὡς στρατιώτης . . .

— Χάιντε τώρα νὰ κἀνῃ πῶς φιλάγουνητὴ ἢ γυναίκα γιὰ
 νὰ μὴν τῆς μυρσίσ' οὐ ἥλιος . . .

Καὶ ἡ ἀρκοῦδα, συγκάμπει τὸν ἀγκῶνα παρευθὺς, κα-
 λύπτει δι' αὐτοῦ τὴν μούρην τῆς, προσπαθεῖ ν' ἀντικρούσῃ
 οὕτω πῶς τὸ φῶς, νὰ γλυτώσῃ τὰς ἀκτῖνας τοῦ καυστικῆ
 ἄστρου, ὧν ἡ φλόγα τὴν φοβίξει . . .

— Χάιντε τώρα νὰ κἀνῃ πῶς κοιμᾶται οὐ γέρος μὲ τὴ
 γρηά . . .

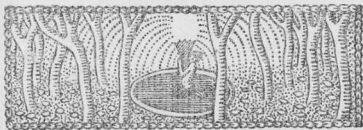
Καὶ ἡ ἀρχοῦδα ἐξαπλόνει· εἰς τὸ γῶμα, καὶ κυλιέτ' ἐπ' αὐτοῦ, τείνουσα τοὺς πόδας της, ἀνάσκελα, μὲ τὴν ράχην καταγῆς, κινουῖσα τοὺς ὀπισθοὺς μηρούς της εἰς ἀσελγῆ σχήματα. Ὅταν δ' ἐγείρεται ὀρθή, ἐκ νέου, ἐπὶ τῆς δορᾶς τῆς μελανῆς της, ἄσπρη κηλὶς πλατεῖα σκόνης ἐκτυποῦται. Κ' ἔτσι, ὁ ἀλήτης, δίδει τὸ ντέφι πρὸς αὐτήν, διὰ νὰ γυρίσῃ ἐπὶ ἄγραν πενταζῶν. Ἄλλ' ἡ κυράδες δὲν δεικνύουν καὶ μεγάλην προθυμίαν, κάνουν ὅτι δὲν προσέχουν διόλου τὸν ἀλλόκοτον ἐπαίτην, ἀποφεύγουν νὰ τοῦ ρίψουν ἀμοιβήν. Μόνον δὲ τρεῖς — ἢ τέσσερες ἐπιτυγχάνει νὰ μαζεύσῃ, τῆς ὁποῖες παρουσιάζ' εἰς τὸν ἀφέντην της, κ' ἐκεῖνος ἐν στιγμῇ τῆς χῶν' εἰς τὸ ταγάρι του, μεμψήμοιρος.

— Μὰ δὲν τῆ χόρευες καλά... λέγει δικαιολογουμένη πρὸς αὐτὸν μία χονδρή.

— Δὲ χόρευ' καλά, δὲ λές ποῦ δὲ θές νὰ δώσ'ς !... .., ἀποκρίνεται ὁ βλάχος θυμωδῶς.

Καὶ δυσάρεστημένος, ὁ ἀλήτης, ἔλκει ἐκ τοῦ χαλινοῦ τὸ ζῶον του, κ' νειτ' εἰς ἀναχώρησιν. Καὶ μελαγχολικόν, βαρῦθυμον, μὲ ἕφρος ἀνιῶν, τετραποδίζον πάλιν, ἀκριβῶς ὅπως ἕνας μολοσσός, λειψόθριξ, κολοβός, θαίνει τὸ ἀρχοῦδῶν του ἐξοπίσω του, σκῦθον τὴν κεφαλὴν, ἀργὰ βαδίζον, μὲ τὴν πλατεῖαν ἄσπρην του κηλίδα εἰς τὰ νῶτα, στρογγυλὴν διαγορφομένην στὸ τομάρι του. Καὶ καθὼς θαίνει ἔτσι, λέγεις πῶς πράγματ' ἴσως συλλογίζεται, ὅτι ἐὰν δὲν ἦτον ἡ κτηραμένη αὐτῆ ἄλυσος καὶ ὁ κλοιὸς ὁ ἀπεχθής, καὶ ὁ φρικτὸς ὁ κρῖκος, θεν' ἀπετίνασσε μὲ ἕνα μόνον τῆς σιαγόνος κτύπημα τὸν μισητὸν ἀλήτην, θὰ ἐσκόρπιζε τὸν συρφετὸν τῶν παρεστώτων, καὶ θεν' ἔφευγ' ἔκφρον, ὠρούμενον, πρὸς τῶν ἀγρῶν τὴν ἔκτασιν. Ἄλλ' ὁ χαλκῆς τοῦ σφίγγει πάντα στερεῶς τὰς σιαγόνας, ὁ κρῖκος δυνατὰ συνέχει τὸ ὄξύ του οὐγγος κλειδωμένον, καὶ ἡ σιδηρᾶ του ἄλυσος, τραχεῖα, τὸ τραβᾶ, καὶ ἄτολμον, οὐτιδανόν, νυστάζον, προστρίβεται εἰς τὰς κνήμας τοῦ ἀνθρώπου, προχωροῦν, ἐνῶ τῶν παδαρίων ὁ σωρός ἠγεῖται κ' ἔπεται, ἐξαγγέλλων ἀνὰ τὴν συνοικίαν τοῦ ἐξευτελισμένου θηρίου τὴν διατόμπευσιν...

ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ (*)

ΤΡΕΙΣ μετὰ τὰ μεσάνυκτα, καὶ ἡ πλατεῖα τῆς Ὀμο-
νοίας εἶνε ἔρημος. Ἀπὸ τῶν γύρω δρόμων, μεγά-
λαι πνοαὶ ἀνέμου, εἰσβάλλουν ἐκ τῶν γωνιῶν, συρί-
ζουσι, σαρόνουν τὸ ἔδαφος στροφαί, συσποῦν τὴν κόμην
τῶν ὑψηλῶν δένδρων τῆς, σηκώνουν εἰς σύννεφα τὴν σκό-
νην. Ἐπάνω, εἰς τὸν καταξώστερον οὐρανόν, μεταξὺ βορ-
ρᾶ καὶ ἀνατολῆς, πλησιφαῆς λάμπει ἡ σελήνη· κ' εἰς τὸ
πλάγι τῆς, ὀλίγο παρξάτω, φέγγει ἓν ἄστρον, ὡς λευκὸς
ἀκόλουθος, ἀνασύρων νομίζεις τὴν ἄκραν τῆς θείας ἐσθῆ-
τος τῆς· ἐνῶ πρὸς τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τοῦ στερεώματος τὸ
κέντρον, ὡς παμμεγέθης ἀργυροῦς ἥλος, συνέχων τὴν ἀ-
πέραντον κυκλῆν ὁδόνην, ἓν ἄλλο ἄστρον ἐξαστραπτει. Τὰ
πέριξ οἰκήματα, βοθά, — προάθυρα κλειστά, πόρτες σφα-
λισμέναις —, ἐγείρουν ἀμαυρὰς τὰς ὄψεις των. Ἐνα πρὸς
ἓν, θαμνηδόν, τὰ μαγαζεῖα, τὰ καφφενεῖα ποῦ τὴν περι-
βάλλουν, ἀδεισαν ἀπὸ τοὺς θαμῶνας των, εἶδαν νὰ λιγο-
στεύ' ἡ θορυβώδη· κινήσις, ἡ ζωὴ ποῦ τὰ ἐγέμιξε, ἡσύχα-
σαν, ἐβριθίσθησαν εἰς τὴν σιγὴν καὶ εἰς τὸ σκοτός· δύο κα-
πνοποιεῖα μόνον, ἄγουρνα, πλάι - πλάι, εἰς τὸ πρὸς τὴν ὁ-
δὸν Σταδίου ἄκρον τῆς, ρίχνουν ἐπὶ τὸ πεζοδρόμιον κάτω-
στρον τὸ φῶς τῶν δύο στρογγυλῶν λαμπτήρων των· καὶ πέ-
ραν, πρὸς τὸ βάθος τῆς, διὰ τῶν φύλλων, ὀπισθεν τῶν δέν-
δρων, τὸ ἓν ἐκ τῶν μεγάλων καφφενείων τῆς, διακρίνετ' ἡ-
μιφώτιστον, ὡς μυστηριώδες ἄντρον, ὅπου οἱ σωροὶ τῶν
καρεγλῶν ὑφαῦντ' εἰς παρξδόξους, τερατώδεις λόφους πρὸς

(*) Ἐδημοσιεύθη σὴν «Ἀζρόπολιν» τῆς 16 Μαΐου 1893.

τὴν ὄροφὴν, κ' ἕνας ὑπηρετῆς, νυσταλέος, αἶρων κολοσσαίαν ποταβοῦραν, ξετινάσσει τὰ κενὰ τραπέζια. Ἐξω τῆς «Ἡθης», μόλις πρὸ μικροῦ, ἡ πλανοδία μουσική, ἡ μισθωμένη διὰ τὰ τέρη τούς ζυθοποτοῦντας, ἔλαυσε τὰ σπαράτη τὴν Τραβιάταν, τὸ ἰσπανικόν, τὸ τραγοῦδι τοῦ Στραβογιώργη· καὶ τὰ γκαρσόνια, πηγαίνοντα, μεταφέρουν τὰ καθίσματα, εἰσάγουν τοὺς ξυλίνοὺς καναπέδες, παίρνουν τ' ἀπομείναντα ποτήρια, σκουπίζουν ἀπὸ χάμω τ' ἀποσίγαρον, τῶν φρυστικιῶν τὰ φλούδια, τῶν ποδῶν τὰ ἴχνη, τὰ φτυσίματα, ὄλην τὴν βρωμάν ποῦ ἀφίνει πίσω τῆς πληθὺς ἀνθρώπων συνελθόντων διὰ τὰ ἰδωθοῦν, τὰ ξαπλωθοῦν, τὰ πιοῦν, τὰ φλυαρήσουν. Τρία - τέσσαρ' ἀμάξια, στέκονται πρὸ αὐτῆς, βραδύναντα, περιμένοντα κανέναν πάρορον διαβάτην, μὲ τ' ἄλογά των κουρασμένα, μισοκοιμώμενα ὀρθά, θαμπά, μισοσβυσμένα τὰ φανάρια των, τοὺς δύο ἀμαξιάδες κάτω, ἀκουμπισμένους εἰς τὸν τοῖχον, ὀμιλοῦντας μὲ τοὺς ὑπηρετάς, ξαπλωμένον ὑψηλά, ἐπὶ τοῦ ἔδωλιου του, τὸν ἄλλον, καὶ ρογαζίζοντα, ἐνῶ ὁ τέταρτος, ἐπὶ τοῦ ἔδωλιου του κ' αὐτός, ξάπλα ἐπίσης, στηρίζει εἰς τὸ χέρι τὸ κεφάλι του, καὶ ὡς εἰς ρέμβην ἀφεμιένος, μουρμουρίζει σιγανά, διακεκομμένα, ὡς θανακάλημα θὰ ἔλεγε, χυδαῖον ἀθηναϊκὸν τραγοῦδι, ἀλλοκότως ἀντηχοῦν ἐν τῇ νυκτί :

* — Τί νὰν τοῦ χάμω τοῦ μικροῦ
Ποῦ εἶνε μικρὸ καὶ κλείει, ὦχ ! . . . —

Ἀντίχου δὲ, ὑπὸ τὸ φέγγος τ' οὐρανοῦ, ἀγρυπνοῦν κ' αὐτὸ, καὶ φωτισμένον, ὀρθόνεται τὸ κίοςκι, ὡς λευκὸν κουβούκλιον ἐβραϊκῆς συναγωγῆς· καὶ ἀπὸ μέσα, πιάτων ὄλον τὸν στενὸν χώρον του, καθήμενος εἰς τὴν καρέγλαν του, κοιμᾷτ' ὁ πωλητῆς του, μπρουμουτισμένος ἐπὶ τῆς θυρίδος του, τῆς ὑελοφράκτου, οὕτως ὥστε τὰ κρούβειτ' ἐντελῶς τὸ πρόσωπόν του μεταξὺ τῶν βραχιόνων του, τὰ φαίνεται δὲ μόν' ἡ κορυφή του προεξέχουσα, τῆς κεφαλῆς του ἢ δασεῖα τρίχωσις, ὡς μία τούφα μαλλίων μαύρων κολημένη εἰς τὸ τζάμι. Ψυχὴ ἄλλη ἐπ' αὐτῆς, ψυχὴ εἰς τοὺς πέριξ δρόμους. Φαιοὶ κ' εὐθεῖς, οἱ τηλεγραφικοὶ στύλοι, φεύγουν κατὰ μῆκος τῆς. Ὁξέα, ὑπερύψηλα τὰ τέσσαρα κοντάρια τοῦ ἠλεκτρικοῦ, σβυστά, φρουροῦν τὰς τέσσαρας πλευράς τῆς, παμμεγέθη. Ἄφωτα τὰ γκάζ, τυφλά ἐπίσης, ὡς σβεσθέντ' ἀπὸ τὸν ἄνεμον, τὴν τριγυρίζουν πανταχόθεν. Ἐλεύθερος ὁ ἄργυρος τῶν ἄστρον, τῆς σελήνης, μονοκρά-

τωρ, πέφτει ἐπ' αὐτήν, ἀπλόνεται, λαμπρός. Σκορπισμέν' ἀνά τὴν ἔκτασιν, πλέοντα εἰς τὸ φῶς, τὰ θρανία ὀποδ χρησιμεύουν πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν εἰς αὐτὴν φοιτῶντων, γυμνά ἀνθρώπων, μαστιγόνονται ἀγρίως ἀπὸ τὴν βιαιότητα τῆς σκόνης. Ἄλλ' εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν, κοντὰ εἰς τὴν ἐξέδραν, ὀπου παῖς ἢ μουσική, ὑπὸ μίαν τῶν συστάδων τῶν σκοτεινῶν θάμνων, οἵτινες ζοφοῦν τὸ κέντρον τῆς, στὸν ἴσκιον, φαίνονται δύο συγκαθήμενοι. Ὁ πρῶτος ὑψηλὸς ἀνὴρ, με μαύρην γενειάδα, καταπίπτουσιν ἐπὶ τοῦ στήθους του, εὐρύκωτος, εὐρύστερος, με πρόσωπον μισοκρυμμένον ὑπὸ τὸ πλατὺ καπέλλον του, ὀξῶδη ράβδον ἀνά χεῖρας, κατέχει τὴ μίαν ἄκρην τοῦ θρανίου, ἐστραμμένος πρὸς τὸν ἄλλον καὶ ὁ δεύτερος, μικρὸς λουστρός, ὡσεὶ δεκαετής, με τὸ κασκέττον του σκεπάζον τὴν εὐειδῆ ὄψιν του, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὸν πρῶτον, κατέχει τὴν ἑτέραν. Σιωπηλοί, κάθοντ' ἔτσι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, πρὸ ὄρας ἤδη, μὴ μετακινούμενοι, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν νύκτα καὶ τὴν σκόνην μόνον, κάπου - κάπου, ὁ ἀνὴρ, βαιῶς, ρίχνει δύο - τρεῖς λέξεις, ὡσανεὶ μονοσυλλάβους ἐρωτήσεις, μασσωμένας μεταξὺ τῶν μζύρων του γενειῶν καὶ ὁ μικρὸς λουστρός, δίχως νὰ γυρίσῃ, ἀπαντᾷ ὁμοίως, μονοσύλλαβα ἐπίσης, σιγαλά. Ὁ ἄνεμος φυσᾷ, πάντοτε σφοδρός, διελύνων τὴν πλατεῖαν μετ' ὀργῆς, ἀναστατώνων τὰ φυλλώματα, ἀπειλῶν νὰ καταρρίψῃ, τρίζοντας, τοὺς στύλους τῶν φανῶν, τοῦ τῆλεγράφου, ἀνεγείρων πρὸς τὸν οὐρανὸν κονιορτοῦ σίφωνα. Κ' ἐκεῖ κάτω, εἰς κάποιαν ἐκ τῶν γωνιῶν, ἓνα παρῶθυρον, ἀνοικτὸν λησιμονηθέν, παραφερόμενον ὑπὸ τοῦ βιαίου ρεύματος, δέρνει τὸ σπῆτι θηριωδῶς, βροντᾷ λυσσωδῶς κατὰ τοῦ τοίχου, ἔκφρον καὶ βαρὺ, ὡσάν νὰ ἤθελε νὰ συγκλονίσῃ τὴν πλάσιν. . . .

— Κουλούουρια ζ. . . στάάα !. . ., ἤχησε φωνή, σκια ἐνεφανίσθη, παρὰ τοῦ καφρανεῖου τὸ ἡμίφως, ἐν μέσῳ τοῦ σκονοστροβίλου, κρατοῦσα μέγαν πίνακα ἐπικεφαλῆς, τρίποδα εἰς χεῖρας.

— Κουλούουρια !. . . . Ἐδῶ !. . . , ἐφώνηξε διαβάτης, ἀνεβαίνων ἐκ τῆς λεωφόρου Πειραιῶς, φθασμένος ἔξω τοῦ «Μεγάλου Ἀλεξάνδρου», κ' ἐξακολουθῶν νὰ βηματίζει.

— Κουλούουριαα !. . . καῖνε. . . ἐφτύύύς !. . . , ἀπήντησε ἡ πρώτη τῶν φωνῶν, ἀπὸ τοῦ καφρανεῖ τὸ μέρος, κ' ἡ σκια διευθύνθη, τρέχουσα, ἀήθης διαγραφομένη ἐπὶ τοῦ ἑδάφους, ὡς ἐκτόπου φανταστικοῦ ὄντος ἄλλομένου, μετὸν μέγαν πίνακά της στὸ κεφάλι καὶ τὸν τρίποδα στά χέ-

ρια, πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἦλθ' ἢ πρόσκλησις. Μετ' ὀλίγον συνητήθη μὲ τὴν ἄλλην, ἔβαλε τὸν τρίπου καταγῆς, ἀπέθεσ' ἐπ' αὐτοῦ τὸν πίνακα. Ὁ διαβάτης ἔψαξ' εἰς τὴν τσέπην του, ἔρριξε πρὸς αὐτὸν μίαν πεντάραν, ἐπῆρε τὸ κουλούρι του, ἐστράφη καὶ ἔχάθ' εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Ὁ κουλουράς ἔβαλε πάλι στὸ κεφάλι του τὸν πίνακα, ἐσήκωσ' εἰς τὰ χέριζ του τὸν τρίποδα, καὶ ἤρχισε νὰ βζίνη πρὸς τὰ πρόσω. Ἐβάδις' ἔτι βήματά τινα ἐπὶ τοῦ δρόμου, ἀνέβηκ' ἔπειτα ἐπὶ τοῦ στρογγυλοῦ περιωροῦ τῆς πλατείας, ἐπροχώρησε ὀλίγο, ἐσταμάτησε κατόπιν, βλέπων κύκλω. Προέβη πάλιν μεταποῦτο, ἔκαμε ἀκόμη βήματα καμπόσα, ἐσταμάτησεν ἐκ νέου, ξαναεἶδε. Δις ἢ τρις, ὁμοίως, ἤρθρωσεν αὐτίς τὴν κραυγὴν του.

— Ζ...στάάα κουλούουρια!... Κουλούουρια!... Κζιζίνειε!... — Τέλος, ἔφθασε πρὸ τῆς «Ἡθης», διέβη τὸ διάζωμα, ἀνεφώνησε καὶ πάλιν, καὶ ἐστάθη, λίγο παραπέρα ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας καὶ τοὺς ἀμαξάδες, ὄρθιος καὶ ἀκίνητος.

— Θὰ σὰ πάρη μωρὸ ὁ ἀγέρας!..., ἔκαμε πρὸς αὐτὸν ἓνα γκαρσόνι, ἀποφέρον ἓνα σιδερένιο τραπεζάκι, καθὼς διέβαιν' ἔμπροσθέν του.

— ...ἐν τὰ παίρνει... ἀπεκρίθη ὁ κουλουροπόλης, λαρυγγωδῶς καὶ βᾶρυθύμως.

— Μπράφ! . μπράφ! . μπράφ! . . ., ἐβρόντησε, ὡς εἰς ἀντάπαν ἄνθρωπον, τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, δεινῶς, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς πλατείας. Καὶ πνοὴ ἀνέμου ἰσχυρὰ εἰσώρησεν, ἐκυλινδήθη παταγοῦσα, ἔγυρε τὰς κορυφὰς τῶν κυπαρίσσιων, συνεθόλωσε τὰ πάντα. Ὁ κουλουράς ὑπέστη τὴν ἔφοδον γενναίως, ἔκαμε στροφὰς τινὰς διὰ νὰ τηρήσῃ τὴν ἰσορροπίαν, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ συννέφου ἀβλαβής. Ἀλλά, παρατηρῶν τὸν κίνδυνον καὶ αὐτός, κατέλιπε τὸν ὄμιλον, ἐτράθηξε λίγο παραπάνω, καὶ ἀπέμεινε δίπλα εἰς τὸ καπνοπωλεῖον, προσφυλαττόμενος ὀπίσ' ἀπὸ τὸ ἀγκωνάρι τοῦ σπιτιοῦ. Κ' ἐκεῖθεν, ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς πλέον, ἔβαλε πάλιν τὴν κραυγὴν του.

— Κουλούουρια! . . .

Ἄλλ' ἢ φωνὴ του, ἀφηρητὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, προεσύρθη, καὶ ἐσβύσθη εἰς ἠχὼ βραδεῖζν. Καὶ ὁμοίως, παρασύροντ' ἀπ' αὐτὸν καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι ἤχοι τῆς πλατείας, ἀναρπάζονται ταχέως, χάνονται εὐθύς, πρὸς τῆς φορᾶς του τὴν διεύθυνσιν. Ἀλλά, κατὰ τὰ σπάνια διαλείμματα, καθ' ἃ πκύει νὰ πνέῃ, καὶ ὁ ἐλάχιστος αὐτῶν ἀκούετ' εὐκρινής,

διαχύνετ' ἐπ' αὐτῆς, φαίνεται ὡς νὰ τὴν ξυπνᾷ, πὰ τὴν γεμίξη, ὅπως αἱ σκιαὶ τῶν ἀμαξῶν, τῶν δένδρων, τῶν φανῶν, τῶν στυλῶν, τῶν ἀνθρώπων ποῦ εὐρίσκονται ἢ ἐμφανίζοντ' ἐν αὐτῇ, φαίνονται ὡς νὰ τὴν πληροῦν ὀλόκληρον, μεγάλα καὶ μικρά.

— Φράτ! . . . φράτ! . . . φράτ! . . ., διακρίνετ' ἀντηχοῦσ' ἀπὸ τὸ καφφενεῖον, πλαταγίζουσα, ἢ ὑπερμεγέθης πατσαβοῦρα, ποῦ κρατεῖ ὁ ὑπηρέτης, καταφερομένη ἐπὶ τῶν ἐπίλων του.

— Κράκ! κράκ! κράκ!, κροταλίζουσι τὰ καθίσματα, προσκρούοντι πρὸς ἀλλήλα σφοδρῶς, καθὼς ἀρπάζοντ' ἀπ' τὰ σπεύδοντα γκαρσόνια, διὰ νὰ εἰσαχθοῦν στὴν μπιραρίαν.

— Γκρόπ! γκρόπ! γκρόπ!, ἀγροικοῦνται βιορεῖς βηματισμοί, ἐπάνω εἰς τῆς πλάκες κ' ἐκ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἄλλος διαβάτης παρουσιάσθη, κατεβάζων, ἐσταμάτησε πρὸ τοῦ ἑτέρου τῶν καπνοπωλείων, ἔρριξε δύο - τρεῖς δεκάρες ἐπὶ τῆς προθήκης. Ὁ καπνοπώλης ἔσουρ' ἔσωθεν τὸ τζαμί, ἐπῆρε τίς δεκάρες, ἄπλωσε τὸ χέρι πρὸς τὰ μέσζ.

Κρορρ!, ἔκοριξ' ἑλαφρά, ἢ ὕαλος, ἐπανακλειομένη, καὶ μετὰ μικρόν, ὁ διαβάτης ἀνεφάνη, διῆλθε, ἠφανίσθη φωτισόμενος τὸ πρόσωπον ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ τσιγῶρου ὀποῦ ἄνκιε.

— Ντίγγ! ντίγγ!, ἀνέδωκ' ἦχον διανυγῆ, ὀξύν, ἀπὸ παρακειμένου δρόμου, κρουόμενον τὸ κουδουνάκ' οἰκίας, ἀπὸ κάποιοιαν νυκτοβάτην φαίνεται, μὴ μὲν τὴν ὥρα μεταβαίνοντα νὰ κοιμηθῆ.

— Γκκκρορρ!, ἀμαξζα ἐκυλίσθη, ἐρχομένη πόρρωθεν, ἐπρόβαλεν, ἐπέρασεν ἀπὸ τὰ πλάγια τῆς πλατείας, διηρθύθη πρὸς τὸν Ἁγιον Κωνσταντῖνον, τρέχουσα.

— Ἄζααα!, ἔκαμ' ὁ ἕνας ἐκ τῶν ἀμαξαίων, τῶν ἀκουμπισμένων εἰς τὸν τοῖχον, κουρασθεὶς νὰ στέκετ' ἔτσι, καὶ ἀρχίσας νὰ περιπατῆ, ὡς θέλων νὰ ξεμουδιάσῃ. . . .

— Κουλούσουριζα!, ἀνεφάνησε καὶ πάλιν, ἢ σκιά τοῦ κουλουρά, ὀπίσ' ἀπὸ τὸ ἀγκωνάρι.

— Θάν τὰ κολλήσης οὔλα σὺ τόρα ; . . .

— Ἄμ' τί θὰ κάμω ; . . .

— Δὲν πᾶμε νὰ κοιμηθοῦμε κχιμὰ ὥρα στὸν «Κάτου Κόσμο» καὶ νὰ σηκωθοῦμε νὰν τὰ κολλήσουμε ; . . . Νὰ σὲ κεράσω καὶ καφφέ. . . ., διάλογος ἠκούσθη διαμειβόμενος, κ' εἰς τὴν ἀπέναντι γωνίαν, δύο σκιαὶ νέαι ἀνεφάνηκαν, ἀκούμπησαν ἐπὶ τοῦ τοῖχου δύο σκάλες, ἢ μιὰ ἐκάθησ' εἰς τὸ τελευταῖον σκαλοπάτι, ὡς νυστάζουσα, ἀνέβ' εἰς τὴν δικήν

της ή δευτέρα, ἄλειψ' ἓνα πλατὺ χαρτί χρωματιστόν μ' ἓνα πινέλον, τὸ ἐκόλλησ' εἰς τὸν τοῖχον· καί, μένουσα ὀλίγον ἐναέριος, χωρὶς νὰ κατεβῇ ἀπ' ἐκεῖ πάνω, στρεφομένη πρὸς τὴν κάτω σύντροφόν της :

— 'Αμ' τί διάολο κομπανία εἶν' καὶ τούτη ;... εἶπε, δίχως ν' ἀπαντήσ' εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐκείνης. Δὲ βάνουνε τίποτα τῆς προκοπῆς...

— Μὰ τί τῆς προκοπῆς νὰ βάνουνε ;... ἔκαμιν ἡ ἄλλη.

— Νά... νὰ βάνουνε 'Αφρικάνα... νὰ βάνουνε Τροβατόρο...

— Χμ !... 'Αφρικάνα !... ἐμουργοῦρισεν ἡ ἄλλη, ὡς ἐμπειρογνώμων. 'Αμ' αὐτὰ ποῦ λές μωρὲ εἶνε ὄπερες... Δὲν εἶνε τοῦτοι γι' αὐτά...

— 'Αμ' γιατί εἶνε ;...

— Νά... τοῦτοι εἶνε γιὰ μικρά... αὐτὰ ποῦ λές εἶνε ὄπερες... τοῦτοι εἶνε ὄπερέττα...

— Ὡχ ἀδερφέ ! .. Δὲ μᾶς ἀφίνουνε !... Ὁπερέττα... ἀνταπήτησε ἐκείνη, ὡς βαρυνόμενη, κατεβαίνουσα καὶ καθομένη καὶ αὐτὴ στὸ σκαλοπατι τῆς δικῆς της.

— Αἶ, πᾶμε νὰ κοιμηθοῦμε κ' ὕστερα νὰ σηκωθοῦμε νὰν τὰ κολλήσουμε ;... εἶπε πάλ' ἡ πρώτη, καθὼς ἔμειναν καθήμεναι, κ' ἡ δύο, καθὲς μία εἰς τὴν σκάλαν της.

— Καὶ δὲν τὰ κολλᾶω οὔλα καλλίτερα ὡς στῆς ἔξῃ κ' ὕστερα νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ στὴν κάμαρα ;...

— Δόσε μου κάνεμον λιγουλάκι κόλλα ποῦ σώθηκε ἡ δική μου, εἰπ' ἡ ἄλλη, ἀναδεύουσα μὲ τὸ πινέλον τὸ πλησίον της ἀποτεθὲν καθὼς ἐκάθησε δοχεῖον κόλλας ποῦ ἐκράτει, πρὸς τὸν ριχμένον δίπλα ποικιλόχρουν ὀρμαθὸν τῶν προγραμμάτων.

— Ποῦ νὰν τὴ βρῶ, μωρέ... δὲ γλέπεις ποῦ δὲ θὰ με φτάση καὶ μένα ;...

— Ὁχι νὰ μὴ σὲ φτάση... Δὲ λές πῶς λυπᾶσαι...

Καὶ ὁ πρῶτος ἐσηκώθη, ἔχασμήθη, ἐτανύσθη καὶ ἀνεκλαδίσθη, καὶ ἔπειτα ἀνέβηκ' εἰς τὴν σκάλαν τοῦ κα' ἤρχισε κολλῶν τὸ πρόγραμμα του. Καὶ ἀμέσως ὕστερα, κατέβη, ἐμάζωξε τ' ἀγγεῖα, τὰ χαρτιά καὶ τὰ πινέλα του, ἐξελώθη εἰς τὸν ὄμον του τὴν σκάλαν, κ' ἐπανέλαβε, τραβῶν πρὸς πέραν.

— Αἶ, θᾶρθης νὰ κοιμηθοῦμε στὸν «Κάτου Κόσμο» ;... Θὰ σὲ κεράσω καὶ καφέ...

Ὁ ἄλλος ἐφορτώθη παρομοίως τὰ μπαγκάμα του, ἐτραβήξ' ἀντιθέτως, καὶ ἀπήνησε :

— Δὲν ἔρχομαι. . . Θὰ πάω νὰν τὰ κολλήσω.

— Δὲ μοῦ δίνεις κἀνεμὸν λιγουλᾶκι κόλλα ; . . .

Ἄλλ' ὁ ἄλλος, ἀπομακρυνόμενος, ἀφοῦ προχώρησε ὀλίγο, μεταστρέφων :

— Μῆτσο !

— Ἔϊ ! . . .

— Καληνύχτα ! . . . Νὰ ἦσουνα ὄμορφος θὰ σοῦδινα.

Καὶ οἱ κολληταὶ τῶν προγραμμάτων, χωρισθέντες, χάνονται κι' αὐτοί, ὁ ἕνας δῶθε καὶ ὁ ἄλλος κεῖθε. Κ' ἔτσι, περνᾷ ἡ νύκτα, ἡ πλατεῖα νεκροῦ, ἔρχετ' ἡ πρωΐα. Ὁρα σχεδὸν παρήλαθε, δίχως νὰ διακόψῃ τὴν σιγὴν ἄλλη φωνή, δίχως πνοὴ ἀνέμου νὰ φυσύσῃ. Βαθυηδὸν οἱ ὑπηρετ' ἐσήκωσαν ὅλα τὰ καθίσματα, τὰ ἔμπασαν, ἀπεσκούπισαν σχεδόν. Ὁ ἕτερος τῶν δύο ἀμαξιάδων, τῶν ἀκουμπισμένων εἰς τὸν τοῖχον, βαρυνθεὶς, ἐσκαρφάλωσ' εἰς τὴν ἀμαξίαν, ἔλαβε τὰ ἡνία, ἐμαστίγωσε τοὺς ἵππους, κ' ἔφυγε καλπάζων. Μακρὰν ἠκούσθη κρότος κάρρου, παρατεταμένος κ' ἠχηρός. Ὁ κουλουράς ἀπὸ τὸ ἀγκωνάρι ἔβαλε πάλι τὴν κροχυγὴν του : — Κουλούριαααα ! . . . — Τότε, ἐκ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, σύρριζα εἰς τὰ σπίτια, προέβαλ' ἀνθρώπος τις, κύπτων πρὸς τὴν γῆν, κροτῶν καὶ προφυλάττων μεταξὺ τῶν παλαμῶν του ἀναμμένον σπερματσέτο, καὶ κυττάζων γύρω μετὰ προσοχῆς. Ἔτσι, ἔφθασε εἰς τὴν «Ἡθην», ῥίπτων χάμω ἑταστικὰ βλέμματα, παρατηρῶν τὸ ἔδαφος ὀξέως, διέβη πρὸ αὐτῆς χωρὶς νὰ σταματήσῃ. Καί, διαπεραιωθεὶς εἰς τὸ ἀντίκρου πεζοδρόμιον, ἐτρόβηξε πρὸς κάτω, ἐπέρασ' ἀπὸ τὸ καφφενεῖον Χαραμῆ, διήλθε πρὸ τοῦ Ζαχαράτου.

— Αἱ, ἡῦρες τίποτ' ἀπόψε ; . . ., τὸν ἠρώτησε τὸ ξετινάζον τὰ τραπέζια γκαρσόνι, εὐρεθὲν παρὰ τὴν θύραν τὴν στιγμὴν αὐτὴν.

— Μμμμ ! . . . ἐγόγγυσε ὁ ἄνθρωπος. Τί νὰ βρῆς ! . . .

Ἔνα φράγκο μοναχὰ στὴν ἔκθεσι . . .

Καὶ ὁ νυκτόβιος τσαγκάρης, ὁ δουλεύων ὄλη-μέρα εἰς τὸ μαγαζί του, κοιμώμενος δὲ τῆς νυκτὸς τοῦ θέρους μόλις φθάσῃ καὶ σουρωώσῃ, κ' ἐξυπνῶν στὴς δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα, καὶ παίρνων ἕνα σπερματσέτο καὶ ἀρχίζων νὰ γυρνᾷ ἀπέξ' ἀπὸ τὰ ἐρημιούμενα ὑπαίθρια καφφενεῖα, μπιραρίες, θέατρα, καφέ - στυτόν, παντοῖα κέντρα ἀθηναϊκῶν διασκεδάσεων, μετὰ τὴν ἐλπίδα πῶς μπορεῖ νὰ βρῆ παράδες πέφτοντας ἀπ' τοὺς θαμῶνας κατὰ λάθος εἰς τὴν γῆν, ἔστρωψ' ἀπὸ τὴν γωνίαν, ἀπεκρούβη ὑπ' αὐτῆς, ἔγινεν ἀόρατος, διευθυ-

νόμενος πρὸς τὸν σταθμὸν Λαυρίου. Ἄλλὰ αἱ πρῶται λάμψεις τῆς αὐγῆς ἄρχισαν ἤδη νὰ φωτίζουν τὸ στερέωμα, λευκότης ἀμαυρὰ διεχύθη εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁρίζοντος, τὸ ἔντων ἄστρον ἐτρεμόσβυσε, ὡς ἐν ἀγωνίᾳ. Νέα πνοὴ ἀέμου, συνετράνταξε τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον δεινῶς, διήλυσεν αὐθις τὴν πλατεῖαν, ἀνεστάτωσε αὐτήν, ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Μία πρὸς μία, αἱ ἀπολειφθεῖσαι ἄμαξαι, ἀπῆλθαν καὶ οἱ τρεῖς, ἐτράπησαν εἰς τοὺς πέριξ δρόμους. Δεύτερος κάρρου κραδασμὸς, ἀντήχησε, βαρὺς, πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. Ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ὠχρίασ' ἡ σελήνη, ἀμυδρά, δερομέν' ὑπὸ τῆς σκόνης. Ἐσβῦσθησαν τοῦ γαζ τὰ ράμφη εἰς τὴν μιρορρίαν, ἔκλεισαν ἡ πόρτες της, ὁ κολουραῖς ἀπεμακρύνθη πρὸς τὰ ἄνω, καὶ μόνον ὁ γενειοφόρος καὶ ὁ λοῦστρος κάθονται ἀκόμ' εἰς τὸ θρανίον, πραγματευόμενοι παζάρια εἰδεχθῆ.....

ΤΟ ΓΑΤΙ (*)

ΕΙΣ τὴν Νεάπολιν τέσσερα παιδιό, ἐξεμονάχισαν ἓνα μικρὸν γατί. Τὰ δύο, ἐγύριζαν βεβαίως ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἐὰν ἔκρινε κανεὶς ἀπ' τὰ βιβλία τοῦ κρατοῦσαν. Τὰ ἄλλα, ἦσαν μάγκες, ὑποστάσεως ἀδήλου, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα διημερευοῦν εἰς τὰς ὁδοὺς, τριγυρίζουν τὸν ταβλᾶν τῶν στραγαλάδων, θορυβοῦν ἀνὰ τὰς συνοικίας, ἀδικαιόπως καὶ παντοίως. Ἄμα τὸ εἶδαν, ἔτρεξαν ἐπάνω του, τὸ ἐκυνήγησαν, ἠθέλησαν νὰ τὸ συλλάβουν. Ἐκεῖνο, κάτ'εσπρον γατάκι, τρυφερὸν καὶ καθαρότατον, μὲ τὴν ροδίην του μυτίτσαν, πλανημένον ἴσως ἀπ' τὸ σπῆτι του, νεόβγαλτον, ἀμάθητον, ὡσὰν χαμένον εἰς τὸν δρόμον, εὐρεθὲν ἀντίκρου των, ἐτρόμαξεν, ὠπισθοχώρησεν, ἀγριωπὸν, ἐζήτησε νὰ φύγη, ἔκαμε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, κ' ἐπέτυχε, ὀρμήσαν, νὰ διέλθῃ τῶν σκελῶν ἑνός, δρομαῖον. Ἄλλὰ δὲν εἶχε κάμη οὔτε πέντε ἄλματ', ὅταν, πέτρα βαρεῖα, ὑψόθεν ἀπελθοῦσα, γκόπ! ἀντήχησε σφοδρῶς ἐπὶ τῆς ράχης του, καὶ τὴν συνέτριψε σχεδόν. Μιάουου! ἔβαλεν οἰμωγὴν, θλιβερωτάτην, πληρωθὲν τὸ αἰλουρίδιον, κ' ἐπεστράφη, ὡς διὰ νὰ ἰδῆ τί ἔπαθε. Πλὴν ταῦτοχρόνως, ἄλλη πέτρα, δύο, τρεῖς ἐπήρχοντο, ἢ μία τὸ ἐπῆρ' εἰς τὸ κεφάλι, τὸ ἐξέγδαρε, δει-

(*) Τὸ «Γατί» πρωτοδημοσιεύθηκε στὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς 5 Φεβρουαρίου 1893 ἀλλὰ βγήκε καὶ σὲ ξεχωριστὸ φυλλαδάκι μὲ τὸν ἀκόλουθον πρόλογον :

«Ἡ ἀκόλουθος τραγικὴ καὶ παθητικὴ ἱστορία ἐτυπογραφήθη ὑπὸ τῆς «Ἀκροπόλεως». Πρόκειται περὶ σκληροῦ καὶ οὐκ ἀναγκαίου βασανισμοῦ διαπραχθέντος ὑπὸ ἀνοήτων καὶ ἀσπλάγγων παιδῶν κατὰ ἡμέρου καὶ ἀξίου στοργῆς δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ. Δὲν δύνامي νὰ πιστεύσω ὅτι Ἑλληνοπαῖδες τινὲς οἱ ὅποιοι θ' ἀναγνώσωσι ταύτην τὴν ἱστορίαν θέλουσι κάμει ποτὲ αὐτὸ ἢ βοηθήσει ἄλλους πρὸς τοῦτο. Οἱ παῖδες ἔστωσαν γενναῖοι, ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε σκληροί.

Φίλος τῶν ζώων καὶ παιδῶν

τέρα τοῦ σακάτεψε τὸ πόδι, ἑκατρακύλησεν ἢ τρίτ' ὑπὸ τὸ στήθος του, ἐνῶ ρανίδες αἵματος διέστιζον τὴν λευκὴν αὐτοῦ δοράν. Καὶ αὐθωρεῖ, τὰ δύο τῶν παιδιῶν, ἔσπευδαν, τοῦ ἔβγαιναν ἐμπρός, ἐμπόδιζαν τὴν προόδόν του, ἐνῶ τ' ἄλλα δύο, τοῦ ἔκοπταν τὴν ὑποχώρησιν. Τοιουτοτρόπως πολιορκηθὲν τὸ κάτασπρο γατάκι, τὰ ἐσάστισεν ὀλόθτελα, ἔμεινεν εἰς τὸ μέσον, ἐστάθη πρὸς στιγμὴν, συγκεχυμένον. Ἀλλὰ συνελθόν, με ὀρθωμένους ἐν ὀργῇ τοὺς μύστακας, ὥρμησε πάλιν ἐξ ἐνστικτοῦ, πρὸς τὰ πλάγια ἐλεύθερα, νομίσαν ὅτι ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ διέξοδον ἐκεῖθεν. Πράγματι δὲ κατώρθωσε καὶ διέφυγε, ἀπὸ τὸ πεζοδρόμιον, ἤρχισ' ἐκ νέου νὰ πηδᾷ, με τὴν ἐλπίδα νὰ γλυτώσῃ. Ἀλλ' ἐνῶ ἔτρεχεν, ἡ πέτρας ἤρχισαν κ' ἐκεῖνες νὰ ἐπαναλίπτουν βροχηδόν, μία τὸ κτύπησ' εἰς τὸ κόκκαλον, ἐπάνω τῆς οὐρᾶς, ἄλλη τοῦ ἔμπασε μέσα τὰ πλευρά, ἄλλη τὸ εὕρηκ' εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δεξιοῦ αὐτιοῦ, βιαία, ἤρπασεν ἓνα κομματάκι ἐκ τοῦ δέρματος αὐτοῦ, τὸ συναπτήγαγε κυλοῦσα, τετάρτη τοῦ ἐπλήγωσεν ἄλλου ποδὸς τὸ νύχι, συγχρόνως δὲ οἱ διωκταὶ τοῦ ἐπῆλυναν, τὸ κύκλωναν, κ' ἓνας ἐξ αὐτῶν ἀπλωνεν ἤδη τὴν χεῖρα νὰ τὸ πιάσῃ. Αἰσθανθὲν ὁμως τὸν κίνδυνον τὸ ζῶον, καταφοβισμένον, δωλοίσθαινε καὶ τότε ὑπὸ τὴν παλάμην ἣτις τὸ ἠπείλει, καὶ ἐτρέπετο, σύρον τοὺς δύο πόδας του ἀλγοῦντας, τὸ αἰμάσσον του αὐτί, τὴν ράχην του μισοσπασμένην, τὴν οὐράν του τὴν τρυμνισμένην, αὐθις πρὸς ἄτακτα πηδήματα. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνοι ἐπηδοῦσαν ἐξοπλισοῦ τοῦ ὁμοίως, τὸ κατέφθαναν, ἀδυνατοῦν νὰ τρέξῃ πλέον γρήγορα, τὸ ἀρπάζαν, σφαδάζον.

— Στάσου μπρὲ !, ἔκαμε ὑπορρήτως πρὸς αὐτό, εἰρωνικῶς, ὁ ἕτερος τῶν μαγκολαίδων, ξεσκούφωτον χαμῖνι, με ἀνώμαλον δασεῖαν μαύρην κόμην, ὁ ἀστεῖος τῆς παρέας, προσπαθῶν νὰ τὸ κρατήσῃ συστρεφόμενον, κινούμενον, συνταρασσομένον.

Πλὴν κ' ἔτσι ἐδυνήθη νὰ ἐκφύγῃ ἀπὸ τὰ χεῖρα του, καὶ πάλιν τὸ μικρὸ γατί, κ' ἐξεσαλτάρισε, ἀφίνον δροῦκα τριχαρίων εἰς τὰ δάκτυλα αὐτοῦ. Προτοῦ σχεδὸν προφθάσῃ νὰ πατήσῃ ὁμως εἰς τὸ ἔδαφος καλὰ - καλὰ, καὶ ἄλλος τὸ ἐβούτ' ἀμέσως, ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς, καὶ τὸ ἀνύψωνεν ἀνάστροφον, κρεμάμενον με τὸ κεφάλι κάτω, ἐνέριον. Ἐκάγγασεν ἡ μαγκορία πρὸς τὸ θέαμα, παταγωδῶς, ἐνῶ ὁ ἦρος τὸ ἐκοίταε πάντοτε, σφικτά, καὶ τὸ εἰτίασσεν, ὡς διὰ νὰ ξεριζώσῃ τὴν οὐράν του. Ἐν τῷ κενῷ ἀνηρημένον οὕτω, συνέσπλξ τὸ ἀπαλὸν σῶμά του τὸ ζῶον, ἐκάμπτετο ἐ-

λαστικόν, ἐστριφογύριζεν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν, ζητοῦν νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἰσορροπίαν, νὰ ἀπαλλαγῇ, ξανάπεφτε καὶ ἐκραδαίνοτο, κ' ἐπάλλετο, καὶ ἐμζούριζ' ἰκετευτικῶς καὶ ἐπωδύνως. Ὅσον δ' αὐτὸ ἐπέτεινε τὰς ἀλεπτιστικὰς του προσπαθείας, τὰς ματαίως, καὶ ἐσειετο, καὶ ἐδονεῖτ' ὀλόκληρον, κ' ἐλύγιζε τὰ νεῦρά του, κ' ἐστροφοδίνει τὸ κορμί του, αἰωρούμενον, πλῆττον διὰ τῶν ποδῶν του τὸν ἄερα, τόσον κ' ἡ εὐθυμία ἐπετεινετο μεταξὺ τῆς συντροφιάς, εἰς ἣν καὶ ἄλλοι πλέον ἐπροστίθεντο, παιδιὰ ἐκ τοῦ σχολείου καὶ μαγικόπαιδες ἐπίσης, σεβαστὴ ὁμάς. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν γελώτων, ἀφοῦ ἀρκετὰ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον τὸ ἐτίναξεν ὁ νεανίσκος καὶ διεσκέδασε, τοῦ ἔδωκε μίαν ἐπὶ τέλους, τὸ ἐξεσφενδόνισε πρὸς τ' ἄνω, καὶ ἀφήκεν αὐτὸ νὰ καταπέσῃ. Ἐστροβιλίσθη περὶ ἑαυτὸ ἀναρριφθὲν ἔτσι ἀποτόμως τὸ γατάκι, ἔκαμε σπασμωδικὰς τινὰς κινήσεις καὶ ἀσυνειδήτους, ἀπλόνον τὰ μικρὰ του σκέλη ὡς διὰ νὰ συγκρατηθῇ ἀπὸ ἀνύπαρκτό τι στήριγμα, τεντωνόμενον καὶ μαζευόμενον ἀχαριαίως ἐν τῇ πτώσει του, κ' ἐδοῦπησ' εἰς τὸ χῶμα, θροντερῶς, ἐκλίσθη ζαλισμένον, παρκαπιόν, ὡς ἐκ μέθης, μέχρι τοῦ πλησίον ὄχετοῦ, εἰς ὃν κατελάσπωσε τὴν ἄσπρην του γουνίτσαν. Ἐπειτα, μόλις ἐνόησε λιγάκι, ὅτι θοῖσκειτ' εἰς τὴν γῆν, ἐκινήθη, μίαν φορὰν ἀκόμη, πρὸς φυγὴν. Μὰ παρενθύς, λάκτισμα δεινόν, τὸ ἀπετίνασσε πρὸς τὴν ἀντιθετὴν μεριάν, ἄλλο ἐκεῖθεν τὸ διηύθυνεν ὀπίσω, τρίτον ἐκ τοῦ πλαγίου τὸ ἐκτύπα πρὸς τὸν τοῖχον, ἐνῷ συγχρόνως ἀνηρπάζετο ἐκ τῆς οὐρᾶς τὸ δεύτερον.

— Κράττε το μωρὸ νὰ πά' νὰ φέρω 'να ντενεκέ !, ἀνεγραύγασεν εἰς ἐκ τῆς ομάδος, καὶ διευθύνθη τρέχων πρὸς παρακείμενον ἐν τῇ ὁδῷ σωρὸν ἐκ σκουριδιῶν, σκουρισιμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἰς πανδαισίαν τῶν σκυλιῶν.

Ἐκεῖ, εὐρήκεν ὑπερμέγεθες κομμάτι ἐξ ἀποσυντεθειμένου σκεύους πετρελίου, ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα τῶν ὁποίων κάμουν χρῆσιν οἱ μπακάληδες, κ' ἐγύρισε ταχύς, κραδαίνων ἐν θοιάμῳ τὸ βρομερὸν λάφυρον. Κάποιος ἐκ τῶν μαθητῶν ἀνέλαβε νὰ προμηθεύσῃ, ἐν σπουδῇ, τὸν σπάγγρον, ὅστις ἐχρειάζετο, διὰ νὰ δεθῇ ὁ τενεκές, ψάξας δὲ εἰς τῆς τσέπης του, ἐξήγαγε τεμάχιον μακρόν, ὅπερ παρέδωκε εἰς τὸν κομίσαντα ἐκεῖνον. Ἐνῷ δὲ οἱ τρεῖς ἐβάστουν τὸ ζωάκιον, ἄλλος ἀπὸ τὴν πλάτην, ἄλλος ἀπ' τ' αὐτιά, καὶ ἄλλος ἀπὸ τὸν αἰχέν, διαρκῶς κλαίόμενον καὶ πάσχον καὶ ἀδίκως προσπαθὸν νὰ μεταστρέψῃ καὶ τοὺς τσουγγρανίσῃ μὲ τ' ἀδύνατον νυχάκιον του ἢ τοὺς δαγκάσῃ μὲ τ' ἀσφιγῆ

του τὰ δοντάκια, καὶ ἔτρεμαν τὰ μέλη, κ' ἡ πνοὴ ἐκόπτετο καὶ ἡ καρδία του ἔβρόντα, μέχρι διαρρήξεως, ὑπὸ τὰ χεῖρα των, ὁ σπάγγος ἐπεράσθη καταλλήλως ἀπὸ μιαν τῶν τρουπῶν τοῦ τενεκέ, ἰσοζυγῆθη, καὶ εἶτα προσεδέθ' εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ τετραπόδου, συσφιχθεὶς στερεότατα.

— Ἀμολᾶτε το μωρὲ τώρα !...

Καὶ τὸ τενεκεδοφοροῦν γατὶ ἔξαπελύθη, μὲ τὸ παράτημα τὸ ἄηδες αὐτοῦ, τὸν στολισμὸν του τὸν παράξενον, καὶ ἤρχισε νὰ τρέχ' ὑποχωλαῖνον, λασπωμένον, αἱματόφυρτον, ἄγον τὸν κροταλέον συνοδὸν του, ξαφνισμένον ἀπ' τὸν πάταγον τὸν ἐκρηγνύμενον σφοδρῶς παρὰ τὰ νῶτα του, ἐμπλοδιζόμενον νὰ δροῖται ἐκ τοῦ θάρους, σκοντάπτοντος συχνὰ κ' εἰς τὰ λιθάρια τῆς ὁδοῦ καὶ ἀνακόπτοντος τὸν δρόμον του, ἀσθμαῖνον, καὶ ἀσχάλλον, κ' ἔξαλλον. Ὅπισω δὲ αὐτοῦ ἐβάδιζον οἱ παῖδες, ἀτασθάλως καὶ ἀτάκτως, φύρδην μίγδην, καταληφθέντες πλέον ὑπὸ γηθοσύνης ἀκρατήτου, καὶ καγχάζοντες, σφυρίζοντες, φωνάζοντες, χειροκροτοῦντες, ἐκμαινόμενοι. Ἀπὸ τῶν ἔξωστων, ἀπὸ τὰς θύρας, ἀπὸ τὰ παραθύρα, κυττάζουν οἱ περιοικοὶ, προκύπτοντες ἐκ τούτων καὶ ἐξ ἐκείνων ἢ στεκόμενοι πλησίον εἰς αὐτάς, γυναῖκες καὶ νεάνιδες καὶ νέοι, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, συνδιαλεγόμενοι, καὶ βλέποντες κατὰ τὴν ὄραν ταύτην τὴν ἐσπερινὴν τὸν δρόμον. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐλκύει καθὼς φαίνεται ἰδιαιτέραν προσοχὴν, ἐκτὸς ἐὰν χαμογελοῦν τινὲς ὀλίγον μόνον δι' αὐτό. Καὶ οἱ διαβάται δὲ ὁμοίως διέρχονται, καὶ σχεδὸν οὔτε βλέμμα οἴπτουν, ἀπαθεῖς, καὶ ἀδιάφοροι. Καὶ τὸ γατὰκ' τρέχει, τρέχει, ὅπως ἴμπορεῖ, ἀκολουθούμενον ἀπὸ τοὺς σφυριγμοὺς καὶ τὰ χλευάσματα, κ' ἐκθερμανθέν ἀπὸ ἐλπίδα νέαν νὰ σοθῆ, τὸ ἔβαλ' εἰς τὰ πόδια μὴ ὀρμήν, ἀπεναικρύνθη τῆς ὁμάδος ἀρεκτά, προέκκιψε τὴν ἀντικρὺ γονίαν.

— Θὰ μᾶς φύγη μωρὲ... θὰ μᾶς φύγη μωρὲ... τὸ σταυρό του !... ἀντήχησαν κραυγαῖ ὀργῆς καὶ λύσεως, καὶ ἐκάλπασεν ὁ συρφετός, τρομάξας πῶς θὰ χάσῃ τὴν ἀπόλαυσιν. Αἱ πέτραι δ' αἱ ὁποῖαι δὲν ἀπέλειπαν νὰ πίπτωσι καὶ ποῖν, κοουδουσαι ἰσχυρῶς συχνὰ τὸν τενεκέν, ἐπανελήφθησαν ἐν πλήθει καὶ οργαδαίως.

— Στάσου μωρὲ καλλίτερα νὰν τὸ δέσουμε... ἀπεφάνθη τις, ὁπότεν μετ' ὀλίγον καὶ ἀκόπως τὸ κατέφθασαν καὶ πάλιν.

Καὶ ἀφαιρῶν τὴν ζώνην του, δένει διὰ τοῦ λωρίου τὸν λαμὸν αὐτοῦ, τρυχέως, καὶ ἀρχινᾷ εὐδὲς νὰ τὸ τραβᾷ, ὑπὸ

ἀλλαγαμῶν κωφραίνοντας, τρέχων αὐτὸς ἔμπρός καὶ διὰ ζων καὶ αὐτὸ νὰ ἄλλεται κατόπιν του, μὲ τὸ παράρημά του τὸ ἠχῆεν. Ἔπειτα δὲ ἐκεῖνο, θέλει — δὲν θέλει, μὲ ἀγγόμενον τὸν λάουγγα, ἠμίπνικτον σχεδόν, χωρὶς νὰ δύναται οὔτε νὰ μικουρίσῃ κὰν πλέον ἀπ' τὸ σφίξιμον, νὰ εἰπῆ τὸ παράπονόν του, μὲ τὸ εὐγγος ὑψηλά, πρὸς τ' ἄνω τεταμένον ἀκουσίως τὸ κεφάλι, ἀποβλέπον πρὸς τὸ διαυγῆ δρίζοντα. Καὶ τὰ γαλανὰ ματάκια του, τὰ ἔξω τῶν κογχῶν προβάλλοντα ἐκ τῆς ἀγωνίας, συνηντήθησαν οὕτω πρὸς τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου, κρυπτομένου ὀπίσω τοῦ βουνοῦ, τὸ ὅποιον ἐπλαισίωσε τὴν ἄκρην τοῦ δρόμου ἐν ἀπόπτῳ, ἐκκροφῶθησαν ἐπ' αὐτοῦ μίαν στιγμὴν, μὲ ἔκφρασιν ἀροῆτου κῦπης, καὶ ἐκπλήξεως, καὶ τρόμου, ὡσάν τὸ ἐπιθάνατον μικρὸν ζῷον νὰ ἐρωτοῦσε τὸ παμμέγεθες θνήσκον ἄστρον διατὶ ἔμελλε καὶ αὐτὸ νὰ ἀποθάνῃ. . . .

Η ΚΥΡΑ ΚΩΣΤΑΙΝΑ (*)

Η ΚΥΡΑ - ΚΩΣΤΑΙΝΑ συνήθως διημερεύει εἰς τὴν δένδροστοιχίαν, ἐμπροστὰ εἰς τὸ παλάτι. Χονδρή, κατακόκκινη τὸ πρόσωπον, μὲ μικροτάτους ὀφθαλμοὺς μισοκλεισμένους ἀπ' τὴν γλάραν τὴν ἡδονικὴν ὅπου παράγει μπекρηλίκι συνεχές, μὲ τὰ εὐρέα τῆς φουστάνια, εἰς ἃ μόλις χωρεῖ τὸ παχὺ σῶμα τῆς, ποῦ ξεχειλίζ' εἰς ὄγκους πλάδαρᾶς σαρκὸς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν μὲ τὸ διαφύρου χρώματος ἐκάστοτε φανταχτερόν φακίολο τῆς, τὴν ὀμπρελλίτσαν τῆς τὴν κροσσωτὴν καὶ ἐρυθρόλευκον, περιστοιχίζεται διαρκῶς ἀπὸ πολυπληθὲς φουσατόν ὀμοφύλων τῆς. Διότ' ἡ κυρά - Κώσταινα εἶνε μεσίτρα, πασίγνωστος μεσίτρα, μεσίτρα ὑπηρετριῶν, μαγειρισῶν, καμαριερῶν, νταντάδων, δουλαριῶν καὶ παντὸς ἀναλόγου ἐμπορεύματος. Τόρα, αἱ κακαὶ γλῶσσαι, λέγουν ὅτι πρὸς αὐτὸ ἀρμονικῶς ἐνόησε καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ποικίλα, τὰ ὅποια τῶν σημερινῶν λαῶν ἢ στενὴ δianoia δὲν θεωρεῖ καὶ πολὺ εὐφημία. Ἄλλα αἱ κακαὶ γλῶσσαι, ποῖον σκοπὸν ἔχουν εἰς τὸν κόσμον, ἢ νὰ συκοφαντοῦν καὶ νὰ διασύρουν οἰονδήποτε διακρινόμενον κατὰ τι ὑποκείμενον ; Καὶ ποῖον ὅπωςδήποτε ἐπιφανὲς ἢ γνω-

(*) Πρωτοδημοσιεύτηκε στὴν «Ἀκρόπολις» τῆς 6 Φεβρ. 1893, στὸ φύλλο ὁμοῦ τῆς ἄλλης ἡμέρας (7 Φεβρ. 1893) κάτω ἀπὸ τὴν «Ἀρκούδα» του, ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη σημείωσή του: «*Ἀναγκαία σημείωση.* Εἰς τὴν χθὲς δημοσιευθεῖσαν *Κυρά Κώσταινα* ἢ διεύθυνσις τῆς «Ἀκροπόλεως» ἔκρινε καλὸν νὰ ἐλαττώσῃ κάπως τὴν γραφικότητα τῶν διαμειβομένων ἔβρεων καὶ ἠναγκάσθη μὲν νὰ συγκατατεθῇ ὁ γράφας εἰς τὸ νὰ ὑποχωρήσῃ ἢ φιλολογικὴ ἀναίδεια πρὸ τῆς δημοσιογραφικῆς σεμνότητος, παρακαλεῖ ὁμοῦ τοὺς ἀναγνώστας νὰ συμπληρώσουν ἢ ἀναπληρώσουν τὰ κενὰ καὶ μεταβληθέντα, σύμφωνα μὲ τὴν εὐκόλον μαντευομένην ἔννοιαν καὶ τὸν εὐνόητον τόνον τοῦ καννᾶ, διὰ νὰ ἔχουν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ πλήρη.

στὸν πρόσωπον διέφυγε τὰς βδελυράς των επιθέσεις, εἰς πᾶν ἔθνος, κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν τῆς ἱστορίας ; Δέν ἐσυκοφαντήθη ὁ Σωκράτης, ὡς εἰσάγων θεοὺς νέους, ὁμιλῶν μὲ τὰ δαιμόνια, ἄπιστος πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου του ; Δέν ἐρραδιουργήθη ὁ Φωκίων ὡς συνεννοούμενος πρὸς τοὺς ἐχθρούς ; Δέν ἐκατηγορήθη ὅτι ἔπαθεν ἐξ ἀργυράγχις ὁ Δημοσθένης ; Δέν ἐξεχύθη τὸ φαρμάκι τοῦ φθόνου ἀφειδὲς κατὰ τοῦ Κικέρωνος ; Δέν ἐρρίφθησαν αἱ αἰσχρότεροι τῶν μομφῶν κατὰ τοῦ Γαίου Γράκχου ; Δέν ἐπεζητήθη ἡ ἀμάρωσις τῆς μεγάλης μορφῆς τοῦ Πομπηίου ; Δέν ἐχαρκτηρίσθη ὡς σφετεριστῆς ἐχθρικῶν λαφύρων ὁ Φούριος Κάμिलλος ; Δέν ἀμφισβητήθη ἡ ἀρετὴ τῆς Λουκρητίας ; Δέν παρεστάθη ὡς μοιχαλὶς ἡ Εὐδοκία ; Δέν εἰκονίσθη ὡς ἡ τελευταία τῶν πορνῶν ἡ Θεοδώρα ; Δέν ὑπέστη τὰ πάνδεινα ἐκ τῶν κατ' αὐτοῦ διαβολῶν ὁ Βελισσάριος ; Δέν ἐξωγραφήθη ὡς παράφρων ὁ μέγας Κρόμβελλ ; Δέν ἐκηρύχθη πουλημένος ὁ Μιρζιμώ ; Δέν ἐλοιδορήθη ἀπηνῶς ὁ Λεδροῦ-Πολλέν ; Δέν ἄκουσε τόσα καὶ τόσα ὁ Ροαγιέ - Κολλάρ ; Δέν ὑβρίσθη ὁ Πίττ ; Δέν ἐπροπηλακίσθη ὁ Πάλμερστον ; Δέν ἐποτίσθη μυρίας πικρίας ὁ Δισραήλης, ὁ Καβούρ, ὁ Μαντσίνης, ὁ Γουερίνης, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Γιρζαδίνος, ὁ Κοσσούθ ; Δέν ἐθεωρήθη ἑταῖρα ἡ Μαντάμ Ρολάν ; Δέν ἐκλίσθη εἰς εἰδεχθῆ βόρβορον δι' ἐπιτηδείως ἐξυφρανθεισῶν πλεκτανῶν ὁ Δίλκε ; Δέν ἀπέθανε, θῦμα μισητῶν θρυλλημάτων, ὁ Πάρνελλ ; Ὅποσα δὲν κατελαλήθησαν καὶ ὁποῖα μηχανορραφίαι δὲν ἐλέχθησαν ἐναντίον τοῦ Θεοδώρου Δηληγιάννη ;

... Τί παράδοξον λοιπὸν ἂν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν συγχρόνων Ἀθηνῶν θρυλλοῦν περὶ τῆς συμπολίτιδος αὐτῶν, ὅτι τὰ κέρδη της καὶ ἐν γένει τὸ ἐπάγγελμά της σχετίζεται κυρίως μᾶλλον πρὸς τὴν ἐργασίαν μελῶν τινῶν τοῦ σώματος τῶν νεανίδων, τὰς ὁποίας προμηθεύει, ἅτινα συνήθως εἶναι κάπως ὀλιγώτερον φανερά ἀπὸ τὰς χεῖράς των ; Ἄλλ' οἱ γνωρίζοντες νὰ ἐκτιμοῦν τοὺς χαρακτήρας καὶ νὰ ἐμβαθύνουν εἰς τὰ πράγματα, θενὰ σᾶς ἔλεγον ὅτι οὐδέποτε ψυχὴ καθαρωτέρη ἤστραψεν ὑπὸ τὸν λάμποντα τῆς Ἀττικῆς ἥλιον, ὅτι οὐδέποτε ἀγνότης λευκότερα καὶ πτερῶν περιστερᾶς ἐστόλισε τὰ στήθη μεσιτριᾶς, ὅτι οὐδέποτε καρδία μᾶλλον εὐγενῆς ἐκτύπησεν ὑπὸ χρομαστιστὸν φουστάνι, μεταξὺ δύο πλατέων καὶ ἀδρῶν μαστῶν. Ἄλλ' ἐχρηαίετο ἀπόδειξις τοῦ πράγματος πλειότερον τρανὴ, ἐπίσημος, πασίδηλος, καὶ ἀναντίρρητος βεβαίως ἐφεξῆς, καὶ ταύτην δέν

ἐβράδυνε νὰ τὴν παράσχη, ἀληθῶς περιφανῆ, ὁ Παντελόπτης. Τὸ γεγονός ἔλαβε χώραν μίαν ἐκ τῶν περασμένων ἡμερῶν, καὶ θεατὰ αὐτοῦ παρέστησαν ὅλοι οἱ κατεβζίνοντες μὲ τὸ τραμβαῦ εἰς τὸ Φάληρον, ὁ κόσμος ὁ περιπατῶν εἰς τὴν πλατεῖαν πρὸ τῶν Ἀνακτόρων, ὁ πωλῶν εἰσιτήρια εἰς τὸ τραπεζάκι του ὑπάλληλος, δύο στραγαλάδες, γκουβερνάνται ἱκαναί, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ὁ κατ' εὐμενῆ τῆς μοίρας παραχώρησιν ἀξιώθεις νὰ ἀναγράψῃ τοῦτο σήμερον ἐπὶ τὰς δέλτους ταύτας εἰς αἰώνιον μνημόσυνον, οἵτινες τάντες θὰ ἠδύναντο νὰ μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ.

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν λοιπὸν, ἡ κυρὰ - Κώσταινα, ἐκάθητο, κατὰ τὸ εἰωθὸς, εἰς ἓνα μπάγκον, ἐκ τῶν θαμμένων κατὰ μῆκος, ἄνωθεν τοῦ κήπου τῶν Μουσῶν, ὑπὸ τὰ δένδρα, ἔχουσα εἰς τὸ πλάγι τῆς νέαν τινά, πολύσαρκον ὁμοίως, ἣν ἐσκόπευε νὰ προμηθεύσῃ ὡς ντζντῶν, καὶ συνδιελέγετο ἡσύχως μετ' αὐτῆς, ὅτε, ἐξάφνης, εἶδε θέαμα φοικτόν. Ἐπὶ τοῦ τροτουάρ, ἐμπρὸς εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, ἀνέβαινε νεᾶνίς τις, μὲ κόκκινον ποικῆαι, κόκκινην ὀμπρέλλαν εἰς τὸ χέρι, φόρεμα λαδί, ξεσκούφωτος, μὲ τὴν μακρὰν κοτσίδαν τῆς στομιμένην μετὰ προσοχῆς, καὶ καταπίπτουσαν ὀπίσω, ἀπ' τὸν κούτσουφον αὐτῆς, ἐπὶ τῆς ῥάχης τῆς καὶ φθάνουσαν ὡς κάτω, εἰς τὴν μέσην τῆς, μαζί τῆς δὲ καὶ δίπλα τῆς, συνομιλῶν καὶ συνοδεύων, ζωηρὰ καὶ μὲ χειρονομίας, νέος τις, φορῶν πλατύγυρον καπέλλον, ὡς ὑπόπτου ἐξωτερικοῦ, μισοεργατικὸς, μισολμοκοντόρος, μισοκουτσαβάκης, ἐκ τοῦ εἶδους τῶν ἀγνώστου προελεύσεως καὶ χαρακτηρισμοῦ ἐκείνων ἀμφιβίων, ὅπου πληθύνουν ὀσήμεραι τοὺς πλουσίους φαυλοβίους κύκλους τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῆς πρωτευούσης. Ὁμιλῶν δὲ οὕτω πρὸς τὴν νέαν, ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἔκαμνε νοήματα συγχρόνως, μιμικά, συμβολικά, πρὸς τὸν ὀλίγο παραπάνω, εἰς τὸ σταυροδρόμι, ἔχοντα στημένον τὸ τραπέζι του ὑπαίθριον πωλητῆν τῶν λεμονάδων, ὅστις πάλιν, γυρίζων, ἔλεγε λέξεις τινὰς ἣ ἔκαμνε νοήματα ἐπίσης 'ς ἓναν ἀμαξῶν, στεκόμενον ἐπὶ τῆς λεωφόρου Κηφισσιᾶς, μετακινούντα δὲ διαφοροτρόπως τὴν καρότσαν του, συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας. Προδήλως δὲ, σκοπὸς τῶν ἀνδρῶν τούτων, ἦτον, ὡς ἐφαίνετο, νὰ μπάσουν εἰς τὴν ἀμαξάν τὴν νέαν, ν' ἀνεβοῦν καὶ αὐτοί, καὶ νὰ ἀπέλθουν. Κύριος οἶδε ποῦ. Ἀλλὰ ἡ Θεῖα Πρόνοια, ἠγγρύπνει, ὅπως πάντοτε, καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν, εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦ ἀνεπιτοῦ τῆς κυρὰ-Κώσταινας, τοῦ χρησιμεύοντος καὶ ὡς εἶδος πράκτορος αὐτῆς. Ὁ ἀνε-

ψιὸς λοιπόν, κάμνων καρτέρι ἐκεῖ-ποῦ, κ' ἰδὼν ὅτι περὶ ἀπρωγῆς, καθ' ὅλα τὰ διδόμενα, ἐπρόκειτο τῆς νέας, ἰχνηλατῶν δέ ἴσως κ' ἀπὸ πρὶν αὐτήν, κ' ἐν γνώσει εὐρεθεῖς τῶν διατρεχόντων, μόλις ἀντιλήφθη τὸ συμβαῖνον, ἄφησε τὴν σκοπιάν του, ἔτρεξεν εὐθύς, ἀσθμαίνων, ἔφθασεν ἐν-τός δευτερολέπτου εἰς τὸν μπάγκον ποῦ ἐκάθητο ἡ θεία του, καὶ μὲ φωνὴν διζκεκοιμένην :

— Θειά, λέγει, θειά... ἦρθε μιά δοῦλα... ἀπ' τῆ Σύρα... γιὰ νὰ μπῆ σὲ σπῆτι... καὶ τὴν ἔμπλεξ ἕνας... μὲ τὸ λεμονᾶ κεπέρα... κ' ἔχουνε καὶ τὴν καρότσα ἔτοιμη... νὰν τὴν πάρουνε... μόν τρέξε!

Πρὸς τὴν φωνὴν, ἡ κυρὰ - Κώσταινα, ἐσῆκωσε τὴν κεφαλήν, βιαίως, ὡς δακέθυμος πολεμικὸς ἵππος, ἀκούων μάχης σάλπισμα, ἀπέβλεψε βλέμμα ὀξὺ πρὸς πέραν, περιέλαβε δ' αὐτοῦ τὸν ὄμιλον, καί, ἅμα ἐκκτάλαβεν, ὠρθώθη ἐν στιγμῇ, ἐχύθη παρειθύς, μ' ὄλον τὸν ὄγκον τῆς, ὡς θεωρηκτὸν ποῦ ἐφορμᾷ μὲ ὄλην τοῦ ἀτμοῦ τὴν δύναμιν κατ' ἄλλου ἐν πελάγει, καὶ δι' ἀλμιάτων, ἤρχισε νὰ τρέχη, πρὸς τὴν διασταύρωσιν τῶν δρόμων, παρὰ τὸ ὑψηρεφές ξενοδοχεῖον ἐνῶ δὲ σπεύδει, σύρουσα τὸ φουστάνι τῆς, ἀνοίγουσα τὰ σκέλη, κλίνουσα δεξιὰ κ' ἀριστερά, κουτσαίνουσα ὀλίγον, ἐγείρουσα τὴν σκόνην, μ' ἀνεμίζον τὸ μανδῆλι τῆς, φουσκόνοντα τὰ μισοφόρια τῆς, παλλομένην ὡσεὶ κοντάρι τὴν ὀμπρέλλαν τῆς, τρέχει κ' ὁ ἀνεμῖός τῆς, παραπλευρῶς τῆς, ὁμοίως, ἐξακολουθῶν νὰ τῆς μιλή, νὰ τὴν πληροφοροῖ λεπτομερέστερον, νὰ τῆς διηγήται τὰ καθ' ἕκαστα, ἀποκρινόμενος εἰς τὰς μονοσυλλάβους ἐρωτήσεις τῆς. Οὕτως, ἀστραπηδόν, διήλασαν τὴν ἔκτασιν, κατέφαγαν τὸ διάστημα, ἔφθασαν εἰς τὸν τόπον τῆς σκηπῆς, παρὰ τοῦ λεμονᾶ τὸ τραπεζίδιον. Οἱ ἄνθρωποι, ἐν τούτοις, εἶχαν φθάσῃ εἰς τὴν ἀμαξαν, εἶχαν ἐνοθῆ κ' οἱ τρεῖς, τὸ ὄχημα ἐστάθ' εἰς ἕν σημεῖον, καὶ ἡ νέα, ἀπλῶνεν ἤδη τὸ ποδάρι, διὰ ν' ἀνέβῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὅτε ἐνέσκηψ' ἐν τῷ μέσῳ των, περιφλεγῆς ἡ κυρὰ - Κώσταινα. Καθ' ὀριπτομένη πρὸς τὴν νέαν, διαγκωνίζουσα τοὺς συνοδοὺς τῆς ἀποτόμως, στηλονομένη στιβαρῶς ἐπὶ τοὺς πόδας τῆς, τείνουσα πρὸς τὰ πρόσω τοὺς βραχιόνιας, κεραυνοβόλος, μὲ τὰς λέξεις χεμαρροειδῶς κατακυλούσας ἀπ' τὸ στόμα τῆς.

— Μωρή... τῆς λέγει... μωρή, ποῦ πᾶς ; ποῦ τοὺς ἦυρες αὐτούς ;... τί θέλεις ;... νὰ μπῆς σὲ σπῆτι ;... καὶ δὲν ἔρχοσαι σὲ μένα... πού εἶμαι μεσίτρα... γνωρισμένη... νὰ σὲ βάλω σὲ ὅ,τι σπῆτι θέλεις... ποῦ τοὺς

Ξέρεις αὐτούς, μωρή ; .. ποῦ ξέρεις ποῦ θὰ σὲ πᾶνε ; ...
σὰ θέλεις νὰ μπῆς σὲ σπῆτι . . . δὲν ἐρχεσαι νὰ σὲ βάλω γῶ ;
... ποῦ τοὺς ξέρεις αὐτούς μωρή ; !

Ἐπὶ τῇ ἀνεπισηφ ἐπιθέσει, ἡ νέα μετεστράφη ἀποροῦσα, προσεβλεψε τὴν κυρά - Κώσταναν μὲ ἐκπληξιν, ἀπεμεινεν ἀμφιρροπος, μὲ τὸ ἓνα τῆς πόδι εἰς τὴν σκαλιαν τῆς ἀμαξῆς, καὶ τὸ ἄλλο καταγῆς. Κ' ἡ κυρά - Κώσταινα, βιαία ἐτι μᾶλλον, καὶ ἀκάθεκτος, προβαίνουσα, σπρώχνουσ' ἀποτομώτερον τοὺς δύο ἄνδρας, κυριεύουσα τὸ κέντρον τοῦ ὀμίλου.

— Ποῦ πᾶς μωρή ; ... , ἐπαναλαμβάνει. Ποῦ τοὺς ἠδρες αὐτουνοὺς ; ... Ποῦ τοὺς ξέρεις ; ... σὰ θέλεις νὰ μπῆς σὲ σπῆτι, δὲν ἐρχεσαι νὰ σὲ πᾶω 'γῶ ; ... σὲ σπῆτι ὅπως τὸ θέλεις . . . αἱ μωρή ; ! ...

'Ἄλλὰ, οἱ δύο ἄνδρες, συνελθόντες ἐκ τῆς πρώτης ἐντυπώσεως, ἠρεθίζοντο προδῆλως, καὶ ὁ φέρων τὸ πλατύγυρον καπέλλον, πιάνων μὲ θυμὸν, ἐκ τοῦ βραχίονος, τὴν κυρά - Κώσταιναν, καὶ προσπαθῶν νὰ τὴν παραμερίσῃ :

— "Α στὰ διάολο, παληοβρώμα !... ὑπεγόγγυσεν ὀργίλως πρὸς αὐτήν.

'Ἄλλ' ἡ κυρά - Κώσταινα, ἀποσπωμένη μεθ' ὀριμῆς, ἐκμαιομένη πρὸς τὸ ἄκουσμα :

— Βρώμα, λέει ; ... κραυγάζει. Θὰ μὲ τῆς καὶ βρώμα, βρέ κ... ; ! Ἐγὼ εἶμαι μεσίτρα... ἀποδειγμένη !... Ποῦ τὸ πᾶτε τὸ κορίτσι, βρέ ἄτιμοι ; !... Ποῦ τὸ βρήκατε ; ... κ' ἔχετε καὶ τὸν ἀμαξᾶ ἔτομο ; .. ποῦ θὰν τὸ πᾶτε ; .. αἱ βρέ ; ! ...

— "Α στὸ διάολο, σκρόφα, σοῦ εἶπα . . . νὰ μὴ σοῦ πάρ' ὁ διάολος τὸν πατέρα ! ...

— Ἐγὼ νὰ πᾶω στὸ διάολο, βρέ κ... ; !... Ποῦ τὸ πᾶτε τὸ κορίτσι, μωρέ ; .. Σὲ τί σπῆτι θὰν τὸ βάλετε ; ... Ποῦ τὸ ξέρετε τὸ κορίτσι, βρέ σεῖς ; ...

— 'Ἀμ' ἐσὺ, ποῦ τὸ ξέρεις, μωρή παληοβρώμα ; ..

— Ἐγὼ εἶμαι μεσίτρα... ἐγὼ ἔχω χροός... γιὰ νὰ μπῆ δοῦλα σὲ σπῆτι, πρέπει νὰ περάσῃ ἀπ' τὰ χέρια μου... ἢ τὸ βρήκατε μοναχὸ καὶ θαρροεῖτε πῶς θὰ σᾶς τ' ἀφήνω ; !.

Καὶ στρεφομένη πρὸς τὴν νέαν :

— Ποῦ σὲ βρήκανε, μωρή ; .. ἐπανλαμβάνει. Ποῦ τοὺς ξέρεις αὐτούς, μωρή ; ... Τί θέλεις ἐσὺ μωρή μὲ τὴν ἀμαξᾶ ; ... Ποῦ σοῦ εἶπανε πῶς θὰ σὲ πᾶνε ; ...

Ἐἰς τὰς ἀκατασχέτους κραυγὰς τῆς κυρά - Κώσταινας, ἤρχισε κόσμος νὰ συναΐζεται, ν' ἀκούη, νὰ περιβάλλῃ τὸν

μικρὸν γραῦλον τῶν ἀπαγωγέων καὶ τῆς νέας. Βλέπουσα δὲ τοῦτο ἢ κυρὰ μεσίτρα, ἐνθαρρύνεται, ἐντείνει τὴν φωνήν, καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τοὺς ἐρχομένους :

— Ὅριστε, κύργιοι, ν' ἀκούστε, λέγει, γι' αὐτοὺς τοὺς ἀτιμοὺς... ποῦ βρῆκανε μοναχὸ αὐτὸ τὸ κορίτσι, ποῦ ἦρθε ἀπ' τῆ Σύρα νὰ μπῆ σὲ σπῆτι... καὶ θέλουνε νὰ τὸ πάρουνε... κ' ἔχουνε καὶ τὴν ἀμαξα ἑτομη... οἱ κακοῦργοι !

Καὶ γυρίζουσα πάλιν πρὸς τὴν νέαν, μὲ τόνον πλέον δημοσίου κατηγοροῦ, ἀντιπροσώπου τοῦ συνελθόντος λαοῦ, εἰσαγγελέως τῆς κοινῆς γνώμης, ἀποτεινομένου πρὸς ὑπόδικον :

— Πεῦ πᾶς, σοῦ λέω, βρυχᾶται, μορῆ κακοῦργα;... Ποῦ τοὺς βρῆκες αὐτούς, σοῦ λέω;.. Σὰ θέλῃς νὰ μπῆς σὲ σπῆτι, γιὰτι δὲν ἔρχεσαι νὰ μὲ βρῆς ἐμένα;...

Ἡ νέα μὲ τὸ κόκκινον ποικῶκι, παρατηροῦσα τὴν τροπὴν ποῦ ἐλάμβαναν τὰ πράγματα, συγκεχυμένη ἐκ τῆς ἀπροόπτου παρεμβάσεως τῆς ἀκαθάρτου κυρὰ - Κώσταινας, καθορῶσα τὸν πυκνούμενον τριγύρω κόσμον, ἐκλονίσθη ἐντελῶς, κατέβασε τὸ πόδι ἀπ' τὴν σκάλαν τῆς ἀμύξης, κ' ἤρχισε ν' ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐρωτήσεις, ὡς δικαιολογουμένη τάχα :

— Νά... ποῦ τοὺς βρῆκα... σάματος τοὺς ξέρω κ' ἐγώ... ἐγὼ ἦρθ' ἀπ' τῆ Σύρα... μὲ τὸ βατόρι... νὰ μπῶ σὲ σπῆτι... καὶ μὲ βρῆκ' αὐτὸς στὸν Περαία... κεῖ ποῦ-θγαίν' ἀπὸ τὴ βάρκα... καὶ μοῦ λέει «ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;» τοῦ λέω κ' ἐγὼ «ἀπ' τῆ Σύρα»... «τί θέλεις;», μοῦ λέει, «νὰ μπῆς σὲ σπῆτι;»... «ναίω, τοῦ λέω... «ἔρχεσαι, μοῦ λέει, νὰ σὲ βάλω σ' ἕνα σπῆτι... καλό;»... «γιατί δὲν ἔρχομαι», τοῦ λέω κ' ἐγώ, «σὰν εἶνε καλὸ τὸ σπῆτι...» «ἀίντε πᾶμε», μοῦ κάνει... μπήκαμε στὸ σιδηρόδρομο μαζί καὶ ἦρθαμε...

— Ἀκοῦτε, κύργιοι, ἀναβοᾷ ἐμμανῶς ἡ κυρὰ - Κώσταινας, ἐξαπτομένη ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς ἀφηγήσεως, ἀκούτε, κύργιοι... ἔχουνε ἑταιρίες... καὶ πᾶνε καὶ βρῖσκουνε στὸν Περαία τῆς δοῦλες... ποῦ θγαίνουνε ἀπὸ τὸ βατόρι... καὶ τῆς παίρνουνε καὶ τῆς γλεντᾶνε... καὶ ὕστερα τῆς πουλᾶνε στὸ Γκάξ... ἀκοῦτε... πῆγε καὶ τὴν ἐβρῆκε στὸν Περαία... καὶ τὴν ἀνέβασ' ἀπάνου... καὶ ἦτανε συνεννοημένοι καὶ μὲ τὸ λεμονᾶ... εἶχανε καὶ τὴν καρότσα ἑτοιμη... νά, ὁ ἀνειπιός μου τοὺς εἶδε ποῦ κάνανε τὰ νοήματα... ἐγὼ καθόμουνα κειπέρα μὲ τ' ἄλλο τὸ κορίτσι... δὲν ἦ-

Ξερα τίποτα... μονὲ τρέχει ὁ ἀνειψιός μου καὶ μοῦ λέει :
«Θεΐτσά, αὐτὸ κι' αὐτό»... «τρέξε» μοῦ λέει...

Ἄλλὰ οἱ ὡς ἀπαγωγεῖς, παρουσιαζόμενῃ καταλαμιβά-
νοντας τῆς θέσεώς των τὸ δυσάρεστον, καὶ αἰσθανόμενοι
πῶς χάνουν ἕδαφος, καὶ ἐννοοῦντες ὅτι κινδυνεύει νὰ τοὺς
διαφύγ' ἡ λεία, κι' ὅτι ὑπὲρ ἄλλου ἐκοπίασαν, ἀποπειρῶνται
τελευταίαν τιν' ἀντίστασιν. Καὶ ὁ φορῶν εἰς τὸ κεφάλι τὴν
ρεπούμπλικαν, διακόπτων αὐθαδῶς αὐτήν, θρασύς καὶ ἀ-
πειλητικός :

— Ἐρχεσαι νὰ πᾶς στὸ διάλο!... λέω ἴγώ... ἢ νὰ μὴ
σοῦ πάρ' ὁ διάλογος τὸν πατέρα!... ἐπαναλαμιβάει.

Ἡ κυρὰ - Κώσταννα, δὲν εἶνε ὁμως ἐξ ἐκείνων, οἵτινες
πτοοῦνται τόσον εὐκόλῃ καὶ ἰσχυρὰ ἐν τῷ δικαίῳ της, βα-
σιζομένη ἐπὶ τῶν συνερχομένων περιεργῶν, πεποινθῦα εἰς
τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς αὐτῆς, ὀρημητικῆ, ἀγρία :

— Μὴ μὲ βρίζεις, τοῦ λέει, γιατί σοῦ βγάζω τὸ μάτι μὲ
τὴν ὀμπρέλα!... Ἐχει καὶ μοῦτρα καὶ νὰ μὲ φοβερίσῃ
κι' ὄλα!...

Καὶ διακρίνουσα, λίγο παρέκει, ἕναν ὑπενωμοστάρχη, με-
ταξὺ τῶν παρεστώτων, χαζῶς βλέποντα :

— Κύριε νομιζτάρχη, νὰ μὲ προστατέψῃς!... βάλλει
αἰφνίδιον ὄρουγῆν. Ἐγὼ εἶμι μεσίτρα... ἀποδειγμένη...
ἔχω καὶ τὰ χαρτιά μου... εἶνε στὴ Διεύθυνσι... τάχει ὁ
κύριος Μπαϊραχτάρης... νὰ προστατέψῃς αὐτὸ τὸ κο-
ρίτσι τὸ ἀνθῆο... ποῦ πήγανε καὶ τὸ πήρανε ἀπ' τὸ βα-
πόρι... καὶ θὰν τὸ πουλήσουνε στὸ Γκάζ... καὶ τὸ γλύ-
τωσα ἀπ' τὰ χέρια τους... καὶ ἄκουσα καὶ τόσα λόγια...
μὲ εἶπανε σκρόφα... μὲ εἶπανε... ἐγὼ εἶμαι μεσίτρα...
ἀποδειγμένη!...

Ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει καὶ τῇ ἐπικλήσει ταύτῃ τῆς ἐξουσίας,
ὁ γύρω κόσμος συνταράσσεται, ἄλλοι γελῶντες, ἄλλοι ἐρω-
τῶντες, ἄλλοι ἀναμένοντες τὸ ἀποθησόμενον, οἱ ὡς ἀπαγω-
γεῖς παρουσιαζόμενοι κρίνουν χαμένην πλέον τὴν παρτίδα
καὶ θεωροῦν ἀνγκαῖον νὰ τὸ στρίψουν, ἢ νὰ πλησιάζει ἔτι
μᾶλλον πρὸς τὴν κυρὰ - Κώστανναν, ὡς διὰ νὰ τεθῆ ἐφεξῆς
ὀριστικῶς ὑπὸ τὴν αἰγίδα της, ὁ ἀμαξῆς μωστίζει τοὺς ἴπ-
πους καὶ ἀπέρχεται, καλπάζων, καὶ ὁ ὑπενωμοστάρχης, αὐ-
θεντικῶς καὶ ἀξιοματικῶς, λέγει πρὸς τὴν κυρὰ - Κώσταν-
ναν, μὲ δαυστάτην ρουμελιώτικην προφορὰν, παραμερίζων
τοὺς μεσολαβούντας, καὶ συστρέφων τὸν μύστακ' ἀγερώ-
χως :

— Πάο! τὸ κορίτσι καὶ τράβα... καὶ μὴν παραφονιά-

ζης... τί σκούζεις ἔτσι... ἄφησε νὰ κρυώσει τὸ πρᾶμμα
κ' ἔρχομαι καὶ σὲ βρίσκω...

Ἐνῶ δὲ ὁ ἥλιος βασιλεύει ἐν θαμβούσῃ πορφύρᾳ, καὶ χρο-
σόνεται ὁ ὀρίζων καὶ ροδίζεται ὁ Ὑμητός, καὶ τὸ παλάτι
καταλάμπεται ἀπὸ τὰς τελευταίας του ἀκτίνας, καὶ τὰ φύλ-
λα τῶν πέριξ δένδρων ψιθυρίζουν πρὸς τὸν ἄνεμον τῆς ἐ-
σπέρας, καὶ τὸ διὰ τὰ Φάληρα τρομβάου ξεκινᾷ σφυρίζον
διατόρως, καὶ ἡ κάτω μουσικὴ ἀρχίζει νὰ θροντᾷ τὸν Ὑ-
μνον τῆς Ἐλευθερίας, ἡ κυρὰ - Κώσταινα, ἐν τῇ εὐχαρι-
στήσει τοῦ θριαμβίου, πάλλουσα ὄλη, φουσκωμένη, καταϊ-
δρωμένη, γαυριῶσα, μετὰ μεγάλου φουστάνιων θροῦ καὶ
φωνῶν ἤχου, ἀπάγει πρὸς τὴν λεωφόρον Ἀμαλίας τὴν νεά-
νιδα μὲ τὸ κόκκινον πολκάκι, καὶ λαλεῖ διαρκῶς, καὶ σείε-
ται βιαίως, καὶ χειρονομεῖ μεγαλοπρεπῶς, καὶ κουνεῖ στὸν
ἀέραν ἀδικόπως τὴν ὀμπρέλλαν της, καὶ ξεφυσᾷ καὶ δη-
μηγορεῖ πρὸς τὰ ἐντυγχάνοντα πλήθη, ἐκθέτουσα διὰ μα-
κρῶν τὸ γεγονός, ἐξημμένη, καταγανακτημένη, προστάτις
τῆς ἀπειλουμένης δημοσίας ἠθικῆς, καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐ-
πρεπειᾶς ἀντιλήπτωρ, καὶ τῆς κινδυνεύουσας ἀρετῆς ὑπερ-
μαχος...²

(*) Ἡ «Κυρὰ Κώσταινα», κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι ἡ δυνα-
τώτερη κ' ἡ χαρακτηριστικώτερη ἀπὸ τίς «Ἀθηναϊκὲς σελίδες»
του. Τὸ *μοντέλλο* του αὐτὸ τὸ εἶχε μελετήσῃ πολὺ, παραπολύ.
Ἀπὸ τρεῖς φορές μάλιστα, θυμᾶμαι, πὼς πήγαμε καὶ μαζί στὴ
δενδροστοιχία γιὰ νὰν τὴ βροῦμε.

— Πᾶμε στὴ βιβλιοθήκη μου! συνείθισε νὰ μοῦ λέῃ συχνά,
σὰ βγαίναμε σὲ τέτιους περιπάτους μαζί.

— Τί θὰ διαβάσουμε σήμερα; τὸνὲ ρώτησα ἕνα πρωτῖ.

— Σήμερα θὰ διαβάσουμε «Κυρὰ Κώσταινα»! μοῦ ἀποκρίθηκα
φωναχτὰ καὶ ξεκαρδισμένος στὰ γέλια.

Καὶ πήγαμε στὴ δενδροστοιχία καὶ τὴ βροῦσαμε νὰ κάθεται
σ' ἕναν πάγκο, περιτριγυρισμένη ἀπὸ δούλες καὶ παραμάνες καὶ
νὰ δημηγορῇ, κατὰ τὴ συνήθειά της. Ὁ ἀπαραίτητος γερωφου-
στανελάς, πού τὸν ἔλεγε ἄντρα της, στεκώτανε ὀλόρθος, ὅπως
πάντοτε, πίσω της, προσέχοντας στὰ λόγια της, δίχως νὰ βγάζει
μιλιά.

— Πότε θὰν τὴ γράφεις ἐπὶ τέλους αὐτὴ τὴν «Κυρὰ Κώσταινα»
τοῦ εἶπα, νὰ συγάζουμε κι' ἀπ' αὐτή;

— Ἀκόμα! Ἀκόμα! Δὲν πέτυχα ἀκόμα ὅ,τι μοῦ χρειάζεται.

Ἐκεῖνο τὸ πρωτῖ, θυμᾶμαι, μέيناμε ὦρα περίπου στὸν ἀντι-
κρυνὸ πάγκο καθισμένοι καὶ παρακολουθώντας κάθε λέξι καὶ
κάθε κίνησί της.

ΤΟ ΘΕΡΟΣ (*)

ΤΟ θέρος ἤγγισεν. Αἱ ἡμέραι ἤρχισαν ἤδη νὰ παρατείνωνται μικρὰ καὶ ἡλιοκαεῖς καὶ αἱ νύκτες νὰ λούωνται εἰς δρόσον εὐάρεστον καὶ ἄπλετον σεληναῖον φέγγος. Κοπωδεστέρα καθίσταται ὁσημέραι ἡ ἐργασία ὑπὸ τὴν θερμότητα τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ βαρύνει τὸ πνεῦμα ἀφορήτως τὸ καῦμα τοῦ οὐρανοῦ. Λιθυκαὶ πνοαὶ στροβιλίζουσι ἀνά τὰς ὁδοὺς εἰς λευκὰς νεφέλας τὸν κοινορτόν καὶ ὁ ἰδρῶς ῥεεῖ ἀπὸ τῶν μετώπων — ὀχληρὸς προάγγελος καὶ σύντροφος τῆς ἀφικνουμένης ὥρας τοῦ ἔτους. Καταβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ἄχθους κλίνει πρὸς ἀνίκητον ὕπνον τὸ σῶμα, ἐφ' ὅσον, παρμεγέθης κρατήρ, ἐκχέει, κρημάμενος ἀνωθεν, τὴν ζέουσαν τῶν ἀκτίνων του λάβαν ὁ ἥλιος, καὶ ἀναμένει τὴν ἑσπέραν, διὰ ν' ἀπολαύσῃ ὀλίγων στιγμῶν ἀνεκτῆς ὑπαίθρου ζωῆς, πολὺ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἀνηλεοῦς ἀστρου. Τότε μόνον ἀνακουφίζονται πῶς τὰ κεκηγότα μέλη, τότε ἐνδυναμοῦνται κατὰ τι τὰ παραλελυμένα νεῦρα, τότε συσφίγγονται, αὐθις αἱ ἴνες αἱ χαλαρωθεῖσαι καὶ ἀνοίγονται οἱ καμύοντες καὶ τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ καθαρίζεται ἡ διάνοια ἡ θολωθεῖσα. Καὶ πληροῦνται λαοῦ αἱ ἐ-

(*) «*Ἐστία*» 24 Μαΐου 1887 σελ. 337—342.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ τῆς «*Ἐστίας*» ποῦ ἔχομε ὑπόψη μας εἶναι πολὺτιμο γιατί περιέχει στὸ περιθώριο ἰδιόχειρα σημεῖώματα τοῦ Μητσάκη, ἄλλα μὲ μολύβι καὶ ἄλλα μὲ μελάνι γραμμένα, ἐλληνικὰ καὶ γαλλικὰ μαζί. ποῦ μᾶς δείχνουν πῶς ὁ Μητσάκης λογάριζε νὰν τις βγάλει τις «*Ἀθηναϊκὲς σελίδες*» του σὲ βιβλίον, νὰν τοὺς δώσει μάλιστα καὶ τίτλο γενικό: «*ΠΡΩΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ*». Ἡ πρώτη σημεῖωση. ποῦ βρίσκεται πάνω ἀπὸ τὸν τίτλο γραμμένη μὲ μολύβι, λέει τὰκόλουθα :

«*Νὰ μὴν ἀποτελέσει μέρος τῆς διηγηματικῆς σειρᾶς, ἀλλὰ μὲ τοὺς «Ἐμπρησμοὺς Δασῶν», τοὺς ἐν τῷ «Ἐλλ. ἡμερολογίῳ» καὶ ἄλλα τέτοια, νὰ περιληφθῇ εἰς ξεχωριστὸν τόμον «*Πρώτων δοκιμίων*».*

M. M.

ξοχαί και τὰ προάστεια και αἱ ἀκταί, και σπεύδει τὸ πλῆθος ὅπου τὸ καλεῖ ἔστω και ἡ παραμικροτέρα ἀναφυχή, και ἀναζῶσιν οἱ νεκροὶ δρόμοι και ἐκχύνεται εἰς αὐτοὺς νυκταβάτις ἢ πόλις ὅπως ἀναπνεύσῃ, περιπατήσῃ, λουσθῇ ἢ εὐθυμῆσῃ. Καὶ ἄρχονται τὰ ὑπὸ τὸ ἐλεύθερον στερέωμα θεάματα και ἐγκαννίζετα ἢ εἰς Φάληρον κατάβυσος και ἀνέρχεται γογγύζων, ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐπιβατῶν, ὁ σιδηρόδρομος πρὸς τὸν ἀνήφορον τῆς δροσερᾶς Κηφισίας. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐρημιουμένου βαθμηδὸν ἄστειος ἢ ἀνθρωπίνῃ πλημμύρᾳ κυλίεται παντοῦ ὅπου δένδρων ἐν ἀνοικτῷ ὀρίζοντι σκιά ἢ βουνοῦ χλοάζουσα ράχισ ἢ θαλάσσης φλοίσβος γλυκῆς. Εἶνε ἡ μεγάλη ἐποχὴ τῶν ἀθηναϊκῶν διασκεδάσεων. Καὶ εἶνε ἅμα διὰ τὸν περιεργον παρατηρητὴν ἢ καταλληλοτέρα ἐπίσης περιστάσεις ὅπως ἴδη ἀπροκαλύπτους τὰς τάσεις, τὰς ιδέας, τὰς συνηθείας, τὰς ὁρέξεις, τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ — τὸ προσφορώτερον στάδιον ὅπως σπουδάσῃ τὴν βαθμιαίαν τῶν ἡθῶν πρὸς ἡμῖν μόρφωσιν.

Ἀπὸ τοῦ διασήμου κριτικοῦ Sainte-Beuve ἀποφανθέντος τὸν γνωστὸν ἀφορισμὸν «Εἶπέ μου ποῖον θαυμάζεις διὰ νὰ σοῦ εἶπω ποῖος εἶσαι», μετὰ τοῦ περιφήμου Brillat-Savarin ἀνακηρύξαντος ὡς ἀξίωμα, ὅτι μόνον ἐκ τοῦ εἶδους τῆς συνήθους αὐτῷ τροφῆς και τοῦ τρόπου καθ' ὃν τρώγει θὰ ἠδύνατο νὰ ὀρισθῇ ἀσφαλῶς ὁ χαρακτῆρ παντὸς ἀνθρώπου, μυρία προὔταθησαν και ὑπεδείχθησαν θεωρίαι πρὸς καθορισμὸν ἢ ἐξηγήσιν τῶν γενικωτέρων ψυχικῶν διαθέσεων ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων τοῦ καθημέραν βίου. Ἄλλ' ὁ μᾶλλον ἀνάξιος προσοχῆς μετὰξὺ αὐτῶν, δὲν θὰ ἦτο ὁ τρόπος καθ' ὃν διέρχονται τὰς ὥρας τῆς ἀργίας των τὰ ἄτομα ἢ τὰ ἔθνη, λαμβανόμενος ὡς μέτρον καθ' ὃν δοκιμαστῆρ τοῦ καθόλου αὐτῶν χαρακτῆρος. Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ κριτικοῦ δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἀληθῆς ἂν διευτυποῦτο ἀναλόγως : Εἶπέ μου πῶς διασκεδάζεις και θὰ σοῦ εἶπω ποῖος εἶσαι. Κατ' ἄλλον τρόπον ἐργάζεται, ἀλλὰ και ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ πεπολιτισμένος, ἄλλως δὲ ὁ ἄξεστος και χυδαῖος. Ἄλλως ἐργάζεται ἀλλὰ και ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ προσοδευτικός, και ἄλλως ὁ στάσιμος και ὀκνηρός. Ἄλλως ἐργάζεται, ἀλλὰ καθ' ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ ἄπιστος ἢ ὁ πιστός, ὁ σκεπτικός ἢ ὁ ἀπλοῦς, ὁ ἐλεύθερος ἢ ὁ δοῦλος. Τῆς ὀθωμανικῆς φυλῆς τὴν στασιμότητα, τὸ ἀποκλειστικόν, τὴν ἀδράνεια, τὴν εἰς τὸ περρωμένον τυφλὴν πίστιν, ἀπολαυστικότητα, τὴν εἰς ἰδανικὸν ἄλλης ζωῆς ὕλι-

κωτέρας ἔτι καὶ ἡδονικωτέρας τῆς παρούσης πεποιθήσιν, θὰ ἠδύνατό τις ἀμέσως νὰ αἰσθανθῆ καὶ ἐννοήσῃ καὶ ἀπαξ μόνον πρᾶστας εἰς τουρκικοῦ θεάματος σκηνὴν ἢ ἐνωτισθεῖς ἀσιατικοῦ ἄσματος, τοὺς ἠδυπαθεῖς καὶ συρομένους καὶ στένοντας καὶ ὁμοιοχρόμους καὶ ἐν κοιμιζούσῃ νωθρότητι ἐξελισσομένους μελιτώδεις τόνους. Ὁ χονδρὸς καὶ ἡσυχος γερμανὸς ἀρέσκεται εἰς τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου τὰς ἀπλοϊκὰς ἡδονάς, ἢ εἰς τὴν βραδείαν καὶ ἡρεμον καὶ ἀποκηνοῦσιν μέθην τοῦ ζύθου. Ὁ θερμὸς Ἰσπανὸς ταυρομάχει Ὁ χαῦνος Ἰταλὸς ψάλλει πρὸς ἄρπαν ἢ πρὸς κιθάραν ἐρωτικῶν πόνων μέλη. Ὁ γάλλος ἀγαπᾷ τὸ κεινοφανές, τὸ πρωτότυπον, τὴν ζωὴν, τὴν λάμπην τῶν φώτων, τὸν θόρυβον, τῶν ποτηρίων τὴν κλαγγὴν καὶ τῶν χορῶν τὴν ζάλην καὶ τὴν βοὴν τοῦ γέλωτος καὶ τὸν ἀφρόν τοῦ καμπανίτου. Καὶ ὁμοίως ἐκάστη ἐποχὴ ἔχει καὶ τὰ ἰδιαίτερα αὐτῆς ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς λύπας καὶ τὰς χαρὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις, ἅτινα συναποφέρει παρερχομένη μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὸν τάφον. Ἐκάστη ἀξία λόγου πολιτικῆ ἢ κοινωνικῆ μεταβολῆ, εἴτε φυσικῆ καὶ βαθμιαία εἴτε ἀπότομος καὶ βιαία, ἀρκεῖ νὰ ἔχη ὡς βάσιν ἐξέλιξιν ἰδεῶν καὶ ὡς κρηπίδα τοῦ καιροῦ τὰς ἀπαιτήσεις, συνεπάγεται ἀναποφεύκτως καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ζωῆς. Πῶς θὰ περιεφρόνουν τὰς ἐσοτὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις ἡμῶν, τὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τύπων καὶ ὄρων καὶ κανονισμῶν, πῶς θὰ ἐγέλων, ἂν τὰς ἐβλεπον, διὰ τὰς ἀβλαβεῖς ἡμῶν ἵπποδρομίας καὶ τὰς σεμνὰς ἀπόκρεω οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι, οἱ μεθυσκόμενοι εἰς τὸ αἷμα τῶν σφρζομένων ἐν τῷ κίρκῳ θηρίων καὶ κορεννύμενοι ἐδωδῆς καὶ πότου εἰς λουκούλλεια δαίπνα καὶ ὀργιάζοντες εἰς ἔκφρονα σατουρνάλια καὶ πλέοντες εἰς ποιητικωτάτης ἀκολασίας τὸν ἀκατάσχετον χεῖμαρρον! Πῶς θὰ ἐνέπαιζον τὰς εὐαισθητοὺς καὶ ἀναιμικὰς καὶ νευροπαθεῖς ἡμῶν γυναῖκας αἱ υπερήφανα καὶ σκληραὶ δέσποναι, αἱ κοσμοῦσαι τὰς αἱματηρὰς πᾶνηγύρεις τοῦ Forum καὶ καταβιβάζουσαι τὸν ἀντίχειρα ὄπως φονευθῆ ὑπὸ τὰ ὄμματά των ὁ ἀχιμάλωτος, καὶ σοβοῦσαι, βακχίδες εὐμανεῖς, ἐν τῇ Σοβοῦρα! Πῶς θὰ διερρήγγυντο εἰς καγχασμοὺς ἐπὶ τῇ θέᾳ ἡμῶν φρακοφορούντων καὶ περιβεβλημένων τοὺς λευκοὺς λαμιοδέτας καὶ τὰς δερματίνας χειρίδας μας οἱ πυργοδεσπότες καὶ οἱ σταυροφόροι καὶ οἱ κβαλιέροι καὶ οἱ παλαδῖνοι τοῦ μεσαιῶνος, οἱ πεφορτωμένοι χάλυβι καὶ σιδήρῳ καὶ ἀπαστροπτοντες ἐκ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου! Καὶ πόσον ἀστεῖα θὰ ἐφαίνοντο τὰ συμπόσιά μας εἰς τοὺς ἀγροίους Ἰνδοὺς,

τοὺς γυμνοὺς καὶ καταστίκτους, καὶ δακτυλιοφοροῦντας τὰ ὄψα καὶ τὴν ρίτζα καὶ εὐαχουμένους ἐπὶ ἀξένου τινὸς παραλίας, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ἀντιπόδων, ἀπέναντι τοῦ μεγάλου πανοράματος τοῦ ὠκεανοῦ, διὰ σαρκῶν ἀνθρωπίνων!

Εὐνόητον ἐπομένως, ἂν τὸν μεταβατικὸν χαρακτηῖρα τῆς ἐποχῆς, ἦν διατρέχει τὸ ἡμέτερον ἔθνος νῦν, οὐδαμοῦ ἄλλου θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ καλλίτερον διατυπούμενον ἢ εἰς τὰ ἦθη τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Τὸν κικεῶνα, ὃν παριστᾷ παρ' ἡμῖν πολιτεία ἅμια καὶ κοινωνία, τοῦ ἐθνικοῦ οἰκοδομήματος τὸ ἀσυμπαγές ἔτι καὶ ἀκατάρτιστον, οὐδαμοῦ θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ οὕτω προφανῶς εἰκονιζόμενον ὅσῳ εἰς τὴν ἰσολέγεσσι τῶν βιοτικῶν ἔξωσιν καὶ φαινομενον. Ἄλλοτε, κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη, μετὰ συγκινήσεως διηγόνται ἀκόμη οἱ πλῆσιότεροι, πῶς αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἰδίως διεκρίνοντο διὰ τὴν θαυμασίαν αὐτῶν ὁμοιομορφίαν καὶ μονοτονίαν. Καθ' ἣν ἐποχὴν αἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἀπετέλουσαν ἔτι συνοικισμὸν ἀξίον νὰ ὀνομασθῆ πόλις, καθ' ἣν ἡ σήμερον καλλιμέγαρος καὶ θορυβώδης ὁδὸς Σταδίου δὲν ἦτο ἢ βαθύς κρημνὸς καὶ θολὸν ρεῦμα, καθ' ἣν οἱ ἐν τῷ τόπῳ ξένοι ἠριθμοῦντο ἐπὶ τῶν δακτύλων, καθ' ἣν ἢ πρὸς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον συγκοινωνία ἐχρειάζετο ἑβδομάδας, ἐπόμενον ἦτο τὰ τε ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα νὰ ἐξαικολουθῶσιν ὄντα ὅ,τι ἐννοεῖται κοινῶς διὰ τοῦ ἐπιθέτου πατριάρχικῶ. Μ' ὅλας εἴτε τὰς πολιτικὰς εἴτε τὰς οἰοδῆποτε ἄλλου εἶδους διαμάχας ἢ καθόλου ὄψις τοῦ ἔθνους θὰ ἦτο περίπου ὁποῖα πολυμελοῦς οἰκογενείας. Ἡ ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν μετροῦστος τῆς ζωῆς ἦτο φυσικὴ καὶ ἐπεβάλλετο μάλιστα. Ὑπὸ βασιλεῖα φουστανελλοφόρον καὶ ἡγεμονίδα φεσοφοροῦσαν, εὐεξήγητον εἶνε ἂν ἐτηρεῖτο τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων ἢ τε ἀπλότης καὶ ἡ ἀγνότης. Τῶν ἐπισήμων ἐσορῶν, τῶν ἰδιωτικῶν συνειρηρίσεων καὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων περιπάτων τὸ θέαμα, θὰ ἐφαίνετο ἡμῖν τοῖς σημερινοῖς παραδοξότατον. Σύμβολον πίστεως καὶ φιλοπατρίας ἐθεωρεῖτο ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰ πάτρια, καὶ οἱ τολμηροὶ νεωτερισμοὶ εἶχον ἐξησφαλισμένην ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀποτυχίαν. Καὶ ἂν θραδέως καὶ διὰ τοῦ χρόνου κατωρθοῦτο νὰ εἰσαχθῆ τις, ἀναποφύκτως ὑφίστατο ἀμέσως τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτηῖρος τὴν ἐπίδρασιν. Αὐτοὶ οἱ ξενικοὶ χοροὶ, ἐγκλιματιζόμενοι, προσελαμβάνον ἰδιαιτερόν τινα τύπον, ἡμιαρχαῖκόν, ἡμιδι-

μοτικόν, ἐλληνοπρεπῆ ὅμως πάντοτε ἐξόχως, κατὰ τὴν ἐν χρήσει χαρακτηριστικωτάτην ἔκφρασιν, καὶ δὲν ἦτο αὐνήθηδες ἄκουσμα λαϊκόν ἄσμα τονιζόμενον αἴφνης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνακτόρου τοῦ θόλου. Ὁ συγκρίνων τὰ ἄλλοτε συμβαίνοντα πρὸς τὰ νῦν, θὰ ἐξεπλήσσετο μεγάλως διὰ τὸ βαθὺ χάσμα, ὅπερ ἐν οὗτω μικρῷ σχετικῶς χρονικῷ διαστήματι φαίνεται ὄρουθ' ἐν μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι ἐν διαστήματι τριῶν μόλις δεκαετηρίδων, τρεῖς διάφοροι — ὄχι γενεαί, — ἀλλὰ λαοὶ κατώκησαν τὸν τόπον. Νομίζω ὅτι ἐλέχθη ἤδη, ἀλλ' εἴτε ἐλέχθη εἴτε δὲν ἐλέχθη, εἶνε ἐπίσης ἀληθές, ὅτι καὶ ὡς σώματα καὶ ὡς ἰδέαι καὶ ὡς ψυχαὶ καὶ ὡς ἀρχαὶ καὶ ὡς διάνοιαι, περισσότερον ἀπέχουμεν ἡμεῖς τῶν πατέρων μας ἢ ἐκεῖνοι τῶν παλαιοτάτων ἐκείνων μωραθωνομάχων καὶ σαλζινομάχων.

Ἡ δὲ διαφορά ἐκορυφώθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ταῦτα ἔτη, καὶ θάινει αὖξουσ' ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἡ τοῦ ἔξωθεν ἐρχομένου ρεύματος ἐπίδρασις, εἶνε πλέον ἢ αἰσθητή, καὶ ὑπὸ τὴν ὄρμην αὐτοῦ ἐξαφανίζονται βαθμηδὸν τὰ ὀλίγιστα ὑπολειπόμενα ἔτι ἴχνη τοῦ παρελθόντος. Κατὰ μικρὸν συνοικειοῦμεθα καὶ συμμορφούμεθα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ κρατοῦντα πολιτισμόν, ὡς ἄτεχνα μὲν βεβαίως ἀντίγραφα, ἀλλ' ἀντίγραφα ἐπὶ τέλους. Καὶ τόσῳ εἶνε τοῦτο ἀκριβές, ὥστε ὅσοι καὶ ἂν δὲν θέλωμεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν εἶνε ὅμως ἐν τούτοις ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως ὅτι ἤρχισαν ἤδη συμπηγνύμενα καὶ καταρτιζόμενα καὶ κοινωνικαὶ ἀκόμη τάξεις παρ' ἡμῖν, τῷ τέως κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικῷ θεωρουμένῳ λαῷ. Καὶ ἀριστοκρατία μὲν, ὑπὸ τὴν ἀποδ'δομένην ἀλλαγῆς σημασίαν εἰς τὴν λέξιν, δὲν ἐσχηματίσθη, ἀλλ' οὔτε δυνατόν θὰ εἶνε νὰ σχηματισθῆ ποτέ, ἀλλὰ τῆς πλουτοκρατίας τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπαρξίν δὲν θὰ ἦτο βεβαίως εὐκόλον νὰ ἀρνηθῆ τις. Ὁ θέλων νὰ πεισθῆ περὶ τούτου, δὲν ἔχει ἢ νὰ ζητήσῃ νὰ εἰσαχθῆ εἰς οἰανδήποτε τῶν ἀνωτέρων ἀθηναϊκῶν αἰθουσῶν, ἐν αἷς κρατοῦσα γλῶσσα εἶνε ἢ γαλλικὴ, σύνηδες προσφερόμενον τοῖς ἐπισκέπταις ποτὸν τὸ τέιον καὶ συχνὰ αἰ ἔσπεριδες. Ἡ ἀπομίμησις τῶν ἠθῶν τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ κόσμου εἶνε πλήρης, μὲ μόνην τὴν ἐλαχίστην διαφοράν ὅτι εἶνε... ἀπομίμησις. Ἐνιαχοῦ κατορθώνει κάποτε νὰ προαχθῆ καὶ μέχρι κωδωνίας. Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπομένει ἀκοιμῶς καὶ ἀκαλαίσθητος ἀντιγραφή. Ἡ οἰκοδέσποινα ἔχει τὰς ὀρισμένας κατ' ἑβδομάδα ἡμέρας, κατ' ἄς δέχεται,

καὶ τὰς ὀρισμένας καθ' ὅς δὲν δέχεται. Εἰς τὴν διακόσμησιν τῶν ἰδιαιτέρων τοῦ οἴκου δωμάτων, ἐν οἷς εἰσάγει τοὺς ξένους τῆς, καταβάλλει ὅλως ἐξαιρητικὴν προσοχὴν — ὅπως φροντίζει περὶ τῆς ἐσθῆτός τῆς νὰ εἶνε πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὸν τελευταῖον συρμόν. Εἶνε καὶ τοῦτο εἶδός τι γυναικείου σπόρτ, καθ' ὃ νικᾷ ἢ πεπρωκισμένη διὰ μείζονος φιλοκαλίας καὶ νοημοσύνης. Ἐκτὸς τῶν σουαρέ, ἐν μεγίστῃ ἐνεργείᾳ καὶ ἀκμῇ εἶνε καὶ αἱ ματινέ καὶ αἱ ἀπρέμιντί καὶ τὰ φράιβ - ὀ - κλόκ, αἱ ἡμερίδες, αἱ ἀπογευματιναί, τὰ δειλινά, ἢ ὅπως ἄλλως ἐξελληνίζονται. Ὁ κύριος, θέλων νὰ σᾶς δηλώσῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ διέλθητε παρ' αὐτῷ τὴν ἐσπέραν, σᾶς καλεῖ διὰ νὰ πάρετε, ὡς λέγει, τὸ τσῶϊ. Ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου παίζονται τεμάχια τοῦ νεωτάτου μελοδράματος τοῦ Βέρδη ἢ τοῦ Βάγνερ, τοῦ Ὁθέλλου τῆς ἐν Μιλάνῳ Σκάλας ἢ τῆς Βαλκυρίας τῶν Βρυξελλῶν. Κατὰ τὰς ἀπόκρεω ἐντὸς τῶν ἀναπεταννυμένων σαλονίων, ἅτινα καταναγάζονται ἐκ τῶν φώτων καὶ ὄν στίλβει ὀλισθηρὸν τὸ παρκέ, δίδονται ζωηροὶ καὶ πολυπληθεῖς χοροί, des bals travestis, costumés, parés et masqués. Τὸ ἀμερικανικὸν ἄνθος τῶν αἰθουσῶν, τὸ τόσον ἐπιτυχῶς μεταφτυεθὲν καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἐξωτικὸν φυτόν, ἢ μετὰ τῶν νεανίδων flirtation (νὰ τολμήσωμεν ἀρά γε νὰ τὴν μεταφράσωμεν ἐρωτοπαιδιάν;) εἶνε πληρέστατα ἐν χρήσει. Ἐξοχικαὶ καὶ ἄλλαι ἐκδρομαὶ διενεργοῦνται συχνότατα, des pic-nic, parties de plaisir, courses à pied ou à cheval. Αἱ μᾶλλον προτιμώμεναι ἐξοχαί εἶνε τὸ Φάληρον καὶ πρὸ πάντων ἡ δροσερὰ Κηφισία, ἀληθὲς ἀριστοκρατικὸν κέντρον μετὰ τὰς κομψὰς ἐπαύλεις τῆς καὶ τὰ δύο μεγάλα ξενοδοχεῖά τῆς καὶ τὸ κατάστημά τῆς τὸ ὑδροθεραπευτικόν. Ἄν ὑπάρχη γαλλικὸν θέατρον, εἰς τοὺς κυρίους καὶ τοὺς ἐπισκέπτας τῶν αἰθουσῶν τούτων ἀνήκουν ἀναποφεύκτως τὰ πρῶτα καθίσματα ἂν δὲν ὑπάρχη, τὸ αὐτὸ γίνεται — ἀφοῦ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως — καὶ διὰ τὸ ἰταλικόν ἄλλ' εἰς τὸ ἑλληνικὸν οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ σημειωθῇ ἡ παρουσία των. Πέρουσι μόνον, παραδόξως, εἶχε καταλάβῃ αὐτούς, ὡς ἐνθυμηθεὶςθε βέβαια, ἐκεῖνο τὸ grout pervers (βλέπετε ὅτι ἐξακολουθῶ νὰ ὀμιλῶ τὴν γλωσσάν των) διὰ τὸ Ἄντρον τῶν Νυμφῶν καὶ τὸν διάσημον Κωστάκη. Ὁ συχνάζων εἰς τὰς αἰθούσας ταύτας κόσμος εἶνε συνήθως ὁ διπλωματικὸς, ὁ χρηματιστικὸς, ὁ ὁμογενικὸς, τραπεζίται, πρέσβεις, γορματεῖς, ἐπιτετραμμένοι, αὐλικοί, ἀνώτεροι ἐπάλληλοι. Πολύ

ὀλίγα ὅμως εἶνε ἐκεῖνα ἐν αἷς ἢ ὁμήγουρις εἶνε πράγματι select καὶ σχεδὸν καμμία τοιαύτη ὁμήγουρις δὲν ὑπάρχει, περὶ ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ γαλλικὴ ἔκφρασις triée sur le volet. "Ἄν μάλιστα τὸ σαλόνιον εἴχῃ ἔστω καὶ τὴν παραμικροτέραν σχέσιν πρὸς τὴν πολιτικὴν, δὲν ἀργεῖ νὰ προσλάβῃ ἐντὸς ὀλίγου τὴν ὕψιν καρφενείου τινὸς τῶν Χαυτείων ἢ τοῦ Δημοπρατηρίου. Τότε δὲ καὶ παύουν — ἐκτὸς ἐνός — νὰ εἶναι ψυχὴ αὐτοῦ αἰ κυρίαι. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὅμως, περὶ αὐτὰς συγκεντροῦται πᾶν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ μέριμνα καὶ ἡ προσοχὴ καὶ ἡ κίνησις. Αἱ δεσποινίδες μονοδοῦσιν ἢ διωδοῦσι, κάθηνται πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἢ χαριεντίζονται μετὰ τῶν μεμερωμένων νεανίσκων, ἐν ᾧ αἱ δέσποινις συνομιλοῦσι περὶ τοῦ γεγονότος τῆς ἡμέρας, ἀνακοινοῦσι τὰ μικρὰ σκάνδαλα, ἅτινα ἀπαρατήτως δὲν λείπουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκ τοῦ κύκλου των, κακολογοῦσιν ἢ διαλέγονται περὶ τῆς τελευταίας θεατρικῆς ἐπιτυχίης ἢ τοῦ προσφάτου θορυβώδους βιβλίου, ὧν εἰδήσεις ἀφίκοντο ἐκ Παρισίων. Ἀπὸ τινος μάλιστα, ὅπως ἰδιαιτέρως φαίνονται κατὰ τι ἐνδιαφερόμενα διὰ τὴν φιλολογίαν, τὴν ἡμετέραν ἅμα καὶ τὴν ξένην. Ἄλλ' αἰ θετικαὶ αὐτῶν φιλολογικαὶ γνώσεις, ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων, δὲν ἐκτείνονται πέραν τοῦ Ohnet, ὅπως οἱ διακεκριμένοι τρόποι, οἷς ἐπιτηδεύονται, ἀφίκουν ἐνίοτε, προσοπεῖα διαφανῆ, μαντευομένην ὑπ' αὐτοῦς καὶ ἀγωγῆς ἀτέλειαν καὶ ἦθους φυσικὴν κοινότητα καὶ ἀπερίττου κληρονομικῆς εὐγενείας στέρησιν.

Ἐπειτα ἔρχεται ἡ μέση τάξις. Ἡ μᾶλλον πασῶν ἁμορφος καὶ στερουμένη ἰδίως προσωπικότητος. Κατώτεροι ὑπάλληλοι, ἐπαγγελματῖαι, συνταξιοῦχοι, μικροεισοδηματῖαι, φοιτηταί. "Ἄν ἡ ζωὴ τῆς ἀνωτέρας τάξεως παρ' ἡμῶν εἶνε ἀντιγραφὴ τῆς ζωῆς τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀλλαχοῦ, ἡ ζωὴ τῶν ἀστῶν μας εἶνε ἀντιγραφὴ τῆς ἀντιγραφῆς, ἀπομίμησις τῆς ἀπομιμήσεως. Ἡ κυριώτερὰ βάσις, ἐφ' ἧς τείνει ὀριστικῶς νὰ στηριχθῇ καὶ μορφωθῇ ἡ ἀρτισύστατος ἡμῶν κοινωνία, ὁσημέραι καταδεικνύεται ὅτι εἶνε ἡ πρὸς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν ἄμετρος ἐκτίμησις, τῆς δ' ὀρθοδοξίας τοῦ δόγματος τούτου ὁ σπουδαιότερος ἀπόστολος εἶνε ἡ ἡμετέρα μπουρζουαζί. Τὶ ἂν τὸ ἔνδον τοῦ ποτηρίου δεινὸν ἀπόζη, ὅταν τὸ ἔξω ἀπαστρέφει καὶ σπινθηροβολῇ σπιλινόν; Τὶ ἂν τὰ ἔσωθεν ἐνδύματα καλύπτει ρύπος καὶ

ιλύς, ἀφοῦ τῶν ἐξωτερικῶν εἶνε κομψόν τὸ σχῆμα καὶ ἀνεπίληπτος ἡ μορφή; Τί ἂν ὁ θύλακος εἶνε πλήρη ἀέρος, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως φαίνεται ἐξωγκωμένος; Τὸ θέαμα τριζακοσιδράχμου οἰκογενειάρχου, προσπαθοῦντος ἐν πάσῃ δυνάμει ν' ἀναπαραστήσῃ ἐν τῷ κύκλῳ του εἰς μικρὸν τὴν εἰκόνα τοῦ βίου μυριοπλάντου πλουσίου, δὲν εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον σπανίων καὶ ἦττον ἀξιοθρήνητων φαινομένων καὶ συμπτωμάτων. Ἡ ἐξωτερικὴ παράστασις ἐπιζητεῖται, ἐφ' ὅσον εἶνε ἐφικτόν, νὰ εἶνε ἡ αὐτή. Αἱ δεσποινίδες τῆς οἰκογενείας ὀμιλοῦσιν ἀπαραιτήτως καὶ αὐτὰς τὴν γαλλικὴν. Ἡ Σαίζον καὶ πᾶν ἄλλο ζουρνάλ συρμῶν παρέχει καὶ εἰς αὐτὰς πρόχειρα τὰ ὑποδείγματα τῶν ἐσθήτων καὶ τῶν πέλων των. Τὸ κλειδοκύμβαλον δὲν λείπει ἀπὸ τῆς αἰθούσης, ἣτις στολίζεται ἐπίσης καταλλήλως, — ἔστω καὶ ἂν πρὸς τοῦτο τὰ λοιπὰ δωμάτια πρέπει ν' ἀπομεινωσὶ γυμνά καὶ παριστῶντα διαμερίσματα προστύχου ξενοδοχείου, ἐν ᾧ σταθμεύει ὁμάς ἀλητῶν, ἐτοίμη ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Αἱ κυρίαι ἐπιτηδεύονται τοὺς αὐτοὺς ἐλευθέρους μετὰ τῶν κυρίων τρόπους — θεωροῦσιν αὐτοὺς προσφορώτατον πρὸς ἄγραν γαμβρῶν μέσον καὶ ἀπαράιτητον παρεπόμενον πεπολιτισμένης ἀγωγῆς. Τὸν χειμῶνα δίδονται ἐπίσης χοροὶ καὶ ἑσπερίδες, ἐν αἷς πίνεται ὁμοίως τέϊον καὶ χορεύεται ὁ θγκυκλος. Ἡ εἰς πᾶν δημόσιον θέαμα, εἰς πᾶσαν πλήθους συνάθροισιν, εἰς πᾶσαν ἑορτὴν προσέλευσις εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Αἱ συναλῖαι τοῦ «Παρνασσοῦ» πληροῦνται. Ἡ εἰς Φάληρον κατάβασις τελεῖται ἀνελλιπῶς καθ' ἕκαστον θέρος, καὶ τὰ «Ὀλύμπια» δέχονται τοὺς ὑπολοίπους. Εἰς τὰς ἀνακτορικὰς πανηγύρεις ἢ τελετὰς ὁ σύζυγος ἢ ὁ πατήρ προσκαλεῖται συνήθως μετὰ τῆς κυρίαις ἢ τῶν θυγατρῶν του οὐχὶ δὲ σπανίως συμβαίνει ν' ἀναφέρῃ ἐνίοτε καὶ καμμίαν τῶν δεσποινίδων ὡς διακριθεῖσιν μετὰ τῶν κεκλημένων ἐπὶ χάριτι ἢ καλλοῦν ἢ ἐφημερίς τις, ἀφηγουμένη τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὸ ἐλικρατῆσιν ἀπὸ τινος χρονολογικὸν σύστημα. Ἐν τῷ μετὰξὺ δὲ οἱ νέοι τῆς οἰκογενείας περιέρχονται τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, στολίζονται ἐπὶ πιστώσει, ἀμαξοδομοῦσι, πρίζουν σφαιριστήριον εἰς τὰ καφφενεῖα, συνάπτουν χρέη.

* * *

Ὁ δὲ λαός; . . . Ὁ λαὸς ὑφίσταται — διότι δέν εἶνε ὡλλως δυνατὸν — τὴν ἐπίδοξιν τῶν ἠθῶν τούτων. Συνείδη-

σεν ἤδη νά πίνῃ ζῦθον ἀντί τοῦ ρητινήτου του. Ἔχει τὰς ἐξοχάς του, εἰς ας ἐκχύνεται κατὰ Κυριακὴν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Ἔχει τὰ ἰδιαίτερα καφφενεῖά του, τὰ ἰδιαίτερα καπηλεῖά του, τὰ ἰδιαίτερα θεάματα του. Ἔχει τὰς ἰδικάς του ἐορτάς, τὰς ἰδικάς του συναθροίσεις, τὰς ἰδικάς του πανηγύρεις. Ἀλλὰ πόσον διαφέροντα τῶν ἄλλοτε ! Τὸν χειμῶνα, ὅτε αἱ λοιπὰ τάξεις παραπονοῦνται κατὰ κανόνα διὰ τὴν ἔλλειψιν θεάτρου, αὐτὸς ἔχει τὰ ὠρισμένα του θεατρίδια παντομίμας ἢ κωμικῶν παραστάσεων. Πολυπληθῆ ζυθοπωλεῖα παρέχουσιν αὐτῷ ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς μίραν ὑπόξυνον πρὸς πόσιν καὶ ρυπαρὰν ἰταλίδα ἢ ἑλληνίδα ὑπηρετοῦσιν πρὸς θεάν. Ἰκανοὶ δὲ ξενῶνες, ἐν οἷς παρέχεται οἶνος, ζῦθος καὶ τροφῆ, κατὰ προτίμησιν δὲ π α τ σ ἄ ς, μένοντες ἀνοικτοὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ κατ' ὄλην τὴν νύκτα, εἰσάγοντες δὲ μετὰ παραδόξου ἐπιτυχίας τὸ σύστημα τῶν ἰδιατέρων δωματίων, καλοῦσιν αὐτὸν εἰς παννυχίους εὐοχίας. Ἀλλ' ἡ κυριώτερον αὐτοῦ διασκέδασις περιορίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ἀνά τὰς ἀγνιάς καὶ τὰ προάστεια καὶ τὰ περιχώρα περιπλάνησιν πεζῇ ἢ ἐφ' ἁμάξης, ἐν ἀπολαύσει τῆς θαυμασίας καὶ μοναδικῆς του λ ι α - κ ἄ δ α ς .

Τὸ θέρος ὁμοῦ στοιβάζεται κατὰ χιλιάδας εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ ἀθλίους παρλιόσιους κήπους, ὅπου θεᾶται ἐν πατριωτικῇ ἐξάψει καὶ ἐνθουσιασμῷ τὸν Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις κατατροποῦντα διὰ π υ ρ ο β ο λ ι σ μ ῶ ν τοὺς Πέρσας, ἢ Κωνσταντῖνον τὸν Παλαολόγον ψυχορραγοῦντα ἐπὶ τῶν ξυλίκων ἐπάλλξεων σητοβρώτου σκηνῆς, ἢ τῆς Γενοβέφρας τὰ θαυμάσια παθήματα, ἢ τοῦ Διάκου τὴν διὰ μυστηριωδῶν σχημάτων μάχην πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους Τούρκους καὶ τὸν μοιραῖον ἀνασκολοπισμὸν. Ἀλλοτε δὲ ἐξίσταται πρὸ τῶν τολμηρῶν ἀκροβατικῶν γυμνασμάτων πειναλέου τινὸς ἀθλητοῦ, ἢ χειροκροτεῖ τὰ θανατηφόρα πηδήματα δεκαετοῦς κορσαίου, ἢ διαρρήγνυται καγχᾶζων πρὸ τῶν τερατωδῶν μορφασμῶν εἰδεχθοῦς παληάτσου. Ἡ ἄλλοτε τέλος πάλιν, ἐν τῇ ὁρμῇ ὅλων τῶν κτηνωδῶν του ἐνστικτων ἐξεγειρομένων, ραβδοκοπεῖ μέχρι συντριβῆς τὰ καθίσματα ἕξι τὰ θοανία ἐκδηλῶν τὴν εὐνοίαν του πρὸς χυδαίαν ὀρχηστριαν ἢ αἰοδόν, βοαγγὴν ἔχουσαν τὸν λάουγγα καὶ δύσηγον τὴν φωνήν, ἀλλὰ παχείας τὰς κνήμας (*). Καὶ βοή τό

(*) «ἀλλὰ παχείας τὰς κνήμας». Φοίσις ὑπάρχουσα ἐν τῷ ἀρχικῷ χειρογράφῳ. ἀλλὰ τὴν ὁποίαν παρόλειψε κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ὁ ἐκδότης. (*Υποσημείωσις τοῦ Μητράκη).

τε τρομερὰ ἀνέρχεται πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀλαλαγμὸς ἐκκωφαιῶν, πάτζγος σατανικός, ὀρυμαγδὸς διαβολικός, συρφετοῦ ἔκφρονος, κόσμου ἐν μανίᾳ.

Ἄλλὰ, μοιλονότι φαίνεται τόσον εὐθυμῶν, δὲν εὐθυμεῖ ἐν τούτοις οὔτε κατὰ τὸν τρόπον τούτου πράγματι. Ὅπου πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ τις ἀληθῶς εὐθυμοῦντα, εἶνε εἰς τὰ παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ἐλευθερίας, παρὰ τοὺς σταθμοὺς τῶν σιδηροδρόμων, παρὰ τὸ Θησεῖον, εἰς τ' ἀποιμεμακρυσμένα ὀλίγον κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, ὅπου ἰδρύνονται ἰδιόρρυθμα ὠδικὰ καφφενεῖα καὶ ἐγκαθίστανται πλάνητες θίξοι ἀναπολιτῶν ὀργανοποικιτῶν ἢ αἰοιδῶν, καὶ συμρναῖος βιολιστῆς μαγεύει διὰ τοῦ εὐκνήτου τόξου του τοὺς παρακαθημένους καὶ καλλίφωνος ἀρμενία ἢ ἔβραία βάλλει περιπαθοῦς ἀμὰ νὲ στόνους. Ἐκεῖ ἐπανέρχεται ὀλίγον εἰς τὰς παραδόσεις του, ἐκεῖ ἐπανέρχεται εἰς τὰς φυσικὰς κλίσεις, ἐκεῖ ἐπανέρχεται εἰς τὰ πραγματικὰ αἰσθήματά του. Ἐκεῖ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ καταφαίνεται ὅλος εἶνε τῷ ὄντι, λαοῦ μεσημβρινοῦ, φίλου τῆς ἀπολάσεως καὶ τῆς ἀργίας. Ἐκεῖ ἀφίνε-ται εἰς τὴν ἐκχείλισιν τῶν μυχίων πόθων του, τῶν ἐσωτερικῶν τάσεών του, τῶν ἀπροσποιήτων του ὀρέξεων.

Τὸ ἐπ' ἐμοί, διὰ νὰ εὔρω τοιαύτην σκηπὴν ἀληθοῦς λαϊκῆς διασκεδάσεως καὶ εὐθυμίας, ἠναγκάσθην ἐσχάτως νὰ κατέλθω μέγοι τοῦ Πειραιῶς.

Σᾶς συνιστῶ νὰ μεταβῆτε καὶ σεῖς, διότι ἀξίζει τὸν κόπον.

Ἐντὸς καφφενείου τινός, ἐνὸς τῶν κοινῶν παρὰ τὴν προκιμαίαν καφφενείων, ἀνγκυᾶται πλῆθος πολὺ, σωρὸς κεφαλῶν καὶ σωμάτων παρακαθημένων. Ναῦται, ἐργάται, ἐμποροῦπάλληλοι, ἀμαξηλάται, ἀληθῆς λαός. Ὑπὸ τὴν χαμηλὴν τοῦ καφφενείου ὀροφήν, ἐφ' ἧς ἐξωγραφισμένοι ἐμβλέπουσι πρὸς τὰ κάτω διὰ τῶν τερατωδῶν ὀμμάτων των παρὰδοξοὶ γροῦτες καὶ περιπλέκονται εἰς μυρία ἀλλόκοτα σχήματα, πολύχρωμοι ἀπεικονίσεις ἀνθέων, ἢ ἀτμοσφαῖρα εἶνε πνιγηροτάτη. Βαρεῖα ὀμίχλη καπνοῦ σκοτίζει τὴν ὄρασιν καὶ ὡς ὑπὸ πυκνὸν πέπλον μόλις διακρίνονται ἀπὸ τῆς εἰσόδου χειρονομοῦσαι ἐν φανταστικοῖς κινήμασιν ἀόριστοι ὄψεις. Συμμιγῆς θόρυβος φωνῶν, κραυγῶν, βλασφημιῶν, φιλονεικῶν πληροῖ τὴν αἴθουσαν. Τὰ καθίσματα καὶ τὰ τραπέζια παρῶνται πλησιέστατα ἀλλήλοις, συνεσφιγμένα, συμπεπε-

σμένα, παρεμποδίζοντα τὴν διάβασιν. Οἱ ὑπηρεταὶ μάλιστα κατορθοῦσι νὰ διέρχωνται διὰ μέσου αὐτῶν, βάλλοντες ὀξείας κραυγὰς πρὸς παραγγελίαν τῶν διατασσομένων ὑπὸ τῶν πελατῶν. Πρὸς τὸ βάθος κείται ὁ ὑψηλὸς *μ π ά γ κ ο ς* τοῦ διευθυντοῦ, ἐφ' οὗ ἀποτίθενται κύπελλα, κύαθοι, φιάλαι, ρίπτονται δ' ἐν κρότῳ τὰ χαλκᾶ κέσματα, ἅτινα συνάζουσιν οἱ ὑπηρεταὶ. Πρὸς τὴν ἄλλην δὲ γωνίαν, ἀριστερᾶ, ἐγείρεται εἰδὸς τι ἐξέδρας, ἐφ' ἧς κἀθηνται τρεῖς μουσικοὶ, παρ' αὐτοὺς δὲ τρεῖς γυναῖκες. Ὁ πρῶτος τῶν μουσικῶν, ὁ πρεσβύτερος, ἐγείρει βραδέως τὸ βιολίον του καὶ ἄρχεται παίζων ἐπ' αὐτοῦ χρόνον τινά. Μία δὲ, ἡ νεωτέρα τῶν γυναικῶν, δεκατετραετῆς παιδίσκη, ἐβραῖα, μὲ ζωηροὺς μέλανας ὀφθαλμούς, μορφὴν προπετῆ καὶ εὐάρεστον, κόμην πλουσίαν, κομψῶς ἀναδεδεμένην, φέρουσα κιθάρην ἐσθῆτα, ἐσφιγμένην ἐπιμελῶς περὶ τὴν οσφυν, καὶ περικνημίδας κατακοκκίνους, ὧν, φιλαρέσκως ἐπιδεικνυμένων, μάλιστα ἐξαρκεῖ νὰ καλύψῃ τὴν ἐμπροσθίαν ἄκραν μικρότατον καὶ ὀξὺν πέδιλον, ἐγείρεται καὶ ὀρχεῖται συμφώνως πρὸς τὸν ἀνακρουόμενον ρυθμὸν. Ἀμέσως δὲ πᾶς θόρυβος παύει. Ἡ παιδίσκη στρέφεται περὶ ἑαυτήν, ἐπὶ τοῦ ἐφ' οὗ ἴσταται στενοῦ χώρου, ὑπερέχουσα πάντων τῶν λοιπῶν, ἀνατηδᾶ ἐλαφρῶς, κινεῖ ἐν τῷ ἀέρι τοὺς βραχίονας ἀφ' ὧν ἐξηρητημένα συνοδεύουσιν ἐπιμελῶς τῆς ὀρχήσεως τοὺς ἐλιγμούς κρόταλα ἠχοῦντα, προβάλλει τὸ στήθος καὶ περιπλέκει τὰς κνήμας. Καὶ τὸ πλῆθος θεᾶται ἠδυνόμενον καὶ ὑποτονθυρίζει τοῦ ρυθμοῦ τὸν ἦχον, καὶ παρακολουθεῖ παρασυρόμενον βαθμηδὸν τὸν χρόνον τοῦ χοροῦ, πλήττον διὰ τῶν ποδῶν τὸ ἔδαφος. . . .

Ἄλλ' ὁ χορὸς ἐτελείωσε. Καὶ ἡ παρακαθημένη τῇ παιδίσκῃ γυνὴ ψάλλει ταχέως σύντομόν τινα καὶ εὐθυμον δημοτικὴν ᾠδήν.

Καὶ μετὰ μικρὸν ἢ τρίτη, ὄρμος νεάνις, ὄχι ἄσχημος, ἀλλὰ φέρουσα ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἀποτετυπωμένα προφανῆ τὰ ἴχνη τῆς ἀλήτιδος καὶ ἀτάκτου ζωῆς τῆς, ἄρχεται ἄδουσα διὰ βαθείας φωνῆς ἀνατολικόν τι ᾄσμα.

Μονότονοι, βραδεῖς, ἐκπνέοντες ἀνέρχονται οἱ τόνοι πρὸς τὴν ὀροφήν, ὁμοίμορφοι καὶ ὁμοιόχρωμοι, ἐκτὸς ἐλαφρῶν παραλλαγῶν καὶ διακυμάνσεων. Τὸ ὄλον ᾄσμα μετέχει βόμβου, γόου, παραπόνου καὶ νανουρίσματος. Ὁ περιεργὸς ρυθμὸς ὁμοιάζει νῆμα ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ πολὺ ἀνελισσόμενον. Ἀδιάκριτοι, μάλιστα ἀκούμεναι ἐν τῇ μακρᾷ τρομῳδῇ παρατάσει τοῦ μέλους, κινῶνται αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὸ ὀλίγα λέ-

ξεις(*), μόνη δέ, κρατούσα τῶν λοιπῶν, ἀντηχεῖ εὐδιάκριτος καὶ καθαρᾶ μία, ἐν ὄνομα, ἀνά πᾶσαν στιγμὴν προφερόμενον καὶ ἀδιαλείπτως ἐπαναλαμβανόμενον. Τὰ ὄργανα μόλις κινοῦνται, συνοδεύοντα τὴν αἰοδόν. Καὶ τὸ παράδοξον ἄσμα προβαίνει, πάντοτε νυσταλέον, πάντοτε ἀδίαστον, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ἤχου καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἢ μᾶλλον τῆς αὐτῆς λέξεως, ὡς ἐπίμονος ἐπίκλησις, ὡς ἀπληθισμένη κραυγὴ, ὡς μυχίου πόνου καὶ πόθου ἔκφρασις, ἄλλοτε μιλθακῶς ὀλισθαῖνον, ἄλλοτε αἰρόμενον εἰς θλιβεράν οἰμογῆν καὶ ἄλλοτε καταπίπτον καὶ τελευτῶν εἰς βαθὴν στόνον. Καὶ ὑπὸ τὴν βανακαλητικὴν καὶ ὑπνωτικὴν, ὡς χάσις ἢ ὀπίου, ἐπήρειάν του τὸ πλήθος σιγᾶ καὶ φαίνεται ὡς νὰ βυθίζεται εἰς εἶδος νάρκης καὶ ἀκροᾶται ἐν μακαρίᾳ ἀκηνοσίᾳ καὶ ρέμβῃ. Καὶ ἐφ' ὅσον ἐκεῖνο παρατείνεται ἐν τῇ διαρκεί αὐτοῦ χανότητι καὶ μελαγχολίᾳ, ὡς νὰ διερμηνεύῃ ἐπιθυμίαν ἀόριστον, ἀλλὰ τὸσοῦτο μᾶλλον φλογεράν, πάθος ἐπόδυνον πρὸς τι ἀγνωστον καὶ ἀσύλληπτον, ἢ ὡς νὰ θρηγῇ τι ἀπολωλὸς ἀνεπιστρεπτεῖ, στέρησιν σκληράν καὶ ἀνεπανόρθωτον, ἐπὶ τοσοῦτο καὶ τοῦτο ἐνωτίζεται ἡρέμα ὡς νὰ ὑποκύπτῃ εἰς μαγνητιστοῦ θέλησιν. Ἄλλ' ὅταν καὶ ὁ ὕστατος τόνος του βαθμηδόν, μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐκλείπῃ, τότε ἐγείρονται ὅλοι διχμῶς καὶ μυνιώδεις κραυγαὶ αἰτοῦσι τὴν ἐπανάληψίν του. Καὶ ἡ ἀλλόκοτος σκηνὴ, ἣτις φαίνεται ὡς ἐξαχθεῖσα ἐκ φανταστικοῦ τινὸς διηγήματος τοῦ Γκωτιέ ἢ τοῦ Ὀφφριαν, ἐξακολουθεῖ, ἐξακολουθεῖ ἐπὶ πολὺ, ἐπὶ ὥρας μακράς, κειρὸν ἤδη μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ πέραν ἔτι. . . .

(*) Στὴν «Ἐστία» ἀντὶ «λέξεις» ἔχει τυπωθῆ «τάξεις». Ὁ Μητοάκης τὸ διορθώνει στὸ φύλλο πού ἔχουμε μὲ μιὰ σημείωσή του, γαλλικὰ γραμμένη, πού ὁμως, πολὺ φοβούμαστε, πὼς τὴν ἔγραψε σὲ στιγμὴ πού τὸ πνεῦμα του δὲν ἦταν ἐντελῶς σωστό. Γράφει: «Les manuscrit portent aussi m o t s, il imprima p o t s! Prendre note de cette note pour toutes nos œuvres. S'il l'a fait exprès, il n'a pas de goût. Cette-ci est bien bonne, le va-t-en de devant moi de la Fillette était superflu. Mais les suites!!!»

ΟΙΩΝΟΣ (*)

Σ ΗΜΕΡΩΝ, ἀνεπίστως, ἐξύπνησεν ὀλίγον καλλιτέ-
ρα ἢ ἀσθενής.

Εἶναι ἡ πρώτη ἡμέρα, μετὰ τριάκοντα ἄλλας ὀλοκλή-
ρους, καθ' ἃς ἡ νεκρὰ κόρη κατάκειται παλαιούσα πρὸς τὸν
θάνατον. Ἀπὸ μηνὸς ἤδη ὁ πυρετὸς φλογίζει τὰς σάρκας
τῆς καὶ κατατρώχει τὸ σῶμα τῆς. Ὁχρὰ, ἡμιπνεύουσα, ἐξμν-
τλημένη, μόλις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὀμιλῇ ἔτι. Διὰ τῶν φλε-
βῶν τῆς φαίνεται, κυανοῦν, μόλις ρέον τὸ ὀλίγον ὑπολειφθὲν
αὐτῇ αἷμα καὶ αὐλακοῦντα τοὺς ἰσχνούς τῆς βραχίονας δια-
ζοίρονται ὑπὸ τὴν πάλλευκον ἐπιδερμίδα τὰ νεῦρα. Ἡ κόμη
τῆς ἀπλοῦται ἀτημέλητος ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ τὸ ἄλ-
γοῦν στήθος τῆς ὑπεγείρει συνεχῆς καὶ ἐπώδυνος στενγ-
μός. Ριγοῦσα, παρ' ὄλην τοῦ δωματίου τὴν θερμότητα καὶ τὸ
πάχος τῶν ἐφαπλωμάτων, συνέχει ταῦτα σφιγκτὰ περὶ ἐαυ-
τὴν καὶ ἔξω αὐτῶν προβάλλουσιν ἀφίνει μόνην τὴν ξανθὴν
κεφαλὴν τῆς, ἧς ἐμάρανε τὴν ἀνθηρότητα καὶ ἐρρόφησε
τὴν δρόσον ἢ μυστικὴ νόσος. Καὶ ἀπὸ μηνὸς ἤδη ἔρχεται καὶ
ἀπέρχεται ὁ ἰατρός, περίσκεπτος καὶ σκυθρωπός, μόλις συγ-
κατανεύων νὰ προσφέρῃ ὀλίγας λέξεις, μὴ δυνάμενος νὰ ἐν-
νοήσῃ τοῦ λαθραίου κακοῦ τὸ αἷτιον, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ
πολεμήσῃ τὸν κρύφιον ἐχθρόν, μὴ ἀποκρινόμενος εἰς τῶν
οἰκείων τ' ἀνήσυχα ἐρωτήματα.

Θὰ σωθῆ; Δὲν θὰ σωθῆ;

(*) Ἐδημοσιεύθηκε εἰς τὴν «Ἐστία» τόμος 23 (1887) σελ. 277.

Κανείς δὲν ἠξεύρει.

Μόνον, ἡμέρα τῇ ἡμέρα, προδήλως ἡ ζωὴ ἐκφεύγει τῶν χειλέων της καὶ ἡ ἐλπίς ἐγκαταλείπει τὴν ψυχὴν της.

Διὰ τοῦτο ἡ σήμερον εἶναι ἑορτὴ διὰ τὸν οἶκον. Ἡ μορφή τῆς πασχούσης φαίνεται ἐμψυχωμένη πλειότερον παρὰ ποτέ, ἀφ' ὅτου κατέπεσεν εἰς τὴν μοιραίαν της κλίνην. Ἡ χεὶρ της δὲν καίει, ὅπως ἄλλοτε. Ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς εἶναι ἐλευθέρη καὶ ἡ φωνὴ καθαρά. Πρώτην τόρξ φορὰν μόνη ἐξήτησε νὰ φάγη καὶ τῇ ἔδωκαν ἓνα κύαθον γάλακτος, ὃν ἔπιε λαλιμάργως.

Καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἡ μήτηρ της, ἣτις παρίσταται ἀπὸ τριάκοντα ἡμερῶν, συμπάσχουσα καὶ αὐτὴ ἄγρυπνος ἡμέραν καὶ νύκτα, εἰς τὴν ἀγωνίαν της, καὶ δὲν ἀπομακρύνεται τῆς κλίνης, ἐφ' ἧς ταλαιπωρεῖται ἡ πτωχὴ ἄρρωστος, καὶ τὴν περιθάλλει, καὶ προλαμβάνει πᾶσαν της θέλησιν, καὶ τὴν φιλεῖ καὶ τὴν θωπεύει καὶ τὴν βρέχει διὰ τῶν δακρῶν της — ἡ μήτηρ της, ἣτις εἶδεν ἤδη ἓν ἄλλο της τέκνον, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως καὶ ἀπαρλλάκτως ἐκλιπόν, τὴν παρατηρεῖ ἀτενῶς διὰ τῶν φλογερῶν της ὀμμάτων καὶ αἰσθάνεται τὴν καρδίαν της ἀνοιγομένην πάλιν εἰς τὴν ἐλπίδα καὶ ἀναμένει μετὰ παλμῶν τί θὰ εἴπη ἐπὶ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ ὁ ἰατρός, καὶ κύπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ἐρχόμενον. . . .

Ἡ πρωΐα, ἀνέφελος ἀττικὴ πρωΐα, εἶναι φαιδρωτάτη. Ἀπὸ τοῦ Ὑμηττοῦ ὁ ἥλιος ἀνέρχεται κατὰ μικρὸν, βραδύς, λοιπρός, μεγαλοπρεπής, ὡς ἐν ἀποθεώσει δόξης καὶ θριάμβου. Ἡ διαφανὴς ὀμίχλη, ἡ περιβάλλουσα τὸ ὑπνωττον ἄστρῳ διαλύεται βαθμηδόν — νυκτερινὸν κάλυμμα, ὅπερ ἀποτινάσσει ἐγειρομένη ἡ πόλις. Ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἀρχομένης ἡμέρας αἱ οἰκίαι διαγράφονται λευκαὶ καὶ χαροπαί, ὄρθιαι, ἐν μακρᾷ παρατάξει, κατὰ στοίχους, ἐκατέρωθεν τῶν δρόμων. Τὰ παράθυρα ἀνοίγονται, αἱ θύραι ἀναπτάννυνται, ἡ μικρὰ σιγὴ τῶν σκοτεινῶν ὥρῶν φυγαδεύεται ὑπὸ τὰς λάμπεις τῆς αὐγῆς. Αἱ ὑπέρτεραι ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ἐξώστους, κρατοῦσαι τὰ σάρωθρά των, μὲ ἀνασεσυρμένας χειρίδας καὶ θεβαρημένους ὑπὸ τοῦ ὕπνου ὀφθαλμούς. Εἰς τὸ κερφενεῖον τῆς γειτονίας προσῆλθον ἤδη οἱ ἐσθινώτεροι τῶν πελατῶν καὶ κάθηνται ἀνζυγνίωσκοντες τὴν ἐφημερίδα. Ὁ παντοπώλης χύνει ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ του ἄλλεπαλλήλους κάδους ὕδατος ἐπὶ τῶν πλακῶν, καταβρέχων τὸ πρὸ τοῦ κατα-

στήματός του πεζοδρόμιον. Εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ οἱ μαθητευόμενοι κόπτουν εἰς τμήματα τὰ δέρματα καὶ προετοιμάζουν τὴν ἐργασίαν. Τὰ ἀετώματα τῶν οἰκιῶν χρυσοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνατέλλοντος φωτός. Μία ἀκτίς θραύεται εἰς μυρίους σπινθῆρας ἐντὸς τοῦ ρυπαροῦ παροδίου ρυακίου, ἐν ᾧ οἴπτονται τὰ νερά ἀπὸ τῶν πέριξ αἰλῶν, ὅπερ ἀναλάμπει. Πλήμμυρα αἴγλης καὶ ζωῆς ἀντικαθίστησι τὴν βαρεῖαν τῆς νυκτὸς σκιάν.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐξεγειρομένης ὁδοῦ ἀνζβαίνει θόρυβος σύμμεκτος, βοή μυριόφωνος, ἀλλաλγμὸς καὶ πάταγος ποικίλος. Οἱ προῖνοι διαβάται περῶσι μεταβαίνοντες εἰς τὰς ὑποθέσεις των. Τὰ παιδία τῶν σχολείων διέρχονται μὲ τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλης, πηδῶντα. Γηροιά τις οἰκοκυρὰ κάμπτει τὴν γωνίαν ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς θεορπαίνιδος τῆς κρατούσης διὰ τῆς δεξιᾶς κάλαθον, μεταβαίνουσα βεβαίως εἰς τὴν ἀγοράν. Κάθρον φορτωμένον διὰ λίθων καὶ δοκῶν κυλίεται μετὰ δυσκολίας πολλῆς καὶ κρότου περισσοτέρου, ὡς μέθυσοσ, ἐπὶ τῶν ἐξηρθρωμένων τροχῶν του. Καὶ βαθμηδόν, βαθμηδόν, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, ἀλληλοδιαδόχως, διέρχεται κραυγάζον, ἐν ἐκκωφαινοῦσῃ συναυλίᾳ, ἐν ἣ ἀντιπροσωπεύονται πάντες τῆς μουσικῆς κλίμακος οἱ τόνοι, ὅλον τὸ ὄχληρότατον πλῆθος τῶν μικροπωλητῶν, τῶν μικροεμπόρων ἢ τῶν παραγγελιοδόχων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ζωὴν τῶν ἀπομεικρωσμένων συνοικιῶν. Διῆλθεν ἤδη ὁ γαλακτοπώλης, ὁ ὑψηλὸς καὶ ἄγριος λαιδωρικιώτης, ὁ δι' ἀπαισίου ὑποκόφου μυκηθμοῦ διαλαλῶν τὸ ἐμπόρευμά του. Παρῆλθεν ἡ ἀντιπολιτευομένη αὐτὸν συνοδεία αἰγῶν, ἣν ἀμέλγει παρ' ἐκάστην θύραν, χάριν τῶν ἐπιθυμούντων κωπὸν γάλα παροίκων, ὁ ὀδηγὸς τῆς, κραταλιζουσα τοὺς κωδωνίσκους τῆς καὶ βληχωμένη. Παρῆλθον δύο ἢ τρεῖς πωληταὶ βελονῶν καὶ καρφιδων καὶ δακτυληθῶν καὶ νημάτων. Ἦκούσθη τοῦ ἀρτοποιοῦ ἡ χονδρὴ φωνὴ καὶ ἡ μελιτώδης φλυαρία τῆς γραίας, τῆς πωλοῦσης βότανα καὶ φύκη. Καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς διέρχονται κατόπιν ἰχθυοπῶλαι, πραγματευταί, λαχανοπῶλαι, ὀπωροπῶλαι, ὀψοπῶλαι, ὅλα τῶν ἐμπορευομένων τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη, κίπτοντες τὸν ἀνχένα ἀπὸ τὸ βάρος τῶν προμηθειῶν των ἢ ἐπιφορτίζοντες δι' αὐτῶν τὴν ράχιν ψωραλέου ὀναρίου.

Ἄλλά, δεσπλόζουσα τῶν λοιπῶν, παράδοξος κραυγή ἤχησε μακρόθεν :

— Τύχαις, καλαῖς τύχαις ! . . .

Εἶναι εἰς τῶν γνωστῶν ἐκείνων πλανήτων πωλητῶν τυ-
χῶν, οὓς συναντᾷ τις συχνότατα ἀνά τοὺς ἀποκέντρους
δρομίσκους καὶ τὰς ἀπομεμακρυσμένας γειτονίας. Περιέρ-
γον εἶδος ἀλητῶν, περιέργον ἐπάγγελμα ἀσκοῦντες, περιέρ-
γον ἐμπόρευμα προσφέροντες εἰς πώλησιν, — τὴν τύχην
τοῦ ἀγοραστοῦ — ἐξ ἧς ζητοῦν νὰ κάμουν τὴν ἰδικήν των.
Φέρει ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ὤμων του εἶδος τι τρίποδος καὶ ἐπὶ
τοῦ ἄλλου κλωβίον, ἐν ᾧ πηδᾷ ἔγκλειστον πτηνόν, προχωρεῖ
βραδέως διὰ τῆς ὁδοῦ, φωνῶν ἀδιακόπως, κηρύττων ὅτι
γνωρίζει, χάρις εἰς τὸ θαυμάσιον πτηνόν του τὰ μυστήρια
τῆς εἰμαρμένης, καὶ ἀνγκοινοῖ ταῦτα εἰς τὸν βουλούμενον —
πλανόδιος Πυθία, ἀπονέμουσα ἀντὶ δεκαλέπτου ἑκατομμύρια
ἢ στέμματα, στεφάνους γάμων, δακτυλίους ἀρραβῶνων, ἀ-
νώτατα ἀξιώματα ἢ μακρὰ καὶ εὐδαίμονα ἔτη. Καὶ ἐξέρχον-
ται ἐν σπουδῇ, ἀναμένουσαι τὴν διάβασίν του, εἰς τὰς θύρας
ἢ τὰ παράθυρα, νεάνιδες φλεγόμεναι νὰ μάθουν ἂν θ' ἀνα-
φθῶσι ταχέως καὶ δι' αὐτὰς τῆς ὑπανδρείας αἱ λαμπάδες,
γραῖαι ὀρεγόμεναι νὰ πληροφορηθοῦν πόσος ὑπολείπεται αὐ-
ταῖς μέχρι τοῦ πεπρωμένου τέρατος καιρός, νεανίσκοι ἐρω-
τευμένοι ἢ παιδιὰ περιεργα καὶ ἐπιθυμοῦντα νὰ γελάσουν. Καὶ
ὁ πρόθυμος χρησιμοδότης καταβιδάζει ἀμέσως ἀπὸ τῶν ὤμων
του τὸν τρίποδά του, ἀνοίγει τὸν κλωβὸν τοῦ πτηνοῦ καὶ πα-
ρουσιάζει αὐτῷ πολύχρωμά τινα ἔντυπα καὶ δεδιπλωμένα
χαρτῖα, ἔσκορπισμένα ἐντὸς ἰδιαιτέρου σιδηροῦ δισκαρίου,
καὶ ἐκείνο ραμφίζει ἐν, καὶ ὁ ὑποφήτης τὸ παραλαμβάνει καὶ
τὸ ἐγγχειρίζει εἰς τὸν χρησιμοδοτούμενον. Καὶ ἡ πορεία του,
οὕτω θαίνοντος, καθίσταται σχεδὸν θριζιμβεντική, καὶ ἀνά
ἕκαστον σταθμὸν ὃν κάμνει, πυκνοῦται γύρω του τὸ πλῆθος,
καὶ οἱ ἀγνιόπαιδες παρακολουθοῦσιν αὐτὸν ἐξόπισθεν κατὰ
σμήνη, ἀλλελάζοντες, καὶ οἱ ἐξῶσται πληροῦνται κεφαλῶν
κατὰ τὴν διάβασίν του, καὶ τὰ παραπετάσματα ἀνασύρονται
καὶ κροαδοκοῦσι τὴν ἔλευσίν του ἀνυπόμονοι μορφαί. Καὶ ἐ-
κεῖνος προβαίνει, ἀργά, σχεδὸν ὑπερηφάνως, ὡς νὰ εὕρισκε-
το πράγματι ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ, τῶν τυχῶν τοῦ ὁποίου εἶναι
κύριος. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐντείνεται, ὀξυτέρα, διανγεστέρα, ζω-
ηρωτέρα. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσεγγίζει, ἀκούεται
ἐγγύτερον, ἀντηχεῖ σχεδὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἀσθενοῦς.

Ἡ μήτηρ εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ, ἀναμένουσα μὴ φανῇ ὁ ἰατρός.

Καὶ ὁ τυχοπώλης ὑψώνει τὴν ρίνα του πρὸς τὸ ἀνοιχτὸν παραθύρον.

— Θέλεις νὰ ἴδῃς τὴν τύχην σου, κυρά ; . . .

Τὴν τύχην της !

Τῆς κόρης της τὴν τύχην θὰ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, θὰ ἠύχετο νὰ ἤξευρεν ! Ἀπὸ τὴν τύχην ἐκείνης κρέματα καὶ ἡ ἰδική της ! Ἄλλ' εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ τῆς τὴν εἴπη ; Τίς οἶδε ! Γελῶσα καὶ ἡ ἰδίς διὰ τὴν αἰφνιδίαν προληπτικὴν ἐπιθυμίαν ἣτις τὴν κατέλαβε, δὲν ἀντέχει εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ἴδῃ τί θὰ δυνηθῆ ἄραγε νὰ τῆς προφητεύσῃ τὸ πτηνὸν αὐτό, τὸ σοφὸν πτηνόν, ὅπερ περιάγει ὁ ἀγύρτης. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔλθῃ ὁ ἰατρός καὶ θὰ τῆς εἴπῃ τί πρέπει νὰ πιστεύσῃ καὶ τί ὄχι, τί πρέπει νὰ ἐλπίζῃ καὶ μὴ. Ἔως τότε ἄς ἐρωτήσῃ καὶ τὸ ἀστεῖον αὐτὸ μαντεῖον τῆς ὁδοῦ, χάριν περιεργείας . . .

Καὶ καλεῖ τὸν ἀλήτην καὶ τῷ λέγει νὰ τῇ δώσῃ μίαν τύχην διὰ τὴν κόρην της.

Ὁ πλάνης ἀποθέτει τὸν τρίποδά του κατὰ γῆς, στηρίζει ἐπ' αὐτοῦ τὸν κλωβὸν του, ἀνοίγει τὴν θύραν του καὶ ἐξάγει τὸ πτηνόν. Τὸ χειρόηθες περῶτὸν δίπουρον περιπατεῖ ἐπὶ μικρὸν ἐντὸς τοῦ ἔξωθεν σιδηροῦ δισκαρίου, παρατηρεῖ ὡς ν' ἀναζητῆ τι τὰ πρὸ αὐτοῦ ἠλωμένα πολύχρωμα χαρτία, καὶ τυχαίως ραμφίζει ἔν κίτρινον, ὅπερ ἐκεῖνος ρίπτει πρὸς τὴν πελάτιδά του.

Ἐκεῖνη τὸ ἀρπάζει πετῶν καὶ τὸ ἐκδιπλώνει μὲ ἀκουσίως τρέμουσαν κατὰ τι παραδόξως χεῖρα.

Εἶναι εἰς τῶν συνήθως τούτων χρησμῶν, ἀνόητος καὶ ἀσυνάρτητος προφητεία, γεγραμμένη εἰς σόλοικον καὶ ἰδιόρυθμον γλῶσσαν :

«Κυρία μου, τώρα εἶσαι κακὸτυχη καὶ δὲν περνᾷς καλά. Θὰ ὑποφέρῃς πολὺ, καὶ θὰ κακοπεράσῃς ἀκόμη περισσότερον. Ἄλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ νικήσῃς τὰς περιπετείας καὶ θὰ προσδεύσῃς. Καὶ θὰ ὑπανδρευθῆς ἕνα πλούσιον καὶ θὰ κάμῃς παιδιὰ πολλὰ καὶ καλά, καὶ θὰ σοῦ ζήσουν ὄλα. Καὶ σὺ θὰ ζήσῃς ὀγδοῆντα χρόνια καὶ θὰ ἴδῃς ἔγγονα καὶ δισέγγονα. . . .»

Καὶ ἡ ἐκ τοῦ προχείρου ἀποκάλυψις αὕτη τῶν μελλόντων ἐξακολουθεῖ ἀκόμη. ἀκόμη, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν φράσεων. Ἡ μήτηρ ἀναγινώσκει βραδέως καὶ μεγαλοφώνως, μεδιῶσα κατ' ἀρχάς· ἀλλὰ βεθημηδὸν ἀόριστος συγκίνησις χαρᾶς τὴν καταλαμβάνει καὶ τρέμει βιαστότερον ἢδη ἡ χεῖρ της καὶ πάλλει σφοδρῶς ἡ καρδία της. Ἀπὸ τοῦ ἀψύχου καὶ κωκυτωμένου χαρτίου νομίζει ὅτι ἐξέροχεται φω-

νή μυστηριώδης μάντεως ἀληθοῦς, καὶ νομίζει ὅτι πράγμα-
τι κρατεῖ μεταξὺ τῶν δακτύλων τῆς τῆς κόρης τῆς τὴν τύ-
χην. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀκούονται ἐν τῇ σιγῇ τοῦ δωματίου τ' ἀ-
νορθόγραφα καὶ ἀσύντακτα καὶ συγκεχυμένα ἀλλ' εὐάγγελα
ἐν τούτοις ῥήματα, τοῦτο φαίνεται ὡς νὰ πληροῦται φωτός
καὶ κατγλαΐζεται τῆς μητρὸς τὸ πρόσωπον καὶ μειδιᾷ τὸ ὤ-
χρανθὲν τῆς ἀσθενοῦς χεῖλος...

ΜΕΡΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΕΚ ΤΟΥ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΥ ΜΟΥ

Σκέψεις τοῦ Μητσάκη, ριγμένες σκόρπιες στό «Ἀτ-
τικὸ Μουσεῖο» κι ἄλλοῦ, ἄλλες μὲ τὸ ψευδώνυμο
«Ἰξίων», ἄλλες μὲ τὰ στοιχεῖα Μμ. κι ἄλλες ἀνόνο-
μες. Δὲν ἔχουν ὅλες τὸν ἴδιο τίτλο, γιὰτὶ ἄλλοτε τίς
τιτλοφορεῖ: «Μερικὰ φύλλα ἐκ τοῦ ἰδιαίτερου ση-
μειωματαρίου μου», ἄλλοτε «Σκέψεις καὶ ἀπειρή-
σεις» καὶ ἄλλοτε «Ἰδέαι καὶ ἐντυπώσεις».

ΜΕΡΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΕΚ ΤΟΥ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΥ ΜΟΥ * * * * *

Χθές είδα εις τόν ύπνον μου ότι με έπεσεκέφθη μία Μοίρα. Ή Μοίρα ήθελε τὸ καλόν μου και μου έχάρισε την Γνώσιν. Εγὼ την ευχαρίστησα ευθύς, αλλά τῆς ἐζήτησα την Δύναμιν. Τότε, έφυγεν αυτή, και άντ' αυτής ήλθε μία άλλη, ή όποιζ μου έδωκε την Δύναμιν. Άλλά εγὼ την ευχαρίστησα, και ἐζήτησα τότε και την Γνώσιν. Τότε εμφανίσθησαν διά μίαν στιγμὴν κ' αἱ δύο, μ' εκύτταξαν καλά - καλά κ' έχαιρογάλασαν, και έφυγαν χωρίς νά μου δώσουν τίποτε.

Ἄνθρωποι, χριστιανοί, αδελφοί, δέν γνωρίζετε νά μου ύποδείξετε κανέναν θηριοδασμαστήν δι' αυτά τὰ δύο άγορίμια, αυτόν τόν πάνθηκα και αυτήν την τίγριν, άτινα φέρω έντός μου, κατασπαράσσοντα την σάρκα μου, — τόν Έγκέφαλόν μου και την Καρδίαν μου ; . . .

Βοτανική έφηρμοσμένη : Ή άποτυχία είναι τσουνκίδα. Ή έπιτυχία είναι μανδραγόρας.

Τὸ πονηρότερον και τὸ μάλλον ευκόλως άπατώμενον ἐξ όλων τῶν ζώων είναι ὁ . . . Έλλην.

Ή μαμμή είναι ὁ Μέγας Ἄλέξανδρος τῆς ζωῆς. Κατά την γένναν, αυτή κόπτει τόν λῶρον, δηλαδή τόν γόρδιον δεσμόν, τόν συνδέοντα την άνυπαρξίαν με την ύπαρξιν.

Με ὅ,τ' ὅπλα και άν με πολεμήσης, θά σέ πολεμήσω !

Πολύ φοβοῦμαι ότι ή Φρόνησις δέν κάθεται εις τὸ ἴδιον σπήτι με την Λογικήν.

Πόσοι ἀσίμαντοι μὲ πόσῃν χαρὰν θὰ ἐγίνοντο, ἂν τοὺς βαστοῦσαν τὰ κότσια, βδελυροί !

Τὸ ὄνειρον, μήπως τυχὸν δὲν εἶναι τὰρ ἡ Πραγματικό-
της ἐν ἐμβροῦ ; . . .

Ἀποφασίς μετὰ σκέψιν = ἔνστικτον βραδυποροῦν.

Ἀρχίζω νὰ πιστεύω ὅτι μὲ ὅσους τυχάνει νὰ ὀμιλῶ, πρό-
πει ἐξάπαντος ν' ἀποφασίσω νὰ παραδέχομαι τυφλῶς ἐν γέ-
νει ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ λέγουν, διότι τόση εἶναι συνήθως ἡ ἀντί-
θεσις εἰς ἣν εὐρίσκομαι μαζί των, ὥστε θὰ ἐχρειαζόμενον
τοὺς διπλοῦς μῦς τοῦ Τραταρὲν ἂν ἤθελα νὰ τοὺς
δέρνω.

Ἐν τῷ οὐτιδανῷ αὐτῷ, ὅστις διέρχεται ἐμπρὸς σας, ποῖος
σαῶς ἐγγυᾶται ὅτι δὲν περνοῦν δέκα Ἡλιογάβαλοι συχρό-
ως ; . . .

Ἡ εὐτυχία εἶναι πολὺ συχνότερον ἀφ' ὅ,τι κοινῶς νομί-
ζεται ἀπεχθής, ὅπως ἡ δυστυχία εἶναι πολὺ συχνότερον γε-
λοία.

Προχθές, ἀπέναντι εἰς τὸ σπῆτι μου, ἀπέθανεν ἓνας ἀξιω-
ματικός. Νέος ἀκόμη, κάλλιστος κ' ἐκτιμώμενος κοινῶς, ἐκ
τῶν μᾶλλον γνωστῶν καὶ τῶν μᾶλλον ἀγαπομένων. Ἄφινε
χίραρ τὴν νέαν καὶ αὐτὴν σύζυγόν του, καὶ τέσσαρα πέντε
παιδιά. Καὶ ἐνῶ ἐκαθήμεν εἰς τὸ παράθυρόν μου καὶ ἔβλε-
πα τὴν συροήν τοῦ κόσμου ἢ ὅποια ἤρχιζε, κ' ἐσυλλογιζό-
μου τὰ δύο μικρά του, τὰ ὁποῖα χθές ἀκόμη ἐκύτταζα νὰ
παίζουν εἰς τὸν δρόμον, ἔφριξα διαμῆς σχεδὸν μέχρι τῶν
κοκκάλων, ἀκούσας αἴφνης τὴν σπιτονοικοκυράν μου, ὑψη-
λὴν κατακόκκινην γυναικᾶ, ὑπανδρευμένην καὶ αὐτὴν καὶ
μὲ παιδιά, κορυγάζουσαν βροντοφώνως πρὸς μίαν ἀπὸ τὰς
γειτονίσσας :

— Νὰ πᾶμε νὰ φᾶμε γλήγορα γιὰ νὰ βγοῦμε νὰ ἰδοῦμε.
Θὰν τοῦ γίνῃ ὠ ρ α ἰ α κ η δ ε ἰ α !

Τὸ καλοκαίρι μ' ἐνοχλοῦν ἀνυποφόρος τὰ κουνούπια· τὸ
σθινοπόσσον αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς· τὸν χειμῶνα αἱ
βοσγαὶ καὶ οἱ σαλευῖν ἡδεις· τὴν ἀνοιξιν αἱ ἐξετάσεις τῶν σχο-
λείων· ὅλον τὸν χρόνον οἱ φίλοι μου.

Φαίνεται από τινος να μην κάμνω άνοησίες. Όσους συναδέλφους συναντώ, μου σφίγγουν τὸ χέρι, ὡσάν να ἤθελαν να μου σφίξουν τὸν λαιμον.

Τί στόφρα Ἀργοναύτου εἰς κάθε προικοθήραν τῶν πλατειῶν μᾶς ! Καὶ ἔπειτα λέγουν ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι πάντοτε οἱ ἴδιοι : Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι ἐκυνηγοῦσαν χρυσᾶ δέματα καὶ οἱ νεώτεροι αὐτοὶ ὡς ἐπιτοπλεῖστον χρυσᾶ τέματα.

Ἐξ ὅλων τῶν συναισθημάτων ὅσα διεγείρει ὁ Ἔρως, τίποτε δὲν ἠμπορεῖ να παραβληθῆ μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δοκιμάζετε, βλέποντες ἀνοιγομένην αἰφνιδίως θύραν, ἣν ἐνομιζατε κλειστήν.

Ἐν τῇ ζωῇ, πολὺ γρηγορώτερον μπαίνουν πολλῶς εἰς τὴν πόρταν ὅπου θέλουν ἐκεῖνοι ὅσοι περιμένουν τὴν σειρᾶν των, παρὰ ἐκεῖνοι ποὺ σπρώχνουν τοὺς ἄλλους διὰ να ἔμβουν.

Ἡ κυριώτερα ἴσως διαφορὰ μεταξὺ πολλῶν παραφρόνων καὶ πολλῶν νομιζομένων φρονίμων εἶναι μόνη ἡ ἀνικανότης ἣν ἔχει ὁ παράφρων περὶ τὴν χρῆσιν τῶν λέξεων, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας δὲν ἠμπορεῖ να μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους ἐκ τῶν ὁμοίων του τὴν τρέλλαν ὑφ' ἣς κατέχεται.

Ἡ ἀνανδρία κατορθώνει να εὐρίσκει δικαιολογίας κ' ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου πᾶς τις θὰ ὑπέθετεν ὅτι δὲν ὑπάρχουν δι' αὐτὴν παρὰ μομφαί.

Οὐδένα τῶν ὑπαρξάντων μέχρι σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς ἐβδελύχθη, ὅσον τὸν Ἰώβ. Ἄν ἐβλέπατε ἐν τῇ πραγματικότητι ἄνθρωπον κυλιόμενον ἐπάνω εἰς τὴν κοπριά, πλήρη πληγῶν, ξύνοντα αὐτὰς μὲ τὸ κεραμίδι του, καὶ εὐχαιροιστημένον δι' ὅλ' αὐτά, καὶ ἔπειτα σᾶς ἔλεγαν ὅτι πρέπει να τὸν θαυμάζετε καὶ να τὸν μιμῆσθε, πῶς θὰ σᾶς ἐφαινετο, παρακαλῶ ; . . .

Τί περίεργα πράγματα ! Ὅταν σὲ βλέπῃ εἰς τὸν δρόμον, ὁ μπρομπέρης σὲ κυττάζει εἰς τὰ γένηια, ὁ παπουτσῆς σὲ κυττάζ' εἰς τὰ παπούτσια, ὁ ράπτης σὲ κυττάζει εἰς τὰ ρούχα, καὶ οὕτω καθεξῆς. Τί περίεργα πράγματα !

Οἱ παλαιοὶ οἶνοι, ὠριμάζοντες πολὺ, σπάζουν ἐνίοτε τὴν μοτιλίαν. Αἱ παλαιαὶ ἰδέαι, παραμένουσαι ἐπὶ πολὺ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἀνακινούμεναι ἀνεκτέλεστοι, σπάζουν ἐνίοτε τὸ κεφάλι.

Θεέ μου, φύλαττέ με ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ξεύρω πῶς νὰ φυλαχθῶ ἀπὸ τὰ θηρία.

Πέντε Ἄγγλοι πέντε ἀσχημαῖς, πέντε Γάλλοι πέντε τρέλλαις, πέντε Γερμανοὶ πέντε συμφέροντα, πέντε Ἰταλοὶ πέντε μουσικαῖς, πέντε Ἑλληνες δέκα ἀνοησιαῖς.

Γιὰ φαντάσου διὰ μίαν στιγμήν νὰ εἶσαι ψωμᾶς καὶ νὰ περιέλθῃς εἰς τοιαύτην φτώχϊαν ὥστε νὰ μὴν ἔχῃς ψωμί νὰ φᾶς!..

Τρομερὰ μ' ἐνοχλεῖ ὅταν μ' ἐρωτοῦν εἰς τὸν δρόμον ἢ ἀλλοῦ σουθενά, καὶ ἄγνωστοί μου ἀνθρώποι πολλάκις, ὅπως συνήθως, τί ὥρα εἶναι. Καὶ διὰ ν' ἀπαλλαγθῶ ἐπιτέλους, σκέπτομαι νὰ κάμω τὸ ἐξῆς :

Νὰ προμηθευθῶ μίαν μεγάλην ἀγγλικὴν μάχαιραν, δίστομον, καὶ ὅταν κανεὶς τύχῃ νὰ μ' ἐρωτήσῃ ἐκ νέου, νὰ τὴν ἐξάγω ἀμέσως καὶ νὰ τοῦ λέγω αἰφνιδίως :

— Ὅ,τι ὥρα καὶ ἂν εἶναι, θὰ εἶναι ἡ τελευταία σου !

Ἐποθέτω ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ πολλοὺς θὰ κοπῆ ἡ ὄρεξις αὐτή.

Ἐν τῇ φιλίᾳ ὅλα εἶναι κοινά... διὰ τὸν ἕνα ἐκ τῶν φίλων.

Μὲ τὴν σύγχρονον ἀντροφὴν καὶ παιδευσιν, ἣτις δίδεται εἰς τὸ θῆλυ γένος, θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι παρασκευάζομεν ἐπίτηδες πολὺ περισσοτέρας βασιλίσσας καὶ πριγκηπίσσας καὶ ἐν γένει ἀριστοκρατίδας ἀφ' ὧσα εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν, καὶ πολὺ περισσοτέρας ἐταίρας ἀφ' ὧσα χρειάζονται.

Γυνὴ ἀληθῶς ἀξιότιμος δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ σύζυγος καὶ χήρα παρὰ μίαν μόνην φορὰν.

Παρατηρεῖται ὅτι κατὰ τοὺς συγχρόνους καιροὺς ὁ ἀριθμὸς τῶν συγγορέων πανταχοῦ τοῦ κόσμου εἶναι ἤδη μέγας

καὶ προβαίνει αὐξάνων καθημέραν. Ἡ αἰτία εἶναι ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ συγγραφεῖν, μαζί με τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ τοῦ κυβερναῖν, εἶναι τὰ μόνα τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπεται νὰ τολμᾷ εἰς καθένα νὰ τὰ ἐξασκῆ χωρὶς νὰ ἔχη προτιήτερα σπουδίαση.

Οἱ ἐπαῖται κλέπτουν τοὺς πτωχοῦς.

Ὁμολογουμένως, βλέπω ὅτι ὁ ἄνθρωπος τελειοποιεῖ καθημερινῶς τὰ πάντα περὶ ἑαυτόν· ἀλλὰ δὲν βλέπω νὰ τελειοποιεῖται καὶ ὁ ἴδιος.

Τὸ γυνῶθι σαυτὸν εἶναι ὁ τύπος τοῦ συμβολαίου, ὅπερ συνήψαμεν μετὴν μετριοφροσύνην.

Ἡ παραδοξωτέρα περίοδος τοῦ γυναικείου βίου ἀναντιρρήτως εἶναι ἡ χηρεία.

— Φίλημα ἢ δάκρυ ;

Τὸ πρῶτον, ἀλλ' εἰ δυνατόν, ἄνευ... σιέλου.

Πάντοτε παρατήρησα ὅτι οἱ γόνοι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἀποβάλλουσι τὴν κεφαλὴν των, ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον...

— Τί ἐστὶν ἀδιαφορία ;

Χάσιμια τῆς καρδίας, προαναγγέλλον τὸν ὕπνον τῆς Ἀγάτης.

Ἐὰν ὑποθεθῆ, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ὑποπέση μέχρι τοῦδε εἰς ἀμάρτημα, ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ κατηγορηθῆ ἐπὶ πλαστογραφία. Μᾶς θεβαιούν, ὅτι ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσίν του· οὐδεμία μένει ἀμφιβολία ὅτι τὸ πλάσμα του εἶναι εἰκονικόν.

— Τίς εἶναι εὐτυχὴς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ;

Ὁ ὀλιγότερον δυστυχὴς.

— Τί ἐστὶ ποίησις ;

Οἴησις.

Ἐὰν ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνίστατό τις διὰ μίαν στιγμὴν, καὶ

μᾶς ἔλεγε τὶ ἠσθάνετο νεκρωθεῖς, μοὶ φαίνεται, ὅτι οἱ θεολόγοι καὶ οἱ ἱερεῖς θ' ἀπέθνησκον τέλεον τῆς πείνης.

Οἱ πρόγονοί μας ἔλεγον ὅτι ἡ σιωπὴ εἶναι χρυσός. Σήμερον ἢ διαφορὰ εἶναι ὅτι ἂν ἄλλοτε ἐτιμᾶτο ἡ σιωπὴ, σήμερον τιμᾶται ὁ χρυσός.

* Ἄλλοτε τὰ ζῶα ὠμίλουν· σήμερον γράφουν.

— Θέλετε νὰ ἔχετε πτέρυγας ;
Πρὸ παντὸς πόδας, διὰ νὰ... λακτίζω.

— Τί τερπνότερον ἐν Ἑλλάδι ;
Τὸ μασσᾶν, ροχαλίζειν καὶ... ἀγορεύειν.

Ἐκ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν τῆς ἀρχαιότητος, ὁ παραξενότερος θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως ὁ Ζεὺς. Ἀληθῆς Ζεὺ - ζέκης.

Πρακτικότης : τὸ συνηθέστερον ψευδώνυμον τοῦ ἀνδρῶν καὶ τοῦ ἀχρεϊότης.

* Α! διατὶ ὁ ἔρως νὰ μὴν εἶναι αἰώνιος... καὶ διατὶ νὰ παρταίνεται περισσότερον ἀπὸ ἓνα μῆνα ;

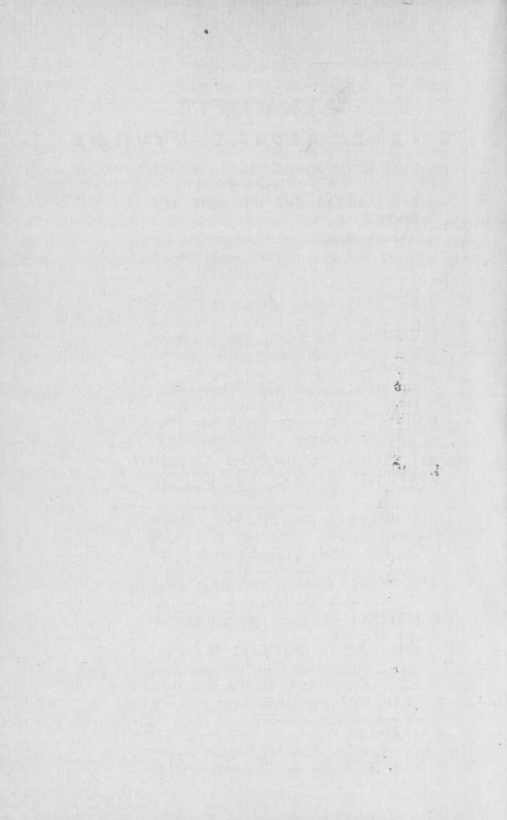
* Ὅταν ἡ ὑστεροφημία ἔλθῃ νὰ κάμῃ τὴν ἐκλογὴν τῆς καὶ τὴν ταξινομήσιν τῆς, τὰ ἔργα ἐκείνων πού ἔγραψαν ὀλίγα καὶ ἐκλεκτά, θὰ εὐρεθοῦν μὲ πολὺ περισσοτέραν βαρύτητα καὶ ἀπὸ τῶν γονιμοτάτων αὐτῶν ἀκόμη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	σελ. 9
ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ :	
Ἡ Φλογέρα	» 33
Ἐπὶ τὴν σπηρὴν	» 50
Συζυγικὴ σπηρὴ	» 56
Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ	» 65
Θεάματα τοῦ Ψυρροῦ	» 73
Καυγᾶς	» 82
Ἀρχοῦδα	» 88
Ζωγραφιὰ νυκτερινή	» 95
Τὸ γατὶ	» 103
Ἡ κυρὰ Κώσταϊνα	» 108
Τὸ θέρος	» 116
Ὀλιωνὸς	» 129
ΜΕΡΙΚΑ ΦΥΛΛΑ ΕΚ ΤΟΥ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ- ΡΙΟΥ ΜΟΥ.....	» 135

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ,"

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, 3—ΑΘΗΝΑΙ

1. Η ΜΠΑΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ ΡΙΝΤΙΓΓ, τὸ ὑπέροχο αὐτὸ ἔργο τοῦ Ὁσκαρ Οὐάϊλδ, σὲ ἀριστοτεχνικὴ ἔμμετρον μετάφραση τοῦ ἀρχισυντάκτου τοῦ «Νουμᾶ» Κ. Καρθαίου. Ἡ μετάφραση αὐτὴ ἐκρίθηκε ὡς ἀνώτερη καὶ ἀπὸ τὴ Γερμανικὴ καὶ ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ μετάφραση » 2.50
2. Η ΜΙΝΙΟΝ τοῦ Γκαϊτε. Τὸ χαριτωμένο ἐπεισόδιον τῆς Μινιὸν βγαλμένο ἀπὸ τὸ περιώνυμον ρομάντισον τοῦ Γκαϊτε: «Τὰ μαθητικὰ χρόνια τοῦ Βίλελμ Μάϊστερ». Μετάφρ. Ἡλ. Βουτιεριδῆ..... » 2.50
3. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ τοῦ μεγάλου Ρώσου συγγραφέως Τσέχωφ. Μετάφρασις Ἀθ. Μίγα » 3.50
4. ΑΔΕΛΦΟΣ ρομαντικὸν διήγημα τοῦ Γάλλου συγγραφέως Βενιαμίν Κωνσταν Μετάφρ. Κ. Ουοσίνη..... » 3.50
5. ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΚΑΙ ΣΙΣΥΦΟΣ. Δράμα φιλοσοφικοκοινωνικὸν τῆς Πολωνέζας ποιητρίας Μαρίας Κονοπνίτσκη, συμβολίζον τὸν πόλεμον τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς ὕλης. Μετάφρ. ἀπὸ τὸ Ρωσσικὸν τοῦ Στ. Κανονίδη..... » 2.—
6. ΓΥΡΙΣΜΟΙ. Ποιήματα τοῦ ποιητῆ Ρώμου Φιλλύσα..... » 3.—
7. ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ. Μικρὰ χαρακτηριστικὰ σάιτσα ποὺ τάγραψε μέσα εἰς τὴ φυλακὴν ὁ Δ. Π. Ταγκόπουλος.... » 3.—
8. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τῆς Μυρτιώτισσας σ' ἔκδοσιν καλλιτεχνικὴν » 4.—
9. ΔΡΑΜΑΤΑ Τόμος Α' τοῦ Δημ. Π. Ταγκόπουλου, πάνω εἰς θέματα κοινωνικά. Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμένοι (προ-

- γονοπληξία) — *Ἀλυσίδες* (πολιτική συν-
αλλαγή) — *Στὴν Ὀξώπορτα* (κοινωνική
ἀλληλεγγύη)..... Δρ. 6.—
10. ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ Η ΔΟΞΑ... Ἐντυπώσεις
καὶ εἰκόνες τοῦ νεαροῦ λογίου καὶ δη-
μοσιογράφου Κ. Καραμούζη ἀπὸ τὴν
Ἑλληνικὴ Σμύρνη..... > 3.—
11. ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ. Νέος καλλιτεχνικὸς τό-
μος ποιημάτων τοῦ ποιητῆ Κώστα
Οὐράνη..... > 5.—
12. ΔΕΚΑ ΑΡΘΡΑ ΣΤΟ ΝΟΥΜΑ τοῦ Ἰ. Στ.
Δραγούμη (Ἰδα), τακτοποιημένα καὶ
φροντισμένα ἀπὸ τὸ Δημ. Π. Ταγκό-
πουλο. Τόμος καλλιτεχνικὸς περικλείων
μέσα στὶς 120 μεγάλες σελίδες του ὅλη
τὴν πλατειὰ ἰδεολογία τοῦ ξεχωριστοῦ
λογοτέχνη καὶ πολιτικοῦ..... > 5.—
13. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ τοῦ *Μιχαὴλ Μη-
τσάκη* (τακτοποιημένα καὶ φροντισμένα
ἀπὸ τὸ Δημ. Π. Ταγκόπουλο). Τόμος
Α'. «Ἀθηναῖκοι σελίδες»..... > 5.—
14. ΚΑΝΑΡΙΝΑΚΙ. Ἡ ζωὴ τῶν Εὐελπίδων
γραμμμένη ἀπὸ ἓνα συνάδελφό τους..... > 3.—

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ:

- ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ τοῦ *Μιχαὴλ Μητσάκη* (τακτοποιημένα
καὶ φροντισμένα ἀπὸ τὸ Δ. Π. Ταγκόπουλο).
Τόμ. Β' «Εἰς Ἀθηναῖος χρυσοθήρας», (μυ-
θιστόρημα) καὶ ἄλλα διηγήματα.
- ΤΡΙΑΝΤΑΔΥΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ τοῦ Δημοσθ. Βουτυρά.
- Ο ΠΑΤΕΡΑΣ καὶ ἄλλα διηγήματα τοῦ Κώστα Παρορίτη.
- ΔΙΑΔΕΧΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ τοῦ Γρ. Ξενοπούλου.
- ΕΚΔΕΧΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ τοῦ Ἀργύρη Ἑφταλιώτη (τακτο-
ποιημένες καὶ φροντισμένες ἀπὸ τὸ Δ. Π.
Ταγκόπουλο).
- ΥΜΝΟΙ. Ποιήματα Ρήγα Γκόλφη.
- ΟΙ ΑΔΑΝΙΑΡΗΔΕΣ τοῦ Δημοσθ. Βουτυρά.
- ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ. Ἐκδόση Β'. (μὲ νέα ἀνέκ-
δοτα σίτσα).
- ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ τοῦ Κάλβου, μὲ κριτικὴ μελέτη τοῦ Ἀρ.
Καμπάνη.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ τοῦ Κ. Καρθαίου.
- ΛΥΡΙΚΑ τοῦ Πάνου Δ. Ταγκόπουλου.

